

Atestato Nr. 0428	OBJEKTO NR.	STADIJA	TOMAS	METAI
	U-0985	ESAMA BŪKLĖ KONCEPCIJA SPRENDINIAI		2009 - 2010

ALYTAUS APSKRITIES TURIZMO IR REKREACIJOS PLĖTROS SPECIALUSIS PLANAS

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

ALYTAUS APSKRITIES
VIRŠININKO ADMINISTRACIJA,
TVIRTOVĖS G.1/NAUJOJI G. 2, ALYTUS

SPECIALIOJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

PAREIGOS	PAVARDĖS	PARAŠAI
DIREKTORIUS	J. JAZAVITAS	
DIR. PAV. VYR. ARCHITEKTAS	L. NAUJOKAITIS	
PROJEKTO VADOVĖ	D. ROKIENĖ	

SPECIALIOJO PLANO SUDĖTIS

1. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

- 1.1. Aiškinamasis raštas
- 1.2. Brėžiniai
 - 1.2.1. Alytaus apskrities funkcinių prioritetų schema
Šaltinis: LR teritorijos bendrasis planas
 - 1.2.2. Alytaus apskritis Lietuvos rekreacinėje sistemoje
Šaltinis: LR teritorijos bendrasis planas
 - 1.2.3. Turizmo ir rekreacijos išteklių teritorinis išdėstymas M 1:100 000

2. KONCEPCIJA

- 2.1. Aiškinamasis raštas
- 2.2. Brėžiniai
 - 2.2.1. Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1:150 000

3. SPRENDINIŲ KONKRETIZAVIMAS

- 3.1. Aiškinamasis raštas
- 3.2. Brėžiniai
 - 3.2.1. Rekreacinių teritorijų sistema M 1:100 000
 - 3.2.2. Rekreacinio prioriteto vietovių plėtra M 1:100 000

4. PLANO SPRENDINIŲ PASEKMIŲ VERTINIMAS

5. VISUOMENĖS DALYVAVIMO TERITORIJŲ PLANAVIMO PROCESSE ATASKAITA

6. PRIEDAI

- 6.1. Alytaus apskrities viršininko įsakymas 2009-05-18, Nr. V-159-(1,2)
- 6.2. Specialiojo plano parengimo užduotis 2009-05-18, Nr. V-159-(1,2)
- 6.3. Planavimo sąlygos specialiajam planui rengti

AIŠKINAMOJO RAŠTO TURINYS

Specialųjį planą parengusių specialistų sąrašas	4
<u>ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ</u>	5
1. BENDROJI DALIS	5
1.1. Įvadas	5
1.2. Specialiojo plano rengimo teisinė aplinka	6
1.3. Specialiojo plano rengimo tikslas ir uždaviniai	8
2. ALYTAUS APSKRITIS LIETUVOS RESPUBLIKOS KONTEKSTE	10
2.1. Alytaus apskrities geografinė padėtis	10
2.2. Apskrities vieta Lietuvos rekreacinėje sistemoje	10
3. TURIZMO IR REKREACINIŲ IŠTEKLIŲ ANALIZĖ	12
3.1. Gamtiniai rekreaciniai ištekliai	12
3.1.1. Vandens telkiniai	12
3.1.2. Miškai ir kiti želdynai	21
3.1.3. Gamtiniai gydomieji ištekliai	25
3.1.4. Saugomos teritorijos ir gamtos paveldo objektai	32
3.2. Kultūriniai rekreaciniai ištekliai	48
3.2.1. Apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo objektai	48
4. REKREACINĖS IR TURIZMO INFRASTRUKTŪROS ANALIZĖ	67
4.1. Turizmo paslaugų objektai	67
4.1.1. Turizmo paslaugų potencialo įvertinimas	67
4.1.2. Poilsio ir apgyvendinimo paslaugų objektai	67
4.1.3. Viešbučio tipo apgyvendinimo paslauga	68
4.1.4. Poilsio ir svečių namai, moteliai	70
4.1.5. Kurortinio gydymo paslaugos objektai	71
4.1.6. Kempingai	72
4.1.7. Kaimo turizmo sodybos	74
4.1.8. Turizmo stovyklos paslauga	75
4.1.9. Maitinimo paslauga	76
4.1.10. Kelionių organizavimo paslauga	78
4.1.11. Turizmo informacijos paslauga	80
4.2. Specialaus (dalykinio) intereso objektai	82
4.2.1. Muziejai ir galerijos	83
4.2.2. Bažnyčios	84
4.2.3. Sporto ir pramogų centrai	92
4.2.4. Golfo laukai	93
4.2.5. Žirgynai	94
4.3. Turizmo infrastruktūra	94
4.3.1. Automobilių turizmas	94
4.3.2. Dviračių ir pėsčiųjų turizmas	96
4.3.3. Vandens turizmas	100

5.	ESAMŲ TURIZMO SRAUTŲ VERTINIMAS IR PROGNOZĖ	111
5.1.	Lankytojų srauto apimtis ir prognozė	111
	5.1.1. <i>Kaimo turizmas</i>	111
	5.1.2. <i>Viešbučiai</i>	112
5.2.	Lankytojų teritorinis pasiskirstymas	113
	<u>TURIZMO IR REKREACIJOS PLĖTROS KONCEPCIJA</u>	115
1.	BENDROJI DALIS	115
1.1.	Įvadas	115
1.2.	Alytaus apskritis LR turizmo sektoriaus kontekste	116
1.3.	Svarbiausi uždaviniai rekreacinės plėtros kryptims įgyvendinti	117
	1.3.1. <i>Specialiojo plano sprendinius įtakančios esamos būklės analizės išvados</i>	118
	1.3.2. <i>Pagrindiniai uždaviniai plėtojant rekreacinių teritorijų sistemą apskrityje</i>	121
2.	ALYTAUS APSKRITIES REKREACINĖS SISTEMOS PLĖTOJIMO KONCEPCIJA	122
2.1.	LR teritorijos bendrojo plano nuostatos	122
2.2.	Turizmo ir rekreacijos plėtra Alytaus apskrityje	125
	2.2.1. <i>Rekreacinių rekursinių arealų vystymo galimybės</i>	125
	2.2.2. <i>Plėtotini turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai</i>	129
	2.2.3. <i>Rekreacinių teritorijų – poilsio vietovių vystymas</i>	130
	2.2.4. <i>Teritorijos rekreacinio aktyvumo ašys – svarbiausi turistų judėjimo keliai</i>	132
3.	TURIZMO IR REKREACINĖS PLĖTROS PRIORITETAI	135
3.1.	Turizmo ir rekreacijos plėtros kryptys formuojant rekreacinių teritorijų sistemą	135
3.2.	Apskrities teritorijos bendrieji strateginiai rekreacijos vystymo prioritetai	136
	<u>SPRENDINIŲ KONKRETIZAVIMAS</u>	138
1.	BENDROSIOS NUOSTATOS	138
1.1.	Įgyvendinimo prioritetai	138
2.	NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA	139
2.1.	Bendrosios nuostatos	139
2.2.	Kultūros paveldo objektų naudojimo turizmui ir rekreacijai sąlygos	140
	2.2.1. <i>Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai</i>	140
	2.2.2. <i>Kultūros paveldo klasifikacija pagal tipologine grupes</i>	147
2.3.	Kultūros paveldo tvarkymo ir naudojimo principai	155
2.4.	Kultūros paveldo pritaikymo turizmui ir rekreacijai kryptys ir prioritetai	157
3.	REKREACINIŲ TERITORIJŲ SISTEMA	158
3.1.	Bendrosios nuostatos	158
3.2.	Rekreacinių teritorijų tikslinio vystymo kryptys	159
3.3.	Rekreacinio prioriteto teritorijų tvarkymas ir reglamentavimo nuostatos	166

3.4.	Rekreacinės ir turizmo infrastruktūros plėtra	169
3.5.	Turizmo trasų sistema	178
	Naudotos literatūros sąrašas	184
	<u>PLANO SPRENDINIŲ PASEKMIŲ VERTINIMAS</u>	186
1.	ĮVADAS	186
2.	STATUS QUO SITUACIJA	188
3.	SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMAS	189
4.	SPECIALIOJO PLANO SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO LANTELĖ	194

RENGĖJŲ SĄRAŠAS:

1. DAIVA ROKIENĖ - plano projekto vadovė
2. DALIA BAGDONAITĖ
3. PROF. DR. JŪRATĖ JUREVIČIENĖ
4. NIJOLĖ KUČINSKIENĖ
5. EUGENIJUS PALAVINSKAS
6. LENA VALENTAITĖ - GUDZINEVIČIENĖ

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

1. BENDROJI DALIS

1.1. ĮVADAS

Turizmas yra viena sparčiausiai besivystančių Lietuvos respublikos ūkio šakų, o svarbiausias turizmo sektoriaus plėtros tikslas – skatinti atvykstamąjį ir vietos turizmą, visų pirma sukurti turizmo paslaugų ir rekreacinę infrastruktūrą bei palankesnes sąlygas plėtoti aktyvų poilsį, kultūrinį, ekologinį bei specialaus (dalykinio) intereso turizmą. Valstybės investicijos pirmiausia naudojamos respublikos turizmo galimybėms ir konkurencingumui didinti, formuojant daugiafunkcinius turizmo traukos centrus, kuriant turizmo trasas (maršrutus) ir plėtojant viešąją turizmo infrastruktūrą kultūros paveldo objektuose, kurortuose.

Pagrindinis strateginis turizmo veiklos planavimo dokumentas yra **Nacionalinė turizmo plėtros programa**. „Nacionalinėje turizmo plėtros 2007-2013 metų programoje“ nustatyti šie pagrindiniai tikslai ir uždaviniai :

1. Tobulinti turizmo išteklių planavimo ir valdymo sistemą, organizuojant turizmo sektoriaus planavimą ir administravimą, plėtojant turizmo sektoriaus žmogiškuosius gebėjimus.
2. Vystyti viešąją turizmo infrastruktūrą, skatinančią konkurencingų turizmo produktų plėtrą, planuojant kultūrinio, aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą, plečiant kurortų rekreacinės turizmo infrastruktūros potencialą ir jo naudojimą, remiant kaimo turizmo, rekreacinės žvejybos ir tradicinių amatų plėtrą.
3. Gerinti Lietuvos turizmo įvaizdį vidaus ir užsienio rinkose, vystant Lietuvos turizmo rinkodarą, skatinančią atvykstamąjį ir vietinį turizmą, pritaikant naujausias informacines technologijas turizmo informacijos sklaidai.

Turizmo darnios plėtros principai išdėstyti ir **Turizmo plėtros strategijoje iki 2015 metų** bei **Nacionalinėje darnaus vystymo strategijoje** (2003 m. rugsėjo 11 d. LRV nutarimas Nr. 1160).

Vykdam Nacionalinę turizmo plėtros programą 2003-2006 metais net trijose Alytaus apskrities savivaldybėse buvo parengtos turizmo plėtros galimybių studijos:

- Druskininkų savivaldybės turizmo plėtros galimybių studija,
- Lazdijų rajono savivaldybės turizmo plėtros galimybių studija,
- Varėnos viešosios turizmo infrastruktūros išvystymo galimybių studija.

Darni turizmo plėtra užtikrinama planuojant turizmo plėtrą ir rengiant turizmo specialiojo teritorijų planavimo dokumentus. Parengtas ir patvirtintas Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas leis įgyvendinti turizmo plėtros prioritetus ir rekreacinės turizmo infrastruktūros plėtros projektus apskrities teritorijoje, naudojantis ES struktūrinių fondų ir kitais finansavimo šaltiniais. Įgyvendinami šie projektai skatins

investuoti ir į turizmo paslaugų infrastruktūros plėtrą. Plėtojama turizmo infrastruktūra atvers galimybes tinkamai naudoti regiono rekreacinius ir kultūrinius išteklius aktyviam poilsiui, vietiniam ir atvykstamajam turizmui organizuoti, o didėjanti paklausa skatins turizmo paslaugų verslo plėtrą, sukurtos naujos darbo vietos padės spręsti socialines problemas.

Svarbiausias ES paramos šaltinis turizmo projektams – ES struktūriniai fondai.

Daugiausiai 2004-2006 metais ES struktūrinių fondų paramos skirta Alytaus apskrities ir Šiaulių apskrities turizmo projektams. Galima paminėti sėkmingai įgyvendintų keletą didesnių projektų Alytaus apskrityje: Druskininkų savivaldybėje - „Druskininkų miesto plėtra. Vandens pramogų parkas“, „Druskininkų senųjų gydyklų pastatų komplekso rekonstrukcija“ ir kt.

Regiono turizmo įvaizdį tiesiogiai lemia turizmo produktų patrauklumas ir konkurencingumas. Gausūs Alytaus apskrities rekreaciniai ištekliai, išplėtotas paslaugų sektorius leidžia kurti laisvalaikio, aktyvaus poilsio, kultūrinio, sveikatingumo, dalykinio (konferencijų), ekologinio turizmo produktus, kurie gali formuoti patrauklų regiono turizmo įvaizdį, leidžiantį konkuruoti ne tik šalies, bet ir tarptautinėse turizmo rinkose. Siekiant šių tikslų, pirmenybė turi būti teikiama kultūros paveldo ir gamtos objektų pritaikymui turizmo infrastruktūrai, aktyvaus poilsio, pramogų ir laisvalaikio paslaugų kokybei ir įvairovei, aktyvesnės turizmo rinkodaros kūrimui.

1.2. SPECIALIOJO PLANO RENGIMO TEISINĖ APLINKA

1.2.1. Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacijos plėtros specialiojo plano juridinis pagrindas – Alytaus apskrities viršininko 2009 m. gegužės 18 d. įsakymas Nr. V-159-(1.2.) „Dėl Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiojo plano rengimo“ ir 2009 m. gegužės 18d. Alytaus apskrities viršininko patvirtinta specialiojo plano techninė užduotis bei specialiojo plano rengimo programa.

Alytaus apskrities teritorijos plotas – 542 500 ha.

Alytaus apskrities gyventojų skaičius – 175 154 gyventojai (2009m pradžioje, Statistikos departamento duomenimis).

Planavimo rūšis: specialusis teritorijų planavimas.

Planavimo lygmuo:

- pagal planavimo dokumentą tvirtinančią instituciją: apskrities;
- pagal planuojamos teritorijos dydį ir sprendinių konkretizavimo lygį: regiono.

Planavimo procesas:

Specialiojo plano rengimo, svarstymo, derinimo ir tvirtinimo tvarka – bendra.

Specialusis planas rengiamas vadovaujantis planavimo sąlygomis ir LR įstatymais, Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais planavimą, o taip pat 2009 m. rugsėjo mėn. 8 d. paslaugų teikimo sutartimi Nr.S-83-(1.61) / 077.

1.2.2. Planavimo sąlygos, kuriomis remiantis rengiamas Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas:

- Alytaus apskrities viršininko administracijos 2009-06-03 planavimo sąlygos;
- Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos 2009-06-04 planavimo sąlygos;
- Alytaus regiono aplinkos apsaugos departamento 2009-06-01 raštas Nr.ARST-5-116;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Alytaus teritorinio padalinio 2009-05-29 sąlygos Nr. 2A-128-(26);
- Alytaus miesto savivaldybės administracijos 2009-06-01 sąlygos Nr. 001112000874 (111);
- Alytaus rajono savivaldybės administracijos Architekto tarnybos 2009-05-22 sąlygos Nr. SL2-13;
- Druskininkų savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus 2009-06-01 sąlygos Nr. A-26/09;
- Varėnos rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir kraštotvarkos skyriaus 2009-06-01. planavimo sąlygomis Nr.09-036;
- Lazdijų rajono savivaldybės administracijos Architektūros skyriaus 2009-05-26 sąlygos Nr. AT26-2;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos 2009-05-29 planavimo sąlygos Nr.PS-169;
- Valstybės įmonės „Alytaus regiono keliai“ 2009-05-29 sąlygos Nr. PS-22.

1.2.3. Specialiojo plano sąsaja su kitais planais ar programomis.

Rengiamas specialusis planas siejamas su šiais planais ir programomis:

- Valstybine aplinkos apsaugos strategija;
- Nacionaline darnaus vystymosi strategija;
- Nacionaline turizmo plėtros 2007 – 2013 metų programa;
- LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais;
- Alytaus regiono plėtros 2008-2009 m. planu;
- Alytaus apskrities teritorijos generalinio plano sprendiniais;
- Alytaus rajono teritorijos bendruoju planu;
- Alytaus miesto bendruoju planu;
- Druskininkų savivaldybės teritorijos bendruoju planu;
- Druskininkų savivaldybės turizmo ir rekreacinių teritorijų specialiojo plano keitimo sprendiniais;
- Lazdijų rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu;
- Lazdijų rajono bendruoju planu;
- Lazdijų rajono degalinių išdėstymo schema;
- Varėnos rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu;
- Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schema;
- Ūlos valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo planu;
- Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiojo plano sprendiniais;
- Nacionalinių autoturizmo trasų specialiojo plano sprendiniais;
- Nemuno zonos kaip kultūrinės – turistinės zonos potencialo plėtros ir galimybių studija;
- Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, vietovių teritorijų ir apsaugos zonų planais.

1.2.4. Privalomų juridinių dokumentų sąrašas:

Specialusis planas rengiamas vadovaujantis šiais teisiniais dokumentais:

- LR turizmo įstatymas;
- LR teritorijų planavimo įstatymas;
- LR saugomų teritorijų įstatymas;
- LR nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymas;
- Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklės;
- Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai;
- Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu dėl Kurtuvėnų, Metelių, Nemuno deltos, Panemunių, Rambyno, Salantų, Veisiejų, Ventos, Žagarės regioninių parkų zonavimo schemų;
- Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos;
- Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“;
- Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu;
- Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu.

Rengiamas Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas neprieštarauja aukščiau išvardintų planų ir programų sprendiniams bei teisinių dokumentų reikalavimams

1.2.5. Specialiojo teritorijų planavimo procesą sudaro šie etapai:

- parengiamasis;
- teritorijų planavimo dokumento rengimo;
- sprendinių pasekmių vertinimo;
- baigiamasis etapas.

Teritorijų planavimo dokumento rengimo etapą sudaro esamos būklės analizės stadija, koncepcijos rengimo stadija, sprendinių konkretizavimo stadija.

Šiame aiškinamajame rašte pateikiama esamos būklės analizės ataskaita.

1.2.6. Rengiamo specialiojo plano apimtis:

- Aiškinamasis raštas;
- Grafinė dalis:
 - Esamos būklės brėžinys (M 1:100 000),
 - Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcijos brėžinys (M1:150 000),
 - Specialiojo plano pagrindinis brėžinys (M 1:100 000).

1.3. SPECIALIOJO PLANO RENGIMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano raidos strateginių tikslų sistemoje vienas iš penkių sektorių tikslų yra rekreacijos (ir turizmo) teritorinė plėtra. Remiantis sprendimais ypatingas valstybės dėmesys skirtinas pažintinio turizmo plėtrai šalyje, nes būtent ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį tiek ugdant gimtojo krašto sampratą bei meilę šalis viduje, tiek reprezentuojant Lietuvą tarptautiniu mastu. Pažintinio turizmo sistema turi būti plėtojama turint tikslą atskleisti visų gamtinių bei kultūrinių Lietuvos regionų savitumus. Jos svarbiausieji uždaviniai: plėsti gamtinėje aplinkoje rekreacijos specializuotų teritorijų tinklą ir plėtoti infrastruktūrą; intensyvinti turizmo, ypač pažintinio ir

kultūrinio, plėtrą ir stiprinti potencialą; užtikrinti gamtinių ir kultūrinių rekreacinių išteklių naudojimo ir apsaugos efektyvumą ir optimalumą.

Alytaus apskritis turizmą traktuoja kaip vieną iš prioritetinių regiono plėtros kryptių. Vienas iš pagrindinių Alytaus regiono plėtros plano 2008-2010 metams strateginių tikslų yra turizmo potencialo didinimas, plėtojant turizmo infrastruktūrą ir rekreacines teritorijas, užtikrinant sąlygas turizmo plėtrai Alytaus regione, vystant turizmo rinkodarą ir informacinę sklaidą.

Turizmo ir rekreacijos planas – tai specialiojo planavimo dokumentas, kuriame numatoma rekreacinių teritorijų, rekreacinės infrastruktūros (viešosios turizmo infrastruktūros ir kitų aptarnavimo objektų) bei turizmo paslaugų objektų plėtojimo bendroji koncepcija, šių objektų išdėstymas, naudojimo ir apsaugos priemonės.

Planavimo tikslas apibrėžtas patvirtintoje specialiojo plano planavimo užduotyje - **plėtoti turizmo paslaugas ir infrastruktūrą, racionaliai naudoti gamtinius, kultūrinius išteklius ir rekreacinį potencialą, nustatyti turizmo ir rekreacinių teritorijų plėtros perspektyvas, jų naudojimo sąlygas.**

Šio tikslo įgyvendinimui išskirti pagrindiniai uždaviniai:

- Planuojamos teritorijos turizmo ir rekreacijos išteklių (gamtos, kultūros, žmoniškųjų) analizė, esamos rekreacinės infrastruktūros (turizmo paslaugų ir viešosios turizmo infrastruktūros) vertinimas, rekreacinių teritorijų aplinkos būklės ir kokybės analizė, esamų turizmo srautų vertinimas ir prognozė;
- Detalizuojant Alytaus apskrities bendrojo plano sprendinius, formuoti rekreacinių teritorijų sistemą, nustatyti teritorijų turizmo ir rekreacijos plėtojimo kryptis, prioritetus bei priemones, siekiant sukurti racionalų turizmo paslaugų objektų tinklą bei šių paslaugų struktūrą, racionaliai naudoti, atkurti ir gausinti turizmo ir rekreacijos išteklius;
- Rekreacinio aptarnavimo centrų, turizmo paslaugų bei viešosios turizmo infrastruktūros objektų planavimas, rezervuojant rekreacines teritorijas šiems objektams statyti;
- Nustatyti rekreacinio funkcinio prioriteto teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos reglamentus, saugant turizmo ir rekreacijos išteklius ir išlaikant šiuos išteklius ateinančioms kartoms, užtikrinant darnią teritorijų plėtrą;
- Pagerinti investicinę aplinką, skatinti investicijas plėtoti turizmo ir rekreacinę veiklą apskrities teritorijoje.

2. ALYTAUS APSKRITIS LIETUVOS RESPUBLIKOS KONTEKSTE

2.1. ALYTAUS APSKRITIES GEOGRAFINĖ PADĖTIS

Alytaus apskritis, apimanti Dzūkijos regioną, yra Lietuvos pietuose. Ją sudaro penkios savivaldybės: Alytaus miesto savivaldybė - apskrities centras, Alytaus rajono savivaldybė su centru Alytuje, Lazdijų rajono savivaldybė su centru Lazdijuose, Varėnos rajono savivaldybė su centru Varėnoje ir Druskininkų miesto savivaldybė.

Vakarinė Alytaus apskrities riba sutampa su Marijampolės apskrities riba ir Lenkijos valstybės siena, šiaurėje apskrities teritorija ribojasi su Kauno apskritimi, rytuose su Vilniaus apskritimi bei pietinė apskrities riba sutampa su Baltarusijos valstybės siena, kuri tęsiasi apie 110 km.

Alytaus apskrities teritorija yra gerai pasiekama, kertama magistralinio kelio Vilnius-Druskininkai-Gardinas, bei krašto kelių: Kaunas-Lazdijai, Kaišiadorys-Merkinė, Varėna-Kalvarija ir Valkininkai-Alytus-Kalvarija.

Alytaus apskrityje gyvena 175 154 gyventojai. Apskrities teritorijos plotas – 542 500 ha. Apskrityje yra septyni miestai ir dvylika miestelių. Tarp dešimties apskričių Alytaus apskritis užima 6-ą vietą pagal plotą ir 7-ą vietą pagal gyventojų skaičių. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, Alytaus apskrities teritorija tapo periferiniu ES pasienio regionu. Apie 60 % apskrities savivaldybių teritorijos ir gyvenamųjų vietovių patenka į pasienio su Lenkija ir Baltarusija regioną.

2.2. APSKRITIES VIETA LIETUVOS REKREACINĖJE SISTEMOJE

Apskrities teritorija pasižymi gausiais ir patraukliais turizmo ir rekreacijos ištekliais. Pagal savo gamtines savybes apskrities teritorija turi visas sąlygas vietinio ir užsienio turizmo plėtojimui bei kurortiniam gydymui. Apskritis turi didelį gamtinį turizmo potencialą, kurį sudaro mineralinio vandens ir gydomojo purvo telkiniai esantys Druskininkų kurorte.

Pagrindiniai Alytaus apskrities gamtiniai rekreaciniai ištekliai yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei įvairus ir sąlyginai natūralus kraštovaizdis. Apskrities kraštovaizdis ypač vaizdingas, palankus rekreacijai plėtoti. Alytaus apskrities miškingumas yra didžiausias Lietuvoje – 49 %. Miškingumas čia pasiskirstęs netolygiai. Miškingiausias yra Varėnos rajonas, o mažiausias miškingumas – Alytaus rajone. Vyrauja valstybiniai miškai, kurių daugiausia yra Varėnos ir Alytaus rajonuose.

Alytaus apskritis išsiskiria iš kitų šalies regionų valstybės saugomų teritorijų gausa: Dzūkijos nacionalinis parkas, kuris Alytaus apskrities saugomų teritorijų sistemoje pagal plotą užima didžiausią teritoriją, ir trys regioniniai parkai: Metelių, Nemuno kilpų (dalis) ir Veisiejų regioninis parkas. Vertingiausi kraštovaizdžiai ir yra šiose saugomose teritorijose bei Žuvinto ir Čepkelių gamtos rezervatuose.

Alytaus apskrities teritorija yra didžiausios Lietuvos upės - Nemuno vidurupio baseino pietinėje dalyje. Nemunas apskrities teritoriją kerta beveik per vidurį. Svarbesni Nemuno intakai, formuojantys apskrities upių tinklą yra Merkys, Ūla, Peršėkė, Baltoji Ančia. Nemunas išskiriamas kaip nacionalinės svarbos tranzitinė vandens turizmo trasa, kuria galima pasiekti Baltijos jūrą.

Alytaus apskritis viena iš ežeringiausių Lietuvoje. Jos teritorijoje yra apie 440 ežerų. Didžiausią potencialą turi Metelių ežeryno ežerai - Dusia, Metelys, Obelija, Veisiejų ežerai, Daugų - Didžiulio ežeras. Šie ir kiti vandens telkiniai turi didelę įtaką kultūrinio turizmo plėtrai, kadangi prie šių vandens telkinių jau yra išplėtotą rekreacinę infrastruktūrą, suformuotas rekreacinių teritorijų įvaizdis ir teikiamos įvairios turizmo paslaugos.

Apskritis teritorijoje yra labai daug kultūrinio paveldo objektų, tačiau turizmo panaudojimui turėtų būti atrinkti tik tie objektai, kurie būtų įdomūs tiek vietos turistams, tiek svečiams iš užsienio, reprezentuotų Lietuvos kultūrą, istoriją, biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę. Apskritis kultūriniai turizmo ištekliai ir ypač etnokultūra vertinami dėl savitumo, bet šis potencialas menkai panaudojamas turizmui. Daugelis paveldo objektų (senieji miškininkų ir sielininkų kaimai, piliakalniai ir kt.) dėl nepakankamos paslaugų ir viešosios turizmo infrastruktūros, nenaudojami turistų lankymui. Kultūros paveldo objektai, atsižvelgiant į jų atraktyvumą ir būklę, gali būti atkuriami ir restauruojami, pritaikomi ekspozicinei paskirčiai, paslaugų ir viešajai turizmo infrastruktūrai, juose gali būti derinama tiek ekspozicinė, tiek infrastruktūros paskirtis.

Svarbią apskrities turizmo išteklių dalį sudaro specialaus (dalykinio) intereso objektai: muziejai ir galerijos, parodų centrai, laisvalaikio ir sveikatingumo parkai, pramogų centrai ir kiti turistinės traukos objektai. Alytaus apskritis turi puikias galimybes vystyti tiek lokalias, tiek nacionalines, tiek ir tarptautines autoturizmo, dviračių, vandens turizmo trasas.

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą beveik visa Alytaus apskrities teritorija patenka į Rytų ir pietų Lietuvos funkcinio prioriteto sritį (2.1.1. schema, 123 psl.). Šioje srityje viena iš prioritетinių žemės naudojimo funkcijų yra rekreacija. Tai antroji (po Pajūrio) funkcinė sritis, turinti išreikštą **nacionalinės reikšmės rekreacinio naudojimo prioritetą**.

Alytaus apskrityje yra vienas iš keturių Lietuvos miestų kurortų – Druskininkai. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Druskininkų kurortas išskirtas kaip nacionalinės ir regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras, užimantis svarbią vietą rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje. Kartu su Birštonu, Neringa ir Palanga, **Druskininkai yra didžiausią rekreacijos vystymo potencialą turintis miestas** – kurortas. Senos Druskininkų kurorto tradicijos, taip pat pastaraisiais metais įvykę ir vykstantys socialiniai ekonominiai pokyčiai sąlygojo kurorto specializavimąsi ir plėtros kryptį - Druskininkai - tarptautinis rekreacijos centras, skirtas kurortiniam gydymui, poilsiui ir pažintiniam turizmui, pasižymintis šiuolaikine infrastruktūra, maksimaliai panaudojantis gamtinius, gydomuosius išteklius, kultūrinį ir istorinį potencialą, kitas šio regiono galimybes. Lietuvos Respublikos teritorijos BP pagal arealų patrauklumo kategorijas daugiau kaip puse Alytaus apskrities teritorijos priskiriama didelio ir vidutinio potencialo rekreaciniais arealams, o Druskininkai laikomi didelio potencialo nacionalinės svarbos rekreacijos centru, bei Alytus ir Merkinė – didelio potencialo regioninės svarbos rekreaciniais centrais (2.1.2. schema, 124 psl.). Kraštovaizdžio tvarkymo politikos, išsaugojimo ir panaudojimo požiūriu Alytaus – Merkinės - Marcinkonių - Druskininkų rajonai išskiriami kaip ypač svarbūs nacionalinės reikšmės gamtos ir kultūros vertybių teritoriniai arealai, turintys aukščiausią perspektyvinės rekreacinės plėtros galimybę.

Pagal kraštovaizdžio gamtinių komponentų tinkamumą įvairioms rekreacijos rūšims bei aplinkos vaizdingumą Alytaus apskritis Respublikos mastu užima pirmąsias pozicijas. Rekreacijai tinkamos teritorijos sudaro apie 360 tūkst. ha. arba daugiau kaip 40% apskrities teritorijos. Apskritis rajonuose rekreacinių naudmenų plotas gana stipriai svyruoja. Varėnos rajone jis siekia 165 tūkst. ha - didžiausias rodiklis Respublikoje, kai tuo tarpu Alytaus rajone jų plotas tesiekia 39 tūkst. ha. Tokį rekreacinių naudmenų skaičių nulemia rajonų miškingumo lygis, nes pagal plotą miškai sudaro didžiausią visų rekreacinių naudmenų dalį, kuri siekia 90%. Todėl didžiausi rekreacinių naudmenų plotai, vertinant Respublikos mastu, yra pietų, pietryčių Lietuvoje – Alytaus apskrityje. Tikėtino rekreacinio lankomumo požiūriu

taip pat šios apskrities teritorijos yra aukščiausiai vertinamos. Tikėtinas rekreacinis Alytaus apskrities rajonų lankomumas viršija 1mln žmogaus valandų.

3. TURIZMO IR REKREACINIŲ IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Kaip buvo minėta ankstesniuose skyriuose, Alytaus apskrities rekreacinį potencialą sudaro turtingi rekreaciniai ištekliai ir palanki geografinė situacija – Lenkijos ir Baltarusijos artumas palankus priimti svečiams iš Vakarų ir Rytų Europos. Pagrindiniais veiksniais įtakojančiais rekreacinių teritorijų tvarkymo strategijos formavimą laikomi:

- gamtinės aplinkos išteklių turtingumas,
- kultūros paveldo turtingumas,
- esamas rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis,
- vietos gyventojų ekonominės galimybės,
- aplinkos sveikumas,
- aplinkos ekologinis atsparumas.

3.1. GAMTINIAI REKREACINIAI IŠTEKLIAI

Lietuvos ir atskirų jos regionų gamtinė aplinka bei kraštovaizdžių kompleksai yra labai palankūs rekreacijai ir turizmui organizuoti. Lietuva savo ištekliais yra turtingesnė už kai kurias Europos šalis, pvz. Daniją, Olandiją, Vidurio Lenkiją, Baltarusiją. Sąlyginai vėsu klimata ir kalnų nebuvimą kompensuoja ežerų, miškų, upių gausa. Šiuo atžvilgiu patrauklus ir savitas visas Pietų Lietuvos regionas, kurio didžiąją dalį užima Alytaus apskrities teritorija. Lietuvos nacionalinėje turizmo plėtros programoje Pietų Lietuvos regionas įvardintas kaip vertingas ne tik kultūrinio palikimu, bet ir vaizdingu kraštovaizdžiu. Šioje teritorijoje vaizdingiausios gamtinio kraštovaizdžio erdvės susipina su patraukliu lankytojams kultūros paveldu.

Rekreaciniai ištekliai – tai gamtinės ar kultūrinės aplinkos savybės, tinkamos žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti. *Gamtinius* rekreacinius išteklius - vieną iš svarbiausių turizmo ir rekreacijos organizavimui reikalingų išteklių grupę sudaro gamtiniai kraštovaizdžio elementai ir jų dariniai: *vandens telkiniai* (ežerai, tvenkiniai, upės ir upeliai), *miškai ir kiti želdynai* (miškai, miško parkai, parkai), *gamtiniai gydomieji ištekliai* – *mineraliniai vandenys ir durpinis purvas, mikroklimatinės sąlygos ir saugomos teritorijos*. (kaip pažintinio turizmo interesų zonos). Gamtinės aplinkos rekreacinių išteklių turtingumas didele dalimi apsprendžia rekreacinių teritorijų diferencijavimą, naudojimo ir tvarkymo kryptis.

3.1.1. Vandens telkiniai.

Vandens telkiniai – ežerai, tvenkiniai ir upės yra vieni iš svarbiausių gamtinės aplinkos veiksnių rekreacijoje. Su vandens telkiniais susijusios įvairios rekreacijos formos: stacionarus poilsiavimas, stovyklavimas, maudimasis, irstimasis valtimis, vandens turizmas, žvejyba, buriavimas ir kt.. Daugeliu atvejų mūsų krašte be vandens telkinio neišsivaizduojama bendro profilio poilsio zona, nes maudimasis ir kaitinimasis paplūdimyje yra populiariausios rekreacinės veiklos formos - to pageidauja apie 90% šalies gyventojų. Vandens telkinių technologinis potencialas masiniam poilsiavimui apibūdinamas pagal dydį (plotą, vandeningumą, konfigūraciją) ir pakrantės bei atabrado pobūdį (tinkamumą maudyklėms).

Alytaus apskritis yra mažų ir pagrindinių Nemuno vidurupio intakų baseine, kuriame kaip didesni intakai su nemažais antros eilės baseiniais išsiskiria Katra, Juodoji ir Baltoji Ančia, Merkys. Be to, nedidelis apskrities plotelis tenka Verknės žemupio kairiakrantei baseino daliai, o šiaurės vakarinis apskrities kampas su Dusios ir Žuvinto ežerais patenka į Šešupės aukštupio baseiną (pastaroji Nemuno žemupio intakas). Nors visa apskrities teritorija yra tame pačiame dideliame pagrindiniame Nemuno vidurupio baseine, tačiau hidrologinės sąlygos ir ypatumai apskrities teritorijose nėra tapatūs. Pakankamai skirtinga hidrologinė situacija, kurią charakterizuoja upių tinklo tankumas, paviršinio ir požeminio vandens nuotėkis, pačių upių vandeningumas ir jų vandens išteklių, egzistuoja pietrytinėje (Merkys, Juodoji ir Baltoji Ančia) bei šiaurės vakarinėje apskrities dalyje ar Užnemunėje (Šešupė, Peršėkė). Visą tai lemia reljefo, kvartero dangos litologinės sudėties, hidrogeologinės sąrangos ypatumai, klimatas ir kiti gamtiniai veiksniai.

Merkio, Katros, Juodosios ir Baltosios Ančių baseinuose upių tinklo tankumas nedidelis, apie 0,50-0,75 km/km², prie Ūlos ir Katros dar menkesnis. Tačiau vidutinis šių baseinų vandeningumas yra žymus – 8-9 l/s iš km². Čia upės daugiau maitinamos gruntiniu vandeniu (požeminis nuotėkis apie 5 l/s iš km²) ar reguliuojamos ežerų, išsenka žymiai mažiau, negu kitos apskrities upės. Taigi paviršinio vandens išteklių čia yra pakankami ir gausesni, negu kitose apskrities dalyse.

Kiek kitokia bei savita hidrologinė situacija susiklosčiusi šiaurės vakarinėje apskrities dalyje, t.y. Šešupės su Dovine, Kirsna ir Peršėkės baseinuose. Šešupės baseinas išraižytas tankaus mažų upelių, reguliuotų melioracinių griovių tinklo. Vidutiniškai 1 km² tenka net 1,35 km upių ir kanalų vagų. Tačiau vandeningumas neviršija 6 l/s iš km².

Alytaus apskrities padėtis paviršinių vandenų atžvilgiu nėra eilinė - pagrindinė hidrografinio tinklo ašis čia yra didžiausia ir svarbiausia Lietuvos upė Nemunas. Alytaus apskritį beveik per pusę dalina į šiaurę tekančio Nemuno vidurupis, kuris reljefe išsiskiria aiškiai, labai įrėžtu ir praplėstu, stačiašlaičiu senslėniu. Jo vyraujantis plotis 0,3-0,7 km, vietomis iki 1-1,5 km, prie Raigardo išplatėja net iki 5 km. Susiformavę 2-3 viršsalpinės terasos, pereinančios iš vieno kranto į kitą. Upei veržiantis per Baltijos aukštumos morenų grandinę, Merkinės – Alytaus ruože srovė greita – rėvose net iki 0,9-1,2 m/s, upės nuolydis 0,4-0,6 m/km. Vidutinis debitas nuo 200 m³/s Baltarusijos pasienyje, kiek žemiau Alytaus pasiekia iki 275 m³/s.

Rekreaciniu požiūriu reikšmingiausias hidrografinio tinklo elementas yra ežerai (turime omenyje teritorijas nesančias prie jūros). Šis hidrografinio tinklo elementas Lietuvos teritorijoje pasiskirstęs labai nevienodai – Baltijos aukštumų ribose telkiasi apie 80% šalies ežerų. Šis dėsniumas labai ryškus ir Alytaus apskrityje: ežeringiausios yra Pietų Lietuvos aukštumoms (Dzūkų, Sūduvos) priklausančios teritorijos dalys Lazdijų ir Alytaus rajono savivaldybėse. Likusiose – Druskininkų ir Varėnos rajone, kurių žemės patenka į paskutiniojo apledėjimo fliuvioglacialinių lygumų srities Dainavos lygumos rajono ribas, ežerų nepalyginamai mažiau, o ir tie patys nedideli.

Apskrities teritorijoje priskaičiuojami apie 435 (didesni nei 0,5 ha) įvairaus dydžio, konfigūracijos, gylio, išsivystymo ežerai, kurie užima apie 3% teritorijos ploto. Tame tarpe savivaldybėse: Alytaus rajono – 70 (3,2%), Druskininkų - 49 (1,6%), Lazdijų – 156 (6,8%), Varėnos – 160 (1%). Palyginimui galima prisiminti, kad vidutinis Lietuvos teritorijos ežeringumas 1,35%, o turtingiausio ežerais Zarasų krašto - 10%. Apskrityje labai ryškus

ežerų teritorinės sklaidos netolygumas - didžiausios jų santalkos yra Lazdijų ir Alytaus rajonuose.

Lazdijų rajonas apskrityje yra ne tik pirmaujantis pagal kiekybinius ežeringumo rodiklius, bet ir garsėjantis jame esančiais unikaliais Veisiejų ir Metelių ežerynais. Didžiausi ežerai: Ančia - 490,8 ha, Dusia – 2334 ha (trečias pagal dydį Lietuvoje), Galstas – 385,6 ha, Metelys – 1289, 5 ha (7 pagal dydį Lietuvoje), Seirijis -503,4 ha, Snaigynas – 207,5 ha, Veisiejis – 765,2 ha.

Alytaus rajonas antrasis pagal ežeringumo rodiklį apskrityje. Kiekybiniu požiūriu ežerų čia mažiau, tačiau jų tarpe vėlgi plačiai žinomi: Žuvintas (971,2 ha), Didžiulis arba Daugų (910,8 ha), Obeliją (573,40 ha), Giluitis (234,5 ha).

Druskininkų savivaldybės teritorijoje ežerų priskaičiuojama palyginti daug - 49, tačiau čia jau nėra tokių didelių kaip kaimyninėse Lazdijų ir Alytaus rajonų savivaldybėse. Kaip labiausiai tinkami rekreacijai ir šiuo metu mėgiami poilsiautojų yra paminėtini ežerai - Aviris, Ilgis, Ašarėlis, Latežeris, Baltosios Ančios (Seiros) tvenkinys. Likusią, didžiąją dalį sudaro rekreacijai ribotai tinkami ežerai. Poilsavimo galimybes šiuo atveju menkina nedidelis ežerų plotas, tinkamų poilsavimui pakrančių trūkumas arba apyeežerio nepatrauklumas (užpelkėjęs, dirbami laukai ir pan.), ežeruose vykstantys eutrofizacijos procesai (pakrantėse pasireiškia užžėlimu, uždumblejimu). Keli ežerai (Vilkas, Zervynas) yra valstybės saugomose teritorijose, kur jų naudojimą rekreacijai riboja aplinkosauginiai reikalavimai.

Varėnos rajono savivaldybė apskrityje užima paskutinę vietą pagal ežeringumo rodiklį ir nors jos teritorijoje ežerų priskaičiuojama beveik tiek pat, kiek ir Lazdijų rajone, tačiau vyrauja nedideli ežerėliai, teuzimantys 1% jos ploto. Tik šiaurės vakarinėje rajono dalyje, kurią siekia Baltiškosios aukštumos, yra didesnių ežerų – Nedzingis (295,7 ha), Ilgis (337,8 ha), rajono riba čia praeina 12-ojo pagal dydį Lietuvoje Daugų ežero (910,8 ha) pakrantėmis. Centrinėje rajono dalyje yra du termokarstinės kilmės, savo forma unikalūs ežerai – Lavysas (155,2 ha) ir Glėbas (131,8 ha). Iš kitų didesniųjų paminėtini: Glūkas (69,5 ha) ir Liškiavis (56,8 ha). Pietinėje rajono dalyje esančiame Dzūkijos kopų masyve yra paplitę nedideli termokarstinės kilmės miškų ežerėliai, kurių dauguma yra distrofiniai (Trikampis, Kastinis, Mekšrinis, Išrūginis, Versminis ir kt.). Nemaža dalis - 48 ežerai patenka į Dzūkijos nacionalinį parką.

Gamtiniu požiūriu kiekvienas ežeras yra nepakartojamas ir svarbus kraštovaizdžio elementas – su savo vandens ištekliais, augalų ir gyvūnų rūšimis, savo poveikiu paviršinio vandens nuotėkio ir mikroklimato formavimui. Vienos iš svarbiausių yra ežerų atliekamos ekologinė (kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros stabilumo palaikymas) ir gamtosauginė (ežerai saugomose ar potencialiose saugomose teritorijose) funkcijos. Kita vertus, svarbios yra ir socialinės – ūkinės ežerų atliekamos funkcijos: rekreacinė (pasyvus ir aktyvus poilsis, meškeriojimas, vandens turizmas) ir žuvininkystė. Vertingiausi ekologiniu, rekreaciniu, gamtosauginiu ir kitais aspektais Alytaus apskrities ežerai yra įtraukti į valstybinės reikšmės vidaus vandens telkinių sąrašą (3.1.1 lentelė).

3.1.1. lentelė. Valstybinės reikšmės ežerai Alytaus apskrities savivaldybėse

Savivaldybė	Inventoriaus numeris	Ežero pavadinimas	Plotas, ha
Alytaus miesto	56-9	Dailidės ežerėlis	1,7
	56-9a	Didžioji Dailidė	10,2
	56-9b	Mažoji Dailidė	4,2
<i>Iš viso savivaldybėje:</i>			16,1
Alytaus rajono	56-13	Alovės ežeras	73,7
	55-32	Angininkų ežeras	47
	62-19	Apsingis	12,5
	55-53	Atesys	109,2
	56-63	Didžiulis (Daugų ežeras)	910,8
	61-58	Ežerynas	1
	62-8	Gailintas	66
	62-7	Gailintėnų ežerėlis	12,2
	61-61	Galvinis	12,4
	55-12	Giluitis	234,5
	55-36	Gudelių ežeras	118,8
	56-40	Ilgis	75,3
	55-30	Kavalys	140,4
	61-57	Krakinis	1,3
	61-59	Lizdų ežeras	27
	56-55	Neveiglas	61
	56-56	Niedulis	52,7
	61-40	Obelija	573,4
	55-37	Pluvija	49,3
	62-6	Sausvingis	53,1
	55-11	Simno ežeras	243,8
	56-61	Suvingis	103,7
	56-57	Svetus	39
61-42	Tolkūnų ežeras	3,2	
62-10	Vabalių ežeras (Svaitingis)	57,5	
55-45	Žuvintas	971,2	
<i>Iš viso savivaldybėje:</i>			4050
Druskininkų	61-76	Aviris	137,3
	61-172	Azagis	6,1
	61-173	Bilsas Baltajis	39
	61-185	Bilsas Juodajis	33,8
	61-171	Dulgas	29,6
	61-189	Druskonis	7,5
	62-32	Ešerinis	3,7
	61-175	Gervinis	26,3
	61-140	Giedavardys	52,9
	62-62	Grūtas	55
	62-60	Ilgis	26,7
	62-57	Juodiškis	2,4
	61-135	Kraštas	17,6
	62-102	Latežeris	86,2
	62-59	Pamelničys	1
	62-65	Randamonių ežeras	15,2
	61-187	Skirzius	24,7

	61-151	Šaulys	25,7
	62-58	Vidutinis	3
	61-156	Vilkas	89,2
	61-149	Zervynas	6,9
<i>Iš viso savivaldybėje:</i>			689,8
Lazdijų rajono	60-16	Akmenių ežeras	53,7
	61-122	Ančia	490,8
	61-20	Babrų ežeras	67,2
	61-72	Balsis	45
	61-68	Balandis	27,2
	61-23	Baltajis	25,1
	61-130	Dumblelis	15,2
	61-129	Dumblinis	34,6
	60-13	Dumblis	13,7
	61-12	Dusia	2334
	61-51	Gailiekas	40,9
	60-15	Galadusys	160,6
	61-64	Galstas	385,6
	61-73	Giluišis	17,9
	61-88	Gudežeris	7,7
	61-126	Gudinis	5,7
	61-131	Ilgis	61,6
	61-157	Ilgis	49,6
	61-108	Kauknoris Juodas	58,2
	61-110	Kaviškis	78,6
	61-87	Lapūkas	7,5
	61-70	Liūbelis	2,1
	61-76	Liūnelis	9,3
	61-43	Maušelis	6,1
	61-127	Mekšrutas	9,1
	61-39	Metelys	1289,5
	61-82	Naudoris	1,6
	61-114	Niedus	94,3
	61-13	Palazdijis	20,9
	61-22	Paliūnų ežeras	16,6
	61-123	Pastovys	5,8
	61-31	Prapuntas	126,8
	61-128	Ragažius	29,5
	61-5	Rimietis	186,4
	61-48	Sagavas	68,8
	61-50	Seirijis	503,4
	61-21	Senkutis (Bagdononių ežeras)	32,4
	61-81	Skaistis	4,8
	61-83	Snaigynas	207,5
	61-168	Stirtos	53,4
61-71	Šlavantas	187,3	
61-75	Šlavantėlis	54,9	
61-15	Šventežerio ežeras	15,2	
61-84	Trikojis	38,8	
61-121	Vainežeris	6,1	
61-91	Veisiejis	765,2	

	61-30	Veliuonis	6,4
	61-163	Veprynas	15,8
	61-80	Vernijis	179,4
	61-170	Vidugašlis	35,3
	61-167	Vilkinys	143,8
	61-66	Zapsys	190,4
Iš viso savivaldybėje:			8287,3
Varėnos rajono	63-52	Ančių	4
	62-94	Bakanausko	3,9
	62-29	Balažeris	2,5
	63-57	Be vardo	1
	62-33	Bedugnis	1,6
	63-24	Bieliukas	1,7
	62-84	Burokaraisčio ežeras	36,2
	63-54	Čepkių ežeras	3,6
	63-56	Čepkių ežeras	1,9
	63-34	Dubinka	1,4
	63-26	Dumblelis (Malinukas)	1,4
	62-30	Dumblis (Balažeris)	2
	63-36	Ešerinis	14,9
	63-50	Ešerinukas	5,8
	62-22	Gelovinė	15,9
	62-39	Gilšė	10,6
	62-27	Giluišis	5
	63-9	Glėbas	131,8
	62-97	Glynas	15,9
	63-8	Glūkas	69,5
	62-98	Grūda	85
	62-11	Ilgis	337,8
	62-90	Išrūginis	3,1
	57-181	Juodikis	29
	57-157	Juodžiukas	12,1
	62-93	Kastinis	10,1
	62-21	Kazamkėlis	4
	62-25	Kuleinis	3,7
	62-34	Lauja	9,2
	62-91	Lavysas	155,2
	57-174	Lielukas	91,1
	62-23	Ligutis	1,4
56-70	Lynelis	22,2	
62-52	Liškiavis	56,8	
63-25	Malinis	8,3	
62-89	Mekšrinis	13,8	
62-41	Mergelės akelės	6,4	
62-35	Mikalaučiškės	1,5	
62-70	Nedzingis	295,7	
62-26	Netiesėlis	1,1	
62-28	Netiesis	7,2	
57-176	Pabezninkų ežeras	61,4	
62-31	Pakampys	4,3	
63-18	Pavilnis	1,1	

	56-64	Savistas	61,7
	63-44	Šėkinis	3,2
	63-59	Šėkinukas	0,7
	63-46	Šėkinukas (Čepkelių)	2
	63-27	Titnas	9,3
	62-92	Trikampis	6,1
	63-48	Trikampis	3,2
	62-28	Ūla	11,8
	63-2	Varėnis	22
	62-87	Versminis	2,8
	63-53	Vido ežeras	3,4
	63-55	Vykis	1,8
	63-49	Zelenos ežeras	5,5
	63-12	Žiežulis	9,8
Iš viso savivaldybėje:			1695,4
Iš viso apskrityje:			14738,6

Šaltinis: „Valstybės žinios“ 2003, Nr. 98- 4394.

Upių slėniuose svarbiausi gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra jų teikiamos galimybės maudytis, poilsiauti bei naudoti mobiliam poilsiui – vandens turizmui. Per Alytaus apskritį teka didžiausia Lietuvos upė Nemunas, taip pat kairieji jo intakai Peršėkė, Baltoji Ančia, Seira, Šešupės intakas Bambena. Taip pat Merkys su visa eile intakų: Ūla, Grūda, Verseka, Spengla, Varėnė.

Nemunas duotuoju atveju tarnauja kaip labai svarbi tranzitinė vandens turizmo trasa, kuria galima pasiekti Baltiją. Padėtis betarpiškoje Nemuno upės, kuri iki Lietuvos sienos jau yra pratekėjusi apie 450 km nuo savo ištakų, gretimybėje, visais laikais darė Druskininkams, Alytui ir aplinkinėms teritorijoms didelę įtaką. Ši upė nuo seno buvo svarbus vandens kelias - rašytinių žinių apie laivybą turima jau nuo XIV a. Dabartiniu metu Nemunas vertinamas kaip vienas iš svarbiausių gamtinių veiksnių, galinčių skatinti turizmo bei rekreacijos vystymą. Deja, padidintas upės vandens užterštumas gerokai menkina Nemuno rekreacinį patrauklumą ir galimų rekreacinės veiklos formų įvairovę. Esant tokiai situacijai, perspektyviausias yra Nemuno išnaudojimas mobiliam poilsiui (turistinio, poilsinio, sportinio pobūdžio) nesavaeigėmis ir savaeigėmis plaukiojimo priemonėmis. Savaeigių plaukiojimo priemonių panaudojimą komplikuoja vagos ypatumai – dugne gausu seklių, akmenų, o žemiau Druskininkų ir rėvų (Jankelio ragas, Liškiavos sala, Bajorė, Meška). Nemuno farvateris nebuvo valomas jau eilę metų, todėl laivams, turintiems didesnę grimzlę būtų problematiška praplaukti.

Merkys su intakais, Baltoji Ančia ir kiti smulkesni upeliai, dėl reto taršos šaltinių tinklo yra pakankamai švarūs arba švarūs ir pilnai tinkami naudoti rekreacijai ir aktyviam turizmui. Alytaus apskrities teritorijoje dėl palankių hidrogeologinių sąlygų upės yra pakankamai vandeningos ištisus metus. Tai sudaro palankesnes sąlygas platesniam vandentėmių panaudojimui rekreaciniais tikslais, tame tarpe ir vandens turizmui saugomose teritorijose, kiek tai leidžia įstatymai ir kur kas plačiau kitose rekreaciniu požiūriu atraktyviose teritorijose. Upių slėniai apskrities rajonuose sudaro itin vaizdingus gausiai ir ryškiai terasuotus vaizdingo kraštovaizdžio koridorius, todėl yra svarbu išlaikyti jų raiškumą,

užtikrinti priėjimą prie vandens, gražiausiose vietose formuoti regyklas, užtikrinti rekreacinės infrastruktūros objektų įrengimą ir priežiūrą.

Paskutiniaisiais metais Alytaus apskrityje vandens turizmui intensyviausiai buvo išnaudojamos Merkio ir Ūlos bei Nemuno upės (populiariausias maršrutas šiuo metu yra kelionė garlaiviu į Liškiavą). Tuo tarpu vandens turizmo galimybės kitomis apskrities upėmis išnaudojamos nepakankamai, nors jomis galėtų praeiti visa eilė patrauklių kelionių maršrutų, tame tarpe išskirtini Baltosios Ančios ir jos baseino ežeryno, Veisiejų ežeryno ir kt. maršrutai. Populiariausi maršrutai Alytaus apskrities upėmis bei ežerais pateikiami 3.1.2 lentelėje.

3.1.2 lentelė. Populiariausi maršrutai Alytaus apskrities upėmis ir ežerais

Upės pavadinimas	Atkarpa	Ilgis, km	Trukmė
<i>Ūla</i>	Krioklys – Rudnia – Kašėtos – Zervynos – Mančiagirė – Žiūrai - Paūliai	45	2 d.
<i>Ūla</i>	Rudnia - Zervynos	25	1 d.
<i>Ūla - Merkys</i>	Zervynos -Puvočiai	27	1 d.
<i>Merkys</i>	Puvočiai - Merkinė	15	1 d.
<i>Nemunas</i>	Merkinė – Nemunaitis -Alytus	42	2 d.
<i>Ūla – Merkys - Nemunas</i>	Zervynos – Puvočiai – Nemunaitis - Alytus	84	4 d.
<i>Nemunas</i>	Alytus – Punia -Birštonas	55	2 d.
<i>Nemunas</i>	Druskininkai – Merkinė – Alytus	85	3 d.
<i>Merkys</i>	Varėna - Merkinė	46	3 d.
<i>Nemunas</i>	Druskininkai – Liškiava (garlaiviu)		3 val.
<i>Baltoji Ančia - Nemunas</i>	Kapčiamiestis -Druskininkai	44	3 d.
<i>Veisiejų regioninio parko ežerai – Baltoji Ančia</i>	Veisiejai – Kapčiamiestis (Menciškė)	...	3 d.

Rekreacinė veikla prie vandens telkinių labai įvairi – trumpalaikis ir ilgalaikis, stacionarus ir mobilus poilsis bei įvairiausios sezoninio turizmo formos. Didžiausia apkrova tenka toms teritorijoms, kur yra palankiausios poilsiavimui sąlygos (labai geros tinkamos maudytis vandens telkinių pakrantės ir sausi vidutinio amžiaus ar brandūs pušynai), tame tarpe ir rekreacinės infrastruktūros elementai - įrengtos stovyklavietės, poilsio namai (Veisiejų, Daugų, Metelių ežerynai). Dar sovietmečiu įvairios įmonės ir organizacijos statydinosi poilsio namus ir stovyklas, pirkė ir rekonstravo į poilsio namus paežerių sodybas. Pastaruoju metu situacija gerokai pasikeitė – rekreacinės infrastruktūros plėtra įgavo pavojingas tendencijas. Buvusios poilsiavietės privatizuojamos, o privatizuotos – rekonstruojamos. Lygiagrečiai vyksta individualių statybų invazija prie vandens telkinių pakrančių, į rekreacinių požiūrių vaizdingiausias vietas. Ankščiau buvusios plataus (visuomeninio) naudojimo teritorijos tampa riboto naudojimo. Pastarasis procesas tampa sunkiai valdomu, ypač vaizdingose, saugomose, visuomenės poreikiams svarbiose apskrities teritorijose

IŠVADOS:

1. *Vandens telkiniai* – ežerai, tvenkiniai ir upės yra vieni iš svarbiausių gamtinės aplinkos veiksnių rekreacijoje. Su vandens telkiniais susijusios įvairios rekreacijos formos: stacionarus poilsavimas, stovyklavimas, maudimasis, irstimasis valtimis, vandens turizmas, žvejyba, buriavimas ir kt..
2. Apskirtyje esantys ežerai yra vienas iš didžiausių Alytaus apskrities rekreacinių turtų. Teritorijoje priskaičiuojami apie 435 (didesni nei 0,5 ha) įvairaus dydžio, konfigūracijos, gylio, išsivystymo ežerai, kurie užima apie 3% teritorijos ploto. Tame tarpe savivaldybėse: Alytaus rajono – 70 (3,2%), Druskininkų - 49 (1,6%), Lazdijų – 156 (6,8%), Varėnos – 160 (1%). Veisiejų, Metelių ir Daugų ežerynai yra svarbūs formuojant ne tik regioninės, bet atskirais atvejais ir nacionalinės svarbos rekreacines teritorines sistemas.
3. Upių slėniuose svarbiausi gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra jų teikiamos galimybės maudytis, poilsiauti bei naudoti mobiliam poilsiui – vandens turizmui. Per Alytaus apskritį teka didžiausia Lietuvos upė Nemunas, taip pat kairieji jo intakai Peršekė, Baltoji Ančia, Seira, Šešupės intakas Bambena. Taip pat Merkys su visa eile intakų: Ūla, Grūda, Verseka, Spengla, Varėnė.
4. Alytaus apskrities vandens telkiniai sudaro sąlygas formuoti įvairiapusę infrastruktūrą, tame tarpe labai įvairų vandens turizmo maršrutų spektrą – nuo lokalių baidarių, kanojų ir plaustų maršrutų nedidelėmis upėmis iki keliavimo turistiniais laivais Nemuno upe ir Kuršių mariomis. Laivybos sąlygų atkūrimas Nemuno ruože Druskininkai – Baltarusijos valstybės siena leistų per Augustavo kanalą susisiekti su Lenkijos ir kitų Vakarų šalių vidaus vandenų kelių tinklais.

3.1.2. Miškai ir kiti želdynai.

Miškai ir kiti želdynai yra vienas iš svarbiausių gamtinio kraštovaizdžio veiksnių ir sudėtinė rekreacinių resursų dalis, lemianti poilsavimo galimybes, sukurianti estetiškai patrauklią ir higieniniu – klimatinu požiūriu priimtina aplinką

Vienas iš miškų ūkio plėtros strateginių tikslų, įvardintų Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijoje, yra visuomenės bendrųjų su miškais susijusių reikmių tenkinimas. Ši sąvoka apima: lankymosi miškuose reglamentavimo suderinimą, atsižvelgiant į miškų savininkų ir visuomenės poreikius; pažintinės rekreacijos ir turizmo infrastruktūros plėtrą miškuose; gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos ir išsaugojimo miškuose užtikrinimą.

Alytaus apskritis – pati miškingiausia Lietuvos apskritis. Miškai užima 49% teritorijos ploto. Apskritis savivaldybių tarpe miškingumo rodikliai gerokai skiriasi:

1. Alytaus mieste - 31,7%
2. Alytaus rajone – 24,6%
3. Druskininkų – 69,2%
4. Lazdijų rajone – 39,9%
5. Varėnos rajone – 69,1%.

Reikia pažymėti, kad itin aukštais miškingumo rodikliais išsiskiriančios Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės yra pirmaujančios ne tik apskrities, bet ir šalies mastu. Itin aukštą šio smėlingųjų lygumų krašto miškingumą apsprendė labai nederlingų ir nederlingų normalaus drėgnumo, lengvos mechaninės sudėties o tuo pačiu ir labai menkos agroūkinės vertės dirvožemių paplitimas. Dėl šios priežasties didesnė Alytaus apskrities teritorijos dalis (Varėnos, Lazdijų rajonų ir Druskininkų sav. bei dalis Alytaus raj.) priskirta prie mažiau palankių ūkininkauti teritorijų, kur skatinamas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku.

Apskirtyje pagal nuosavybės formas vyrauja valstybinės reikšmės ir valstybės valdomi miškai, kuriuos administruoja Varėnos, Druskininkų, Veisiejų, Alytaus, Valkininkų (dalis) miškų urėdijos bei Dzūkijos nacionalinis parkas. 2005 metų duomenimis (Žin., 2005, Nr. 88-3306) valstybinės reikšmės miškai apskirtyje užėmė 117,09 tūkst. ha (44% nuo visų miškų). Tame tarpe savivaldybėse: Alytaus rajono - 18,8 tūkst. ha (54,3%), Druskininkų – 15,24 tūkst. ha (48,5%), Lazdijų rajono – 16,97 tūkst. ha (37,2%), Varėnos rajono – 65,39 tūkst. ha (42,6%)

Miškų rūšinė sudėtis apskirtyje labai vienalytė, vyrauja spygliuočiai (eglynai ir pušynai) – apie 85%. Pušynų, kurie yra patraukliausi rekreaciniu požiūriu daugiausiai Druskininkų (93%) ir Varėnos (87%) savivaldybėse. Sausiausiose vietose paplitę kerpšiliai (šviesūs, vienaarūšiai pušies medynai), pastarųjų daugiausiai Varėnos rajone, centrinėje ir rytinėje Druskininkų savivaldybės dalyse. Truputį drėgnesnėse vietose kerpšilius pakeičia gresnės kokybės pušų medynai – brukniašiliai Pastarieji daugiau paplitę abipus Nemuno vakarinėje ir šiaurinėje Druskininkų savivaldybės dalyse (Nemuno slėnio zonoje), Lazdijų rajone. Tuo tarpu eglynų daugiausiai yra Alytaus rajone. Beje, šis rajonas apskirtyje išsiskiria margiausia rūšine miškų sudėtimi. Alytaus miškų urėdijoje¹ pušies medynai užima 36,2%, eglynai - 32,8%, beržynai – 8,9%, juodalksnynai -6,4%, ąžuolynai -9,4% miškų ploto. Tokią miškų sudėtį lemia labai įvairios Dzūkų aukštumos gamtinės sąlygos. Lapuočiai, pagrinde minkštieji (beržynai, baltalksnynai, drebulynai ir kt.) apskirtyje sudaro mažąją dalį miško

medynų. Kiek daugiau jų yra Lazdijų ir jau minėtame Alytaus rajonuose. Lapuočių miškai paplitę upių ir mažųjų upelių slėniuose, kai kuriose paežerėse, pelkėse. Duomenys apie medynų plotus pagal vyraujančią medžių rūšį ir vidutinį medynų amžių pagal vyraujančią medžių rūšį Alytaus apskrityje (miškų urėdijų teritorijose) pateikiami 3.1.3 ir 3.1.4 lentelės..

3.1.3. lentelė. Medynų plotai pagal vyraujančią medžių rūšį Alytaus apskrityje (miškų urėdijų ir nacionalinio parko teritorijose)

Miškų urėdijos, nacionalinis parkas	Medynų plotai pagal vyraujančią medžių rūšį, % <i>kiti miškai/valstybinės reikšmės miškai</i>								
	Pušis	Eglė	Beržas	Drebulė	Juodalksnis	Baltalksnis	Ažuolas	Uosis	Kt.
Alytaus	36,2	32,8	8,9	2,2	6,4	0,1	9,4	1,4	2,6
	38,8	14,0	16,1	2,4	20,5	2,5	2,8	0,8	2,1
Druskininkų	90,5	3,0	3,5	-	2,8	-	-	-	0,2
	90,4	1,7	5,0	0,1	2,5	-	-	-	0,3
Varėnos	80,6	9,7	5,7	0,1	3,6	-	-	0,1	0,2
	86,6	3,1	6,5	0,2	2,9	-	0,1	-	0,6
Veisiejų	75,2	18,7	6,5	0,9	3,7	-	1,1	0,4	0,5
	72,3	7,7	8,1	0,9	8,9	-	0,5	0,2	1,4
Dzūkijos NP	90,2	3,1	3,7	0,1	2,7	-	0,1	-	0,1
	91,3	2,7	2,4	0,1	2,9	-	0,1	-	0,5
Valkininkų	69,5	13,5	9,0	1,0	4,5	-	0,3	0,2	2,0
	78,0	5,7	3,9	1,4	4,4	0,2	0,1	-	0,3

Valstybinė miškotvarkos tarnyba, 2008

¹- dauguma miškų ūkio statistinių duomenų yra pateikiama miškų urėdijų lygmenyje, kurių ribos nesutampa su administracinėmis savivaldybių ribomis.

3.1.4. lentelė. Vidutiniai medynų amžiai pagal vyraujančią medžių rūšį Alytaus apskrityje (miškų urėdijų teritorijose)

Miškų urėdijos	Vidutiniai medynų amžiai pagal vyraujančią medžių rūšį <i>valstybinės reikšmės miškai/ kiti miškai</i>								
	Pušis	Eglė	Beržas	Drebulė	Juodalksnis	Baltalksnis	Ažuolas	Uosis	Iš viso
Alytaus	79	49	54	52	48	34	98	56	66
	55	48	47	38	46	35	83	53	51
Druskininkų	64	68	35	46	50	-	80	50	62
	64	55	44	39	51	25	112	50	63
Varėnos	64	49	42	31	42	20	-	80	60
	66	59	47	43	52	27	73	94	64
Veisiejų	67	46	46	42	47	-	99	61	63
	57	57	43	41	44	24	73	47	54
Valkininkų	59	43	50	48	52	15	62	57	55
	55	53	48	44	48	42	69	71	54

Valstybinė miškotvarkos tarnyba, 2008

Miškai pagal poilsiaavimo sąlygų technologinį tinkamumą yra skirstomi į: *tinkamus poilsiavimui* (sausai ir normalaus drėgnumo pušynai); *iš dalies tinkamus poilsiavimui* (sausai mišrūs bei lapuočių miškai, sausai beržynai, sausai eglynai bei kiti lapuočių miškai); *esamos būklės mažai tinkamus tačiau perspektyvoje naudotinus poilsiavimui* (pušų jaunuolynai); *esamos būklės poilsiavimui netinkamus* (drėgni mišrūs bei lapuočių miškai, užpelkėję miškai). Šiuo vertinimo aspektu didžiosios dalies Alytaus apskrities miškų struktūrą galima vertinti kaip labai palankią poilsiavimui, nes didžiąją medynų dalį sudaro sausai ir normalaus drėgnumo pušynai, kurie yra aukštos estetiškos vertės, patogūs poilsiavimui. Nacionalinėje turizmo plėtros programoje kaimyninių Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybių miškai išskiriami kaip vieni iš tinkamiausių turizmo plėtojimui Lietuvoje. Rekreacijai netinkami (nepatrauklūs) miškai – šlaitų bei pelkinių augaviečių, neatraktyvių rūšių medynai (pvz. baltalksnynai), medynai su tankiu pomiškiu bei traku atstovaujami negausiai ir iš esmės nemenkina aukšto rekreacinio apskrities miškų potencialo.

Miškų teritorinės sklaidos ypatumai Alytaus apskrityje, nepaisant aukšto šios apskrities miškingumo laipsnio, vienareikšmiškai negali būti vertinami kaip lygiaverčiai. Didžiausia miško masyvų koncentracija yra pietinėje ir pietrytinėje apskrities dalyse. Čia plytintys miškai, tikra „miškų jūra“, priklauso vienam didžiausių šioje Europos dalyje miškų masyvui, nusitęsusiam nuo Augustavo pietryčiuose iki Valkininkų šiaurėje. Plačiai žinomi, didžiausių Lietuvos miškų masyvų tarpe užimantys pirmąją vietą yra Druskininkų –Varėnos miškai (Gudų giria, Dainavos giria), užimantys apie 145 tūst. ha plotą ir plytintys daugiau nei pusėje Varėnos rajono ir beveik visoje Druskininkų savivaldybės teritorijoje. Kitapus Nemuno (Lazdijų rajono pietuose, Lenkijos ir Baltarusijos pasienyje) - Kapčiamiesčio giria. Jos plotas apie 27,7 tūkst. ha. Driekiasi ji zandrinės Pietryčių lygumos vakarine dalimi, tik šiaurės vakaruose siekia Sūduvos aukštumos pietrytinį pakraštį. Dar vienas stambus miškų masyvas (penktas pagal dydį šalyje) – Rūdninkų giria, tiesa apskričiai tenka palyginti nedidelė jos dalis Varėnos rajono pakraščiuose. Beveik ištisai miškinga ir Nemuno slėnio bei paslėnio zona visoje Alytaus apskrities atkarpoje – tiesa, miškai čia nepalyginamai mažesni, nei aukščiau minėtieji, tačiau beveik nenutrūkstanti jų grandinė juosia Nemuną iki pat Alytaus ir žemiau jo. Likusių apskrities teritorijos dalį - centrinę ir šiaurinę Lazdijų, rytinę ir vakarinę Alytaus rajonų dalys, galima apibūdinti kaip vidutinių ir mažų miškų sklaidos zoną, kur vyrauja mažiau tinkami poilsiavimui miškai.

Siekiant geriau suderinti biologinės įvairovės išsaugojimo ir miškų produktyvumo didinimo bei jų naudojimo, tame tarpe ir rekreacinio, funkcijas, Alytaus apskrities savivaldybių, kaip ir visos Lietuvos miškai, pagal ūkininkavimo režimą ir pagrindinę funkcinę paskirtį skirstomi į keturias grupes ir visą eilę pogrupių. LR Vyriausybės 2002 m. spalio 21d. nutarimu Nr.1651 „Dėl Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apskričių miškų priskyrimo miškų grupėms“ (Žin., 2002, 108-4800) dalis apskrities miškų, užimančių 9528,6 ha, tame tarpe savivaldybėse: Alytaus raj.- 235,7 ha, Alytaus mst.- 692,6 ha, Druskininkų – 4024,8 ha, Lazdijų raj. – 1402,9 ha, Varėnos raj. – 3172,7 ha yra priskirti specialios paskirties rekreacinių miškų grupei (II B).

B – *rekreaciniai miškai*. Tai miško parkai, miestų miškai, valstybinių parkų rekreacinių zonų miškai, rekreaciniai miško sklypai ir kiti poilsiui skirti miškai. Ūkininkavimo tikslas – formuoti ir išsaugoti rekreacinę miško aplinką. Pagal funkcinę paskirties ypatumus šios grupės miškai yra dalijami į kelis pogrupius:

- *miško parkus*, skirtus tenkinti visuomenės rekreacines reikmes, sudaryti sąlygas, palankias poilsiui, turizmui, pasivaikščiavimui, sportui, kultūrinei ir kitai veiklai gamtoje, kartu mažinant šios veiklos žalingą poveikį aplinkai ir išsaugant šių miškų stabilumą;

- *kurortų miškus*, skirtus išsaugoti mineralinių vandenių, gydomojo purvo išteklius ir jų aplinką, kitas gydomąsias kurorto gamtos vertybes, sudaryti sąlygas, palankias kurorto naudotojams (lankytojams) būti gamtoje, maksimaliai pritaikyti miškus šiam tikslui, kartu išsaugoti jų stabilumą

- *rekreacinius miško sklypus*, skirtus tenkinti visuomenės poreikius trumpam poilsiavimui gamtoje, pasivaikščiavimams, sportui, stovyklavimui, pritaikant miškus šioms funkcijoms atlikti;

- *miestų miškus*, skirtus tenkinti miestų gyventojų rekreacines, sanitarijos higienos reikmes, sudaryti sąlygas, palankias rekreacijai, masiniams renginiams gamtoje, gryninti miestų orą, gerinti jų estetinį vaizdą, formuoti ir palaikyti tam tinkamus medynus;

Rekreacinių miškų sklaida Alytaus apskrities teritorijoje pateikiama plane „*Esama būklė*“ (pogrūpiai plane dėl mastelio smulkumo neišskiriami).

Rekreacinei funkcijai yra priskirta apie 3,5 % apskrities teritorijoje esančių miškų, daugiausiai Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybėse. Tai miškai, kuriuose siekiant pagerinti sąlygas poilsiui, vykdomos sanitarinių higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės. Be *rekreacinių* miškų, faktiškai rekreacijai gali būti ir yra naudojama likusi didžioji kitoms grupėms (išskyrus *rezervatinius* ir *ekosistemų apsaugos* miškus, kuriuose rekreacinis naudojimas reguliuojamas) priskirtų miškų.

Tobulindami kompleksinę miškų ūkio veiklos sistemą valstybiniuose miškuose, siekdami subalansuoti ekonomines, ekologines ir socialines miškų funkcijas, bei patenkinti visuomenines reikmes, miškininkai paskutiniu metu ypač daug dėmesio skiria valstybinių miškų pritaikymui visaverčiam lankymui ir poilsiui gamtoje. Rūpinamasi kraštovaizdžio objektų išsaugojimu, sudaromos sąlygos visuomenei su jais susipažinti, kuriant rekreacinę infrastruktūrą miškuose, orientuojamasi į labiausiai pamėgtus ir lankomus miško sklypus. Pažintinių ir mokomųjų objektų kūrimas tarnauja švietėjiškais ir edukaciniais tikslais. Gana naujas reiškinys valstybiniuose miškuose – rekreacinių objektų pritaikymas neįgaliųjų reikmėms. Rekreacinės politikos valstybiniuose miškuose įgyvendinimą organizuoja dvi institucijos prie Aplinkos ministerijos: Generalinė miškų urėdija ir Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba. Konkrečias rekreacinės infrastruktūros objektų plėtros, tvarkymo ir priežiūros priemones valstybiniuose miškuose įgyvendina VĮ miškų urėdijos, valstybinių parkų ir biosferos rezervato direkcijos. Pagrindinės rekreacinės infrastruktūros plėtros kryptys, rekreacinių miško funkcijų stiprinimo galimybės numatomos vidinės miškotvarkos projektuose - miškų ūkio veiklos planuose, skirtuose konkrečių tvarkymo priemonių sistemai miškuose nustatyti.

Varėnos ir Lazdijų rajonuose, Druskininkų savivaldybėje ypač aktuali tampa miškų apsauga nuo rudeninio grybautojų antplūdžio, kuri skatina grybus superkančių ir eksportuojančių firmų veikla. Šiame regione paskutiniu metu itin svarbia problema tampa rekreacinių išteklių – miškų apsauga nuo gamtinių faktorių. Dauguma medynų augdami ekstremaliomis sąlygomis (mažo maistingumo smėlyje) yra mažai atsparūs vabzdžių kenkėjų invazijoms. Prie medynų atsparumo mažėjimo prisideda antropogeniniai faktoriai: oro tarša, rekreatantų sąlygojamas pomiškio naikinimas, grunto suplūkimas ir pan.

Apskrities specialiojo plano detalizacijos lygmenyje nėra galimybės išnagrinėti kitų žaliųjų ir plotų – miestuose, miesteliuose ir gyvenvietėse esančių atskirųjų želdynų, kurie yra svarbūs gerinant rekreacines aplinkos sąlygas. Tačiau šiuo atveju negalima nepaminti prie

senujų Alytaus apskrities krašto dvarų XVIII – XIX amžiuje suformuotų parkų. Iš jų tarpo reikšmingiausi pažintinio turizmo ir poilsavimo aspektu: *Aštriosios Kirsnos* (Lazdijų raj. sav., plotas 19 ha), *Vainežerio sodybos* (Lazdijų raj. sav., plotas 12 ha), *Veisiejų* (Lazdijų raj. sav., plotas 5,9 ha). Parkai yra sudėtinė nekilnojamo kultūros paveldo, kuris plačiau nagrinėjamas teksto skyriuje - *Kultūriniai rekreaciniai išteklių*.

IŠVADOS:

1. *Miškai ir kiti želdynai* yra vienas iš svarbiausių gamtinio kraštovaizdžio veiksnių ir sudėtinė rekreacinių resursų dalis, lemianti poilsavimo galimybes, sukurianti estetiškai patrauklią ir higieniniu – klimatinį požiūriu priimtina aplinką
2. Alytaus apskritis – pati miškingiausia Lietuvos apskritis. Miškai užima 49% teritorijos ploto. Apskrities savivaldybių tarpe miškingumo rodikliai gerokai skiriasi: Alytaus mieste - 31,7%; Alytaus rajone – 24,6%; Druskininkų – 69,2%; Lazdijų rajone – 39,9%; Varėnos rajone – 69,1%. Itin aukštais miškingumo rodikliais išsiskiriančios Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės yra pirmaujančios ne tik apskrities, bet ir šalies mastu.
3. Didžiausia miško masė yra pietinėje ir pietrytinėje apskrities dalyse. Vyraujančios dalies Alytaus apskrities miškų struktūra labai palanki poilsavimui, nes didžiąją medynų dalį sudaro sausi ir normalaus drėgnumo pušynai, kurie yra aukštos estetiškos vertės, patogūs poilsavimui. Nacionalinėje turizmo plėtros programoje kaimyninių Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybių miškai išskiriami kaip vieni iš tinkamiausių turizmo plėtojimui Lietuvoje.
4. Apskirtyje esančius miškus tvarko ir prižiūri Varėnos, Druskininkų, Veisiejų, Alytaus, Valkininkų (dalis) miškų urėdijos bei Dzūkijos nacionalinis parkas. Viešoji turizmo infrastruktūra sėkmingai kuriama valstybinių miškų sistemoje. Plėtojant, tvarkant ir prižiūrint rekreacinės infrastruktūros objektus valstybiniuose miškuose, tenkinamos socialinės, edukacinės visuomenės reikmės, formuojamas estetiškas kraštovaizdis, kartu išsaugant medynų ir aplinkos stabilumą, saugoti mišką nuo rekreacinės digresijos, gaisrų, šiuokšlinimo ir kt.. To negalima pasakyti apie privačius miškus, kurie dar neturi miškų tvarkymo ir panaudojimo rekreacijai tradicijų.

3.1.3. Gamtiniai gydomieji išteklių.

Svarbiausi gamtiniai gydomieji išteklių Alytaus apskrityje yra *mineralinis vanduo ir gydomasis durpinis purvas* bei *mikroklimatas*, kuris kaip gamtinis gydomasis veiksnys labai svarbus plečiant kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudojant jį ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai.

Mineraliniai vandenys – požeminiai vandenys, turintys daugiau negu paprastai mineralinių (rečiau organinių) komponentų ir/arba pasižymintys specifinėmis fizikinėmis, cheminėmis ir biologiškai aktyviomis savybėmis (temperatūra, rūgštingumu, radioaktyvumu). Mineraliniuose vandenyse būna ištirpusių įvairių dujų (azoto, anglies dioksido, sieros vandenilio, metano, fluoro), mikroelementų (vario, mangano, cinko, ličio, geležies, stroncio, kobalto, arseno, bromo, jodo).

Durpinis purvas - tai žemapelkėse vykusio augalinių medžiagų irimo, beveik nepatenkant deguoniui, produktas fizikinėmis, cheminėmis ir mikrobiologinėmis savybėmis, tinkantis gydyti įvairius susirgimus aplikacijomis ir kompresais.

Mineralinio vandens ir durpinio purvo išteklių

Regione įvairios mineralizacijos požeminis vanduo aptinkamas visoje nuosėdinėje stovymėje, tačiau jam būdingi tam tikri slūgsojimo ypatumai: apskrities teritorijoje, požeminio vandens mitybai priklausančioje srityje, aktyvios apykaitos zonos (gėlo vandens) storis yra pakankamai kaitus, svyruoja 70-300 m ribose. Didžiausias (200-300 m) būdingas beveik visam Merkio baseinui. Mažesnis (70-200 m) stebimas likusioje apskrities teritorijoje, bet Užnemunėje egzistuoja tam tikra jo didėjimo tendencija į pietvakarius, Sūduvos aukštumos pusėn. Žemiau, dar po palyginti nestora (30-250 m) apatinės kreidos ir triaso, Užnemunėje dar ir jūros vandenspara, glūdi mineralinis vanduo, kurio bendroji mineralizacija apie 10-58 g/l. Vietinėse požeminio vandens iškrovos slėnių zonose, žinomose Nemuno senslėnyje prie Druskininkų, Vangelonių – Nemunaičio – Alytaus ruože bei Merkyje nuo Ūlos santakos iki Perlojos ir Varėnos, dažnai sutampančiose su tektoninėmis nedarnomis, sūrus vanduo prasiveržia net į aukštesnius kreidos ir kvartero sluoksnius. Tokiose anomaliose vietose gėlo vandens zonos storis sumažėja iki keliasdešimties metrų ir net išsikrauna mineralinėmis versmėmis Nemuno, Ratnyčėlės ar Merkio paslėniuose. Jau nuo seno žinomos Druskininkų, Viečiūnų, Senųjų Druskininkų – 13 km žemiau Merkinės, Vangelonių ir Alytaus mineralinės versmės bei kiti injekcinio tipo hidrogeocheminiai židiniai. Nors čia pat – visiškai šalia, tik už slėnio ribų kvartero ir kreidos nuogulose susikaupęs gėlas požeminis vanduo. Tokiuose hidroinjekciniuose židiniuose, kurie užima nedidelį plotą, paminėtose nuosėdinėse nuogulose formuojasi į viršų siaurėjantis, dažnai ir žemės paviršių siekiantis mineralinio vandens kupolas. Čia net aliuvio nuogulų gruntinio vandens mineralizacija gali pasiekti 1,5-3 g/l ištirpusių druskų koncentraciją, ryškiai padidėjant natrio ir chloro jonų kiekiui.

Ne tik Alytaus apskrityje nuo seno žinomiausi yra Druskininkų mineralinio vandens šaltiniai. Tai, kad šaltinių vanduo gydo odos, sąnarių ir kitas ligas, pirmieji pastebėjo vietiniai gyventojai. Sužinojęs apie stebuklingus Druskininkų mineralinius vandenius, 1789 metais Lietuvos ir Lenkijos karalius Stanislovas Augustas Poniatovskis pavedė savo gydytojui ištirti Druskininkų mineralinius vandenius ir 1794 metais dekretu paskelbė Druskininkus gydomąja vietove. Kaip kurortas Druskininkai pradėjo veikti 1837 m., jau XIX amžiaus pabaigoje tapo plačiai žinomas už krašto ribų ir iki šių dienų garsėja laiko patikrintomis balneologinėmis tradicijomis. Druskininkuose - Nemuno slėnyje ir Ratnyčios upelio žiotyse, anksčiau buvo žinoma apie 19 natūralių šaltinių. Dabar mineralinis vanduo gaunamas iš gręžinių.

Druskininkų mineralinio vandens telkinys yra Nemuno slėnyje, vieno iš tektoninių lūžių zonoje. Skliauto pavidalo injekcinis telkinys turi pailgą formą ir iš visų pusių jį supa gėlas vanduo. Jo hidrogeologinės ir hidrocheminės sąlygos yra labai sudėtingos. Apatinio triaso – proterozojaus vandeningajame komplekse visame rajone išplitęs didelės mineralizacijos požeminis vanduo (sūrymas, 52-54 g/l). Aukščiau slūgsančiose kreidos ir kvartero nuogulose mineralinis (mažos, 3,8-5,0 g/l ir vidutinės, 6,5-14,1 g/l mineralizacijos) vanduo sutinkamas tik pačiame mieste, hidroinjekciniame telkinyje, kurio plotas neviršija 6 km². Kylant į viršų mineralinis vanduo skiedžiasi su gėlu vandeniu, todėl Nemuno šlaite šaltiniais išsikraunančio vandens mineralizacija neviršija 2 g/l.

Druskininkų mineralinio vandens telkinys pirmą kartą buvo žvalgomas 1972-1973 metais, išžvalgyti ir hidrauliniiais metodais įvertinti 4 tipų (3,8-5 g/l; 6,5-7,4 g/l; 13,3-14,1 g/l ir 52-54 g/l) mineralinio vandens išteklių, kurių bendras kiekis A ir B kategorijomis 1872 m³/d, o kartu su C₁ kategorijos ištekliais – 2772 m³/d. Išžvalgyti ir patvirtinti dideli mineralinio

vandens išteklių ilgą laiką buvo intensyviai eksploatuojami. Pasikeitus ekonominėms sąlygoms mineralinio vandens gavyba kurorte labai sumažėjo, dėl ko pasikeitė jo formavimosi sąlygos bei gręžiniais eksploatuojamo mineralinio vandens cheminė sudėtis. Tam tikrą poveikį pradėjo daryti įvairiose telkinio vietose išgręžti ir kitų vandens tiekėjų eksploatuojami nauji mineralinio vandens gręžiniai. Iškilusių problemų sprendimui Lietuvos geologijos tarnyba 1994 metais inicijavo specialius hidrogeologinius tyrimus, kurių galutinis tikslas – atsižvelgiant į pasikeitusias sąlygas pervertinti Druskininkų mineralinio vandens išteklius. 1994-99 m. buvo įvertinti visų veikiančių Druskininkuose valstybinių ir privačių vandenviečių mineralinio vandens išteklių, atsižvelgiant į eksploatuotojų pateiktus perspektyvinius poreikius. Lyginant su anksčiau išžvalgytais išteklių kiekiais, patikslintas bendras mineralinio vandens poreikis mieste ryškiai sumažėjo (iki 570 m³/d), tačiau kai kurių kondicijų vandens poreikis padidėjo: mažos mineralizacijos vandens – iki 274 m³/d, sūrymo – iki 75 m³/d.

Dabartiniu metu požeminis mineralinis vanduo yra eksploatuojamas Druskininkų gydyklos, „Eglės sanatorija“ ir UAB „Prekybos namai Hermis“ vandenvietėse, o „Druskininkų Rasa“ vandenvietėje išteklių yra išžvalgyti (3.1.5 lentelė).

3.1.5. lentelė. Įvertinti mineralinio vandens išteklių Druskininkų mieste

Vandenvietė	Vandeningojo horizonto indeksas	Bendroji mineralizacija, g/l	Kiekis, kub.m./d
1. Miesto gydyklos	T ₁	50,5 - 53,4	35
	K ₁ + K ₂ cm	2,5 – 5,2	200
	K ₁ + K ₂ cm	5,5 – 8,4	200
	K ₂	6,8 – 7,7	16
	agII-III VR-žm	6,2 – 7,7	5
2. UAB „Prekybos namai Hermis“	K ₂	1,1 – 1,5	24
3 UAB „Druskininkų Rasa“	K ₂	2,0 -3,6	50
4. AB „Eglės sanatorija“	T ₁	38,4 – 45,9	40

Požeminis mineralinis vanduo Druskininkų gydyklos vandenvietėje gaunamas iš apatinio triaso, cenomanio – apatinės kreidos, viršutinės kreidos ir kvartero Varduvos – Žemaitijos vandeningųjų horizontų. „Eglės sanatorija“ vandenvietėje eksploatuojamas tik apatinio triaso, o „PN Hermis“ vandenvietėje – viršutinės kreidos horizontų mineralinis vanduo. „Druskininkų Rasa“ vandenvietėje išžvalgytas viršutinės kreidos horizontas. Didžiausi hidrocheminiai pokyčiai Druskininkų mineralinio vandens telkinyje susiję su apatinio triaso bei cenomanio – apatinės kreidos požeminio vandens gavybos sumažėjimu gydyklos vandenvietėje, o taip pat gėlo vandens gavybos iš kvartero ir viršutinės kreidos horizontų sumažėjimu I –oje ir II –oje miesto vandenvietėse. Visame mineralinio vandens telkinyje ir aplinkinėse teritorijose požeminio vandens lygis gerokai pakilo, pasikeitė atskirų horizontų mineralinio vandens mitybos ir iškrovos sąlygos, per paskutiniųjų metų laikotarpį stebimi mineralinio vandens sudėties pasikeitimai - padidėjo mineralizacija. Siekiant išsaugoti mineralinio vandens šaltinių švarą, visoms vandenvietėms yra nustatytos sanitarinės apsaugos zonos, parengtos rekomendacijos mineralinio vandens eksploatacijai bei įvairių lygių požeminio vandens monitoringui.

Kurorte išgaunami įvairios mineralizacijos kalcio ir natrio chloridiniai vandenys, turintys didesnę magnio ir bromo kiekį, savo chemine sudėtimi panašūs į žinomus Europos mineralinius vandenius, naudojamus gydymo tikslu. Mineralinių šaltinių vandenys veiksmingai gydo skrandžio, žarnyno, raumenų, sąnarių, stuburo, periferinės nervų sistemos, širdies ir kraujagyslių, ginekologines, odos, endokrininės sistemos ir kitas ligas. Mineralinio vandens sudėtis labai priklauso nuo gėlo požeminio vandens vandenviečių našumo ir mineralinio vandens gavybos intensyvumo. Pasikeitus vandenviečių eksploatacijos sąlygoms visame Druskininkų mineralinio vandens telkinyje ir aplinkinėse teritorijose požeminio vandens lygis gerokai pakilo, pasikeitė atskirų horizontų mineralinio vandens mitybos ir iškrovos sąlygos, per paskutiniųjų metų laikotarpį stebimi mineralinio vandens sudėties pasikeitimai - padidėjo mineralizacija

Be aukščiau pristatytojo Druskininkų mineralinio vandens telkinio Alytaus apskrityje jų yra ir daugiau. Paminėtinas mineralinio vandens telkinys, į kurį išgręžti gręžiniai mineralinio vandens pilstymui, yra Varėnos rajone. Palankiomis sąlygomis formuotis mineralinėms versmėms pasižymi Nemuno slėnio zona. Slėnio ruože tarp Liškiavos ir Alytaus (aukščiau Nemunaičio) yra nustatyta padidėjusios mineralizacijos požeminio vandens zona, kur lokaliaose tektoninio sluoksnio trupinimo zonose formuojasi mineralinio vandens versmės, pvz. *Nemunaičio* (vandens mineralizacija - 0,6 g/l, debitas - apie 50 m³/d), *Druskelės* (vandens mineralizacija - 2,14 g/l, debitas - apie 79,5 m³/d). Natūralios mineralinės versmės nūdienos sąlygomis yra mažai kur išlikusios (aptinkamos tik nuošalesniuose gamtos kampeliuose), todėl du pastarieji šaltiniai (*Druskelės šaltinis* ir *Nemunaičio mineralinė versmė*) yra paskelbti hidrogeologiniais gamtos paveldo objektais. Pilnas Alytaus apskrities teritorijoje esančių mineralinio vandens vandenviečių sąrašas pateikiamas 3.1.6. lentelėje.

Druskininkų kurorto gydyklose balneologinėms procedūroms (purvo vonioms) taip pat naudojamos gydymosi durpės. Druskininkų kurorto gydomojo purvo vonios, aplikacijos ir tamponai ruošiami iš durpių, kurių drėgmė 63 proc., pH – 6,4 ir susiskaidymas – 83 proc. Druskininkų savivaldybės teritorijoje yra detalai išžvalgyti Mašnyčios ir Paseirės gydomųjų durpių telkiniai, kurių išteklių kol kas pakankami poreikių patenkinimui. „Eglės“ sanatorijoje gydymui naudojamas durpinis purvas kasamas Jovaišių karjere.

3.1.6.lentelė. Mineralinio vandens vandenvietės Alytaus apskrityje

Eil. Nr.	Rajonas, miestas, kaimas	Vandenvietės pavadinimas	Ekspluatuojamo vandeningojo sluoksnio indeksas	Vandenvietės pogrupis
1.	Alytaus raj.	Nemunaitis	P ₂	I
2.	Druskininkų m.	Druskininkų gydykla	Q(aIV, agIII-II vr-žm)	IIIb ¹
3.	Druskininkų m.	Druskininkų gydykla	K ₂	IIb ²
4.	Druskininkų m.	Druskininkų gydykla	K ₁ + K ₂ cm	IIa ²
5.	Druskininkų m.	Eglė	T ₁	I
6.	Druskininkų m.	Hermis	K ₂	IIb ²
7.	Druskininkų m.	Druskininkų gydykla	T ₁	I
8.	Druskininkų m.	Rasa	K ₂	IIb ²
9.	Varėnos raj., Palkabalis	Neptūnas	agIIIgr-vr	IIb ¹
10.	Varėnos raj., Palkabalis	Varėnos miško šaltinis	K ₂ t	IIb ¹
11.	Varėnos m.	Varėna	Cm ₁ +PR ₃ V	I

Viena iš problemų, su kuria šiuo metu susiduria Druskininkų, kaip ir kitų Lietuvos balneologinių kurortų gydyklos Lietuvos, kad gydymo ir medicininės reabilitacijos tikslais naudojami natūralūs mineraliniai vandenys ir durpiniai purvai neturi jokio reglamentuojančio apibrėžimo, nėra nei vieno teisės akto, reglamentuojančio išoriškai balneoterapinėms procedūroms naudojamą natūralų mineralinį vandenį, moksliniais tyrimai nėra pagrįstos Druskininkų mineralinio vandens gydomosios savybės, nors jų populiarinimas galėtų didele dalimi prisidėti formuojant Druskininkų, kaip išskirtinio kurorto įvaizdį

Klimato ypatumai

Pagal Lietuvos klimato rajonavimą didžioji Alytaus apskrities teritorijos dalis įeina į Pietryčių aukštumos rajono Dzūkų parajonį, o mažesnioji (vakarinė) į Vidurio žemumos rajono Nemuno žemupio parajonį. Kaip ir visoje Lietuvoje klimato tipas yra vidutinių platumų pereinamasis iš jūrinio į kontinentinį, bet turi daugiau kontinentinių bruožų. Tai lemia santykinai didesnis atstumas nuo Baltijos jūros ir Atlanto vandenyno, iš kur ateina jūrinės oro masės, atnešančios drėgnus ir švelnesnius (žiema šiltesnius, o vasarą - vėsesnius) orus bei daugumą ciklonų, o taip pat atitinkamai didesnė kontinento įtaka, ypač žiemą. Šiam klimato tipui būdingas orų nepastovumas – atskiri metai gali labai skirtis, priklausomai nuo to, kokios oro masės – jūrinės ar kontinentinės – vyrauja. Tačiau pastaruoju metu dėl globalinių klimato pokyčių orai tapo dar labiau nepastovūs ir vis labiau skiriasi nuo daugiamečių vidurkių.

Alytaus apskričiai būdingos tokios pagrindinės klimatinės charakteristikos:

Didesnis klimato kontinentalumas visų pirma pasireiškia Lietuvos mastais gana šaltomis ir sniegingomis žiemomis. Sausio mėnesio vidutinė daugiametė temperatūra apie 5,7oC (žemesnė už šalie vidurkį). Absoliučių temperatūros minimumų vidurkis gerokai didesnis nei vakariniuose šalies rajonuose, siekia nuo -23oC iki -27oC. Vasaros čia, nepaisant padėties šalies pietuose, vidutiniškai šiltos (liepos mėnesio vidutinė daugiametė temperatūra apie +17,0oC, t.y. atitinka Lietuvos vidurkį) – tai nulemia didesnis aukštis virš jūros lygio, didelis miškingumas ir ežeringumas. Dėl šaltokų žiemų ir vidutiniškai šiltų vasarų metinės temperatūros amplitudės yra didesnės, o vidutinė metinė temperatūra (sudaro apie +6,1-6,5oC) žemesnė nei vakarinėje jūriškesnėje šalies dalyje.

Vidutiniškai per metus iškrenta 650- 700 mm kritulių. Klimato kontinentalumas čia pasireiškia ne tiek kritulių kiekiu, kiek režimu: jeigu pajūryje gausūs krituliai iškrenta ne tik vasarą, bet ir rudenį, tai šiame regione ryškus vasaros maksimumas (birželis ir ypač liepa bei rugpjūtis, kai per mėnesį vidutiniškai iškrenta virš 90 mm kritulių), o kitu metų laiku žymiai sausiau, ypač žiemą. Neatsitiktinai iš metinės kritulių normos apie 450 mm (t.y. daugiau nei du trečdaliai) tenka šiltajam metų laikotarpiui

Sniegas dėl šaltesnių ir pastovesnių žiemų čia taip pat laikosi ilgiau ir jo danga storesnė nei Pajūrio ar Vidurio Lietuvos žemumose (85-95 dienos, >25 cm). Dėl vyraujančios lengvos litologijos būdingas ilgesnis **šalnų** laikotarpis (laikotarpis be šalnų sudaro tik 130-150 dienų, tai vienas mažesnių rodiklių Lietuvoje).

Dėl didesnio atstumo nuo jūros **vėjai** gana silpni. Labiausiai vėjuota žiema (sausio mėn. vidutinis vėjo greitis – apie 4 m/s), pavasarį ir vasarą vėjas susilpnėja iki 3,5 m/s, o mažiausiai vėjuota vasara (liepos mėn. – mažiau kaip 3 m/s). Pavasarį, žiemą ir rudenį vyrauja pietų-pietvakarių krypties vėjai, o vasarą vėjo kryptys įvairesnės (mažiau pasitaiko tik PR, R ir ŠR vėjų).

Reikia pažymėti, kad vidutinės klimatinės sąlygų reikšmės nepilnai atspindi tikrąją padėtį, nes dėl sudėtingo reljefo, dirvožemių dangos ypatumų, augalijos (miškai) ir hidrografijos (ežerai, upės) apskrities mikroklimatas pasižymi dideliu kontrastingumu.

Mikroklimato skirtumus apskrities teritorijoje nulemia sudėtingas reljefas, dirvožemių dangos ypatumai, augalija (miškai) ir hidrografija (ežerai). Iš reljefo elementų didžiausią reikšmę turi šlaitų ekspozicija – pietiniai šlaitai gauna daugiau šilumos; dirvožemiai įtakoja paros temperatūros amplitudes, o miškai ir ežerai klimatą veikia švelninančiai, ypač vasaros metu. Dėka minėtų ypatumų apskrities mikroklimatas pasižymi dideliu kontrastingumu, kurį iliustruoja keli žemiau teikiami pavyzdžiai:

Dusios, Metelio ir Obelijos ežerų mikroklimatinė įtaka aplinkinei teritorijai yra didesnė pučiant stipresniam vėjui – tolstant nuo ežerų oro temperatūra kyla, o santykinis drėgnumas mažėja;

Žiemą susidarančios terminės inversijos būdingos miškingajam Varėnos rajonui, kalvotom ir ežeringom Daugų apylinkėms, kur yra fiksuotos labai žemos temperatūros, o Varėnos apylinkėse ir šalies rekordas -40°C ;

Čepkelių rezervate vieni didžiausių Lietuvoje paros temperatūrų svyravimai. Tam įtakos turi smėlingi apypelkio plotai. Smėlis lengvai išyla, bet lengvai ir atiduoda sukauptą šilumą. Dėl šios priežasties čia pavasarį ilgiausiai tęsiasi ir rudenį anksčiausiai prasideda šalnos nei kitur Lietuvoje;

Pietinė Alytaus apskrities dalis, kurioje yra Druskininkų savivaldybės teritorija, pasižymi palankiomis klimatinėmis sąlygomis kurortiniam gydymui (teigiami klimato veiksniai naudojami klimatoprofilaktikai – grūdinimuisi), poilsui ir turizmui: pavasarį ir vasarą vidutinė mėnesių oro temperatūra $0,5-1,0^{\circ}\text{C}$ aukštesnė nei kituose šalies rajonuose. Čia 15 dienų ilgiau trunka periodas su temperatūra, aukštesne kaip 10°C (150 dienų). Dienų su vidutine paros temperatūra aukštesne kaip 15°C , Druskininkuose būna net 90, o pavyzdžiui Palangoje – 59, šalies šiaurės rytuose – 72. Būdingi nedideli (mažiau kaip 2°C) oro temperatūros pokyčiai tarp gretimų parų, jie per metus sudaro vidutiniškai 67%. Be to, Druskininkų apylinkės, o ypač Nemuno slėnis, išsiskiria žemiausiu Lietuvoje šaltuoju metų laiku klimato atšiaurumo koeficientu. Saulė šiame krašte per metus šviečia vidutiniškai 1770 valandų. Daugiausiai saulėtų valandų būna gegužės – rugpjūčio mėnesiais (po 230-280 val.), mažiausiai lapkričio – sausio mėnesiais (po 30-40 val.). Metinės radiacijos kiekiai, gaunami Druskininkuose, yra vieni didžiausių šalyje $86-88 \text{ kcal} / \text{cm}^2$. Per metus vidutiniškai iškrenta 660 mm kritulių. Lietingiausi mėnesiai – birželis, liepa. Mažiausias kritulių kiekis šiltuoju metų laiku būna balandžio ir spalio mėnesiais. Be to, Lietuvos pietuose dienų be kritulių vidutinis pasikartojimas per metus siekia 79-81%. Ypač daug tokių dienų būna sausio ir kovo mėnesiais, mažiausias dienų be kritulių pasikartojimas fiksuojamas liepos – rugpjūčio mėnesiais. Vėjo greitis mažesnis nei kituose šalies regionuose – vidutiškai 2,9 m/s. Mažiausias jis liepos – rugsėjo mėnesiais (2,4 – 2,6 m/s), o didžiausias lapkričio – sausio mėnesiais (3,1-3,2 m/s). Stiprių vėjų pasitaiko retai, vidutiniškai 6-7 kartus per metus. 30 kilometrų spinduliu kurortas iš trijų pusių apsuptas pušynų, 40 km spinduliu aplink miestą nėra nei vieno pramonės objekto, todėl čia unikalus mikroklimatas: didelė oro jonizacija ($-0,63$), o spygliuočių išskiriami fitoncidai sunaikina mikrobus ir bakterijas, sukeldami įvairias ligas. Pagal oro jonizacijos rodiklį Druskininkai lenkia tokius žinomus kurortus, kaip Kislovodskas, Piatigorskas ir net šveicariškasis Davosas.

Tiek atskirų meteorologinių veiksnių, tiek ir jų grupių įtaka žmogaus organizmui, nepaisant vis didėjančio susidomėjimo ir gausių tyrinėjimų, vis dar lieka neišaiškinta, nors tyrimų duomenys rodo, kad įtraukus į gydymo kompleksą aktyvius klimatinio gydymo metodus (oro, saulės vonias, maudykles) sanatorinio gydymo efektyvumas padidėja. Mikroklimatas kaip svarbus gamtinis kurorto komponentas praktiškai beveik nepanaudojamas – nėra parengtų rekomendacijų kur (kuriuose kurortuose, esamose ar potencialiose kurortinėse teritorijose) veiksmingiau vykdyti tam tikromis ligomis sergančių pacientų gydymą, medicininę reabilitaciją ar ligų profilaktiką.

Alytaus apskrityje esantis vienintelis Druskininkų kurortas pagal įvairių orų pasikartojimą, oro temperatūros svyravimus priskiriamas kontinentinių kurortų grupei. Įvairaus amžiaus sveikų ir sergančių asmenų sveikatos ir jos sąsajos su gamtiniais gydomaisiais veiksniais tyrimus, mokslu pagrįstų priemonių ir metodų sveikatai stiprinti bei atstatyti kurortuose kūrimą atlieka Lietuvos kurortologijos tyrimų centras.

Druskininkų kurortas formavosi ir funkcionuoja kaip tradicinis gydomasis kurortas, efektyviai veikiantis antrinės profilaktikos srityje, t.y. stabdant lėtinių ligų progresavimą, užkertant kelią jų paūmėjimams, mažinant nedarbingumą, saugant nuo negalios išsivystymo bei gerinant gyvenimo kokybę. Moksliskai pagrįsta, kad Druskininkų kurorto gamtiniai veiksniai – mineraliniai vandenys, durpinis purvas ir klimatas yra efektyvūs gydant sergančius širdies ir kraujagyslių, periferinės ir centrinės nervų sistemos, sąnarių ir stuburo, virškinimo organų, ginekologines, odos, endokrinines ligas.

IŠVADOS:

1. Svarbiausi gamtiniai gydomieji išteklių Alytaus apskrityje yra *mineralinis vanduo ir gydomasis durpinis purvas* bei *mikroklimatas*, kuris kaip gamtinis gydomasis veiksnys labai svarbus plečiant kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudojant jų ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai.
2. Nuo seno žinomiausi, turintys ilgametės naudojimo tradicijas yra pietinėje apskrities dalyje esančio Druskininkų kurorto gamtiniai gydomieji išteklių – mineralinio vandens šaltiniai, gydomojo durpinio purvo telkiniai. Švelnus klimatas, jonizuotas oras – dar vienas kurorto gydomasis faktorius. Dėl Druskininkus supančių pušynų, daugybės vandens telkinių oras čia labai švarus, o jame vyraujantys neigiami (lengvieji) jonai – esminis oro švarumo požymis.
3. Viena iš problemų, su kuria šiuo metu susiduria Druskininkų, kaip ir kitų Lietuvos balneologinių kurortų gydyklos, kad gydymo ir medicininės reabilitacijos tikslais naudojami natūralūs mineraliniai vandenys ir durpiniai purvai neturi jokio reglamentuojančio apibrėžimo, nėra nei vieno teisės akto, reglamentuojančio išoriškai balneoterapinėms procedūroms naudojamą natūralų mineralinį vandenį, moksliniais tyrimais nėra pagrįstos Druskininkų mineralinio vandens gydomosios savybės, nors jų populiarinimas galėtų didele dalimi prisidėti formuojant Druskininkų, kaip išskirtinio kurorto įvaizdį.
4. Mikroklimatas kaip svarbus gamtinis kurorto komponentas praktiškai beveik nepanaudojamas – nėra parengtų rekomendacijų kur (kuriuose kurortuose, esamose ar potencialiose kurortinėse teritorijose) veiksmingiau vykdyti tam tikromis ligomis sergančių pacientų gydymą, medicininę reabilitaciją ar ligų profilaktiką. Išplėsti kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudoti mikroklimatą ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai, bus galima tik atlikus detalų kompleksinį tyrimą ne tik klimatiniu, bet ir gamtiniu požiūriu, taip pat gyventojų, turinčių skirtingų sveikatos problemų, reagavimo į orų kaitą stebėseną.

3.1.4. Saugomos teritorijos.

Saugomų teritorijų paskirtis yra išsaugoti gamtos kultūros paveldo kompleksus bei objektus, kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, darnų gamtos išteklių naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo vertybių apsaugą.

Saugomų teritorijų sistemą, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šios saugomų teritorijų kategorijos: *konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos* - valstybiniai rezervatai, valstybiniai ir savivaldybių draustiniai bei gamtos ir kultūros paveldo objektai (paminklai); *atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos* – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; *ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos* – ekologinės apsaugos zonos; *kompleksinės saugomos teritorijos* – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai). Šiuo metu ypač saugomų teritorijų sistema užima apie 15,6 % šalies teritorijos ploto. Paskutiniaisiais metais saugomų teritorijų sistemą papildo naujos teritorijos, nes įgyvendinant ES Paukščių ir Buveinių direktyvų reikalavimus yra pradėtos steigti Europos bendrijos svarbos specialios saugomos teritorijos. Gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia *gamtinis karkasas*.

Konservacinės apsaugos prioriteto ir kompleksinės saugomos teritorijos

Alytaus apskritis kitų šalies regionų tarpe išsiskiria valstybės saugomų teritorijų gausa. Konservacinės apsaugos prioriteto ir kompleksinių saugomų teritorijų tinklas Alytaus apskrityje susideda iš 1 gamtinio rezervato (Čepkelių), 1 biosferos rezervato (Žuvinto), 1 nacionalinio parko (Dzūkijos, pagal plotą užimančio didžiausią teritoriją), 3 regioninių parkų (Metelių, Nemuno kilpų, Veisiejų), 2 biosferos poligonų, 26 valstybinių ir 8 savivaldybių saugomų draustinių bei 83 valstybinių gamtos paveldo objektų (geologinių, geomorfologinių, hidrogeologinių, hidrografinių, botaninių), iš kurių 34 paskelbti gamtos paminklais. Pilnas ypač saugomų gamtinių teritorijų ir gamtos paveldo objektų sąrašas, jų plotai ir apsaugos tikslai pateikiami: 3.1.7. *lentelėje*. Valstybės ir savivaldybių saugomos teritorijos Alytaus apskrityje; 3.1.8. *lentelėje*. Valstybės saugomi gamtos paveldo objektai Alytaus apskrityje; plane - *Esama būklė*.

3.1.7. lentelė. Valstybės ir savivaldybių saugomos teritorijos Alytaus apskrityje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha /dalis apskrityje	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
1	2	3	4	5
Rezervatai				
1.	Čepkelių	11226,8	Varėnos raj.	Isteigtas unikaliai bei didžiausiai šalyje aukštapelkei, supamai žemyninių kopų, su reliktiniais ežerokšniais, jai būdinga ir reta augalija bei gyvūnija išsaugoti.
Biosferos rezervatai				
2.	Žuvinto	18489,7/ 8138,0	Alytaus raj., Lazdijų raj., Marijampolės	Isteigtas didžiausiam Lietuvoje pelkiniam kompleksui su liekaninių ežeru, svarbioms vandens paukščių perėjimo ir apsisostojimo migracijų metu vietoms išsaugoti.
Nacionaliniai parkai				
3.	Dzūkijos	58522,1	Varėnos raj., Alytaus raj., Druskininkų, Lazdijų raj.	Isteigtas siekiant reprezentuoti miškingą giliaslėnių upynų kraštovaizdį su žemyninių kopų masyvais ir savitais senaisiais šilinių dzūkų kaimais.
Regioniniai parkai				
4.	Metelių	17679,9	Lazdijų raj., Alytaus raj.	Isteigtas siekiant išsaugoti didžiųjų Pietų Lietuvos ežerų ir jų apylinkių kraštovaizdį, jų gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti.
5.	Nemuno kilpų	25368,3 / 3916,2	Prienuj raj., Alytaus raj.	Isteigtas siekiant išsaugoti unikalias didžiąsias Nemuno kilpas ir Punios šilo kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti.
6.	Veisiejų	12259,1	Lazdijų raj.	Isteigtas siekiant išsaugoti Veisiejų ežeryno miškingą kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti.
Biosferos poligonai				
7.	Rūdinkų girios	20095,5 / 993,5	Varėnos raj., Šalčininkų raj.	Išsaugoti Rūdinkų girios ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti vapsvaėdžio (<i>Pernis apivorus</i>), tetervino (<i>Tetrao tatrix</i>), kurtinio (<i>Tetrao urogallus</i>), lututės (<i>Aegolius funereus</i>), lėlio (<i>Caprimulgus europeus</i>), tripirščio genio (<i>Picoides tridactylus</i>), dirvoninio kalviuko (<i>Anthus campestris</i>) populiacijas teritorijoje
8.	Pertako miško	1126,7	Lazdijų raj.	Išsaugoti Pertako miško komplekso ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti kurtinio (<i>Tetrao urogallus</i>) populiaciją teritorijoje
Kraštovaizdžio draustiniai				
9.	Taurupio	377,5	Varėnos raj.	Isteigtas raiškiam Taurupio upelio erozinio slėnio kraštovaizdžiui Eišiškių – Šalčininkų moreninėje pakilumoje išsaugoti ir tvarkyti
10.	Ūlos	4241,4	Varėnos raj.	Isteigtas zandrinių terasinių smėlingų lygumų kraštovaizdžiui su termokarstiniais ežerėliais, žemyninėmis kopomis ir hidrografiniais ypatumais, upėtakių nerštavietėms išsaugoti ir tvarkyti

1	2	3	4	5
11	Raigardo	<u>1071,9</u>	Druskininkų	Įsteigtas Raigardo slėniui – didžiausiam Lietuvoje sufoziniam cirkui išsaugoti ir tvarkyti
<i>Geologiniai draustiniai</i>				
12.	Akmens	<u>65,5</u>	Varėnos raj.	Įsteigtas ledyno paliktiems kreidos periodo luistams, jų atodangoms Merkio upės šlaituose išsaugoti
<i>Geomorfologiniai draustiniai</i>				
13.	Pivašiūnų	<u>447,3</u>	Alytaus raj.	Įsteigtas raiškiam tarpduburinės dislokacijos moreniniam masyvui Dzūkų aukštumoje išsaugoti
14.	Sudvajų	<u>296,8</u>	Alytaus raj.	Įsteigtas Nemuno upės paslėnio eroziniam kalvynui išsaugoti
<i>Hidrografiniai draustiniai</i>				
15.	Avirės	<u>310,6</u>	Druskininkų	Išsaugoti mažai vingiuotą Avirės upelio besalpį slėnį
16.	Glėbo	<u>506,9</u>	Varėnos raj.	Išsaugoti raiškų guolinės kilmės Glėbo ežerą su apyežeriu
17.	Spenglos	<u>254,0</u>	Varėnos raj.	Įsteigtas Spenglos žemupio smarkiai vingiuotam salpiniam slėniui išsaugoti
<i>Pedologiniai draustiniai</i>				
18.	Sabališkės	<u>130,0</u>	Alytaus raj.	Įsteigtas išsaugoti Rytų Lietuvos aukštumų vakarinių atšlaičių velėninių glėjinių priemolio ir molio dirvožemių dangos etaloną
19.	Varčios	<u>96,5</u>	Alytaus raj.	Įsteigtas išsaugoti Pietų Lietuvos aukštumų šiaurinių atšlaičių velėninių jaurinių glėjinių priemolio dirvožemių dangos etaloną
<i>Botaniniai draustiniai</i>				
20.	Balkasodžio	<u>243,1</u>	Alytaus raj.	Įsteigtas Nemuno slėnio termofilinių pušynų augalų bendrijoms su retų rūšių augalų augavietėmis išsaugoti
21.	Druskininkų	<u>4,8</u>	Druskininkų,	Įsteigtas retų rūšių augalų augavietėms išsaugoti
22.	Vidzgirio	<u>387,8</u>	Alytaus mst.	Įsteigtas Pietų Lietuvos miškų kompleksui Nemuno slėnyje su retų rūšių augalų augavietėmis išsaugoti
23.	Vilko	<u>120,1</u>	Druskininkų, Lazdijų raj.	Įsteigtas retų rūšių augalų augavietėms išsaugoti
24.	Tabalio*	<u>86,9</u>	Varėnos raj.	Įsteigtas išsaugoti natūraliai susiformavusią aukštapelkę, distrofinius ežerus, teritorijai būdingas augalijos ir gyvūnijos bendrijas, retų ir į Raudonąją knygą įrašytų augalų rūšių buveines.
<i>Botaniniai - zoologiniai draustiniai</i>				
25.	Ilgelio*	<u>33,9</u>	Varėnos raj.	Įsteigtas išsaugoti natūralią ežero ekosistemą su apyežerio tarpinio tipo pelke, čia susiformavusias augalijos ir gyvūnijos bendrijas, retų ir į Raudonąją knygą įrašytų augalų ir gyvūnų rūšių buveines.
26.	Ilgininkų*	<u>112,5</u>	Varėnos raj.	Įsteigtas išsaugoti natūralią Ilgininkų tarpinio tipo pelkę, derlingus mišrių miškų medynus, teritorijai būdingas augalijos ir gyvūnijos bendrijas, retų ir į Raudonąją knygą įrašytų augalų ir gyvūnų rūšių buveines
27.	Katros*	<u>101,3</u>	Varėnos raj.	išsaugoti natūralią Katros upės vagą, jos hidrologinį režimą, viksvinių žemapelkių ekosistemas, tik joms būdingas augalijos ir gyvūnijos bendrijas, retų ir į RK įrašytų augalų ir gyvūnų rūšių buveines.

1	2	3	4	5
28.	Pelesos*	<u>192,9</u>	Varėnos raj.	Isteigtas išsaugoti natūralią Pelesos upelio vagą ir hidrologinį režimą, bei didelius tarpinės pelkės ir žemapelkių plotus, teritorijai būdingas augalijos ir gyvūnijos bendrijas, retų ir į Raudonąją knygą įrašytų augalų ir gyvūnų rūšių buveines
29.	Vykšiaus*	<u>30,1</u>	Varėnos raj.	Isteigtas išsaugoti natūralią Vykšiaus upelio vagą ir hidrologinį režimą, vandeningus šaltinius, Vykšiaus ežerą su žemapelkiniu apypelkiu, šlapio miško biotopus ir šiai teritorijai būdingas augalijos ir gyvūnijos bendrijas, retų ir į Raudonąją knygą įrašytų augalų ir gyvūnų rūšių buveines.
Zoologiniai-ornitologiniai draustiniai				
30.	Niedaus	<u>118,6</u>	Lazdijų raj.	Išsaugoti upinei žuvėdrai (Sterna hirundo) svarbias teritorijas
31.	Pertako	<u>376,6</u>	Lazdijų raj.	Isteigtas kurtinių tuoktavietėms išsaugoti
32.	Cimakavo	<u>366,7</u>	Druskininkų	Isteigtas ornitologiniu požiūriu vertingai pelkei išsaugoti
33.	Pilvingio*	<u>40,7</u>	Varėnos raj.	Isteigtas išsaugoti natūraliai susiformavusius pelkinius biotopus ir pelkėjantį ežerą, tipiškas tokioms buveinėms būdingas augalijos ir gyvūnijos bendrijas, retų ir į Raudonąją knygą įrašytų gyvūnų rūšių buveines.
34.	Gulbynės*	<u>8,1</u>	Alytaus mst.	Isteigtas vandens paukščių retosioms rūšims išsaugoti
Zoologiniai-herpetologiniai				
35.	Baltosios Ančios	<u>15,7</u>	Druskininkų	Isteigtas medvarlių populiacijai išsaugoti
36.	Kučiuliškių	<u>84,0</u>	Lazdijų raj.	Isteigtas balinių vėžlių populiacijai išsaugoti
37.	Stračiūnų	<u>23,9</u>	Druskininkų	Isteigtas balinių vėžlių populiacijai išsaugoti
Zoologiniai-ichtiologiniai draustiniai				
38.	Merkio	2413,8/ <u>1467,6</u>	Varėnos raj., Šalčininkų raj.	Isteigtas išsaugoti upėtakių, kiršlių nerštavietes
Zoologiniai-entomologiniai				
39.	Gerdašių	<u>12,4</u>	Druskininkų	Isteigtas retų ir nykstančių vabzdžių populiacijai išsaugoti
Telmologiniai draustiniai				
40.	Ilgininkų	<u>267,2</u>	Varėnos raj.,	Isteigtas išsaugoti Dzūkų ežerutam moreniniam kalvynui būdingą paežerinių pelkių kompleksą
41.	Krakinio	<u>157,1</u>	Lazdijų raj.	Isteigtas išsaugoti pietryčių zandrinėms lygumoms būdingą Krakinio pelkę
42.	Kuzapiškės	<u>15,4</u>	Lazdijų raj.	Isteigtas išsaugoti pietryčių zandrinėms lygumoms būdingą Grimraisčio pelkę
Visos saugomos teritorijos apskrityje 125928,1ha - - 23,2% apskrities teritorijos ploto				

3.1.8. lentelė. Valstybės saugomi gamtos paveldo objektai Alytaus apskrityje

Eil. Nr.	Savivaldybė Pavadinimas	Vietovė, saugoma teritorija
1	2	3
Alytaus rajono		
Geologiniai objektai		
1.	Alovės atodanga*	Alovės sen., Kaniūkų k.
2.	Nemunaičio atodangos*	Nemunaičio sen., Nemunaičio k.
3.	Didysis Dzūkijos akmuo*	Nemunaičio sen., Vangelonių km.
4.	Dūdiškių akmuo*	Butrimonių sen., Dūdiškių km.
5.	Raudonasis akmuo*	Mirolavo sen., Norūnų miškas
Geomorfologiniai objektai		
6.	Galvinio gūbrys*	Raitininkų sen., Dzūkijos NP, Lizdų kraštovaizdžio draustinis
7.	Panemuninkų skardis*	Alytaus sen., Nemuno kilpų RP, Punios šilo botaninis – zoologinis draustinis
Hidrogeologiniai objektai		
8.	Druskelės šaltinis*	Mirolavo sen., Balkasodžio k.
9.	Nemunaičio mineralinė versmė*	Nemunaičio sen., Lankų k.
Hidrografiniai objektai		
10.	Ežeras Bedugnis*	Raitininkų sen., Dzūkijos NP, Lizdų kraštovaizdžio draustinis
Botaniniai objektai		
11.	Noriūnų miško eglė (aukščiausia Lietuvos eglė)*	Dzirniškių girininkija
12.	Punios šilo pušis (aukščiausia Lietuvos pušis)*	Alytaus sen., Nemuno kilpų RP, Punios šilo rezervatas
13.	Senoji Geisčiūnų guoba*	Nemunaičio sen., Geisčiūnų k.
14.	Senoji Geisčiūnų kriaušė	Nemunaičio sen., Geisčiūnų k.
15.	Punios šilo ažuolai (4)	Alytaus sen., Nemuno kilpų RP, Punios šilo botaninis – zoologinis draustinis
16.	Storasis Punios šilo ažuolas*	Alytaus sen., Nemuno kilpų RP, Punios šilo botaninis – zoologinis draustinis
17.	Žvirgždėnų pušis	Daugų sen., Žvirgždėnų k.
Druskininkų		
Geologiniai objektai		
18.	Snaigupėlės atodanga*	Leipalingio sen., Gailiūnų k.
19.	Velnio akmuo*	Vičiūnų sen., Švendubrės k.
Botaniniai objektai		
20.	Latežerio ažuolas	Vičiūnų sen., Latežerio k.

1	2	3
Lazdijų rajono		
<i>Hidrogeologiniai objektai</i>		
21.	Vilko šaltinis*	Veisiejų sen., Norkūnų miškas
<i>Botaniniai objektai</i>		
22.	Didysis Širvinto ažuolas	Seirijų sen., Metelių k., Metelių RP, Metelių kraštovaizdžio draustinis
23.	Drevėtasis Širvinto ažuolas	Seirijų sen., Metelių k., Metelių RP, Metelių kraštovaizdžio draustinis
24.	Vainežerio dvaro dendrologinę vertę turintis parkas	Kapčiamiesčio sen., Vainežerio k., Veisiejų RP, Ančios kraštovaizdžio draustinis
25.	Veisiejų dvaro dendrologinę vertę turintis parkas	Veisiejų m. sen., Veisiejų RP, Veisiejų urbanistinis draustinis
Varėnos rajono		
<i>Geologiniai objektai</i>		
26.	Akmens (2) su Jaučio pėda	Valkininkų sen., Kuršių k.
27.	Akmuo Kiškio Bažnyčia	Varėnos sen., Šilaičio miškas
28.	Liškiavos atodanga	Merkinės sen., Liškiavos k.
<i>Geomorfologiniai objektai</i>		
29.	Didžioji Jonionių griova*	Merkinės sen., Dzūkijos NP, Nemuno kraštovaizdžio draustinis
30.	Krušonių skardis*	Merkinės sen., Dzūkijos NP Uciekos geomorfologinis draustinis
31.	Mančiagirės skardžiai*	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Ūlos kraštovaizdžio draustinis
32.	Mardasavo skardis*	Marcinkonių sen., Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Merkio kraštovaizdžio draustinis
33.	Rudnios cirkas*	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Skroblaus gamtinis rezervatas
34.	Rudnios pietinis kalvaragis*	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Skroblaus gamtinis rezervatas
35.	Rudnios šiaurinis kalvaragis*	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Skroblaus gamtinis rezervatas
36.	Sarkajiedų dauba*	Merkinės sen., Dzūkijos NP, Nemuno kraštovaizdžio draustinis
37.	Trakiškių kalvagūbris*	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Ūlos kraštovaizdžio draustinis
38.	Uciekos skardis*	Merkinės sen., Dzūkijos NP Uciekos geomorfologinis draustinis
<i>Hidrogeologiniai objektai</i>		
39.	Skroblaus versmės*	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Karininkų kraštovaizdžio draustinis
40.	Versmė "Ūlos akis"*	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Ūlos kraštovaizdžio draustinis

1	2	3
Hidrografiniai objektai		
41.	Bajorės rėva*	Merkinės sen., Nemuno upė ties Maksimų k., Dzūkijos NP
42.	Netiesų ežerėliai*	Merkinės sen., Dzūkijos NP, Netiesų hidrografinis draustinis
43.	Siuvėjo rėva*	Merkinės sen., Nemuno upė ties Maksimonių k., Dzūkijos NP, Nemuno kraštovaizdžio draustinis
Botaniniai objektai		
44.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (1 kv., 13 skl.) teritorija
45.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (2 kv., 13 skl.) teritorija
46.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (7 kv., 26 skl.) teritorija
47.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (7 kv., 32 skl.) teritorija
48.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (24 kv., 8 skl.) teritorija
49.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (40 kv., 12 skl.) teritorija
50.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (45 kv., 36 skl.) teritorija
51.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (47 kv., 15 skl.) teritorija
52.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (47 kv., 15 skl.) teritorija
53.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (56 kv., 6 skl.) teritorija
54.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (74 kv., 26 skl.) teritorija
55.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (74 kv., 26 skl.) teritorija
56.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (79 kv., 38 skl.) teritorija
57.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (82 kv., 46 skl.) teritorija
58.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (85 kv., 30 skl.) teritorija
59.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Čepkelių rezervato (86 kv., 3 skl.) teritorija
60.	Drevėtos pušys (2)	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Grūdų hidrografinis draustinis
61.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Grūdų hidrografinis draustinis
62.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Grūdų hidrografinis draustinis
63.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Kabelių g-ja (182 kv., 41 skl.), Dzūkijos NP

1	2	3
64.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Kabelių g-ja (204 kv., 36 skl.), Dzūkijos NP
65.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Kabelių g-ja (257 kv., 13 skl.), Dzūkijos NP
66.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Musteikos g-ja (257 kv., 13 skl.), Dzūkijos NP
67.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Musteikos g-ja (269 kv., 14 skl.), Dzūkijos NP
68.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Didžbalės telmologinis draustinis
69.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Musteikos g-ja (271 kv., 22 skl.), Dzūkijos NP
70.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Musteikos g-ja (271 kv., 32 skl.), Dzūkijos NP
71.	Drevėtos pušys (2)	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Ūlos kraštovaizdžio draustinis
72.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Dzūkijos NP, Drevių kampo geomorfologinis draustinis
73.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Marcinkonių g-ja (107 kv., 14 skl.), Dzūkijos NP
74.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Marcinkonių g-ja (127 kv., 52 skl.), Dzūkijos NP
75.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Marcinkonių g-ja (143 kv., 80 skl.), Dzūkijos NP
76.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Marcinkonių g-ja (197 kv., 32 skl.), Dzūkijos NP
77.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Marcinkonių g-ja (198 kv., 12 skl.), Dzūkijos NP
78.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Marcinkonių g-ja (199 kv., 9 skl.), Dzūkijos NP
79.	Drevėta pušis	Marcinkonių sen., Marcinkonių g-ja (326 kv., 9 skl.), Dzūkijos NP
80.	Drevėta pušis	Merkinės sen., Trasninko k., Dzūkijos NP, Merkio kraštovaizdžio draustinis
81.	Dūbo pušis*	Marcinkonių sen., Dūbo miškas
82.	Lietuvio liepa*	Marcinkonių sen., Margionių k., Dzūkijos NP, Karininkų kraštovaizdžio draustinis
83.	Zervynų ąžuolas	Marcinkonių sen., Zervynų k., Dzūkijos NP, Ūlos kraštovaizdžio draustinis

* - Vertingiausi gamtos paveldo objektai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. kovo 20 d. nutarimu Nr. 311 „Dėl gamtos paminklų paskelbimo“ (Žin., 2000, 24 – 621) paskelbti **gamtos paminklais**.

Alytaus apskrityje *konservacinės apsaugos prioriteto ir kompleksinės saugomos teritorijos* užima 125928,1 ha arba **23,2 %** jos ploto, tame tarpe:

1. Alytaus rajono savivaldybėje – 16898,2 ha arba **12 %** teritorijos ploto;
2. Alytaus miesto savivaldybėje – 394,8 ha arba **10%** teritorijos ploto
3. Druskininkų savivaldybėje – 3222,0 ha arba **7 %** teritorijos ploto;
4. Lazdijų rajono savivaldybėje – 30954,0 ha arba **23,6%** teritorijos ploto;
5. Varėnos rajono savivaldybėje – 74188,8 ha arba **33,4%** teritorijos ploto.

Nepaisant to, kad Alytaus apskrityje saugomų teritorijų ploto dalis (**23,2 %**) gerokai viršija bendrą šalies vidurkį (**15,6%**), atskirose savivaldybėse išryškėja gana nemaži kiekybiniai saugomų teritorijų skirtingumai. Šiuo požiūriu „turingiausia“ yra Varėnos rajono savivaldybė, kur saugomos teritorijos užima net 33,4% ploto, kiek mažesnė ši dalis Lazdijų rajone – 23,6%. Tuo tarpu likusiose dvejose savivaldybėse – Alytaus rajono (12%) ir Druskininkų (7%) saugomų teritorijų ploto dalis nesiekia šalies vidurkio.

Alytaus apskrityje esančių saugomų teritorijų tarpe didžiausia dalis (46,5%) pagal plotą tenka Dzūkijos nacionaliniam parkui, kuris daugiau ar mažiau patenka į visas apskrities savivaldybes. Po to seka kitos kompleksinės saugomos teritorijos: regioniniai parkai ir biosferos rezervatas (33.3%). Kiekybiškai skaitlingiausia (34) ir įvairi valstybinių bei savivaldybių saugomų draustinių grupė, tačiau jie teuzima apie 10,5% saugomų teritorijų ploto. Apskrityje yra atstovaujamos praktiškai visos gamtinių draustinių kategorijos – kraštovaizdžio (3), geologiniai (1), geomorfologiniai (2), hidrografiniai (3), pedologiniai (2), botaniniai (5), botaniniai – zoologiniai ((5), zoologiniai – ornitologiniai (5), zoologiniai – herpetologiniai (3), zoologiniai – ichtiologiniai (1), zoologiniai – entomologiniai (1), telmologiniai (3). Kiekybiniu požiūriu daugiausiai draustinių yra Varėnos rajono savivaldybėje -14 (t.t.ir savivaldybės saugomi), kitose savivaldybėse mažiau: Alytaus raj. – 7, Lazdijų raj. – 7, Druskininkų – 8.

Visos kompleksinės saugomos teritorijos (biosferos rezervatai, nacionaliniai ir regioniniai parkai) pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes yra suskirstytos į funkcinio prioriteto zonas – konservacinio (rezervatai, draustiniai), ekologinės apsaugos, rekreacinio bei ūkinio prioriteto ir kitos paskirties zonas. Kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų tvarkymo planuose (planavimo scheme), kurie yra svarbiausi saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai, galimų negatyvių procesų ribojimo garantas.

Europinės svarbos saugomų teritorijų tinklo „Natura 2000“ teritorijos

Alytaus apskrities teritorija pasižymi didele biologinę įvairove, floros bei faunos savitumais, kuriuos lemia: geografinė padėtis; unikalus Pietryčių smėlėtosios lygumos, Dzūkų moreninės aukštumos ir Peršekės – Verknės limnoglacialinės lygumos derinys; gausūs upių slėniai, tarnaujantys migracijos koridoriais; ežerų gausa ir įvairovė; specifinis klimatas ir hidrologinis režimas; savita ūkinės veiklos raida (palyginti ekstensyvus žemės ir miškų ūkis, ypač pietrytinėje dalyje; žemėnaudos savitumai ir žemės reformų specifika).

1999 - 2003 metais Aplinkos ministerija vykdė projektą „Europinės svarbos saugomų teritorijų tinklo NATURA 2000 įgyvendinimas Lietuvoje“, kurio tikslas – susisteminti informaciją apie gyvūnų ir augalų rūšis bei buveines, saugotinas pagal „Laukinių paukščių apsaugos“ (79/409/EEB) ir „Gamtos buveinių, laukinės augmenijos bei gyvūnijos direktyva“

(92/43/EEC) direktyvų reikalavimus, sustiprinti buveinių ir laukinės gyvūnijos apsaugą Lietuvoje, sukuriant Europinės svarbos saugomų teritorijų tinklą „Natura 2000“. Šio projekto sudėtyje, dalyvaujant daugeliui mokslininkų ir remiantis nustatytais moksliniais kriterijais, visoje šalies teritorijoje buvo atrinktos potencialios Europinės svarbos saugomų teritorijų tinklo „Natura 2000“ teritorijos (virš 400), kuriose aptikta europinės svarbos saugotinių gamtos vertybių.

Alytaus apskrities teritorijoje išskirtų ir apibūdintų Europos mastu svarbių buveinių (BAST) ir paukščių (PAST) apsaugai svarbių teritorijų sklaida pateikiama brėžinyje „Esama būklė“, sąrašas 3.1.9. lentelėje. Gamtinių buveinių (BAST) ir paukščių (PAST) apsaugai svarbios teritorijos apskrityje užima 19,4% jos ploto (skaičiuojant bendrą „Natura 2000“ teritorijų plotą yra įvertintas kai kurių buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų persidengimas). Didžioji dalis (apie 80%) „Natura 2000“ teritorijų yra įsteigtos miškų ekosistemose, nepalyginamai mažesnė, tačiau labai svarbią dalį sudaro pelkių, vandens telkinių, pievų ekosistemose esančios natūralių gamtinių buveinių bei paukščių apsaugai svarbios teritorijos. Veiklą buveinių ar paukščių apsaugai svarbiose teritorijose reglamentuoja LR vyriausybės nutarimas „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335, 2006, Nr. 44-1606).

3.1.9 lentelė. Biologinę įvairovę saugančios „Natura 2000“ teritorijos Alytaus apskrityje

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Teritorijos grupė	Savivaldybė	Plotas (ha) / dalis apskrityje	Pastabos dėl teritorijos ribų
1	2	3	4	5	6
1.	Dainavos giria	PAST	Alytaus raj., Lazdijų raj., Druskininkų, Varėnos raj.	<u>55964,9</u>	Dzūkijos NP dalis (išskyrus šio parko rekreacinio, žemės ūkio ir kitos paskirties prioriteto funkcines zonas)
2.	Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai	PAST	Alytaus raj., Lazdijų raj.	4479,5	Metelių RP dalis
3.	Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio	PAST	Alytaus raj., Birštono	404,2 / <u>133,8</u>	Nemuno kilpų RP dalis
4.	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės	PAST	Alytaus raj., Lazdijų raj., Marijampolės	14198,1 / <u>6897,7</u>	Žuvinto biosferos rezervato dalis (išskyrus žemės ūkio bei kitos paskirties prioriteto funkcines zonas)
5.	Niedaus ir Veisiejų ežerai	PAST	Lazdijų raj.	<u>118,6</u>	Niedaus ornitologinis draustinis
6.	Pertako miškas	PAST	Lazdijų raj.	<u>1126,7</u>	Pertako miško biosferos poligonas
7.	Čepkelių pelkė	PAST	Varėnos raj.	<u>11226,8</u>	Čepkelių valstybinis rezervatas
8.	Grybaulios žuvininkystės tvenkiniai	PAST	Varėnos rj.	<u>742,0</u>	Dzūkijos nacionalinio parko apsaugos zonos dalis

1	2	3	4	5	6
9.	Karaviškių miškas	PAST	Varėnos raj.	<u>343,1</u>	Čepkelių valstybinio rezervato apsaugos zonos dalis
10.	Rūdinkų giria	PAST	Varėnos raj., Šalčininkų raj.	20095,5 / <u>993,5</u>	Rūdinkų girios biosferos poligonas
11.	Vidzgirio miškas	BAST	Alytaus mst., Alytaus raj.	<u>387,8</u>	Vidzgirio botaninis draustinis
12.	Punios šilas	BAST	Alytaus raj.	<u>2702,0</u>	Nemuno kilpų RP (Punios šilo botaninis – zoologinis ir Punios šilo gamtinis rezervatas)
13.	Dainavos giria	BAST	Alytaus raj., Lazdijų raj., Druskininkų, Varėnos raj.	<u>54832,9</u>	Dzūkijos NP dalis (išskyrus šio parko Merkinės geomorfologinį, Mėkinės urbanistinį draustinius, rekreacinio, žemės ūkio ir gyvenamojo prioriteto zonas)
14.	Metelių regioninis parkas	BAST	Alytaus raj., Lazdijų raj.	<u>17023,9</u>	Metelių RP (išskyrus rekreacinio ir gyvenamojo prioriteto zonas)
15.	Nemuno kilpos	BAST	Alytaus raj., Birštono, Prienuų raj.	1345,7 / <u>221,1</u>	Nemuno kilpų RP (Didžiųjų Nemuno kilpų hidrografinis draustinis)
16.	Norūnų miškas	BAST	Alytaus raj.	<u>243,1</u>	Balkasodžio botaninis draustinis
17.	Žuvinto ežeras ir Buktos miškas	BAST	Alytaus raj., Lazdijų raj., Marijampolės	15867,8 / <u>8134,1</u>	Žuvinto biosferos rezervatas (išskyrus žemės ūkio prioriteto zoną, esančią šiaurinėje rezervato dalyje)
18.	Ančios ežero šiaurinė apyežerė	BAST	Lazdijų raj.	<u>16,4</u>	Veisiejų RP (dalis ekologinės apsaugos prioriteto zonos)
19.	Balsio ežeras	BAST	Lazdijų raj.	<u>43,9</u>	Veisiejų RP (dalis Šlavanto kraštovaizdžio draustinio)
20.	Dainaviškių pelkės	BAST	Lazdijų raj.	<u>57,5</u>	Veisiejų RP (dalis Ančios kraštovaizdžio draustinio)

1	2	3	4	5	6
21.	Ilginių miško dalis	BAST	Lazdijų raj.	<u>85,5</u>	Veisiejų RP (dalis Ančios kraštovaizdžio ir Ilgininkų hidrografinio draustinio)
22.	Ilgio ežeras (I)	BAST	Lazdijų raj.	<u>66,2</u>	Veisiejų RP (dalis ir Ilgininkų hidrografinio draustinio)
23.	Krakinio pelkė	BAST	Lazdijų raj.	<u>157,1</u>	Krakinio telmologinis draustinis
24.	Kučiuliškės kaimo apylinkės	BAST	Lazdijų raj.	<u>146,4</u>	Dalis teritorijos patenka į Kučiuliškės herpetologinį draustinį
25.	Liubelio miškas	BAST	Lazdijų raj.	<u>146,0</u>	Veisiejų RP (dalis Šlavanto kraštovaizdžio draustinio ir Liubelio gamtinis rezervatas)
26.	Liūnelio ežeras ir jo apyežerės	BAST	Lazdijų raj.	<u>45,5</u>	Veisiejų RP (dalis Šlavanto kraštovaizdžio draustinio ir Liūnelio gamtinio rezervato bei dalis rekreacinio prioriteto zonos)
27.	Morkavos upės slėnio pievos	BAST	Lazdijų raj.	<u>7,1</u>	Veisiejų RP (dalis Morkavo zoologinio draustinio)
28.	Petroškų miškas	BAST	Lazdijų raj.	<u>739,2</u>	Veisiejų RP (dalis Ringeliškės botaninio – zoologinio draustinio ir žemės ūkio bei ekologinės apsaugos prioriteto zonų)
29.	Snaigyno ežeras	BAST	Lazdijų raj.	<u>206,0</u>	Veisiejų RP (dalis rekreacinio prioriteto zonos)
30.	Šlavantėlės upės slėnis	BAST	Lazdijų raj.	<u>4,4</u>	Veisiejų RP (dalis ekologinės apsaugos prioriteto zonos)
31.	Čepkelių pelkė	BAST	Varėnos raj.	<u>12752,0</u>	Čepkelių valst. Rezervatas

1	2	3	4	5	6
32.	Derežnos upė	BAST	Varėnos raj.	<u>137,3</u>	Merkio ichtiologinis draustinis (dalis)
33.	Diržamenių pelkė	BAST	Varėnos raj.	<u>74,8</u>	Nepatenka į saugomų teritorijų ribas
34.	Geidukonių pelkė	BAST	Varėnos raj.	<u>68,3</u>	Nepatenka į saugomų teritorijų ribas
35.	Merkio upė	BAST	Varėnos raj., Šalčininkų raj., Trakų raj.	2223,5 / <u>1321,9</u>	Dzūkijos NP (dalis Merkio ichtiologinio draustinio)
36.	Spenglos upė ir jos slėnis	BAST	Varėnos raj.	<u>254,0</u>	Spenglos hidrografinis draustinis
37.	Stojų pievos	BAST	Varėnos raj.	<u>192,9</u>	Pelesos botaninis – zoologinis draustinis
38.	Ūlos upė žemiau Rudnios	BAST	Varėnos raj.	<u>419,3</u>	Dzūkijos NP (dalis), Ūlos kraštovaizdžio draustinis (dalis)
39.	Versekos upė	BAST	Varėnos raj.	<u>216,1</u>	Merkio ichtiologinis draustinis (dalis)
	VISOS TERITORIJOS	NATURA 2000		105292,4*	19,4 % apskrities teritorijos ploto

*- skaičiuojant *Natura 2000* teritorijų plotą yra įvertintas kai kurių buveinių (BAST) ir paukščių (PAST) apsaugai svarbių teritorijų persidengimas

Saugomos teritorijos turizmo ir rekreacijos plėtojimo požiūriu

Saugomų teritorijų įstatymas, kuris yra svarbiausias teisės aktas, reguliuojantis visuomeninius santykius, susijusius su saugomomis teritorijomis, saugomų teritorijų sistema, saugomų teritorijų steigimo, apsaugos, tvarkymo ir kontrolės teisinius pagrindus, ir veiklą jose, nurodo, kad saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, **sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui**, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes) (3 str.).

Pažintinis turizmas įstatyme (2 str., 27 p.) apibrėžtas kaip turizmo kryptis, orientuojanti į tikslingą krašto gamtos ir kultūros paveldo teritorinių kompleksų ir objektų (vertybių), kraštovaizdžio bei istorijos pažinimą, taip pat skirtą mokslui ir mokymui, t.y. veikla, apimanti ir gamtinio (ekologinio - kelionės į beveik nepažeistas ir neužterštas, dažniausiai saugomas gamtines teritorijas, norint jose apsistoti, studijuoti ir stebėti augalus ir gyvūnus bei vietines kultūrinės apraiškas, nedarant neigiamo poveikio aplinkai ir sudarant socialinės ekonominės veiklos galimybes vietiniams gyventojams), ir kultūrinio, dalinai ir edukacinio (šiuolaikinė kultūrinio turizmo samprata yra tiesiogiai siejama su žmogaus edukacine veikla,

t. y. su kultūrinės aplinkos, menų, tradicinės gyvenamosios, tradicijų, vertybių, istorijos ir įvairių įvykių pažinimu) turizmo formas. Remiantis kitais šio Įstatymo straipsniais, galima daryti išvadą, kad saugomose teritorijose ypatingai skatintina tik viena iš rekreacijos formų - pažintinis turizmas. Pagrindiniai šia veikla siekiami tikslai - pristatant vertybes šviesti visuomenę ir užkirsti kelią vertybių niokojimui. Antras uždavinys - sudaryti tokias sąlygas susipažinti su saugomomis teritorijomis, kad jose esančios vertybės kuo mažiau nukentėtų. Tam rengiami pažintiniai takai, aikštelės, turistiniai maršrutai, ne tik pristatantys įdomiausias vietas, bet ir nukreipiantys srautus nuo nepageidaujamų vietų.

Tačiau saugomose teritorijose, ypač nacionaliniuose, regioniniuose parkuose bei kompleksiniuose draustiniuose, vystomos ir kitos turizmo formos – čia daug stovyklaviečių, poilsio namų, sporto įrenginių, jachtklubų, kurie vienaip ar kitaip įtakoja gamtinių kompleksų ir saugomų rūšių išsaugojimą. Vystant rekreaciją ir turizmą, susiduriama su turizmo verslo vystymo ir kraštovaizdžio bei biologinės įvairovės išsaugojimo interesų suderinimu ir rekreacinių išteklių darniu naudojimu.

Planuojant ir modeliuojant turizmo plėtros saugomose teritorijose perspektyvas būtina atsižvelgti į šiuos faktorius:

- rekreacijai gali būti naudojama tik dalis valstybinių parkų ir draustinių teritorijos;
- turizmo kompleksų kūrimas, transporto srutai, dideli lankytojų aptarnavimo centrai leidžiami tik valstybinių parkų rekreacinėse zonose;
- atskirose saugomų teritorijų vietose reikia riboti lankymą, o ne jį skatinti (apriboti lankytojų antplūdį į vietas, kuriose būtina užtikrinti ramybę);
- saugomose teritorijose skatintinas visuomenės interesų realizavimo galimybių didinimas.

Ne visose saugomose teritorijose galima rekreacinė veikla ir ne visur vienodas leistinas jos intensyvumo lygis. Atsižvelgiant į įstatymais numatytus lankymo apribojimus 3.1.10. lentelėje teikiamos leistinos rekreacinės veiklos saugomose teritorijose priklausomai nuo jų tipo.

3.1.10. lentelė. Saugomų teritorijų rekreacinės veiklos reglamentavimas

ST rūšis	Leistina rekreacinė veikla
<i>Rezervatai</i>	Gamtiniuose - labai ribotas lankymasis, tik su direkcijos darbuotojų palyda nurodytu ir pritaikytu lankymui maršrutu. Čepkelių rezervatas turi lankytojų centrą.
<i>Nacionaliniai parkai</i>	Lankymas galimas, išskyrus rezervatinę zoną (ji užima iki 5 %) Tačiau kiekvienoje funkcinėje zonoje jis reglamentuojamas skirtingai - botaninio, zoologinio, telmologinio profilio draustiniuose draudžiamas nuo balandžio 1 iki spalio 1 d, gali būti ribojamas saugomų paukščių perėjimo vietose, saugotinos augavietėse, vertingose upelių ar ežerų atkarpose. Rekreacinės zonos, kuriose rekreacijai teikiamas prioritetas, užima 3-5 %. Dzūkijos NP turi etnokultūros ir ekologinio švietimo centrą, informacinius centrus Marcinkonyse ir Merkinėje.
<i>Regioniniai parkai</i>	Lankymas galimas, išskyrus rezervatinę zoną (ji yra didžiojoje dalyje parkų, tačiau užima tik 1-5 %) Tačiau kiekvienoje funkcinėje zonoje jis reglamentuojamas skirtingai - botaninio, zoologinio, telmologinio profilio draustiniuose draudžiamas nuo balandžio 1 iki spalio 1 d, gali būti ribojamas saugomų paukščių perėjimo vietose, saugotinos

	augavietėse, vertingose upelių ar ežerų atkarpose. Rekreacinės zonos, kuriose rekreacijai teikiamas prioritetas, užima 5-10 %.
<i>Draustiniai:</i>	Lankymas reglamentuotas ir diferencijuotas priklausomai nuo draustinio rūšies:
Kraštovaizdžio	Lankymo sąlygos santykinai mažai apribotos, draudžiama naujų turizmo kompleksų statyba ir įrenginiai, galintys kardinaliai keisti tradicinį kraštovaizdį
Telmologiniai	Lankymas nepageidaujamas, draudžiama nuo balandžio 1 iki spalio 1 d.
Geologiniai	Lankymas orientuotas į geologinių vertybių pažinimą.
Geomorfologiniai	Lankymo sąlygos santykinai mažai apribotos, Galima veikla, nepažeidžianti reljefo raiškumo ir tradicinio užstatymo pobūdžio ir kaimo turizmo vystymas
Hidrografiniai	Lankymo sąlygos santykinai mažai apribotos. Draudžiama didelių turizmo kompleksų statyba ir įrenginiai, galintys kardinaliai keisti hidrografines vertybes
Botaniniai	Lankymas diferencijuotas: ribotas tik žolinę augaliją saugančiuose draustiniuose.
Zoologiniai - ornitologiniai	Lankymas nepageidaujamas, draudžiama nuo balandžio 1 iki spalio 1 d
Zoologiniai - ichtiologiniai	Leidžiamas vandens turizmas, gali būti ribojama žvejyba (jos laikotarpiai arba žuvų rūšys)
Zoologiniai – herpetologiniai, entomologiniai	Draudžiama lankytis šiuose draustiniuose nuo balandžio 1 dienos iki rugsėjo 1 dienos (išskyrus bendro naudojimo kelius, dirbamus laukus).
Pedologiniai	Mažai įdomūs rekreaciniu požiūriu
<i>Biosferos rezervatai</i>	Kompleksinė saugoma teritorija (Lietuvoje tik 1 BR – Žuvinto) Lankymas galimas, išskyrus rezervatinę zoną (ji užima apie 50 %). Kiekvienoje funkcinėje zonoje jis reglamentuojamas skirtingai - botaninio, zoologinio, telmologinio profilio draustiniuose draudžiamas nuo balandžio 1 iki spalio 1d., gali būti ribojamas saugomų paukščių perėjimo vietose, saugotinos augavietėse, vertingose upelių ar ežerų atkarpose. Galimas lankymas tam tikslui parengtose vietose.
<i>Biosferos poligonai</i>	Kompleksinės saugomos teritorijos (Alytaus apskrityje dalis Rūdninkų girios biosferos poligono). Lankymas galimas, išskyrus biosferos poligono ribų plane nustatytas vietas (veisimosi, tuokviečių ir kt.) kur negali būti stovyklaujama ir rengiami masiniai renginiai;. negali būti važinėjama automobiliais vasario–gegužės mėn. Viena iš biosferos poligono paskirčių (susijusi su pažintine rekreacija) - propaguoti biologinės įvairovės išsaugojimo idėjas ir būdus.

Rekreaciniu požiūriu vertingiausi ir patraukliausi, pasižymintys didžiausia gamtinių ir kultūrinių turizmo išteklių koncentracija Alytaus apskrityje, kaip ir Lietuvoje, yra valstybiniai parkai - saugomos teritorijos, įsteigtos nacionalinės arba regioninės svarbos gamtiniam ir kultūriniam kraštovaizdžiui, reprezentuojančiam šalies etnokultūrinių sričių gamtos ir kultūros savitumus, saugoti ir tvarkyti. **Valstybinių parkų ir draustinių tvarkymo planai yra svarbiausias parkų teritorijų planavimo dokumentas įtakojantis turizmo plėtros galimybes.** Tvarkymo planai juridiskai įteisina parkų teritorijos suskirstymą į funkcines ir tvarkomas zonas su skirtingu naudojimo režimu, apibrėžiančiu turizmo ir rekreacijos vystymo galimybes kiekvienoje valstybinio parko vietoje bei

infrastruktūros sistemos plėtrą visoje saugomoje teritorijoje. Valstybinių parkų rekreacinio funkcinio prioriteto zonose tikslinga vystyti aktyvų ir pasyvų poilsį, o konservacinio prioriteto zonose tik pažintines – edukacines veiklas.

Alytaus apskrityje esančių valstybinių parkų tarpe rekreacinė veikla, kurią organizuoja valstybinių parkų direkcijos, intensyviausia Dzūkijos nacionaliniame bei Metelių ir Veisiejų regioniniuose parkuose. Lankymo intensyvumas ir rekreacinės infrastruktūros išvystymas šiuose parkuose nėra lygiavertis, tačiau paskutiniaisiais metais juose ypač ryški tapo pažintinio turizmo kryptis, kurios pozicijos ateityje turėtų dar labiau stiprėti. Šiuose parkuose didesnių poilsio kompleksų nėra, paslaugos orientuojamos į kaimo turizmo vystymą ir nedidelių kempingų, stovyklaviečių steigimą. Visgi saugomų teritorijų lankymas išlieka labai ryškiai sezoninis: vasaros metu ežeringų, ypač arčiau miestų esančių valstybinių parkų apkrovos didelės, o karštais vasaros savaitgaliais - jau beveik ribinės. Kitais metų laikais jų lankymas dar pakankamai ekstensyvus ir didesnės žalos gamtos vertybėms nedaro.

Ypač saugomų teritorijų lankymas paskutiniaisiais metais nuolat didėjo. Vis daugiau šalies bei užsienio piliečių pageidauja susipažinti su saugomais gamtos ir kultūros paveldo objektais, keliauti po Dzūkijos nacionalinį, Metelių, Veisiejų, Nemuno kilpų regioninius parkus ir kitas saugomas teritorijas. Ši tendencija išliks ir ateityje, nes tam yra galimybės - turizmo potencialas saugomose teritorijose, skatinant turizmo plėtrą, kol kas panaudojamas nepakankamai, o silpnai išvystyta pažintinio turizmo ir ekologinio švietimo infrastruktūra labai riboja saugomų vertybių prieinamumą visuomenei.

Siekiant sumažinti rekreacinės veiklos neigiamą poveikį saugomoms teritorijoms ir čia saugomoms rūšims kaip aktualiausius uždavinius reikėtų išskirti – būtinybę reguliuoti turizmo srautus ir nukreipiant juos į tas vietas, kur bus daroma mažiausia neigiama įtaka gamtai, teritorijas pritaikyti lankymui, intensyvinti ekologinio švietimą ir perorientavimą į pažintinį turizmą.

IŠVADOS:

1. Alytaus apskritis kitų šalies regionų tarpe išsiskiria valstybės saugomų teritorijų gausa. Konservacinės apsaugos prioriteto ir kompleksinių saugomų teritorijų tinklas Alytaus apskrityje susideda iš 1 gamtinio rezervato (Čepkelių), 1 biosferos rezervato (Žuvinto), 1 nacionalinio parko (Dzūkijos), pagal plotą užimančio didžiausią teritoriją, 3 regioninių parkų (Metelių, Nemuno kilpų, Veisiejų), 2 biosferos poligonų, 26 valstybinių ir 8 savivaldybių saugomų draustinių bei 83 valstybinių gamtos paveldo objektų (geologinių, geomorfologinių, hidrogeologinių, hidrografinių, botaninių), iš kurių 34 paskelbti gamtos paminklais.
2. Saugomos teritorijos statusas, ribojantis ūkinę veiklą teritorijoje, padeda išsaugoti vertingus gamtinius (ir/ar kultūrinio paveldo) išteklius. Įgyvendinant subalansuotos plėtros principus, saugomos teritorijos tampa labai svarbiu faktoriumi plėtojant sveikatingumo turizmą, ekologinį – pažintinį turizmą, aktyvaus poilsio turizmą, kaimo turizmą. Gamtinių rekreacinių išteklių naudojimas saugomose teritorijose yra griežčiau reguliuojamas bei turi būti vykdomas remiantis saugomos teritorijos planavimo dokumentų sprendiniais.
3. Siekiant sumažinti rekreacinės veiklos neigiamą poveikį saugomoms teritorijoms ir čia saugomoms rūšims kaip aktualiausius uždavinius reikėtų išskirti – būtinybę reguliuoti turizmo srautus ir nukreipiant juos į tas vietas, kur bus daroma mažiausia neigiama įtaka gamtai, teritorijas pritaikyti lankymui, intensyvinti ekologinio švietimą ir perorientavimą į pažintinį turizmą.

3.2. KULTŪRINIAI REKREACINIAI IŠTEKLIAI

3.2.1. Kultūros paveldo objektai Alytaus apskrityje

Pagal LR Turizmo įstatymą kultūrinė aplinka yra vadinama „kultūros ištekliais“, kuriuos būtų galima skirstyti į tris kategorijas:

1. Praeities medžiaginiai kultūros objektai (nekilnojamosios ir kilnojamosios kultūros paveldo vertybės).
2. Dabarties nemedžiaginė kultūrinė raiška (kultūrinių renginių metu atgimstančios etnokultūros tradicijos, susipynusios su šiandienine kultūra).
3. Kiti su kultūra susiję objektai (pvz. muziejai).

Pietinės Lietuvos dalies arealas Lietuvos nacionalinės turizmo plėtros programos turistinių gamtos bei kultūros išteklių suvestinėje pažymėtas kaip vienas vertingiausių Lietuvoje. Vienas iš svarbiausių tokio įvertinimo kriterijų – kultūros vertybių gausa bei įvairovė areale.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, *Alytaus* teritorinio padalinio pateiktais duomenimis, Alytaus apskrityje yra 679 nekilnojamosios kultūros vertybės registruotos Kultūros vertybių registre. Tai sudaro apie 7% Lietuvos kultūros paveldo registruotų objektų.

Pateikiama lentelė, kurioje surūšiuota kultūros paveldo objektai pagal ypatybes:

objektai	Alytus miesto	Alytus miesto %	Alytaus r.	Alytaus r. %	Druskininkų sav.	Druskininkų sav. %	Lazdijų r. sav.	Lazdijų r. sav. %	Varėnos r. Sav.	Varėnos r. sav. %	Viso apskrityje	Viso %
Akmuo	2	5	6	2,86	1	1,41			6	3,09	15	2,21
Dvarvietė			1	0,48			2	1,22	5	2,58	8	1,18
gynybinis įtvirtinimas							1	0,61			1	0,15
kaimas gatvinis			1	0,48	2	2,82			6	3,09	9	1,33
Kaimo gyvenvietė					1	1,41	1	0,61	2	1,03	4	0,59
Kalnas			6	2,86			3	1,83	3	1,55	12	1,77
Kapai	1	2,5	4	1,90			7	4,27	2	1,03	14	2,06

Kapas	5	12,5	25	11,9	5	7,04	23	14,0 2	6	3,09	64	9,43
kapinės	6	15	42	20,0	5	7,04	21	12,8 0	13	6,70	87	12,81
Kryžius			32	15,24			9	5,49	4	2,06	45	6,63
kulto pastatas			12	5,71	3	4,23	4	2,44	5	2,58	24	3,53
kultūrinis sluoksnis									2	1,03	2	0,29
Miestelio istorinė dalis			3	1,43	1	1,41	1	0,61	2	1,03	7	1,03
Mūšio vieta			2	0,95	2	2,82	9	5,49	3	1,55	16	2,36
Paminklas	4	10	10	4,76	2	2,82	1	0,61	7	3,61	24	3,53
parkas	1	2,5			1	1,41					2	0,29
pastatas	13	32,5	19	9,05	20	28,17	16	9,76	18	9,28	86	12,67
Piliakalnis	4	10	19	9,05	1	1,41	19	11,5 9	10	5,15	53	7,81
Pilkapynas			5	2,38			1	0,61	7	3,61	13	1,91
Senovės gyvenvietė	4	10	6	2,86	1	1,41	9	5,49	82	42,2 7	102	15,02
skulptūra					8	11,27					8	1,18
Stulpai			3	1,43			2	1,22	1	0,52	6	0,88
Tiltas									1	0,52	1	0,15
Titnago kasykla									1	0,52	1	0,15

Vadavietė				2	2,82			2	1,03	4	0,59
Vienuolyno vieta								1	0,52	1	0,15
Žudynių vieta								2	1,03	2	0,29
Žuvimo vieta		14	6,67	16	22,54	35	21,34	3	1,55	68	10,01
Viso objektų	40	210	100	71	100	164	100	194	100	679	100

Kaip matyti iš pateiktos lentelės kapai bei kapinės sudaro 24,29 %, senovės gyvenvietės 15,02%, pastatai 12,67 %, žuvimo vietos 10,01%, piliakalniai 7,81 %. Kiti kultūros paveldo objektai, kurių procentinė dalis svyruoja nuo 1 iki 3 procentų viso kiekio, sudaro 30,2 %.

Kiek mažesnę reikšmę rekreacijai turi pilkapiai ir alkakalniai bei kapinynai, nes jie yra mažiau pastebimi kraštovaizdyje, sunkiau turistų identifikuojami ir mažiau, o kai kurie ir visiškai nepritaikyti lankymui.

Nagrinėjant kiekvienos savivaldybės ypatumus matosi, kad jos skiriasi. Pateikiamos kiekvienos savivaldybės kultūros paveldą nagrinėjančios lentelės.

Alytaus miesto savivaldybės kultūros paveldas:

objektai	Alytus	Alytus (%)	Viso apskrityje	procentais apskrityje
Akmuo	2	5	15	13,3
gynybinis įtvirtinimas		1	2	50,0
Kapai	1	2,5	14	7,1
Kapas	5	12,5	64	7,8
kapinės	6	15	87	6,9
Paminklas	4	10	24	16,7
parkas	1	2,5	2	50,0
pastatas	13	32,5	86	15,1
Piliakalnis	4	10	53	7,5
Senovės gyvenvietė	4	10	102	3,9
	40		679	5,9

Alytaus miesto savivaldybės teritorijoje kaip ir visoje apskrityje daugiausia paveldą sudaro kapai ir kapinės – 30%, piliakalniai ir senovės gyvenvietės – 20%. Kas labiau būdinga miestui, tai kad didelę dalį paveldo sudaro statiniai – 32,5%, paminklai – 10%, taip pat yra vienas iš dviejų paveldui priskiriamų parkų apskrityje. Parke randasi saugomas miesto fontanas bei paminklai. Miesto teritorijoje yra karinio forto, pastatyto carinės Rusijos valdžios, liekanos.

Alytaus rajono savivaldybės kultūros paveldas:

objektai	Alytaus r.	Alytaus r. %	Viso apskrityje	procentais apskrityje
Akmuo	6,00	2,86	15,00	40,0
Dvarvietė	1,00	0,48	8,00	12,5
kaimas gatvinis	1,00	0,48	9,00	11,1
Kalnas	6,00	2,86	12,00	50,0
Kapai	4,00	1,90	14,00	28,6
Kapas	25,00	11,90	64,00	39,1
kapinės	42,00	20,00	87,00	48,3
Kryžius	32,00	15,24	45,00	71,1
kulto pastatas	12,00	5,71	24,00	50,0
Miestelio istorinė dalis	3,00	1,43	7,00	42,9
Mūšio vieta	2,00	0,95	16,00	12,5
Paminklas	10,00	4,76	24,00	41,7
pastatas	19,00	9,05	86,00	22,1
Piliakalnis	19,00	9,05	53,00	35,8
Pilkapynas	5,00	2,38	13,00	38,5
Senovės gyvenvietė	6,00	2,86	102,00	5,9
Stulpai	3,00	1,43	6,00	50,0
Žuvimo vieta	14,00	6,67	68,00	20,6
	210,00	100,00	679,00	30,9

Alytaus rajono savivaldybės teritorijoje kultūros paveldo įvairovė gana didelė. Čia kaip ir visur didžiausią procentą sudaro kapai ir kapinės – 31,9%. Tarp kitų paveldo objektų pastebimas didesnis kryžių 15,24%, pastatų ir piliakalnių po 9,05%, bei žuvimo vietos – 6,67%. Kiti objektai – 37,14%. Nagrinėjant apskrities mastu Alytaus rajone susikonscentravę 71,1% saugomų kryžių, 50% paveldui priklausančių kalnų, kulto pastatų (bažnyčios, koplyčios, mečetės ir pan.) bei stulpų. Virš 40% apskrities teritorijoje saugomų akmenų, miesto istorinių dalių (Butrimonys ir Daugai), paminklų ir stulpų. Vieni žymiausių paveldo objektų yra Punios piliakalnis, Pivašiūnų bažnyčia.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, *Alytaus* teritorinis padalinys pasiūlė lankyti 50 objektą, kurie yra patrauklūs turistiniu požiūriu ir yra mažiau ar daugiau paruošti lankymui. Tai sudaro 2 akmenys, 6 bažnyčios, 3 koplyčios, 1 mečetė, 2 kalnai, 6 kryžiai, 3 miestelių istoriniai centrai, 13 piliakalnių, 2 pilkapiai ir kiti.

Druskininkų savivaldybės kultūros paveldo objektai:

objektai	Druskininkai	Druskininkai%	Viso apskrityje	procentais apskrityje
Akmuo	1,00	1,41	15,00	6,7
kaimas gatvinis	2,00	2,82	9,00	22,2
Kaimo gyvenvietė	1,00	1,41	4,00	25,0
Kapas	5,00	7,04	64,00	7,8
kapinės	5,00	7,04	87,00	5,7
kulto pastatas	3,00	4,23	24,00	12,5
Miestelio istorinė dalis	1,00	1,41	7,00	14,3
Mūšio vieta	2,00	2,82	16,00	12,5
Paminklas	2,00	2,82	24,00	8,3
pastatas	20,00	28,17	86,00	23,3
Piliakalnis	1,00	1,41	53,00	1,9
Senovės gyvenvietė	1,00	1,41	102,00	1,0
Žuvimo vieta	16,00	22,54	68,00	23,5
	71,00	100,00	679,00	10,5

Druskininkų savivaldybės teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų sąrašė didžiausią procentinį kiekį sudaro pastatai (tame tarpe ir religinio kulto statiniai, gatviniai kaimai ir kaimo gyvenvietė) – 36,63%. Išskiriant apskrities mastu šios savivaldybės teritorijoje yra 25% saugomų kaimo gyvenviečių ir 22,2% gatvinių kaimų būdingų šiam regionui. Druskininkų savivaldybėje yra 16 (23,5% apskrityje) žuvimo vietų, kur palaidoti pasipriešinimo okupacijoms dalyviai.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, *Alytaus* teritorinis padalinys pasiūlė lankyti 38 objektus, kurie yra patrauklūs turistiniu požiūriu ir yra mažiau ar daugiau paruošti lankymui. Tai sudaro 16 pastatų, 2 gatviniai kaimai, 1 etnografinis kaimas ir pan.

Lazdijų rajono savivaldybės kultūros paveldo objektai:

objektai	Lazdijų r.	Lazdijų r. %	Viso apskrityje	procentais apskrityje
Akmuo			15	
Dvarvietė	2	1,22	8	25,0
gynybinis įtvirtinimas	1	0,61	2	50,0
Kaimo gyvenvietė	1	0,61	4	25,0
Kalnas	3	1,83	12	25,0
Kapai	7	4,27	14	50,0
Kapas	23	14,02	64	35,9
kapinės	21	12,80	87	24,1
Kryžius	9	5,49	45	20,0
kulto pastatas	4	2,44	24	16,7
Miestelio istorinė dalis	1	0,61	7	14,3
Mūšio vieta	9	5,49	16	56,3
Paminklas	1	0,61	24	4,2
pastatas	16	9,76	86	18,6
Piliakalnis	19	11,59	53	35,8
Pilkapynas	1	0,61	13	7,7
Senovės gyvenvietė	9	5,49	102	8,8
Stulpai	2	1,22	6	33,3
Žuvimo vieta	35	21,34	68	51,5
	164	100	679	24,2

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje kaip ir visoje apskrityje daugiausia paveldą sudaro kapai ir kapinės – 31,09%, piliakalniai ir senovės gyvenvietės – 17,69%.

Apskrities mastu yra 25% dvarviečių, kaimo gyvenviečių, kalnų saugomų kaip kultūros paveldas. Lazdijų rajonas žymus partizaniniu pasipriešinimu sovietinei okupacijai, todėl jame randasi saugomų 56,3% mūšio, 51,5% žuvimo vietų. Šiame rajone yra ir antras saugomas gynybinis įtvirtinimas. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos,

Alytaus teritorinis padalinys pasiūlė lankyti 37 objektus, kurie yra patrauklūs turistiniui požiūriu ir yra mažiau ar daugiau paruošti lankymui. Tai sudaro 17 piliakalnių, 2 dvarvietės, 3 bažnyčios, gynybinis įtvirtinimas ir pan.

Varėnos rajono savivaldybės kultūros paveldo objektai:

objektai	Varėnos rajonas	Varėnos rajonas %	Viso apskrityje	procentais apskrityje
Akmuo	6	3,09	15	40,0
Dvarvietė	5	2,58	8	62,5
kaimas gatvinis	6	3,09	9	66,7
Kaimo gyvenvietė	2	1,03	4	50,0
Kalnas	3	1,55	12	25,0
Kapai	2	1,03	14	14,3
Kapas	6	3,09	64	9,4
kapinės	13	6,70	87	14,9
Kryžius	4	2,06	45	8,9
kulto pastatas	5	2,58	24	20,8
kultūrinis sluoksnis	2	1,03	2	100,0
Miestelio istorinė dalis	2	1,03	7	28,6
Mūšio vieta	3	1,55	16	18,8
Paminklas	7	3,61	24	29,2
pastatas	18	9,28	86	20,9
Piliakalnis	10	5,15	53	18,9
Pilkapynas	7	3,61	13	53,8
Senovės gyvenvietė	82	42,27	102	80,4
Stulpai	1	0,52	6	16,7
Tiltas	1	0,52	1	100,0
Titnago kasykla	1	0,52	1	100,0
Vadavietė	2	1,03	4	50,0
Vienuolyno vieta	1	0,52	1	100,0
Žudynių vieta	2	1,03	2	100,0
Žuvimo vieta	3	1,55	68	4,4
	194	100,00	679	28,6

Varėnos rajono savivaldybės teritorija išsiskiria dideliu kiekiu senovinių gyvenviečių vietų saugomų kaip kultūros paveldas. Tai sudaro 42,27% savivaldybės teritorijoje esančių

paveldo objektų. Apskritis mastu net 80,4% senovinių gyvenviečių ir 53,8% pilkapynų yra Varėnos rajone, tačiau šie objektai turizmui nėra pritaikyti. Varėnos rajono išskirtiniai objektai yra etnografiniai kaimai ir sudaro saugomų 66,7% gatvinių ir 50% kaimo gyvenviečių apskrityje.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, **Alytaus** teritorinis padalinys pasiūlė lankyti 43 objektus, kurie yra patrauklūs turistiniu požiūriu ir yra mažiau ar daugiau paruošti lankymui. Tai sudaro 6 etnografiniai kaimai, 1 dvarvietė, 3 bažnyčios, 5 paminklai ir jų ansambliai, 9 piliakalniai ir pan.

Toliau lentelėje pateikiami Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, **Alytaus teritorinis padalinio rekomenduojami turizmui objektai** pagal savivaldybes.

Alytaus miesto savivaldybė:

Eil.Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Kiti kodai
1	1827	Piliakalnis vad. Joninių kalnu, Švento Jono kalnu, Vienuolyno kalnu, Priklauso kompleksui: Alytaus piliakalnis su gyvenviete	Alytaus m. sav.	AR36
2	1850	Piliakalnis II, Priklauso kompleksui: Radžiūnų piliakalnis su gyvenviete	Alytaus m. sav.	AR59
3	31907	Lietuvos karių sukilėlių kapai(45)	Alytaus m. sav., Skardžio g.	FF1-FF45
4	16245	Senkapis, Alytaus piliakalnis su gyvenviete	Alytaus m. sav., Piliakalnio g.	AV2076
5	14761	Juozo Vito paminklas(Objektas demontuotas)	Alytaus m. sav.	DV3850
6	15203	Paminklas Alytaus 400 m. jubiliejui paminėti	Alytaus m. sav.	DV4292
7	15469	Paminklas "Du kariai"	Alytaus m. sav.	DV4538
8	4133	Kapai ir kryžius, Angelų sargų bažn. Kapinės	Alytaus m. sav.	IP1775, LA413/118
9	12317	Paminklas K. Klimavičiui	Alytaus m. sav., Birutės g. 12	IP2471
10	16595	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio namas	Alytaus m. sav., A. Matučio g. 8	IR345
11	16970	Namas	Alytaus m. sav., Birutės g. 12	IV1214
12	10795	Tarybinių karių kapinės	Alytaus m. sav., S. Dariaus ir S. Girėno g.	IV196
13	10798	Kapinės	Alytaus m. sav., Ulonų g.	IV199
14	10799	Kapinės.	Alytaus m. sav., Ulonų g.	IV200
15	10800	Kapinės	Alytaus m. sav., Traktoristų g.	IV201
16	16726	Namas	Alytaus m. sav., Liškiavos g. 17	IV969
17	32491	Alytaus namas V	Alytaus m. sav., Alytus m., Pulko g.28	

18	32490	Alytaus namas VI	Alytaus m. sav., Alytus m., Pulko g.26	
19	32489	Alytaus namas VII	Alytaus m. sav., Alytus m., Pulko g.27	
20	32379	Alytaus sinagogos pastato ir rabino namo kompleksas	Alytaus m. sav. Kauno g. 9, 9A	
21	32381	Rabino namas	Alytaus m. sav., Kauno g. 9A	
22	32380	Sinagogos pastatas	Alytaus m. sav., Kauno g. 9	
23	26386	Kapinynas	Alytaus m. sav.	A1661
24	16153	Bakšių senovės gyvenvietė	Alytaus m. sav., Putinų g.	A1834 , AV1984
25	30283	Bakšių senovės gyvenvietė II senovės gyvenvietė	Alytaus m. sav., Putinų g	A1835
26	30526	Tvirtovės forto liekanos	Alytaus m. sav., Putinų g.	G514K
27	30527	Forto dalis	Alytaus m. sav. Putinų g.	G514K1
28	30528	Forto dalis	Alytaus m. sav. Putinų g.	G514K2
29	16594	A. Juozapavičiaus kapas	Alytaus m. sav., Alytus m., Savanorių g.	L1300 , IR344
30	16570	A. Matulevičiaus-Matučio kapas	Alytaus m. sav., Alytus m., Perlojos g.	L1555 , IR320
31	1842	Akmuo vad. Klebono akmeniu	Alytaus m. sav.	M221 , AR51
32	21840	Namas	Alytaus m. sav., Jiezno g.2	S73
33	24591	Senasis miesto parkas su fontanu	Alytaus m. sav.	U29
34	22687	Žydų senųjų kapinių dalis	Alytaus m. sav., Smėlio g.	L417
35	22600	Gyvenvietė	Alytaus m. sav.	A66K2P
36	22599	Alytaus piliakalnis su gyvenvieta	Alytaus m. sav., Piliakalnio g.	A66KP
37	22602	Gyvenvietė	Alytaus m. sav.	A67K2P
38	22601	Radžiūnų piliakalnis su gyvenvieta	Alytaus m. sav.,	A67KP
39	4093	J. Bloznelio kapas	Alytaus m. sav. Savanorių g.	L1203 , IP1737, LA413/116
40	2662	Partizanų kapas	Alytaus m. sav., Savanorių g.	L1204 , IP1633, LA413/115

Alytaus rajono savivaldybė:

Eil Nr.	Unikalus identifikatorius registre (MC)	Adresas (savivaldybė, seniūnija, gyvenvietė)			Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas
1	2	3			4
1	21474	Alytaus	Miroslavo	Obelninkų k.	vad. Laumės akmeniu Akmuo
2	26431	Alytaus	Nemunaičio	Vangelonių k.	vad. Didžiuoju Dzūkijos akmeniu Akmuo
3	21700	Alytaus	Punios	Punios k.	Šv. apašt. Jokūbo Bažnyčia
4	852	Alytaus		Simnas	Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų Bažnyčia
5	1306	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.	Bažnyčia
6	23580	Alytaus	Alovės	Alovės k.	Švč. Trejybės Bažnyčios kompleksas
7	1302	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Švč. Trejybės Bažnyčios kompleksas
8	1840	Alytaus	Daugų	Karliškių k.	vad. Aukakalnių Kalnas
9	1833	Alytaus	Daugų	Daugų k.	vad. Maldzytakalniu Kalnas
10	15938	Alytaus	Daugų	Bukaučiškės k.	Koplyčia
11	1307	Alytaus	Punios	Punios k.	Koplyčia
12	15870	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.	Kapų koplyčia koplyčia
13	14736	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.	Koplytėlė medyje su Pietos skulptūra
14	14740	Alytaus	Raitininkų	Ryliškių k.	Koplytstulpis
15	14739	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.	Kryžius
16	22	Alytaus	Krokialaukio	Krekštėnų k.	Kryžius
17	14718	Alytaus	Nemunaičio	Nemunaičio mst.	Kryžius
18	14698	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Kryžius

19	14737	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius I
20	14738	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius II
21	24828	Alytaus	Punios	Raižių k.		Mečetė
22	17074	Alytaus		Butrimonių mstl.		Miestelio istorinis centras
23	17107	Alytaus		Simnas		Miestelio istorinis centras
24	17077	Alytaus		Daugų mstl.		Miestelio istorinis centras
25	7664	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Antkapinis paminklas	paminklas
26	4482	Alytaus	Nemunaičio	Nemunaičio mstl.	"Žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę" Paminklas	
27	4144	Alytaus	Krokialaukio	Krekštėnų k.		Paminklas
28	4396	Alytaus	Raitininkų	Ryliškių k.		Paminklas
29	1857	Alytaus	Pivašiūnų	Einoronių k.	Einoronių, vad. Pilies kalnu	Piliakalnis
30	2808	Alytaus	Miroslavo	Papėčių k.	Papėčių	Piliakalnis
31	1862	Alytaus	Raitininkų	Piliakalnio k.	Piliakalnio	Piliakalnis
32	1851	Alytaus	Miroslavo		Dirmiškių, vad. Strumpakalniu	Piliakalnis
33	22609	Alytaus	Butrimonių	Gerulių k.	Gerulių	Piliakalnis su gyvenvieta
34	22625	Alytaus	Simno	Giluičių k.	Giluičių	Piliakalnis su gyvenvieta
35	22611	Alytaus	Miroslavo	Kaukų k.	Kaukų	Piliakalnis su gyvenvieta
36	22613	Alytaus	Miroslavo	Obelytės k.	Obelytės	Piliakalnis su gyvenvieta
37	22617	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.	Pivašiūnų	Piliakalnis su gyvenvieta
38	22607	Alytaus	Alovės	Poteronių k.	Poteronių	Piliakalnis su gyvenvieta
39	22621	Alytaus	Punios	Punios k.	Punios	Piliakalnis su gyvenvieta

40	22615	Alytaus	Miroslavo	Pupasodžio k.	Pupasodžio, Žilvios	Piliakalnis su gyvenvieta
41	22605	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Rumbonių	Piliakalnis su gyvenvieta
42	22623	Alytaus	Simno	Ažuolinių k.	Ažuolinių, Babininkų	Piliakalnis su gyvenvieta
43	1852	Alytaus	Miroslavo		Dirmiškių, vad. Švedkapiais	Pilkapynas
44	1846	Alytaus	Alytaus	Bundorių k.	Bundorių, Punios šilo	Pilkapynas
45	46	Alytaus	Alovės	Alovės k.	Raudonosios Alovės buv.	sodybos fragmentai
46	47	Alytaus	Daugų	Rodžios k.	Rodžios buv. dvaro sodybos	fragmentai
47	10474	Alytaus	Krokialaukio	Balkūnų k.		Sodyba
48	12215	Alytaus	Miroslavo	Kurnėnų k.		Mokyklos statinių kompleksas
49	8693	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.		Stogastulpis triaukštis su ornamentuotu kryželiu
50	2593	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.		Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios pastatų kompleksas

Druskininkų savivaldybė:

Eil Nr.	Unikalus identifikatorius registre (MC)	Adresas (savivaldybė, seniūnija, gyvenvietė)			Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	
1	13037	Druskininkų	Viečiūnų	Švendubrės k.	Švendubrės akmuo su dubenėliais, vad. Velnio akmeniu	Akmuo su dubenėliais
2	15862	Druskininkų		Druskininkai		Bažnyčia
3	20037	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio biustas	biustas
4	15827	Druskininkų	Leipalingio	Leipalingio mstl.	Leipalingio mstl. Buv. dvaro rūmai ir svirnas	dvaro rūmai ir svirnas
5	10339	Druskininkų	Ratnyčios	Latežerio k.	Aštuoniolikos sodybų gatvinis kaimas	gatvinis kaimas

6	10340	Druskininkų	Ratnyčios	Švendubrės k.	šimto dvidešimties sodybų gatvinis kaimas	gatvinis kaimas
7	21320	Druskininkų	Ratnyčios	Žiogelių k.	Žiogelių k. Kaimo gyvenvietė	Kaimo gyvenvietė
8	30185	Druskininkų		Druskininkai	Druskininkų	Miesto istorinė dalis
9	20036	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paminklas	paminklas
10	14970	Druskininkų			Paminklų ansamblis "Čiurlionio kelias" (23) pabaigos taškas	Paminklų ansamblis
11	28259	Druskininkų		Druskininkai	K. Dineikos fizinės kultūros	Parkas
12	27436	Druskininkų		Druskininkai	Druskininkų Gydykla	pastatas
13	30656	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
14	30657	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
15	4393	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
16	15860	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
17	15863	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
18	30660	Druskininkų		Druskininkai	Sanatorija	pastatas
19	23167	Druskininkų	Leipalingio	Mizarų k.	Vandens malūnas su technologine įranga	pastatas
20	30661	Druskininkų		Druskininkai	Vandentiekio bokštas	pastatas
21	30658	Druskininkų		Druskininkai	Vila	pastatas
22	30659	Druskininkų		Druskininkai	Vila "Oazė"	pastatas
23	15864	Druskininkų		Druskininkai	Vila	pastatas

24	15866	Druskininkų		Druskininkai	Vila	pastatas
25	24677	Druskininkų		Druskininkai		Pastatų kompleksas
26	24683	Druskininkų		Druskininkai		Pastatų kompleksas
27	30601	Druskininkų		Druskininkai	Vilos	Pastatų kompleksas
28	22935	Druskininkų	Leipalingio	Černiauskų k.	Černiauskų	Piliakalnis su gyvenvieta
29	15338	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Jaunystė"	skulptūra
30	7648	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Motinystė"	skulptūra
31	7646	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Poilsis"	skulptūra
32	14994	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Poilsis"	skulptūra
33	8608	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Prie šaltinio"	skulptūra
34	7647	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Ratnyčėlė"	skulptūra
35	14995	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Skrydis"	skulptūra
36	10469	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio	Sodyba
37	30662	Druskininkų		Druskininkai	Druskininkų Džiaugsmo visiems liūdintiems	Stačiatikių cerkvė
38	26656	Druskininkų	Viečiūnų	Latežerio k.	Dervos ir terpentino gamyklos	Statinių kompleksas

Lazdijų rajono savivaldybė:

Eil. Nr.	Unikalus identifikatorius registre (MC)	Adresas (savivaldybė, seniūnija, gyvenvietė)			Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	
1	1503	Lazdijų		Veisiejai		Bažnyčia
2	1000	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.	Kristaus Karaliaus bažnyčia	bažnyčia
3	1501	Lazdijų	Šeštokų	Rudaminos k.		Bažnyčia ir klebonija
4	15981	Lazdijų	Šeštokų	Rudaminos k.	Buv. dvaro rūmai	dvaro rūmai
5	262	Lazdijų			Bulakavo buv. dvaro sodyba	dvaro sodyba
6	1498	Lazdijų	Budviečio	Aštriosios Kirsnos k.	Aštriosio Kirsnos	Dvaro sodyba
7	268	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Vainežerio k.	Buv. dvaro sodybos fragmentai	dvaro sodybos fragmentai
8	263	Lazdijų	Būdviečio	Būdviečio k.	Buv. dvaro sodybos fragmentai (AtV 502)	dvaro sodybos fragmentai (AtV 502)
9	5322	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	vad. Kopyčkalniu	Kalnas
10	1500	Lazdijų	Būdviečio	Būdviečio k.		Koplytėlė-mauzoliejus
11	17121	Lazdijų		Veisiejų mstl.		Miestelio istorinis centras
12	21562	Lazdijų	Šeštokų		Kalniškės	Mūšio vieta
13	2831	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.		Namas
14	10521	Lazdijų		Lazdijai		Namas
15	16998	Lazdijų		Lazdijai		Namas
16	5319	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis
17	5312	Lazdijų	Šlavantų	Buteliūnų k.		Piliakalnis
18	5317	Lazdijų	Teizų	Giraitės k.		Piliakalnis
19	5307	Lazdijų	Šeštokų	Gumbelių k./Maišymų k.		Piliakalnis

20	5316	Lazdijų	Šventežerio	Mikyčių k.		Piliakalnis
21	22949	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis II su gyvenvieta
22	22951	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis III su gyvenvieta
23	22937	Lazdijų	Seirijų	Paserninkų k.	Paserninkų	Piliakalnis su gyvenvieta
24	22943	Lazdijų	Šlavantų	Paliūnų k.	Paliūnų	Piliakalnis su gyvenvieta
25	22627	Lazdijų	Lazdijų	Buniškių k.	Buniškių	Piliakalnis su gyvenvieta
26	22939	Lazdijų	Lazdijų	Elveriškės k.	Elveriškės	Piliakalnis su gyvenvieta
27	22631	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.	Krikštonių	Piliakalnis su gyvenvieta
28	22933	Lazdijų	Lazdijų	Papalazdijų I k.	Papalazdijų	Piliakalnis su gyvenvieta
29	22931	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Paveisininkų k.	Paveisininkų	Piliakalnis su gyvenvieta
30	22947	Lazdijų	Teizų	Prelomčiškės k.	Prelomčiškės	Piliakalnis su gyvenvieta
31	22941	Lazdijų	Lazdijų	Rudaminos k.	Rudaminos	Piliakalnis su gyvenvieta
32	22945	Lazdijų	Šlavantų	Šlavantų k.	Šlavantų	Piliakalnis su gyvenvieta
33	5295	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Vainežerio k.	Vainežerio, vad. Okopka	Senovės gynybinis įtvirtinimas
34	5292	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Kapčiamiesčio mstl.	Kapčiamiesčio, vad. Pinčiaragiu	Senovės gyvenvietė
35	1499	Lazdijų	Būdviečio	Būdviečio k.		Svirnas
36	16032	Lazdijų	Leipalingio	Smarliūnų k.		Svirnas
37	270	Lazdijų		Veisiejai		Veisiejų buv. dvaro sodybos fragmentai

Varėnos rajono savivaldybė:

Eil. Nr.	Unikalus identifikatorius registre (MC)	Adresas (savivaldybė, seniūnija, gyvenvietė)			Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	
1	7147	Varėnos	Jakėnų	Akmens k.	vad. Nuotakos akmeniu, kitaip Užkeikta merga	Akmuo
2	3661	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	vad. Raganos, kitaip Viedzmos akmeniu	Akmuo
3	1027	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Bažnyčios ir vienuolyno ansamblis	Bažnyčia
4	2415	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.	Švč. Trejybės bažnyčia ir varpinė	bažnyčia
5	1028	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų	Bažnyčios kompleksas
6	859	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.	Nedingės buv. dvaro sodybos fragmentai	dvaro sodybos fragmentai
7	10341	Varėnos	Valkininkų	Čižiūnų k.	Keturiasdešimt aštuonių sodybų gatvinis kaimas	gatvinis kaimas
8	10342	Varėnos	Valkininkų	Dargužių k.	Aštuoniasdešimt ies sodybų gatvinis kaimas	gatvinis kaimas
9	10338	Varėnos	Marcinkonių	Musteikos k.	Septyniasdešimt penkių sodybų kaimas	gatvinis kaimas
10	10337	Varėnos	Marcinkonių	Dubininkų k.	Dvidešimties sodybų gatvinis kaimas	gatvinis kaimas
11	10336	Varėnos	Kaniavos	Lynežerio k.	Trisdešimt trijų sodybų gatvinis kaimas	gatvinis kaimas
12	10305	Varėnos	Marcinkonių	Zervynų k.	Keturiasdešimt aštuonių sodybų kaimas	kaimas
13	7160	Varėnos	Merkinės	Masališkių k.	vad. Šarūno kalnu	Kalnas
14	23142	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Kalnas, vad. Bažnytkaľniu, ir akmuo su "Jaučio pėda"	Kalnas ir akmuo
15	22849	Varėnos	Merkinės	Subartonių k.	V. Krėvės-Mickevičiaus	Kapas
16	10583	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.		Kapinės ir paminklas

17	2416	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.		Klebonija
18	2237	Varėnos	Varėnos	Babriškių k.	Šv. Dvasios kapinių koplyčia	koplyčia
19	17118	Varėnos		Valkininkai	Valkininkų	Miestelio istorinė dalis
20	17097	Varėnos		Merkinė	Merkinės	Miestelio istorinė dalis
21	14534	Varėnos	Varėnos	Perlojos k.	Ldk Vytauto	Paminklas
22	10582	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.		Paminklas
23	10254	Varėnos	Valkininkų	Pirčiupių k.	Paminklas "Motina"	Paminklas
24	14970	Varėnos			Paminklų ansamblis "Čiurlionio kelias" (23) pradžios taškas	Paminklų ansamblis
25	14970	Varėnos			Paminklų ansamblis "Čiurlionio kelias" (23) vidurio taškas	Paminklų ansamblis
26	1755	Varėnos	Varėnos	Nedzingės k.	Du mokyklos pastatai	pastatai
27	1751	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Buv. pilies bokštas	pastatas
28	10585	Varėnos	Merkinės	Subartonių k.	Namas (muziejus)	pastatas
29	1756	Varėnos	Teizių	Barčių k.	Namas (pirkia)	pastatas
30	1754	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Rotušės liekanos	pastatas
31	1750	Varėnos	Kaniavos	Rudnios k.	Vandens malūnas	pastatas
32	1749	Varėnos	Jakėnų	Akmens k.	Akmens Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčios	pastatų kompleksas
33	3694	Varėnos	Vydenių	Barčių k.	Barčių, Čepeliūnų, Ulbinų	Piliakalnis
34	3656	Varėnos	Kaniavos	Kaniavėlės k.	Kaniavėlės, vad. Apykopu	Piliakalnis
35	3658	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Liškiavos, vad. Liškiavos pilies kalnu, Raganos mūru, Perkūno šventinyčia	Piliakalnis

36	7170	Varėnos	Varėnos			Piliakalnis
37	22953	Varėnos	Jakėnų		Voniškių, Burbonių	Piliakalnis su gyvenviete
38	22955	Varėnos	Matuizų	Krūminių k.	Krūminių	Piliakalnis su gyvenviete
39	22959	Varėnos	Merkinės	Mikniūnų k.	Mikniūnų, Giraitės	Piliakalnis su gyvenviete
40	22957	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Merkinės	Piliakalnis su papilium
41	3649	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.	Dubičių, vad. Karalienės Bonos pilimi	Piliavietė
42	10584	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.		Stulpai
43	21484	Varėnos	Valkininkų	Valkininkų mstl.	Vienuolyno vieta	Vienuolyno vieta

4. REKREACINĖS IR TURIZMO INFRASTRUKTŪROS ANALIZĖ

4.1. TURIZMO PASLAUGŲ OBJEKTAI

Rekreacinėms teritorijoms priskiriamos teritorijos, pasižyminčios rekreaciniais ištekliais, taip pat teritorijos, turinčios turizmo paslaugų arba poilsio infrastruktūrą.

4.1.1. Turizmo paslaugų potencialo bei pasiūlos ir paklausos įvertinimas

Siekiant nustatyti Alytaus apskrities (regiono) plėtros tendencijas, plėtotinus turizmo traukos centrus, kurie savo ruožtu pritrauks didesnę turistų skaičių bei pratęs jų buvimo trukmę, būtina išanalizuoti regiono turizmo paslaugų potencialą ir jo išnaudojimą. Turizmo paslaugų infrastruktūra yra svarbi ne tik siekiant pritraukti lankytojus, bet ir siekiant išnaudoti regiono gamtinius, kultūrinius ir kitus turimus išteklius.

Turizmo paslauga suprantama, kaip fizinių ir juridinių asmenų veikla, kuria tenkinami turistų kelionės organizavimo, apgyvendinimo, maitinimo, vežimo, informacijos, pramogų ir kiti poreikiai.

Pagal turizmo produkto vertės dydį turizmo paslaugos yra skirstomos į pagrindines ir papildomas. Pagrindinės paslaugos yra apgyvendinimo, maitinimo. Tuo tarpu papildomoms paslaugoms priskiriamos: laisvalaikio praleidimo bei pramogų, sveikatingumo (sanatorijos, reabilitacijos, SPA centrai ir pan.) ir turizmo informacijos paslaugos, kelionės organizavimo paslaugos, transporto, inventoriaus nuomos, kultūrinių renginių, konferencijų organizavimo ir kt. Nors pagal turimus išteklius ir turizmo sektoriaus specializaciją, konkrečiame regione pagrindinės ir papildomos paslaugos gali būti ir kitokios.

Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo 3 straipsnyje yra reglamentuotos 4 turizmo paslaugų rūšys:

- 1) kelionės organizavimo paslaugos;
- 2) turizmo informacijos paslaugos;
- 3) apgyvendinimo paslaugos;
- 4) vežimo, maitinimo, pramogų ir kitos turizmo paslaugos.

Alytaus apskrityje (regiono) teikiamos turizmo paslaugos apima apgyvendinimo, maitinimo, informacines, kelionių organizavimo, laisvalaikio ir pramogų bei kitas paslaugas.

Pagal statistikos departamento duomenis 2008 m. Alytaus apskrityje buvo registruotos ir paslaugas teikė 58 apgyvendinimo įstaigos: 35 viešbučiai, 6 poilsio namai, 2 nakvynės namai, 1 stovykla, 2 kempingai, 1 motelis, 7 sveikatinimo įstaigos, 84 kaimo turizmo sodybos. Veikė 5 turizmo informaciniai centrai.

2009 m. spalio mėn. Alytaus apskrities savivaldybių bei turizmo centrų duomenimis veikė 104 kaimo turizmo sodybos, 28 viešbučiai, 39 poilsio ir svečių namai, 14 turistinių stovyklų, 2 kempingai, 2 moteliai, 21 kelionių organizatorius, 208 gidai ir kelionės vadovai, 5 turizmo informaciniai centrai.

4.1.2. Poilsio ir apgyvendinimo paslaugų objektai

Apgyvendinimo paslauga, LR turizmo įstatyme apibrėžiama kaip, būtinos apgyvendinimui sąlygos ir veiklos, kuria tenkinami turisto nakvynės ir higienos poreikiai, rezultatas.

Turistų apgyvendinimo paslaugas LR teisės aktų nustatyta tvarka gali teikti:

- 1) juridiniai asmenys, teikiantys viešbučio tipo ar specialaus apgyvendinimo paslaugas;
- 2) fiziniai asmenys, teikiantys nakvynės ir pusryčių ar kaimo turizmo paslaugas;

- 3) fiziniai ar juridiniai asmenys, teikiantys turistinės stovyklos paslaugas;
- 4) fiziniai ir juridiniai asmenys, teikiantys apgyvendinimo paslaugas laivuose ir keltuose.

Statistikos departamento duomenimis apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės skirstomas į kolektyvinio apgyvendinimo (viešbučiai, moteliai, poilsio namai, kempingai, turizmo centrai, nakvynės namai, kitos kolektyvinio apgyvendinimo įstaigos), specializuoto apgyvendinimo įstaigas (sveikatingumo įstaigos, konferencijų centrai, vaikų vasaros poilsio stovyklos) ir privatų turistų apgyvendinimą.

Viešbučio tipo apgyvendinimo paslaugas Alytaus apskrityje teikia viešbučiai, svečių ir poilsio namai, specialaus apgyvendinimo paslaugas teikia – Druskininkų kurorto sanatorijos ir reabilitacijos centrai, kempingai, poilsio namai, taip pat po truputį plečiasi ir privatus apgyvendinimas, ypač Druskininkuose.

Pastaraisiais metais Alytaus apskrityje apgyvendinimo paslaugas teikiančių asmenų (tiek fizinių, tiek juridinių) skaičius ir įvairovė kito, tačiau nuo 2000 metų galima užfiksuoti nuolatinę apgyvendinimo sektoriaus plėtrą, kurią Alytaus regione sąlygojo augantis turistų skaičius, finansinės paramos mechanizmai, užsienio investicijos, turizmo infrastruktūros plėtra regione, taip pat Druskininkų kurorto atgimimas.

Alytaus apskrities savivaldybių turizmo informacinių centrų duomenimis šiuo metu Alytaus apskrityje yra 511 apgyvendinimo paslaugas teikiantys subjektai, iš jų 316 – teikia privatų apgyvendinimą. Be abejo visi apgyvendinimo objektai Alytaus regione yra išsidėstę netolygiai. Neskaitant privatus apgyvendinimo, kuris yra sukonzentruotas Druskininkuose, apgyvendinimo objektai yra išsidėstę apylygiai Druskininkų, Varėnos rajono ir Lazdijų rajono savivaldybėse (atitinkamai 26,9 proc., 26,9 proc., 28,43 proc.), Alytaus rajone dvigubai mažesnė apgyvendinimo pasiūla nei Druskininkuose, ar Varėnos, Lazdijų rajonuose.

Statistikos departamento duomenimis, 2008 m. lyginant su 2007 metais Alytaus apskrityje apgyvendinimo paslaugas teikė 10,5 procentais daugiau (iš jų 12 proc. padaugėjo viešbučių), vietų skaičius padidėjo 16,6 procento.

Neskaičiuojant privataus apgyvendinimo objektų, didžiąja daugumą, t.y. 52 proc. apgyvendinimo paslaugų objektų Alytaus apskrityje sudaro kaimo turizmo sodybos, trečdalį sektoriaus sudaro viešbučiai ir poilsio namai. Alytaus regione užregistruotos 14 turistinių stovyklų, 8 iš jų – Varėnos rajone. Alytaus regione yra 2 kempingai.

Išanalizavus turistų srautus, galima teigti, kad 2000-2008 metais nuolat augo besinaudojančių mokamomis apgyvendinimo paslaugomis turistų skaičius. Didžiausias turistų skaičius apsistoja kaimo turizmo sodybose bei poilsio ir sveikatingumo namuose Druskininkuose. Didžiąją dalį turistų Alytaus apskrityje sudaro atvykstantys gydymosi, poilsio-laisvalaikio (pažintiniais, kultūriniais, sporto tikslais), taip pat verslo tikslais (mokymai, kursai, konferencijos ir pan.) Ypač Alytaus regione jaučiamas „savaitgalinių“ poilsiautojų srautas.

4.1.3. Viešbučio tipo apgyvendinimo paslauga

Didelė pažanga turizmo paslaugų sektoriuje padaryta vystant viešbučio tipo apgyvendinimo paslaugas, kurias šiuo metu teikia 28 subjektai. Pastoviai augantis viešbučių sektorius per 2003 - 2009 metus išaugo 65 proc. (nuo 17 iki 28 viešbučių). Alytaus regiono viešbučiuose 2008 m. apsistojo 11 proc. visų Lietuvos viešbučių svečių. Net 67 proc. Alytaus regiono svečių apsistojo viešbučiuose.

Alytaus regiono viešbučių, kaip ir Lietuvos viešbučių bendrai užimtumas didėjo, pvz. viešbučių užimtumas 2008 metais palyginus su 2007 metais išaugo 6 proc. Statistikos

departamento duomenimis 2008 metais Alytaus regiono viešbučiuose buvo apsistoję 142,3 tūkst. turistų.

2008 m. 39,9 proc. viešbučių buvo didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Klaipėdoje ir Kaune) bei 20,5 proc. kurortuose (Druskininkuose, Birštone, Palangoje ir Neringoje). Alytaus apskritis yra ketvirta apskritis šalyje pagal turimų viešbučių skaičių (pirmauja: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos apskritys)

VIEŠBUČIO PAVADINIMAS	KATEGORIJA	KAMBARIŲ/ NUMERIŲ SKAIČIUS
SPA Vilnius SANA	4*	187
Violeta	4*	20
Europa Royale Druskininkai	4*	101
Druskininkai	4*	51
Best Western hotel Central	4*	36
Aqua Medūna	3*	91
Credo	3*	19
Dalia	3*	27
De Lita	3*	38
Galia	3*	34
Ivolita	3*	27
Jerevan	3*	10
Medūna	3*	20
Pušynas	3*	67
Regina	3*	40
Vila Vingis	3*	35
Odė	3*	22
Senas namas	3*	25
Vaidila	3*	12
Nemunas Park Conference Centre & Residence Hotel	3*	21
Vila Ula	3*	12
Dainava	2*	95
Laima	2*	11
Dzūkija	2*	32
Seira		4
Dvyniai		4
Nojaus laivas		19
Vila UPĖ		15

5 viešbučiai yra keturių žvaigždučių kategorijos, 16 viešbučių – trijų žvaigždučių kategorijos, 3 viešbučiai – dviejų žvaigždučių kategorijos, 4 viešbučiai – neklasifikuoti.

Alytaus regiono viešbučiuose yra nuo 4 iki 187 numerių. Dauguma viešbučių turi iki 30 kambarių, apie 80 proc. viešbučių turi mažiau kaip 40 kambarių, tik 2 viešbučiai turi virš 100 numerių, tai: Europa Royale Druskininkai, SPA Vilnius SANA.

Alytaus regiono viešbučių kainos skiriasi, pvz., dviviečių kambarių kainos varijuoja nuo 100 Lt iki 280 Lt, vidutinė nakvynės dviviečiame kambariame kaina yra 166 Lt. Kai kurie viešbučiai išskiria sezono ir ne sezono, savaitgalio ir darbo dienų nakvynės kainas.

Pažymėtina ir tai, kad beveik visuose viešbučiuose įrengtos konferencijų salės, veikia restoranai. Daugiau kaip pusė visų viešbučių turi 1-2 konferencijų sales, talpinančius nuo 15 iki 150 žmonių. Yra tik keli viešbučiai, turintys konferencijų centrus, talpinančius virš 200 žmonių, tai: SPA Vilnius SANA – 10 konferencijų salių talpina iki 900 žmonių, Aqua Medūna - 5 konferencijų salės talpina iki 410 žmonių, „Dainava“ - 10 konferencijų salių

talpina iki 400 žmonių, Europa Royale Druskininkai – 6 salės iki 400 žmonių. Daugiausia konferencijų salių, t.y. 41 yra Druskininkų viešbučiuose ir tik 3 – Alytaus miesto, 3 – Alytaus rajone esančiame viešbutyje.

Ypač sparčiai plėtėsi Druskininkų savivaldybės viešbučių sektorius, beveik 70 proc. visų Alytaus regiono viešbučių yra Druskininkuose. Viešbučių skaičius padidėjo nuo 7 2003 m. iki 19 2007 m. Šios savivaldybės viešbučiams ir sveikatinimo įstaigoms tenka 89,7 % visų apskrities apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių. Poilsio bei sveikatinimo paslaugas Druskininkuose ypač pamėgo Lietuvos gyventojai – 2007 m. jie sudarė 72,2 % visų apgyvendintų svečių (2001 m. – 59,6 %). 2007 m., palyginti su 2001 m., viešbučiuose ir sveikatinimo įstaigose apgyvendintų lietuvių skaičius išaugo 5, o užsieniečių – 3 kartus. Dauguma apgyvendinimo įstaigose apsistojusių užsieniečių buvo svečiai iš Lenkijos, Rusijos, Vokietijos, Baltarusijos.

4.1.4. Poilsio ir svečių namai, moteliai ir privataus apgyvendinimo paslauga

Alytaus regione veikia 2 moteliai: „Linas“ (Alytuje) ir „Eldija“ (Šeštokuose). Šiuose moteliuose yra 7 kambariai. Motelyje „Eldija“ yra 4 kambariai su 8 lovomis, taip pat yra 50 žmonių talpinanti pobūvių salė. Šis motelis yra miesto centre, jame yra pirtis/sauna, kavinė-baras.

Motelis „Linas“ yra Alytuje, netoli centro, jame yra 3 kambariai. Šiame motelyje svečiams siūloma biliardas, konferencijų/pobūvių salė.

Daugiau nei viešbučių, Alytaus regione yra svečių ir poilsio namų tipo apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų. Svečių ir poilsio namus galima suskirstyti į du tipus: veikiančius ištiesus metus ir veikiančius nuo pavasario iki rudens. Poilsio namai, kurie didina komfortą, mažindami poilsiautojų skaičių, linkę vertinti poilsiautojų srautus kaip pastovius ar didėjančius. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad net vasaros sezonu vieni pagrindinių poilsio ir svečių namų klientai yra įmonės, organizuojančios įvairius renginius. Didžiausias poilsio namų užimtumas yra vasaros metu t.y. liepos mėn. ir rugpjūčio pirmas dvi savaites.

Daugiausia svečių ir poilsio namų yra Druskininkuose ir Lazdijų rajone, jie sudaro 76 proc. visų Alytaus regiono poilsio ir svečių namų.

Keletui Alytaus regiono poilsio svečių namų yra suteiktos kategorijos: poilsio namams „Nakčižibis“ (4*), svečių namams „Glūko smuklė“ (3*), Drusvai (3*), Senajam paštui (3*), Euristai (2*), Parko vilai (2*), Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centro Druskininkų filialo svečių namams (2*).

Dažniausiai poilsio namai teikia kompleksiškas paslaugas: juose yra įrengta kavinė, pobūvių salės, konferencijų salės, saunos, pirtys, baseinai, sporto aikštynai (krepšinio, tinklinio ar kt.), nuomojami dviračiai ir vandens dviračiai, valtys, biliardas ir kitas inventorių. Svečiams teikiamos ir buitinės paslaugos: drabužių skalbimo, lyginimo, bagažo saugojimo paslaugos, esant reikalui galima naudotis fakso, interneto paslaugomis. Svečiams pageidaujant patiekiami pusryčiai. Tačiau yra ir tokių poilsio svečių namų, kurie teikia tik apgyvendinimą ir/ar pobūvių salių nuomą.

Pastaraisiais metais padaugėjo ir privataus apgyvendinimo paslaugų. Lietuvos turizmo duomenų bazėje 2008 m. duomenimis Lietuvoje buvo užregistruota 217 privataus apgyvendinimo sektoriaus objektų, iš jų 4 Alytaus regione. Išsinuomoti kambarius, butus, namus galima Alytuje, Druskininkuose. Privataus apgyvendinimo sektorius klesti ypatingai Druskininkuose dėl didelės sveikatinimo tikslais atvykstančių turistų paklausos. Druskininkų turizmo ir verslo informacijos centro duomenimis privatų apgyvendinimą

Druskininkuose teikia 300 subjektų, dar 16 subjektų privatų apgyvendinimą teikia kitose Alytaus regiono vietovėse.

4.1.5. Kurortinio gydymo paslaugų objektai (sanatorijos, sveikatos ir poilsio centrai)

Gamtinių gydomųjų išteklių, tinkamų kurortiniam gydymui (mineralinis vanduo, gydomasis purvas ir klimatas) gausa, techninė bei socialinė infrastruktūra ir ilgametės kurorto tradicijos nulėmė tai, kad kurortinis gydymas ir sveikatinimas Alytaus apskrityje pagrindine veikla yra Druskininkuose. Pastaraisiais metais privačių gydymo įstaigų savininkai, o taip pat ir Druskininkų savivaldybė ypatingą dėmesį skyrė kurorto pagrindinės gydymo ir sveikatinimo paslaugų teikimo bazės infrastruktūros modernizavimui.

Lietuvoje gydomojo turizmo išteklių yra sutelkti keturiuose kurorto statusą turinčiuose miestuose – Druskininkuose, Birštone, Neringoje ir Palangoje. Remiantis „Sveikatingumo ir poilsio kompleksų poreikio ir plėtros Lietuvoje studija“, Druskininkų ir Birštono kurortuose gydomuosius išteklius sudaro vidaus vandenys ir rekreaciniai miškai.

2007 metais paslaugas teikė 25 sveikatinimo įmonės. Daugiausia sveikatinimo įstaigų – po šešias – teikė paslaugas Druskininkų ir Palangos kurortuose. Absoliuti dauguma sveikatinimo įstaigų yra valdomos privataus kapitalo.

Vertinant pagal atskirus Lietuvos kurortus, 2007 metais daugiausia klientų apgyvendinta Palangos, Druskininkų ir Birštono kurortuose, atitinkamai 41,5 proc., 36,2 proc. ir 8,5 proc. Absoliuti dauguma – 87,2 proc. – visų užsienio klientų apgyvendinta Druskininkų kurorte.

Nors, remiantis pasauline praktika, gydomosios paslaugos yra vienos mažiausiai įtakojamų sezoniškumo veiksnių, Lietuvoje pastebima ryški sezoniškumo tendencija – didžiausi turistų srautai Druskininkų kurorte fiksuojami gegužės-rugsėjo mėnesiais.

Šiuo metu Druskininkuose veikia 8 sanatorijos. Anksčiau veikė dar viena sanatorija „Sūrutis“.

EI LN R.	SANATORIJOS, SVEIKATOS CENTRO PAVADINIMAS	PASLAUGOS
1.	SPA Vilnius SANA	Sveikatos gerinimo centras su mineralinio vandens procedūromis, gydomosiomis ir sveikatos gerinimo programomis 4**** viešbutis SPA baras su specialiu SPA meniu, restoranas, kavinė Laisvalaikio centras su boulingu, smiginio žaidimu Didelis konferencijų centras
2.	Dainava	Antirecidyvinius (sanatorinis-kurortinis) gydymas 2** viešbutis, nameliai, kempingas Restoranas (250), kavinė (60) Pirčių kompleksas, sporto aikštynai Konferencijų salės (250)
3.	Draugystės sanatorija	Kompleksinis sanatorinis- kurortinis ir reabilitacinis gydymas mineralinio vandens, gydomojo purvo, vaistažolių, kineziterapijos, fizioterapijos ir kitomis procedūromis 4**** viešbutis „Violeta“ Restoranas (200) Sveikatinimo ir grožio centras „Afroditė“ su mineralinio vandens baseinu, pirtimis Konferencijų salės (100)

4.	Druskininkų gydykla	Viena didžiausių balneologinio gydymo įstaigų Atliekamos gydomosios ir pramoginės procedūros Baseinas, pirtys Konferencijų salė (50)
5.	Eglės sanatorija	Vienas didžiausių Druskininkų sveikatingumo centrų (23 ha) Gyvenamieji korpusai (14000 vietų) „Sveikatos baras“ Baseinai, vonios, pirtys, saunos Konferencijų, koncertų, sporto salės
6.	Lietuvos sanatorija	Gydymo, sveikatos gerinimo ir rehabilitacijos paslaugos 3* „Lietuvos“ viešbutis 4 restoranai, 2 kavinės, 2 barai Vandens parkas, SPA namai Konferencijų salės (610)
7.	Sanatorija "Belorus"	Gydomosios ir pramoginės procedūros 3* viešbutis Valgykla, kavinė Sporto aikštelė, pirtys, treniruoklių salė, baseinas Banketinė salė, kino-koncertų salė, konferencijų salė
8.	Vaikų sanatorija "Saulutė"	Vienas svarbiausių ir didžiausių vaikų gydymo centrų Lietuvoje Vienu metu gali gydytis 300 vaikų, nuo 1 iki 18 metų amžiaus Apygyvendinimo ir maitinimo korpusai

Druskininkų gydymo ir sveikatinimo paslaugų infrastruktūros atnaujinimas turėjo teigiamos įtakos naujų darbo vietų sukūrimui, poilsiautojų srautų padidėjimui. Kai kurios gydyklos šiuo metu yra vienos moderniausių tokio pobūdžio gydyklų Baltijos šalyse.

Naujai rekonstruotų sanatorių veikla yra platesnio spektro, jose įrengti ne tik vandens pramogų korpusai, viešbučiai svečių apgyvendinimui, bet ir konferencijų salės. SPA Vilnius SANA – 10 konferencijų salių talpina iki 900 žmonių, Eglės sanatorija – 4 salės iki 545 žmonių, Lietuvos sanatorija – 2 salės iki 310 žmonių.

Siekiant mažinti sveikatinimo įmonių teikiamų paslaugų sezoniškumą ir didinti atvykstamojo turizmo srautus, turi būti plečiamas teikiamų paslaugų spektras – be įprastų apgyvendinimo, maitinimo, aktyvaus, pramoginio turizmo paslaugų teikiant ir konferencinio, vandens, grožio turizmo paslaugas. Būtina toliau plėtoti esamą sveikatinimo infrastruktūrą ir tobulinti žmogiškuosius išteklius, siekiant aukštų europinių standartų.

4.1.6. Kempingai

Alytaus regione veikia 2 kempingo kategorijas turintys kempingai: Šilaičiai ir Druskininkai, kuriuose teikiamos paslaugos neapsiriboja vien galimybėmis statyti palapines ar kemperius aikštelėse su elektros, vandens tiekimu bei biotualetų išpylimo rezervuarais.

Ilgą laiką Alytaus apskrityje (Druskininkuose) veikė tik 3 autoturistų apsistojimui pritaikytos poilsiavietės.: „Dainava“ ir „Šilaičiai“ („Pilainiai“), „Vitrūna“, iš kurių kempingo kategorijai buvo priskirtas tas Šilaičių kempingas.

Dalinai kempingo funkcijas teikia "Dainava", kurioje yra sporto aikštynas, mini golfo aikštelė, vaikų žaidimų aikštelės, galima išsinuomoti dviračius, valtį ir vandens dviračius ir kitą sportinį inventorių, poilsiautojai gali naudotis virtuve ir skalbykla. Čia yra 48 aikštelės kemperiams, taip pat galima apsistoti mediniuose vasarnamiuose, čia yra konferencijų salės, pokylių salės.

Kempingas „Šilaičiai“ anksčiau buvo tik poilsio vieta, kurioje buvo galima apsistoti mediniuose vasarnamiuose ir palapinėse. Buvo įrengtos 20, vėliau papildomai dar 28 aikštelės kempingams su elektros ir vandens tiekimu, biotualetų išpylimo rezervuaru. Šioje poilsio vietoje taip pat yra konferencijų, pokylių, šokių salės, kavinė, sporto ir vaikų žaidimų aikštelės. Ši poilsio bazė atitinka trijų žvaigždučių kempingų kategoriją.

Dalinai kempingo funkcijas teikia poilsio vieta „Vitrūna“, esanti Metelių regioninio parko teritorijoje, joje galima apsistoti ten esančiuose kempinginiuose nameliuose, taip pat su savo kempingais. Šioje poilsio vietoje yra vieta ištuštinti kempingų tualetus, elektros įvadai bei vieta pasipildyti kempingams vandenį.

2005 m. dar labiau išsiplėtė regiono poilsio bei apgyvendinimo paslaugų galimybės, pradėjo veikti plataus asortimento paslaugas teikiantis naujas modernus 4 žvaigždučių kempingas Druskininkų mieste. Šiame kempinge yra 36 aikštelės, vidutiniškai 100 kv. m. kiekviena, su įvadais prisijungti prie elektros ir vandens tinklų. Kempingo aikštelės yra specialiai suplanuotos ir pritaikytos tiek palapinėms, tiek kempingams statyti. Kempingams skirti kempingų plovykla ir 2 biotualetai, svečiams - virtuvė, skalbykla, dušai/WC ir kitos paslaugos teikiamos. Šalia šių paslaugų yra siūlomi 10 moderniai įrengtų stacionarių kempingų namelių (viename namelyje gali apsigyventi nuo 2 - 4 iki 6 - 8 asmenų), 7 indėniški vėgavamai (palapinės, po 4 vietas). Kempingo teritorijoje taip pat yra poilsio zona, paplūdimio tinklinio ir vaikų žaidimo aikštelės, sanitarinė įranga, motinos ir vaiko kambarys, seifai, bevielis internetas, yra įvairių pramogų, konferencijų ir kitų renginių organizavimo galimybė ir t.t.

Lietuvoje yra tik keturi kempingai, atitinkantys 4 žvaigždučių kategoriją, ir tik trys – atitinkantys 3 žvaigždučių kategoriją, ir po vieną iš jų – Alytaus apskrityje.

2003 - 2008 metais kempingų skaičius išaugo 4 kartus, tačiau šiuo metu šalyje yra tik 16 kempingų, iš kurių 13 atitinka klasifikacinius reikalavimus. Siekiant patenkinti individualiai keliaujančių turistų poreikius ir padidinti turistų srautų augimą bei sumažinti atsilikimą nuo ES vidurkio apgyvendinimo paslaugų srityje, tikslinga skatinti apgyvendinimo paslaugų (kempingų, viešbučių) plėtrą.

2009 m. Alytaus apskrityje veikiantys kempingai ir kitos autoturistų apsisostijimui pritaikytos poilsio vietos

Eil. Nr.	Pavadinimas	Apgyvendinimo paslaugos			Kempingo kategorija
		Vietų kempingams skaičius	Nameliai, vietų skaičius	Vietų palapinėms skaičius	
1.	Kempingas „Šilaičiai“	48	7 (130 žm.)	120	3*
2.	Kempingas „Druskininkai“	36	10 (60 žm.)	7 indėniškos, virš 200 paprastų	4*
3.	„Vitrūna“	20	1 (20 žm.)	50	-
4.	Kempingas „Dainava“	10	nėra	30	-

Pažymėtina ir tai, kad kempingų plėtrai Alytaus apskrityje 2005 m. parengtoje galimybių studijoje „Kempingų plėtra Lietuvos ir Lenkijos pasienio regione“ pasiūlyta 9 vietos,

tinkamos kempingų plėtrai, taip pat buvo parengta techninė dokumentacija, tačiau nė vienas iš kempingų nebuvo įrengtas.

Kempingų plėtrą Lietuvos ir Lenkijos pasienyje galima paaiškinti realia galimybe į regioną pritraukti ne tik abiejų šalių vietinius, bet ir užsienio turistus, ypač iš gausiausių ir labiausiai keliaujančių Vokietijos, Danijos, Olandijos ir kitų šalių.

4.1.7. Kaimo turizmo sodybos

Kaimo turizmas, suprantamas kaip paslaugos teikiamos už urbanizuotų teritorijų ribų, šiuo metu sparčiai besiplečianti turizmo paslaugų sritis, tampanti viena iš perspektyviausių turizmo verslo krypčių. Šios paslaugos vartotojai yra ir dideles ir vidutines pajamas gaunantys žmonės.

Dauguma Alytaus regiono kaimo turizmo sodybų yra įkurtos prie ežerų, miške, kitose gražiose gamtos vietovėse. Vandens telkinys traukia klientus ne tik vasarą, kai šiltu oru poilsiautojai gali maudytis, plaukioti valtimis ar vandens dviračiais, bet ir žiemą, kai ant užšalusio ežero galima organizuoti žiemos sporto žaidynes ar kitas žiemos pramogas.

Didžiausią poilsiautojų dalį kaimo turizmo sodybose sudaro lietuviai. Dauguma apsilankusių užsieniečių yra iš Vokietijos ir Lenkijos. 2008 m. Alytaus regiono kaimo turizmo sodybose apsilankė 42,6 tūkst. poilsiautojų, iš jų – apie 10 procentų užsieniečių. Daugiau nei Alytaus apskrityje poilsiautojų sulaukė Utenos (79,9 tūkst.), Vilniaus (58,2 tūkst.), Kauno apskritys (47,9 tūkst.).

2008 metais palyginti su 2007 metais Alytaus kaimo turizmo sodybose ilsėjosi 20 procentų daugiau poilsiautojų, vidutinė poilsiautojo poilsio kaimo turizmo sodyboje trukmė buvo 1,87 nakvynės (2007 m. – 2,08). Kaimo turizmo sodybose kainos už nakvynę vienam asmeniui svyruoja nuo 20 iki 200 litų, vidutiniškai 40-50 Lt kainuoja apsistoti nakčiai. Dauguma poilsiautojų atvyksta tik savaitgaliais.

Šiuo metu Alytaus regione apgyvendinimo paslaugas siūlo net 104 kaimo turizmo sodybos. Dar 2005 metais Alytaus apskritis buvo trečia Lietuvoje tarp apskričių, turinčių daugiausiai kaimo turizmo sodybų (Utenos apskrityje (36 proc.), Vilniaus apskrityje (15 proc.) ir Alytaus apskrityje (15 proc.)).

Alytaus apskritis garsėja ir kaimo turizmo sodybų paslaugomis. Daugiausia kaimo turizmo sodybų yra Lazdijų rajono savivaldybėje, kurios teritorija pagal kaimo turizmo sodybų skaičių prilygsta ežeringiems Aukštaitijos rajonams, kur kaimo turizmo sodybų tinklas yra plačiausias. Dauguma kaimo turizmo sodybų koncentruojasi gražiausiose vietose: Metelių ir Veisiejų regioniniuose parkuose, prie Dusios, Metelių, Veisiejų, Ančios, Snaigyno ežerų.

Poilsis kaimo turizmo sodybose populiarėja, vis daugiau Lietuvos gyventojų ir užsieniečių pastaraisiais metais, atostogoms renkasi kaimo sodybas. Kaimo turizmo sodybos daugiausiai lankytojų sulaukia šiltuoju metų laiku, todėl stebimas paslaugų sezoniškumas. Kita vertus, žiemos turizmo, laisvalaikio praleidimo paslaugos nėra pakankamai išplėtos, todėl toks sezoniškumas yra natūralus. Dauguma kaimo turizmo sodybų teikia pirties, kubilų, valčių, žvejybos reikmenų nuomos paslaugas ir pan. Siūlomų paslaugų ratas pamažu plečiasi, o tai didina kaimo sodybų užimtumą ir šaltuoju metų laiku.

Alytaus regiono gamtinį potencialą turizmo plėtros požiūriu formuoja šie pagrindiniai veiksniai: jame esančios saugomos teritorijos, miškai, vandens telkiniai ir gamtinės vertybės. Lyginant su patirtį turinčiomis kaimo sodybomis, „jaunos“ kaimo sodybos iš karto orientuojasi į didesnę poilsiautojų skaičių. Šiose sodybose vienu metu galima apgyvendinti 40-80-100 poilsiautojų. Senesnės kaimo sodybos dažniau orientuotos į mažesnę poilsiautojų skaičių vienu metu. Mažiausiai vietų turinčios kaimo turizmo sodybos gali apgyvendinti 8

poilsiautojus, daugiau kaip trečdalis vyrauja 10-20 vietų sodybos, taip pat apie trečdalis 21-50 vietų sodybos, tik 5 Alytaus regiono sodybos gali apgyvendinti virš 100 žmonių, viena iš jų – „Dvarčėnų dvaras“, esanti Alytaus rajone gali apgyvendinti iki 400 žmonių.

Dauguma kaimo turizmo sodybų šalia įprastų apgyvendinimo paslaugų siūlo ir kitas turizmo paslaugas, t.y. dviračių, baidarių nuoma, maitinimas, salės, pobūviai, pirtys, sauna, kubilas, žaidimo aikštelės, valtys, vandens dviračiai, vaikų žaidimo aikštelės, paplūdimio žaidimai: paplūdimio tinklinis, stalo tenisas, krepšinis, tinklinio aikštelė, futbolo aikštelės, žvejyba, supynės, sportinis žirgas, poni arklukas vaikams, biliardas, ekskursijos.

Vis daugiau kaimo turizmo sodybų orientuojasi į seminarų, konferencijų organizavimą ne vasaros sezono metu ir jau imasi atitinkamų žingsnių dėl salių įrengimo, maitinimo organizavimo ir pan. Dauguma kaimo turizmo sodybų orientuotos į aptarnavimą ištisus metus, tačiau intensyviausi veikla yra gegužės – rugsėjo mėnesiais. Vasaros metu didžiausią paklausą turi šeimyninis poilsis. Pavasarį populiarius savaitgalinis laiko praleidimas, šventės, seminarai, konferencijos, žvejyba. Rudenį taip pat dominuoja savaitgalinis poilsio praleidimas (žvejyba, pirtis, gimtadieniai). Jei organizuoja juridiniai asmenys – tai įvairūs įmonių renginiai, taip pat seminarai, konferencijos. Žiemą populiariausia yra naujų metų sutikimas. Kaimo turizmas turi perspektyvas ištisus metus, tačiau vien gamtos ypatumų nepakanka, reikalinga sukurti papildomų paslaugų, kurios būtų prieinamos ir patrauklios poilsiautojams visais sezonais.

4.1.8. Turistinės stovyklos paslauga

Turistinės stovyklos paslauga – trumpalaikio poilsio organizavimas ir (ar) nakvynės suteikimas palapinėse ar apgyvendinimui skirtose patalpose rekreacinėse teritorijose, žemės ūkio, miško ar kitos paskirties žemėje įrengtoje stovyklavietėje. Stovyklavietėje privalo būti nustatytos vietos palapinėms statyti ir įranga maistui ruošti, higienos poreikiams tenkinti, atliekoms surinkti bei aktyviam poilsiui organizuoti.

Regione veikia 13 stovyklaviečių. Kai kuriose stovyklavietėse trūksta tualetų, apšvietimo, geriamo vandens šulinių, nėra telekomunikacijos galimybių, medicinos punktų. Dauguma esamų stovyklaviečių skirtos iškylauti, pritaikytos aktyviam ir pasyviam poilsiui, grybavimui, uogavimui, žvejybai. Kai kurios stovyklavietės yra kempingų lygio.

Didelę dalį apgyvendinimo paslaugų struktūroje sudaro turistinių stovyklaviečių paslaugos Varėnos rajone. Turistų stovyklavietės įrengtos paežerėse yra labiau išplėtos nei viešbučių apgyvendinimo paslaugos Varėnos rajone. Vasaros metu turistus priima 8 stovyklaviečių Varėnos rajone, visos jos įrengtos Dzūkijos Nacionaliniame parke. 2 stovyklos yra Alytaus rajone, 3 – Lazdijų rajone. Stovyklaviečių teritorijose trūksta tualetų, o esantys - nelabai patrauklus. Nėra apšvietimo, trūksta geriamo vandens šulinių, nėra telekomunikacijos galimybių, medicinos punktų.

Pažymėtina, kad su palapinėmis arba nameliuose gali apsistoti turistai Alytaus regiono kempinguose, taip pat kai kuriose poilsivietėse, pvz., „Vitrūna“, „Dainava“.

Perspektyvoje būtina siekti, kad kuo daugiau turistinių stovyklaviečių išsivystytų iki kempingų lygio, nes tik kempinge galima sukurti minimalias europinio lygio sąlygas ir organizuoti civilizuotą aptarnavimą atvykstantiems turistams. Kempinguose, skirtingai nei stovyklavietėse, yra

sukuriamos vietos ne tik palapinėms, bet ir vieta autopriekaboms, transporto priemonėms, įrengiamos eurorozetės, prijungiamas vanduo.

4.1.9. Maitinimo paslaugos

Maitinimo paslaugos turizmo paslaugų infrastruktūroje užima itin svarbią vietą. Kiekvienam keliaujančiam žmogui gyvybiškai svarbu kelionėje surasti šiltą saugų būstą ir maistą. Maitinimo paslaugos – viena intensyviausiai besivystančių turizmo paslaugų rūšių Lietuvos turistiniuose regionuose, nes nereikalauja didelių investicijų. Be to, maitinimo paslaugų vartotojai yra ir vietiniai gyventojai. Mažėjanti mokių gyventojų paklausa yra svarbiausių maitinimo įstaigų plėtros kliūtis.

Lietuvos restoranus galima suskirstyti į tradicinius „virtuvės“ ir greitojo maisto paruošimo restoranus. Turizmo sektorių labiau domina tradiciniai restoranai, jų skaičius ir įvairovė patenkina didžiąją dalį poreikių.

Viešojo maitinimo infrastruktūrą sudaro restoranai, kavinės, barai, valgyklos ir užkandinės. Remiantis statistikos departamento prie LRV duomenimis, 2007 metų pradžioje Lietuvoje viešojo maitinimo įstaigų tinklą sudarė 2674 objektai – 1314 restoranų, 789 barai ir 571 kita maitinimo įstaiga. 2005-2007 metų laikotarpiu bendras viešojo maitinimo įstaigų skaičius didėjo, didėjant restoranų ir kitų maitinimo įstaigų skaičiui, tačiau mažėjat barų skaičiui.

Alytaus apskrityje maitinimo paslaugas teikia restoranai, kavinės, barai, taip pat viešbučiuose ir kituose apgyvendinimo objektuose esantys restoranai, kavinės.

Maitinimo paslaugos Druskininkuose taip pat yra teikiamos daugelyje gydymo paslaugas teikiančių įstaigų bei specializuotose viešojo maitinimo įmonėse. Dauguma Druskininkų sanatorijų savo klientus maitina joms nuosavybės teise priklausančiose valgyklos tipo maitinimo įstaigose.

Restoranų, barų ir kitų maitinimo įmonių apyvarta apskrityje nuolat didėjo. 2007 m. šių įmonių apyvarta apskrityje sudarė 20,2 mln. litų, arba 2,3% atitinkamų įmonių apyvartos šalyje. Daugiau kaip pusė apskrities restoranų, barų ir kitų maitinimo įmonių apyvartos – Druskininkuose, jos sudaro beveik 46 proc. visų Alytaus regiono maitinimo įstaigų. Vienam Alytaus apskrities gyventojui per metus vidutiniškai teko 114 litų maitinimo įmonių apyvartos, tai mažiau nei pusė šalies vidurkio (262 litai). Didžiausia maitinimo įmonių apyvarta vienam gyventojui buvo Druskininkuose (253 litai). 2007 m. Alytaus apskritis pritraukė daugiau turistų ir pagal populiarumą buvo trečioji šalyje.

Alytaus regione yra šie viešbučių restoranai: „Regina“, „Violeta“, „Druskininkai“ „Galia“, „SPA Vilnius SANA“, „Druskininkų kolonada“, „Pušynas“, „Medūna“, „Forto dvaras“, „Ivolita“, „Rūropa Royale Druskininkai“, „De lita“, „Central“, „Senas namas“, „Vaidila“, „Stiklinis“, Nemunas Park Residence Hotel, bei kiti restoranai: „Pirčiupio karčema“, Jin mei kinų restoranai.

Alytaus regiono restoranai sudaro nepilnai penktadalį visų maitinimo įstaigų. Daugiausia restoranų (~70 proc.) yra Druskininkuose, vienas - Varėnos rajone, likusieji – Alytaus mieste. Lazdijų rajone nėra nei vieno restorano. Galima daryti išvadą, kad restoranai išsidėstę labai netolygiai, t.y. restoranai sukonzentruoti Druskininkų ir Alytaus miestuose, praktiškai visi restoranų yra įkurti prie viešbučių.

Labiausiai žinomi prekės ženklai Lietuvoje yra picerija „Čili“, „Fortas“, „Katpėdėlė“. Alytaus regione galima rasti ir šių ir kitų picerijų tinklų: 2 „Sicilija“ picerijos, Čili pica (Druskininkuose), Alytuje: Čili pica, CanCan pizza, „Charlie pizza“, D'Oro pica“, Mammias Pica, picerija "Gardus maistas", Šeimos pica. Visos picerijos, išskyrus dvi, yra Alytaus mieste.

Yra keletas šašlykinių Alytaus apskrityje: šašlykinė „Pas armėnus“, šašlykinė Alytuje. Tai tikrai yra per mažas skaičius šašlykinių visoje Alytaus apskrities teritorijoje.

Alytaus regiono kavinės, barai: „Fito baras“, „Salt blues“, „Kurorto vyninė“, baras „SPA Vilnius SANA“, sveikatos baras Eglės sanatorijoje, „Aris“, „Nostalgija“, „Pasaga“,

„Širdelė“, „Gelmės“, „Saulėgraža“, „Alka“, „Armank“, „Bebenčiukas“, „Credo“, armėniška užėiga „EL&EL“, „Grūto“ parko kavinė, „Jerevane“, laisvalaikio klubo „Sūkurys“ kavinė, „Mona Liza“, „Parko vila“, „Pepės ledai“, „Ragis“, „Rūta“, „Senasis Nemunas“, „SPA Druskininkai“, „Uno cafe“, „Vido malūnas“, „Vila upė“, baras klube „Dangaus skliautas“, „Draugai“, „Ieva“, „Grilis“, „Šaka“, UAB „Stalgesta“ kavinė „Ieva“, „Dzūkų brodvėjus“, Dzūkų smuklė, Dzūkų svetainė, Dzūkų užėiga, „Juoda katė“, „In Constantia“, IN Kavos Namai, „Odė“, „Skrydis“, „3,5“, Tuko blyninė, „Nemuno vingis“, „Pas Emą“, „Suvingis“, „Vigiris“, „Dvyniai“, „Lazdijos nendrė“, „Užėiga Tempas“, „Trasa“, „Kvaja“, „Pas Mantą“, „Seira“, „Vartai“, „Eldija“, „Snieguolė“, „Pošnelė“, „Kuba“, „Baras“.

Alytaus regione tarp maitinimo įstaigų, daugiau kaip 60 proc. sudaro kavinės, barai. Daugiausiai, t.y. 46 proc. visų regiono kavinių, barų yra Druskininkuose, apytiksliai po 12 proc. pasiskirstę Alytuje ir Lazdijų rajone. Mažiausiai kavinių yra Varėnos rajone.

Taip pat yra keletas individualių įmonių maitinimo vietų be kavinių ar barų pavadinimo. Šios maitinimo įstaigos dauguma yra 30, 50 vietų dydžio, keletas – 100 vietų. Jos daugiau orientuojasi į užsakomąjį iš anksto maitinimą, nors ir turi nedideles savo kavinės ar baro patalpas. Iš tokių galima paminėti: R. Kuodienės IĮ (Valkininkų glž. stoties gyvenvietė dirba 10 - 20 val. iki 30 vietų), A. Kanopos IĮ (Vytauto g. 49, Varėna, dirba I - IV -13 -12 val., V - VII - 13 -03 val. , 50 vietų), I. Dzikevičienės IĮ (Savanorių g. 2 , Varėna, 30 vietų), N. Griežės IĮ (Užuperkasio k., dirba 8 – 22 val., iki 100 vietų), T. Ciūnio IĮ (Perlojos k., iki 100 žmonių) ir pan. Visos šios kategorijos maitinimo įstaigos reklamuojasi rengiančios gedulingus, jubiliejinus ir kt. proginius pietus, tai yra pagrindinis jų uždarbis tiek ne sezono, tiek ir sezono metu.

Originalus lietuviškas maistas yra ganėtinai gerai išreklamuotas, jo kulinarinę kokybę galima palyginti su prancūzų, italų ir kinų virtuvėmis. Kaip ir visose kitose valstybėse, vietiniai patiekalai yra šalies kultūros dalis, todėl būtina juos parodyti.

Kulinarinis paveldo maitinimo įstaigoms Alytaus regione priskirtinos: kavinė „Grilis“ (80 vietų, Vytauto g. 18 - 2, Varėna), dirbanti nuo 9 iki 24 val., joje galima paragauti tradicinių dzūkų patiekalų iš grikių, ir Pirčiupio karčema (199 vietų viduje, 150 - lauke, Pirčiupių k., Varėnos r.), dirbanti nuo 10 iki 22 val., joje lankytojai gali mėgautis raugintų kopūstų sriuba, virta su šonkauliu, gaminama pagal 100 metų senumo receptą, dzūkiškų grybų ir tarkuotų bulvių ir kitais dzūkiškais patiekalais.

Daugelio Alytaus regiono miestų kavinių, barų ir restoranų darbuotojų įgūdžiai (kalba ir kt.) bei teikiamų paslaugų lygis yra panašus į Vakarų Europos standartus, tačiau žemesnis negu didesniuose Lietuvos miestuose dirbančio personalo. Alytaus regiono maitinimo įstaigų personalui turėtų būti organizuojami papildomi kalbos įgūdžių, paslaugų, bendravimo ir pardavimų metodikos tobulinimo mokymai. Tuo tarpu rajonuose esančių paslaugų kokybė neatitinka tarptautinių standartų, maitinimo įstaigų skaičius sezono metu netenkina esamų turistų srautų bei vietinių gyventojų poreikių. Pagrindinės problemos – nepakankamas užsienio kalbų mokėjimas, aptarnavimo kultūros stoka, žinių ir įgūdžių trūkumas, didelė darbuotojų kaita. Taip pat nėra ir didelių - 200-2000 asmenų - turistų grupių maitinimo paslaugų sektoriaus.

Maitinimo infrastruktūros vystymas Alytaus apskrities kaimiškose teritorijose yra problematiškas dėl didelio turistų srauto sezoniškumo, mažo vietinių gyventojų skaičiaus ir mažos jų perkamosios galios. Rekomenduotina skatinti maitinimo paslaugų įmonių steigimą turistų traukos centruose.

Restoranų, kavinių augimą Alytaus regione pastaraisiais metais nulėmė tarptautinių ir kt. renginių metu rengiamų priėmimų, į kuriuos tradiciškai kviečiami visi renginio dalyviai, gausa. Tai ypatingai sąlygojo viešbučių restoranų kūrimą, rekonstravimą, plėtrą.

Visgi maitinimo paslaugų sfera Alytaus regione, kaip ir visoje Lietuvoje, plėtojama labai nesistemiškai. Nors miestuose maitinimo paslaugų kokybė didėja, periferijoje maitinimo paslaugų skaičiaus ir kokybės problema darosi vis aktualesnė. Maitinimo įmonės aktyviausiai plečiasi gausiausiai turistų lankomuose miestuose ir šalia turizmo traukos objektų. Nors aptarnavimas restoranuose gerėja, ypač tuose, kurie įsikuria aukštos klasės viešbučiuose, tačiau vis dar labai daug rūpesčių kelia prastas aptarnaujančiojo personalo užsienio kalbų mokėjimas, nepatenkinama maitinimo paslaugų kokybė, o kaime – ir jų kiekybė. Didesnis dėmesys turi būti skiriamas atsirandančiam didelių grupių (100-... žmonių grupės) maitinimo paslaugų poreikių tenkinimui.

4.1.10. Kelionių organizavimo paslauga

Kelionės organizavimo paslauga tai veiklos, susijusios su organizuotų turistinių kelionių rengimu ir (ar) jų pardavimu, rezultatas. Lietuvos Respublikoje kelionės organizavimo paslaugas teikia kelionės organizatoriai ir kelionių agentūros.

Turizmo įstatymo nurodoma, kad turizmo agentūros veiklą sudaro organizuotų turistinių kelionių rengimas, reklama bei pardavimas; atskirų turizmo paslaugų užsakymas; kongresų, konferencijų ir kitų panašių renginių organizavimas, kai tai susiję su turizmo paslaugų teikimu, kitų turizmo paslaugų teikimas (transporto priemonių nuoma, apgyvendinimo vietų rezervavimas ir pardavimas, vietų maitinimo įmonėse užsakymas, ekskursijų, poilsio bei pramogų ir specialių paslaugų organizavimas ir t.t.).

Tuo tarpu kelionių agentūros veiklą sudaro organizuotų turistinių kelionių pardavimas kelionės organizatoriaus vardu; atskirų turizmo paslaugų užsakymas (vietų rezervavimas) ir (ar) pardavimas; kitų turizmo paslaugų teikimas.

Valstybinio turizmo paslaugų registro duomenimis, Lietuvoje 2005 metais buvo 254 turizmo įmonės, 2007 m. pabaigoje Lietuvoje buvo registruotos 388 kelionių organizavimo paslaugas teikiančios įmonės: 242 kelionių organizatoriai ir 146 kelionių agentūros, 2008 m. pabaigoje – 501 įmonė: 298 kelionių organizatorių ir 203 kelionių agentūrų. Remiantis pateiktais duomenimis, turizmo įmonių skaičius Lietuvoje 2005 metais palyginti su 2003 metais išaugo 17,7 proc., o 2007 metais palyginti su 2005 metais dar išaugo 53 proc., 2008 metais lyginant su 2007 m. – dar 30 proc. Taigi, pastaraisiais metais fiksuojamas labai spartus kelionių organizavimo paslaugas teikiančių įstaigų augimas. Šio skaičiaus didėjimą lėmė turizmo sektoriaus plėtra (daugėjo turizmo įmonių, didėjo paslaugų įvairovė), bei paklausos didėjimas.

Alytaus apskrityje turizmo paslaugas teikiančios kelionių agentūros yra privačios. Dažniausiai tai Uždaros Akcinės Bendrovės, bet yra įsikūrusios kelios ir individualios įmonės, viena – viešoji įstaiga.

Šiuo metu Alytaus apskrityje veikia 21 kelionių organizavimo įmonė, 18 iš jų – kelionių agentūros. Visos kelionių organizavimo įmonės užsiima aktyvia turizmo paslaugų teikimo veikla.

Valtybinio turizmo departamento duomenų bazėje yra šios Alytaus regione kelionių organizavimo veiklą registravę įmonės: UAB „Litamicus“, IĮ „Alturas“, IĮ „Grūtelė“, IĮ „Iera“, UAB „Etuna“, UAB „Aidrė“, UAB „Via Nobile“, UAB „Poilsio erdvė“, UAB „Ligaturas“ (2 filialai yra ir Rusijoje), VšĮ „Relaturas“, UAB „Druskininkų gelmė“, UAB „Druskonio vilnis“, UAB „Letronas“, UAB „Kalba.lt“ Kalbos mokykla, UAB „Minolga“, „Kautra“, „Baltic Clipper“, „West Express“, UAB „Letronas“, UAB „Elturas“, UAB „Sigida“. Reikia paminėti, kad ir savivaldybių turizmo informaciniai centrai teikia šios srities paslaugas, t.y. rezervuoja apgyvendinimui, maitinimui vietas, organizuoja ekskursijas ir t.t.

Pažymėtina tai, kad veiklos pradžioje dauguma turizmo įmonių teikė atvykstamojo turizmo paslaugas užsienio turistams. Vėliau, plečiantis Lietuvos verslo ir kultūriniais ryšiams su kitomis šalimis bei užsienio kapitalo įmonėms atidarant atstovybes Lietuvoje, vykstant kultūriniais, ekonominiais bei akademiniais mainams, atsirado poreikis įmonėms, asociacijoms bei valstybinėms institucijoms teikti aukštos klasės dalykinių kelionių ir konferencijų organizavimo paslaugas.

Tik kelias šio sektoriaus įmones, priskirtinas prie kelionių organizavimo įmonių, galima laikyti daugiau pasyviomis turizmo sektoriuje arba su ribota turizmo paslaugų pasiūla, t.y. Kalbos mokykla organizuoja tik kalbų kursus užsienyje, tuo tarpu „Kautra“ – keleivių vežėjas - maršrutines keliones, UAB „Minolga“ veikia daugiau nekilnojamo turto srityje, UAB „Letronas“ – daugiau statybos sektoriuje.

Pažymėtina tai, kad Alytaus regione veikia dviejų stambių kelionių organizavimo įmonių filialai. „Baltic Clipper“, turi daugiau kaip 12 metų darbo patirtį kelionių aptarnavime, tai vienas didžiausių kelionių agentūrų tinklų Lietuvoje ir Baltijos šalyse - teikia visas verslo, tarnybinių ir poilsinių kelionių organizavimo paslaugas. Turizmo agentūra „West Express“ yra pirmaujanti ir viena didžiausių turizmo agentūrų Baltijos šalyse ir Lietuvos turizmo verslo lyderė savo veiklą pradėjusi 1992 metais, taip pat turi filialą Alytaus apskrityje.

Kelionių organizavimo paslaugas teikiantys subjektai Alytaus apskrities teritorijoje išsidėstę netolygiai – daugiau nei pusė subjektų veikia Druskininkų mieste, apie 40 proc. – Alytaus mieste. Siekiant plėsti turizmo sektorių, būtina skatinti kelionių organizavimo paslaugas teikiančių įmonių ar jų filialų steigimą arba esamų pasiskirstymą ir kitose teritorijose. Nors šių įmonių koncentravimasis didžiuosiuose miestuose yra lengvai paaiškinamas ekonomine prasme, t.y. miestuose yra didžiausia paklausa, antra vertus, šitų įmonių paslaugomis vietiniai gyventojai naudojasi ne taip ir dažnai, tad gali atvykti į Alytų ar Druskininkuose, ar nemažai paslaugų gali užsisakyti telefonu, apie jas sužinoję plačiau šių įmonių internetiniuose puslapiuose.

Vertinant pagal kelionių organizavimo paslaugas teikiančių įmonių dydį, daugumą jų Alytaus regione sudaro mažai personalo turinčios įmonės.

Didžiąją dalį turizmo rinkos užima kelionių organizavimas į įvairias užsienio šalis. Alytaus regione veikiančios kelionių organizavimo firmos užsiima turistinių kelionių organizavimu į tokias pasaulio šalis kaip Egiptas, Graikija, Šveicarija, Ispanija, Bulgarija bei kitas Europos bei pasaulio šalis. Organizuojant tokias keliones firmos siūlo ne tik kelionę pirmyn ir atgal, bet ir servisą toki, kaip viešbučių užsakymas, maitinimas, kultūrinės išvykos, draudimai ir kitos paslaugos.

Kita turizmo verslo rūšis yra kelionių organizavimas Lietuvos teritorijoje, specializuojantis daugiau savo biuro veiklos teritorijoje. Tai būtų kultūrinių, istorinių vietovių lankymas. Ši veiklos sritis gali sudominti mažesnes pajamas turinčius Lietuvos gyventojus, bei atvykusius į Lietuvą turistus ar šiaip užsienio svečius nenorinčius apsunkinti savęs ilgai trunkančiomis kelionėmis. Ši paslauga keliones organizuojančioms įmonėms yra daugiau kaip papildoma. Daugiausia šią paslaugą teikia Alytaus regiono turizmo informacijos centrai ir lankytojų centrai. Alytaus regione yra 4 įmonės, orientuotos į atvykstančius turistus, tai: UAB „Poilsio erdvė“, VšĮ „Relaturas“, UAB „Ligaturas“, II „Grūtelė“. Šios įmonės specializuojasi nakvynės, apgyvendinimo, poilsio ir laisvalaikio, pramogų ir renginių organizavimo paslaugų teikime Druskininkuose.

Kiekviena kelionių agentūra teikia panašias paslaugas, tačiau yra tokių paslaugų, kurių teikti negali, todėl kiekviena kelionių agentūra daugiau ar mažiau bendradarbiauja su kitomis kelionių agentūromis.

Taigi turizmo agentūrų veikla įgauna vis didesnę prasmę. Vis daugiau žmonių naudojasi Lietuvos turizmo agentūrų teikiamomis paslaugomis. Tai atspindi turistų skaičius

ir jų buvimo laikas.

Be to, didėjantis turistų skaičius įtakoja turizmo įmonių steigimą ir jų siūlomų paslaugų įvairovę Lietuvoje. Turistinės įmonės siekdamos padidinti paslaugų įvairumo paketą bendradarbiauja su užsienio agentūromis. Alytaus regione pasiūla ir siūlomų paslaugų įvairovė yra pakankama.

4.1.11. Turizmo informacijos paslaugos

Pagal turizmo paslaugų rūšių klasifikaciją, patvirtintą Turizmo įstatymu, turizmo informacijos paslaugos sudaro ypatingą svarbą turizmo plėtroje. Lietuvoje turizmo informacijos paslaugas teikia dvi grupės teikėjų – gidai ir kelionių vadovai bei turizmo informacijos centrai.

Pagrindiniai viešieji turizmo informacijos paslaugų teikėjai yra keturi savivaldybių turizmo informacijos centrai ir nac./reg. parkų, rezervato lankytojų centrai.

Informacinių paslaugų objektai (turizmo informacijos centrai):

Alytaus apskrityje veikia 9 turizmo informacijos centrai:

1. Alytaus turizmo informacijos centras, Rotušės a. 14A, Alytus,
2. Žuvinto biosferos rezervato direkcijos lankytojų informacinis centras, Aleknonys, Alytaus r.,
3. Druskininkų turizmo ir verslo informacijos centras, Gardino g. 3, Druskininkai,
4. Lazdijų turizmo informacinis centras, Vilniaus g. 1, Lazdijai,
5. Lazdijų turizmo informacinis centras Lietuvos - Lenkijos pasienyje, Janaslavo km., Lazdijų r. sav.,
6. Metelių regioninio parko direkcijos gamtos mokykla-lankytojų centras, Meteliai, Lazdijų r.,
7. Varėnos turizmo ir verslo informacijos centras J. Basanavičiaus g. 9, Varėna,
8. Dzūkijos nacionalinio parko Marcinkonių lankytojų centras, Miškininkų g. 61, Marcinkonys, Varėnos r.,
9. Dzūkijos nacionalinio parko Merkinės lankytojų centras. Vilniaus g. 2, Merkinė, Varėnos r.

Turizmo informacijos centrai gali būti steigiami ir veikti kaip įmonės, biudžetinės ar viešosios įstaigos. Turizmo informacijos centras privalo rinkti, kaupti ir nemokamai teikti informaciją apie turizmo paslaugas, lankomus objektus ir vietas; rengti, leisti ir platinti informacinius bei kartografinius leidinius apie turizmo paslaugas, objektus ir vietas.

Turizmo informacijos centras gali užsakyti (rezervuoti) apgyvendinimo paslaugas, transporto bilietus, bilietus į teatrus, koncertus, sporto ir kitus renginius bei prekiauti suvenyrais.

Pagrindiniai turizmo informacijos paslaugų teikėjai Lietuvoje yra savivaldybių įsteigti turizmo informacijos centrai. Turizmo informacijos poreikis nuolat auga, tai rodo nuolat augantis tiek vietos, tiek užsienio lankytojų skaičius turizmo informacijos centruose (toliau TIC). Alytaus regione veikia po vieną turizmo informacinį centrą kiekvienoje savivaldybėje, išskyrus Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybes, turinčias vieną bendrą TIC.

Remiantis Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos duomenimis, 2007 metais populiariausi turizmo informacijos centrai buvo didžiųjų Lietuvos miestų ir kurortų - Kauno, Klaipėdos, Vilniaus, Druskininkų, Palangos ir Neringos.

Valstybinio turizmo departamento duomenimis, Druskininkų turizmo centras patenka į lankomiausių turizmo informacijos centrų penketuką, taip pat jame ir Lazdijų turizmo informacijos centre daugiausiai Lietuvos mastu lankėsi Lietuvos gyventojai.

Viena pagrindinių turizmo informacijos infrastruktūros sektoriaus Alytaus regiono, kaip ir Lietuvos, silpnybių – keli turizmo informacijos centrai: Varėnos ir Druskininkų turizmo ir verslo informaciniai centrai - teikia ir verslo informacijos paslaugas. Siekiant efektyviau atlikti deleguotas funkcijas, turi būti įkurti atskiri turizmo ir verslo informacijos centrai.

Būtina tobulinti turizmo informacijos centrų veiklą, geriau juos aprūpinti ištekliais, gerinti jų teikiamų paslaugų kokybę, mokyti darbuotojus užsienio kalbų ir rinkodaros priemonių rengimo, skatinti taikyti modernias informacijos technologijas.

Turizmo gidai ir kelionių vadovai

Turizmo informacijos infrastruktūrą Lietuvoje sudaro ir turizmo gidai bei vadovai. Turizmo įstatymas gidą apibrėžia kaip asmenį, kuris suteikia specialią informaciją apie lankomus muziejus, meno galerijas, gamtos, kultūros, mokslo, parodų ar kitus objektus, vietas.

Ekskursijos metu informacijos paslaugas teikia gidas. Kelionės metu kelionės organizatoriui atstovauja kelionių vadovas. Gidas ir kelionių vadovas paslaugas teikia tik turėdami jų kvalifikaciją patvirtinančią pažymėjimą.

2008 metų pradžioje Lietuvoje buvo 2120 gidų, turinčių išduotus ir Valstybiniame turizmo departamente prie Ūkio ministerijos registruotus pažymėjimus. Atsižvelgiant į augančių turizmo paslaugų poreikį, esamas gidų skaičius buvo nepakankamas.

Nors 2005-2007 metų laikotarpiu naujiems gidams išduotų pažymėjimų skaičius augo 1,8 karto, o per 2008 metų sausio-rugpjūčio mėnesius buvo išduoti 322 nauji pažymėjimai, prognozuojamas gidų skaičius per artimiausius 5-10 metų augs dar sparčiau.

Alytaus regione yra 100 gidų ir 108 kelionės vadovai, turintys kvalifikaciją patvirtinančius sertifikatus ir galintys suteikti kvalifikuotas paslaugas. Dauguma gidų Alytaus regione gyvena Druskininkuose ir Lazdijų rajone. Tuo tarpu, daugiausia kelionės vadovų gyvena Alytuje bei Druskininkuose. Pažymėtina tai, kad gidų ir kelionės vadovų pasiskirstymas regione yra netolygus. Tik vienas gidas yra Varėnos rajone ir tik penki – Alytaus rajone, nors pagal šių vietovių gamtinius išteklius, šiose teritorijose yra reikalingi gidai galbūt labiau nei Alytaus mieste.

IŠVADOS

Išanalizavus apgyvendinimo infrastruktūrą galima teigti, kad:

- Pagal apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir jiems suteiktų nakvynių skaičių 2008 m. Alytaus apskritį lenkia tik Vilniaus ir Klaipėdos apskritys. Apskričiai tenka 12 % visų Lietuvos apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir 21 % jose suteiktų nakvynių. 2001–2007 m. apskrities apgyvendinimo įstaigose priimtų svečių skaičius išaugo 4 kartus (šalyje – 2,5 karto).
- Apgyvendinimo sfera Alytaus regione daugiausia yra orientuota į kaimo turizmą bei sveikatinimo turizmą. Tai lemia rajono gamtinė aplinka ir kraštovaizdis, kurie yra tinkami rekreacijai ir turizmui ekologiškai švarioje gamtoje bei regione esantis kurortas.
- Lazdijų rajono savivaldybės teritorija pagal kaimo turizmo sodybų skaičių prilygsta ežeringiems Aukštaitijos rajonams, kur kaimo turizmo sodybų tinklas yra plačiausias.
- Alytaus regione padaryta didžiulė pažanga turizmo paslaugų sektoriuje vystant apgyvendinimo paslaugas. Pastoviai augantis viešbučių ir kaimo turizmo sektorius per 2007 – 2009 metus išaugo beveik penktadaliu. Alytaus apskritis yra ketvirta apskritis šalyje pagal turimų viešbučių skaičių (pirmauja: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos apskritys)

- Apgyvandinimo sektoriaus plėtrą Alytaus regione sąlygojo augantis turistų skaičius, finansinės paramos mechanizmai, užsienio investicijos, turizmo infrastruktūros plėtra regione, taip pat Druskininkų kurorto atgimimas.
- Apgyvandinimo įstaigų išsivystymo lygis yra labai įvairus: nuo paprasčiausios nakvynės ir maitinimo iki liukso kambarių ir tokių paslaugų, kaip: teniso kortai, sporto aikštelės, valčių, vandens dviračių nuoma, suomiškos, rusiškos pirtys, galimybės rengti konferencijas, seminarus, šventes ir kita.
- Apgyvandinimo paslaugų potencialo augimą ir struktūros kaitą įtakojo apgyvandinimo paslaugų kokybės pagerėjimas, renovuojant sanatorijas ar poilsio namus, juos atnaujinus pereita į viešbučių apgyvandinimo paslaugų kategoriją. 5 viešbučiai yra 4 žvaigždučių kategorijos, 16 viešbučių – 3 žvaigždučių kategorijos, 3 viešbučiai – 2 žvaigždučių kategorijos, 4 viešbučiai – neklasifikuoti.
- Nors apgyvandinimo paslaugas teikiančių objektų daugėja, tačiau išlieka struktūrinės apgyvandinimo bazės problemos. Druskininkų viešbučių užimtumas yra keliasdešimt kartų didesnis nei kitose regiono vietose, tačiau čia trūksta vidutinės klasės viešbučių, nes tokių viešbučių ypač pageidauja atvykę iš Vakarų ir Šiaurės Europos šalių svečiai.
- Menka apgyvandinimo paslaugas teikiančių objektų įvairovė. Mažai kempingų, motelių, turistinės klasės viešbučių, visai nėra jaunimo nakvynės namų.
- Apgyvandinimo objektai Alytaus regione yra išsidėstę netolygiai (beveik 70 proc. apgyvandinimo sektoriaus koncentruota Druskininkuose).
- Daugiausia konferencijų salių, t.y. 41 yra Druskininkų viešbučiuose ir tik 3 – Alytaus miesto, 3 – Alytaus rajone esančiame viešbutyje.
- Autoturistų apsisojimui regione yra tinkamos tik 4 poilsiavietės/kempingai.
- Perspektyvoje būtina siekti, kad kuo daugiau turistinių stovyklaviečių išsivystytų iki kempingų lygio, arba atitiktų bent minimalias europinio lygio sąlygas ir galėtų organizuoti civilizuotą aptarnavimą atvykstantiems turistams.
- Restoranų tinklas išsidėstęs labai netolygiai, t.y. restoranai sukonzentruoti Druskininkų ir Alytaus miestuose, praktiškai visi restoranų yra įkurti prie viešbučių.
- Maitinimo infrastruktūros vystymas Alytaus apskrities kaimiškose teritorijose yra problematiškas dėl didelio turistų srauto sezoniškumo, mažo vietinių gyventojų skaičiaus ir mažos jų perkamosios galios. Rekomenduotina skatinti maitinimo paslaugų įmonių steigimą turistų traukos centruose.
- Restoranų, kavinių augimą Alytaus regione pastaraisiais metais nulėmė tarptautinių ir kt. renginių metu rengiamų priėmimų, į kuriuos tradiciškai kviečiami visi renginio dalyviai, gausa. Tai ypatingai sąlygojo viešbučių restoranų kūrimą, rekonstravimą, plėtrą.
- Gidų ir kelionės vadovų pasiskirstymas regione yra netolygus.
- Didėjantis turistų skaičius įtakojo turizmo įmonių steigimą ir jų siūlomų paslaugų įvairovę Alytaus regione, jame veikia 21 kelionių organizavimo įmonė, iš jų – 13 veikia aktyviai visame regione.

4.2. SPECIALAUS (DALYKINIO) INTERESO OBJEKTAI

Specialaus (dalykinio) intereso objektai: pramogų centrai, konferencijų centrai, parodų centrai, muziejai, galerijos ir kiti turistinės traukos objektai, golfo laukai, žirgynai, bažnyčios, geologinės atodangos. Atvykusiam turistui apskritis siūlo platų kultūrinių paslaugų spektrą. Alytaus apskrityje veikia 39 muziejai, galerijos ir parodų centrai, 11 teatrų, 6 koncertų salės, 3 kino teatrai, 36 bažnyčios, kurios yra vienas iš labiausiai lankomų

turistinių objektų, daugybė kitų specialaus intereso objektų: 2 golfo laukai, jojimo/žirgynų paslaugas teikiančios įmonės, dažasvydžio pramogų centrai.

Alytaus apskrities teritorijos BP (bendrajame plane) rekreacinei infrastruktūrai priskirtini ir specializuoti, pirmiausiai sportinei bei pramoginei, rekreacijai kuriami įvairūs kompleksai ar parkai: sporto (lauko teniso ir kt.) aikštynai, golfo laukai, hipodromai, pramoginiai restorano-svetainės kompleksai, SPA kompleksai, hidroparkai ir akvaparkai, skulptūrų parkai, slidinėjimo parkai, grybų parkai, akmenų parkai ir kt., dažnai galintys suformuoti netgi atskiras specializuotas rekreacines vietas. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja muziejų ar muziejinių ekspozicijų, taip pat vadinamųjų „teminių kaimų“ (amatų, gandrų ir pan.) infrastruktūriniai kompleksai.

4.2.1. Muziejai ir galerijos

Alytaus apskrityje rekreacinės infrastruktūros objektai, kurie priskiriami specialaus (dalykinio) intereso objektų kategorijai yra muziejai ir galerijos. Šiuo metu jų yra 39:

1. „Skrydis“ Vilniaus g. 13 (II aukštas), Alytus;
2. Vingio galerija. Ežerėlio g. 24, ALYTUS;
3. Loretos galerija. Naujoji g. 48A, II aukštas, Alytus;
4. Dzyvai". S. Dariaus ir S. Girėno g. 3, Alytus;
5. Elūna. Pulko g. 5, Alytus;
6. Mažoji galerija. M. K. Čiurlionio g. 37, Druskininkai;
7. V. K. Jonyno galerija. M. K. Čiurlionio g. 41, Druskininkai;
8. Druskininkų vaikų dailės galerija. V. Kudirkos g. 7, Druskininkai
9. Galerija SOFA. Vilniaus alėja 10 Druskininkai
10. Alytaus kraštotyros muziejus. Savanorių g. 6, Alytus;
11. Anzelmo Matučio memorialinis muziejus. Anzelmo Matučio g. 8, Alytus;
12. Antano Jonyno memorialinis muziejus. Liškiavos g. 17, Alytus;
13. Laisvės kovų muziejus. Ulonų g. 14, Alytus;
14. Alytaus teisėsaugos ir teisėtvarkos muziejus. Jotvingių g. 8, Alytus;
15. Dailininko Antano Žmuidzinavičiaus tėviškė- sodyba. Balkūnų k., Miroslavo sen., Alytaus r.;
16. Tado Ivanausko zoologijos muziejaus padalinys Žuvinto biosferos rezervato direkcijoje. Aleknonių k., Simno sen., Alytaus r.;
17. Punios šilo miško muziejus. Panemuninkų k., Punios girininkija, Alytaus r.;
18. „Girios aidas” - miško muziejus, mokymo ir informacijos centras. M. K. Čiurlionio g. 102, Druskininkai;
19. Druskininkų miesto muziejus. M. K. Čiurlionio g. 59, Druskininkai;
20. GRŪTO PARKAS. Grūtas, Druskininkai;
21. Liaudies amatų ekspozicija. Ratnyčios k., Druskininkų sav.;
22. M. K. Čiurlionio memorialinis muziejus. M. K. Čiurlionio g. 35, Druskininkai;
23. Lazdijų krašto muziejus. Seinų g. 29, Lazdijai;
24. Motiejaus Gustaičio memorialinis muziejus. Seinų g. 29, Lazdijai;
25. Etnografinė prano dzūko sodyba. Delnicos kaimas, Šeštokų seniūnija, Lazdijų r.
26. Laisvės kovų muziejus. Vytauto g. 17, Lazdijai;
27. Kapčiamiesčio Emilijos Pliaterytės muziejus. Taikos g. 11, Kapčiamiestis, Lazdijų r.;
28. Veisiejų krašto muziejus. Vytauto g. 47, Veisiejai, Lazdijų r.;
29. Dzūkijos nacionalinio parko etnografijos muziejus. Miškininkų g. 3., Marcinkonių kaimas, Varėnos r.;
30. Merkinės kraštotyros ir genocido muziejus. Dariaus ir Girėno a. 1, Merkinės mst., Varėnos r.;

31. Vinco Krėvės – Mickevičiaus memorialinis muziejus, Subartonių k., Varėnos r.;
32. Tado Ivanausko zoologijos muziejaus padalinys Čepkelių valstybiniame gamtiniame rezervate. Šilagėlių g. 11, Marcinkonys, Varėnos r.;
33. Senovinės bitininkystės muziejus ir kelminių avilių bitynas, Musteikos k. Varėnos r.
34. Perlojos kraštotyros muziejus. Perlojos kaimas, Varėnos r.
35. Petro Pretkelio juodosios keramikos muziejus Zakavolių k., Varėnos r.
36. Lietuvos totorių etnokultūrinis buities muziejus. Subartonių kaime, Merkinės sen. Varėnos r.;
37. Rašytojo Martyno Vainilaičio sodyba - muziejus, Vaitakarčio kaime, Varėnos r.;
38. „Lino kelio“ ekspozicija. Subartonių k., Varėnos r.;
39. Margionių kaimo istorijos muziejinė ekspozicija. Margionių k., Varėnos r.

4.2.2. Bažnyčios

Turistams skirti lankstinukai, vadovai ir kita turistinė literatūra siūlo turistams aplankyti bažnyčias. Kaimų ir miestelių bažnyčios paprastai atviros tik pamaldų metu (anksti ryte ir vakare), todėl didesnę paros dalį nėra atviros lankytojams. Dalis jų yra įdomios architektūriniu požiūriu, tačiau dauguma jų neturi didesnės pažintinės vertės. Kai kuriose bažnyčiose yra išlikę kilnojamųjų kultūros paveldo vertybių (paveikslai, antkapiniai paminklai, skulptūros, altoriai, bažnytiniai reikmenys ir kt.), tačiau jos neeksponuojamos. Kai kurios vertybės yra blogos būklės. Lietuvos Bažnyčios yra ne turizmo objektas, o maldos namai. Todėl į lankytinų objektų sąrašą bažnyčios netrauktinos be jų savininkų sutikimo, išskyrus tas, kurios patenka į Vyriausybės patvirtintą Jono Pauliaus II piligrimų kelio objektų sąrašą. Vienuolynų kompleksai yra labiau atraktyvūs turistiniu požiūriu (kai kurie teikia net nakvynės paslaugas ar kita pagalbą piligrimams ir keliautojams), tačiau veikiantys vienuolynai yra uždari objektai vykdantys veiklą nesietiną su turizmu. Todėl į lankytinų objektų sąrašą įtrauktini tik kai kurie iš jų, siekiant reprezentuoti vienuolynų kultūrą. Lankytinų bažnyčių sąrašas sudarytas iš savivaldybių pasiūlytų bažnyčių, tačiau be jų sutikimo negalime savavališkai manipuluoti sakraliniais objektais.

Lankytinų bažnyčių ir vienuolynų sąrašas:

1. **Šv. Arkangelo Mykolo** bažnyčia, Laisvės g. 21, Varėna, Tel. +370 310 51 620
1893 m. Varėnos II geležinkelio stoties gyvenvietėje buvo pastatyta stačiatikių cerkvė. Stačiatikiams išvykus atgal į Rusiją, cerkvės pastatą už 252 000 markių susidėję nupirko aplinkinių kaimų gyventojai – Mitraukos, Mergežerio, Girežerio, Moliadugno, Barčių, Giraitės, Matuizų, Šarkiškių, Molių, Salovartės, ir Varėnos II žmonės. 1919 m. pastatas buvo pertvarkytas į bažnyčią, kuri 1920 m. gruozio 5 d. buvo pašventinta. 1933 m. bažnyčia perstatyta ir padidinta. Bažnyčia turi liaudies architektūros bruožų, kryžminio plano, vienabokštė, su trisiene apside, prieangiu. Šventoriaus tvora medinių statinių
2. **Šv. Arkangelo Mykolo** bažnyčia, Vytauto g. 196, Senoji Varėna, Varėnos sen., Varėnos r. sav., tel. +370 310 3 02 68, mob. +370 687 87 732. 1990 metais architektai Brunonas Bakaitis ir Gediminas Baravykas paruošė Senosios Varėnos bažnyčios projektą. Panaudotos formos ir ritmai, artimi Čiurlionio kūrybai. Bažnyčia pastatyta ir pašventinta 1994 metais. Atviroje varpinėje, primenančioje Čiurlionio "Pavasario simfonijos" varpinę, iškeltas varpas su įrašais "Pax" ir "Draugystė", "Magdeburgas - Kaišiadorys", simbolizuojantis naujos Tautų bendradarbiavimo eros pradžią. 1996 metais 121 - jų Čiurlionio gimimo metinių jubiliejaus proga pašventinti bažnyčios vargonai, įgyti ČDSV skyriaus iniciatyva. Sudaryta sutartis su Lietuvos muzikų rėmimo fondu "Sekmadienio muzikos" koncertų rengimui bažnyčioje. 1999

metais 124 - jų Čiurlionio gimimo metinių proga Senosios Varėnos Šv. Archangelo Mykolo bažnyčios požemyje atidaryta paveikslų galerija. Jos languose vitražistas Vytautas Švarlys sukūrė vitražus;

3. **Nukryžiuotojo Jėzaus** bažnyčia, Akmenio kaime, Jakėnų sen., Varėnos r. sav., mob. +370 687 87 732 Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčia yra , prie Vilniaus–Varėnos I kelio, Merkio dešiniajame krante. Savo forma primena gyvenamąjį namą. Nukryžiuotojo Jėzaus parapijos medinė bažnyčia su originalia varpine, suręsta iš tašytų sienojų 1724 m. 1797 m. joje būdavo ketveri atlidai per metus. 1861 m. koplyčia suremontuota. Per Pirmąjį pasaulinį karą sudegus Varėnos bažnyčiai, jos klebonas Juozapas Stasys persikėlė į Akmenį, pastatė kleboniją, padidino koplyčią. 1919 m. įsteigta parapija. Akmuo garsėjo Švč. Jėzaus Širdies (dešimtinės) atlidais. Vilniaus – Druskininkų kelio 70 – ajame kilometre, kairėje pusėje apie 1, 15 m. aukščio stovi akmuo. Nepaprastas akmuo, apipintas legendomis, davė pavadinimą ir kaimui. Legendinis akmuo įkvėpė V. Krėvę parašyti padavimą „Užkeikta merga“, garsų mūsų krašto archeologą P. Tarasenką – knygą „Didžiųjų Tyrulių paslaptys“.
4. **Šv. Arkangelo Mykolo** bažnyčia (Šv. Dvasios kapinių koplyčia) Babriškės, Varėnos sen., Varėnos r. sav., mob. +370 687 87 732 Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčia yra Babriškių kaime, netoli Alytaus-Varėnos kelio, Varėnės dešiniajame krante. Pastatyta akmenų mūro, turi klasicizmo bruožų. Šventoriuje koplytėlė. Kaime 1724 m. buvo koplyčia. 1838 m. Rosochackis kapinėse pastatė akmenų mūro koplyčią. Joje kartais buvo laikomos pamaldos. Babriškėse 1942 m. apsigyveno vienuolis marijonas kunigas Juozas Rakickas. Jis prie koplyčios pristatė medinę zakristiją, pastatė kuklią kleboniją. 1944 m. sudegus Varėnos I bažnyčiai, parapija perkelta į Babriškes. Suremontuota koplyčia tapo bažnyčia;
5. **Švč. Jėzaus Širdies** bažnyčia, Dubičiai, Kaniavos sen., Varėnos r. sav. tel. +370 310 49 619 , mob. +370 687 71 199 Dubičių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia yra Dubičių kaime, keli kilometrai nuo Baltarusijos sienos. 1909 m. pastatyta neogotikinė, dvibokštė Šv. Jėzaus Širdies medinė bažnyčia. Kryžminio plano, dvibokštė. Vidus 3 navų. Šventoriaus tvora medinių statinių. Pirmoji bažnyčia pastatyta tarp 1431 ir 1500 m., 1636 m. perstatyta. 1737 m. pastatyta nauja bažnyčia. Valdžios įsakymu 1869 m. uždaryta ir nugriauta. 1907 m. gautas leidimas statyti bažnyčią. 1908 m. įkurta parapija. 1909 m. pastatyta dabartinė medinė bažnyčia, 1967 m. ji suremontuota. 1968–1990 m. parapiją administravęs kunigas Mykolas Petravičius ją išdažė.
6. **Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų** bažnyčia, Kabeliai, Marcinkonių sen., Varėnos r. sav. mob. +370 610 37 167 . Kabelių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia stovi Kabelių kaime, 15 km į pietvakarius nuo Marcinkonių. Liaudies architektūros formų. Bažnyčia medinė, dvibokštė, pastatyta 1911 m. Vilniaus generalgubernatorius 1909 m. leido į Kabelius pervežti senąją Ratnyčios bažnyčią. Ji pastatyta 1911 m., o 1916 m. padidinta. 1921 m. įkurta parapija. Nuo 1919 m. klebonavęs Pranciškus Čaglys ugdė parapijiečių pamaldumą, stiprino lietuvybę, ragino šviestis. Lenkijos valdžios persekiotas, baustas. Bažnyčia liaudies architektūros formų, stačiakampio plano, dvibokštė, su žemomis zakristijomis. Šventoriuje stovi 2 tarpinių medinė varpinė. Jo tvora medinių statinių.
7. **Švč. Trejybės** bažnyčia Liškiava, Merkinės sen., Varėnos r. sav. tel. +370 310 44 210. Bažnyčia yra Liškiavos kaime, 9 km į šiaurės rytus nuo Druskininkų, Nemuno kairiajame krante. Vėlyvojo baroko stiliaus, www.liskiava.lt . Pirmoji bažnyčia

pastatyta XVI a. pradžioje. Nuo XVI a. antrosios pusės iki 1624 m. priklausė evangelikams reformatams. Liškiavos valdytojas Mikalojus Pranskevičius-Radziminskis parapijai 1629 m. paskyrė 12 valakų žemės. 1644 m. įkurta parapija. Nuo 1650 m. pradėtos rašyti metrikų knygos. Iki 1677 m. Liškiavos dvaro savininkas Vladas Jurgis Kosila nugriovė senąją, o jos vietoje pastatė naują medinę Šv. Jurgio kankinio bažnyčią (1846 m. nugriauta). V. J. Kosila savo Liškiavos dvarą 1697 m. dovanavo Seinų dominikonams. 1699 m. atvykę dominikonai Kosilos giminių buvo išvaryti. Teismas 1701 m. dominikonams gražino Liškiavos dvaro turtus. Vienuoliai 1704–1720 m. pastatė vienuolyną ir mūrinę Švč. Trejybės bažnyčią. Ją 1808 m. uždegė žaibas. 1814 m. bažnyčia tapo parapine. 1821–1823 m. suremontuota. Po 1829 m. kalkėmis užtepta sieninė tapyba. Klebonas Ignotas Bartlinskis (1824–1898) palaikė ryšius su sukilėliais, juos sužeistus priglaudavo vienuolyne, todėl 1864 m. ištremtas į Sibirą. Grįžęs 1870–1874 m. klebonavo Liškiavoje. 1864 m. ištremtas į Sibirą ir vikaras Vincentas Šulcas (1828–1868), (mirė tremtyje). Vikaras V. Girdžiūnas 1885 m. Liškiavos bažnyčioje pradėjo lietuviškai sakyti pamokslus, giedoti. 1907 m. įsikūrė „Žiburio“ draugijos skyrius (pirmininkas kunigas Kazimieras Sederevičius), įsteigta biblioteka -skaitykla. 1912–1914 m. veikė Lietuvių katalikų blaivybės draugijos skyrius. 1939 m. į Liškiavą atvyko ir buvusiam vienuolyne gyveno keletas internuotų kunigų iš Lenkijos. Liškiavos klebonas Povilas Grablikas 1945 m. ištremtas į Vorkutą (mirė tremtyje). Vėlesnis klebonas Juozas Kriščiūnas taip pat ištremtas. Bažnyčia vėlyvojo baroko stiliaus, graikiško kryžiaus plano, kupolinė, su zakristija, 2 bokšteliais. Joje yra 11 dailės paminklų, tarp kurių XVII a. paveikslas ir XVIII a. freskos. Septyni rokoko stiliaus Švč. Trejybės altoriai, papuošti išraiškingomis skulptūromis, yra vieni iš vertingiausių rokoko pavyzdžių Lietuvoje. Bažnyčia nuo seno garsėja viename iš šoninių altorių esančiu stebuklingu dievo Motinos paveikslu. Kupolo plokštumos tapytos freskomis. Šventorius apmūrytas. Bažnyčios šventoriuje Šv. Agotos koplytstulpis (XIX a.vid.)

8. **Šv. apaštalu Simono ir Judo Tado** bažnyčia (Vn), Miškininkų g. 120, Marcinkonys, Marcinkonių sen., Varėnos r. sav. Marcinkonyse 1770 m. pastatyta bažnyčia. 1777 m. įkurta parapija, bet dėl menko aprūpinimo klebonai Marcinkonyse neapsigyveno. Bažnyčia liko Merkinės filija. 1835 m. bažnyčia atnaujinta. 1868 m. pastatyta nauja, 1879 m. sudegė. 1880 m. pastatyta dabartinė medinė bažnyčia. Klebonas Jonas Šoblickas (1871–1906), (palaidotas šventoriuje, Marcinkonyse nuo 1896 m.) pamaldas pradėjo laikyti lietuvių kalba, platino draudžiamą lietuvišką spaudą, subūrė gerą chorą, apmūrijo šventorių, įrengė Kryžiaus kelio stotis, pastatė kleboniją. Kunigo A. Petrulio rūpesčiu 1910–1911 m. bažnyčia suremontuota, įsigyti J. Garalevičiaus pagaminti vargonai. A. Petrusis 1910 m. Trakuose teistas už nelegalios lietuvių mokyklos įsteigimą. Kunigas Konstantinas Stasys 1911 m. įsteigė Šv. Kazimiero draugijos skyrių. Bažnyčia yra XIX a. medinės architektūros paminklas: dvibokštė, neogotikinė. Gotikos bruožų suteikia iš pagrindinio fasado išsikišę, viršun smailėjantys bokštai. Stogo gale-stambus aštuoniakampis kupolas. Vidus artimas liaudiškajam barokui. Bažnyčia turi neogotikos bruožų, stačiakampio plano, dvibokštė, su apside, 2 bokšteliais. Šventoriuje stovi medinė varpinė. Jo tvora akmenų mūro.
9. **Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų** bažnyčia, Sladkevičiaus g. 9, Merkinė, Merkinės sen., Varėnos r. sav. tel. (8 310) 57 371, mob. 8 699 97 012. Merkinės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia yra netoli Merkinės miestelio centro. Gotikinė, po rekonstrukcijos įgavusi baroko bruožų. Manoma, kad pirmoji bažnyčia pastatyta iš tvirtovės iki 1387 m. Bažnyčia Merkinėje minima 1392 m., 1496 m. atnaujinta. 1442 m. Lietuvos didysis kunigaikštis Kazimieras bažnyčiai skyrė turtų.

Kiti valdovai juos papildė 1516 ir 1582 m. 1607 m. įsteigtas dominikonų vienuolynas (fundatorius burmistras Kristupas Steponis), 1615 m. pastatyta mūrinė bažnyčia. 1676 m. įsteigtas jėzuitų vienuolynas, pastatyta bažnyčia (hetmono Mykolo Paco rūpesčiu). 1648 m. iš dalies permūrytos ir nutinkuotos parapiinės bažnyčios sienos, pastatytas frontonas, iš naujo suskliausti skliautai. 1655 m. bažnyčia apgriauta, iki 1674 m. suremontuota. Merkinės parapijai 1744 m. priklausė 66 kaimai abipus Nemuno. 1725–1773 m. veikė nepilnoji jėzuitų kolegija; 1774 m. ji atiteko dominikonams, kurie 1776 m. įsteigė mokyklą (veikė iki 1831 m. kaip apygardėlės mokykla). 1822 m. liepos 16 d. per miestelio gaisrą sudegė klebonija ir visos 3 katalikų bažnyčios (parapiinė, dominikonų, jėzuitų). 1832 m. uždaryto dominikonų vienuolyno bažnyčia perduota parapijai, vienuolyne įsikūrė policija ir pasienio sargyba. 1843 m. kunigas Kajetonas Aleknavičius savo lėšomis pastatė kleboniją (su parapijiečiais kalbėjo lietuviškai). 1884 m. pagal M.Strebeikos projektą pastatytas priebažnytis. Konstantinas Jagminas, Merkinėje vikaravęs 1890–1896 m., bažnyčioje pradėjo giedoti lietuviškai, organizavo lietuviškų knygų gabenimą iš Tilžės. Kazimiero Ribikausko, Merkinėje klebonavusio 1911–1934 m., rūpesčiu 1912 m. dekoruotas bažnyčios vidus, pastatyta klebonija, atsisakyta lenkiškų pamaldų. Kiek vėliau vikaras M. Cijūnaitis su vargonininku Sčesnulevičiumi subūrė puikų lietuvišką chorą. 1912–1914 m. veikė Lietuvių katalikų blaivybės draugijos skyrius, kuriam 1913 m. leista įsteigti biblioteką-skaityklą. 1913 m. įkurtas „Ryto“ draugijos skyrius. Po Pirmojo pasaulinio karo Merkinėje dirbo kompozitorius Teodoras Brazys ir dr. Juozas Bakšys, kurie apylinkėse surinko lietuviškų dainų. Kunigas daktaras J. Bakšys 1921 m. įsteigė progimnaziją ir buvo jos direktorius. Po Antrojo pasaulinio karo Merkinėje klebonavo Zigmąs Komaras, Sibiro tremtinys, Kaišiadoryse bolševikų nužudytas dekanas Andrius Juknevičius, nuo 1966 m. – Petras Laskauskas (1903–1988), (palaidotas šventoriuje). Bažnyčia gotikinė, po rekonstrukcijos įgavusi baroko bruožų, bebokštė, su trisiene apside. Vidus 3 navų, atskirtų kolonomis. Presbiteriją nuo navų skiria 3 triumfo arkos. Šventoriaus tvora akmenų mūro. Vartai su mūrine varpine (XIX a.).

10. **Švč. Trejybės bažnyčia** Nedzingė, Varėnos sen., Varėnos r. sav., tel. +370 310 47 777. Nedzingės Švč. Trejybės bažnyčia stovi Nedzingės kaime, Nedzingės kairiajame krante. Bažnyčia pastatyta 1841–1844 m. pagal 1840 m. architekto Karolio Gregotovičiaus projektą. Jos fundatorius generolas Vincas Žilinskas, statytojas jo brolis Domininkas (gyveno Nedzingės dvare). Bažnyčia konsekruota 1849 m., buvo Merkinės filija. 1862 m. įsteigta parapija. 1907 m. pastatyta prieglauda. Fundatoriai buvo lenkai, pamaldos laikytos lenkų kalba. Iki 1894 m. kas antrą sekmadienį per pamaldas buvo giedama lietuviškai. Vilniaus vyskupijos valdytojo 1911 m. įsakymu lenkiškos pamaldos bažnyčioje laikytos kas trečią šventadienį. Todėl J. Žilinskas atsisakė vykdyti tėvo testamentą ir neskyrė pinigų kunigo išlaikymui. Klebonų Kazimiero Steberio ir Donato Linarto (1874–1947), (bolševikų nužudytas) rūpesčiu ir parapijiečių aukomis bažnyčia atnaujinta. Klebonas Zigmąs Neciunskas 1946 m. nuteistas 10 m. kalėti. Į Lietuvą grįžo 1956 m. Bažnyčia klasicistinė, vienanavė, tinkuoto mūro, bebokštė, su keturių kolonų portiku, lygiu trikampių frontonu. Kolonos artimos graikų dorėniam stiliui. Centre portalas, kurio šonuose nišos skulptūroms. Bažnyčios šonuose aukštai segmentinių arkų langai, kuriuos jungia plati ištisinė palangė. Vidus erdvus, virš navos skliautinės lubos. Sienas puošia iliuzorinės tapybos piliastrai, o presbiterijos altorius – klasicistinių formų keturių kolonų portikai. Dvi kolonos remia vargonų chorų galeriją. Šventoriaus tvora akmenų mūro. Klasicistinio stiliaus kvadratinės formos dviejų tarpsnių varpinė įjungta į šventoriaus tvorą. Apatinis tarpsnis sumūrytas iš lauko akmenų. Viršutinis iš plytų nutinkuotas baltai – jo fasade keturkampės įdubos ir segmentinių arkų formų angos varpams. Stilius panašus į

bažnyčios. Stogas keturšlaitis. Šventoriuje palaidotas Nedingės klebonas Kazimieras Trimonis (1898–1989), (Nedzingėje nuo 1964 m.), stovi medinis kryžius su koplytėle.

11. **Švč. Mergelės Marijos ir Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia** (Kš), Perloja, Varėnos sen., Varėnos r. sav., tel. +370 310 47 777, mob. +370 612 51 746, Perlojos Švč. Mergelės Marijos ir Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia stovi Perlojos kaime, Merkio dešiniajame krante. 1503 m. Perlojos bažnyčios apdovanojimo dokumente nurodyta, kad ji statyta Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto, yra Daugų filija. Apie 1777 m. pastatyta maumedžio rąstų bažnyčia, įkurta parapija. 1866 m. caro valdžiai uždarius bažnyčią, tikintieji 1875, 1882 ir 1892 m. prašė ją gražinti, bet valdžia nesutiko. 1903 m. patvirtintas naujos bažnyčios projektas. Valdžia statyti neleido, tik 1906 m. gražino uždarytą; atkurta parapija. 1909 m. patvirtintas mūrinės bažnyčios projektas (aut. M. Bergas), leidimas statyti gautas tik 1914 m. Klebonas Pr. Cibulskis su parapijiečiais (už 140 000 litų) 1928–1930 m. pastatė dabartinę mūrinę bažnyčią (inž. Vaclovo Michnevičiaus projektas). Ją 1930 m. konsekrovo vyskupas Juozapas Kukta. Vokietijos okupacijos metais bažnyčią dekoravo Varšuvos meno akademijos profesorius J. Hopenas (vokiečių belaisvis). 1944 m. per Perlojos gaisrą sudegė klebonija. Bažnyčia neogotikinė, lotyniško kryžiaus plano, su žemesne trisiene apside, aukštu bokštu bei arkos formos portalu. Šventoriaus tvora akmenų mūro.
12. **Švč. Mergelės Marijos, Nuolatinės Globėjos bažnyčia**, Rudnia, Varėnos r. sav., +370 310 48 380, Rudnios Švč. Mergelės Marijos, Nuolatinės Globėjos, bažnyčia stovi Rudnios kaime, 17 km į pietryčius nuo Varėnos. Kunigo St. Mincevičiaus rūpesčiu 1910 m. įkurta parapija, pastatyta medinė bažnyčia. Lenkijos okupacijos metais persekiota lietuviška veikla. Nuo 1927 m. lietuviškai giedoti bažnyčioje leista kas antrą sekmadienį. 1931 m. įsteigiamam Šv. Kazimiero draugijos skyriui uždrausta veikti. 1962–1970 m. klebonavęs Napoleonas Norkūnas pats išdažė bažnyčią. Bažnyčia stačiakampio plano, dvibokštė, su priestatu.
13. **Švč. Marijos Marijos Apsilankymo bažnyčia**, Vilniaus g. 64, Valkininkų mstl., Valkininkų sen., Varėnos r. sav., Tel. (8 310) 56 137, mob. 8 698 70 234, Valkininkų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia yra Valkininkų miestelyje. Seniausia žinoma Valkininkų bažnyčios 1555 m. fundacija. 1611 m. inventoriuje minima prie turgavietės naujai pastatyta bažnyčia. 1635–1650 m. Valkininkuose pastatytas mūrinis vienuolynas su bažnyčia. 1655 m. parapinė bažnyčia sudegė, netrukus atstatyta. Vietoj 1772 m. sudegusios parapinės bažnyčios pastatyta laikina, kurią 1818 m. sausio 17 d. audra sugriovė. Pamaldos perkeltos į kapų koplyčią. Nuo 1777 m. veikė parapinė mokykla. Parapinei bažnyčiai 1822 m., be jurisdikos miestelyje, priklausė Kuklių ir Puodžių kaimai. Vienuolynas turėjo jurisdiką Valkininkuose ir Kuršių kaimą. Rusijos valdžia vienuolyną 1832 m. uždarė ir pavertė kareivinėmis. Vienuolyno bažnyčia 1832–1837 m. naudojosi parapijiečiai. Po 1837 m. valdžia ją pertvarkė į stačiatikių kariuomenės cerkvę, 1883 m. perstatė į viešą cerkvę. 1941–1944 m. čia buvo karo belaisvių stovykla. 1944 m. hitlerininkai pastatą susprogdino. 1822–1837 m. pastatyta dabartinė mūrinė bažnyčia. Ją 1854 m. konsekrovo vyskupas Vaclovas Žilinskas. Dar 1881 m. prašyta leidimo padidinti parapinę bažnyčią. Valdžia neleido, o kleboną V. Živoronoką už aukų rinkimą iškėlė iš Valkininkų. 1885 m. parengtas naujas bažnyčios padidinimo projektas. Vėl neleista statyti, nes bažnyčia savo išvaizda būtų nustelbusi stačiatikių cerkvę. 1895–1898 m. bažnyčia padidinta. Valkininkuose 1884–1892 m. klebonavęs Silvestras Gimžauskas (1844–1897) skūstas valdžiai dėl lietuviškos spaudos platinimo, dėl jo nepageidautinos įtakos valdinei mokyklai. Jam buvo iškeltos kelios bylos. Valdžiai pareikalavus S. Gimžauskas iš Valkininkų pašalintas. Nuo 1918

m. klebonavęs Jonas Karvelis (1874–1933) Lenkijos valdžios persekiotas, 1927 m. suimtas ir ištremtas į nepriklausomą Lietuvą. 1946–1949 m. klebonavęs Stanislovas Kakarieka persekiotas, baustas už vaikų katekizaciją. Klebonui Algimantui Keinai valdžia 1970 ir 1973 m. trukdė remontuoti bažnyčią. Bažnyčia klasicistinė, stačiakampio plano, dvibokštė, su priestatu. Vidus 3 navų. Šventoriuje palaidoti Valkininkų klebonai Juozas Mironas (1865–1918) ir kraštotyrininkas Pranas Bieliauskas (1883–1957). Šventoriaus tvora akmenų mūro.

14. **Šv. Antano Paduviečio bažnyčia** Žiliniai, Jakėnų sen., 6 Varėnos r. sav., tel.+370 310 45 141, mob. +370 680 78 519 Žilinių Šv. Antano Paduviečio bažnyčia yra Žilinių kaime, 7 km į šiaurės vakarus nuo Valkininkų. 812 m. pastatyta Žilinių dvaro koplyčia. 1862 m. atnaujinta. 1908 m. įkurtas Lietuvių katalikų blaivybės draugijos skyrius. 1924 m. įkurta parapija, paskirtas klebonas Kazimieras Meškėnas. 1927 m. pastatyta dabartinė medinė bažnyčia. Galutinai įrengta ir dekoruota klebonų Česlovo Krivaičio ir P. Barčinsko po Antrojo pasaulinio karo. Bažnyčia stačiakampio plano, su 2 masyviais bokštais ir frontonu tarp jų. Viduje 3 vienodo aukščio navos. **Šv. Jurgio bažnyčia**, Vytauto g./S.Dariaus ir S.Girėno g., Veisiejai. Bažnyčia išpūdinga eksterjeru, reikšminga istorine praeitimi. 1965 m. Veisiejų bažnyčia buvo paskelbta vietinės reikšmės paminklu. Bažnyčioje gausu dailės paminklų – varpas, skulptūros „Nukryžiuotasis“, „Jono Nepomukas“, paveikslai „Atsimainymas“, stacijos, „Šv. Antanas“, kilnojamas altorėlis su paveikslu „Šv. Antanas“, vargonai. Šalia bažnyčios - varpinė, kurioje yra seniausias rajone žalvarinis varpas, nulietas 1650 metais. *Laikotarpis*. XIX a. pr.
15. **Šv. Trejybės bažnyčia** Adresas. Rudaminos mstl., Lazdijų sen. Rudaminos buvusio dvaro rūmai ir parkas, klebonija ir Šv. Trejybės bažnyčia – darni architektūros paveldo sankaupa, atspindinti visą Rudaminos miestelio praeitį. Bažnyčia Rudaminoje pradėta statyti 1757 m. tuometinio vietos dvarininko Mykalojaus Sušickio lėšomis. Bažnyčia yra ankstyvojo baroko architektūros paminklas. Ji buvo perstatyta 1913 m. Joje gausu dailės, smulkios kalvystės darbų, išlikęs Marijos Rožančinės paveikslas su aptaisais. *Laikotarpis*. 1757 m.
16. **Švč. Mergelės Marijos koplyčia (Kryžiai)** Adresas. Staigūnų km., Teizų sen. Tai katalikų šventovė pietiniame Dusios ežero krante, netoli Sutrės upelio. Pasakojama, kad 1702 m. tarp Dusios ir Metelio ežerų buvo apsistojusį etmono Mykolo Servaco Višnioveckio vadovaujama Lietuvos kariuomenė, pasiryžusi užkirsti kelią į Gardiną žygiuojančiai švedų kariuomenei. Belaukiantys prieš lietuviai pastatė tris kryžius toje vietoje, kur kariuomenės kapelionas aukojo Šv. Mišias. Ant vieno iš jų buvo pakabinta Dievo Motinos paveikslo kopija. Karius žinia apie prisiartinusią švedų kariuomenę pasiekė apaštalų Petro ir Pauliaus dieną, besibaigiant Mišioms. Po mūšio vietovė atiteko švedams, tačiau Dievo Motinos paveikslą vietiniams gyventojams pavyko paslėpti. Prabėgus keliems metams, toje pačioje vietoje regėjimą atgavo apakęs šio mūšio veteranas. Pasklidus žiniai apie stebuklą, žmonės šioje vietoje ėmė rinktis pamaldoms. Tikima, kad stebuklingų galių turi ne tik stebuklingas Motinos paveikslas, bet ir trykštantis šaltinio vanduo. Kasmet organizuojami Sėkminių ir Petrinių atlaidai. *Laikotarpis*. 1702 m.
17. **Druskininkų stačiatikių cerkvė**. Laisvės al. 2, Druskininkai;
18. **Druskininkų Švč. Mergelės Škaplierinės bažnyčia**, Vilniaus al. 1, Druskininkai;

19. **Šv. Apašt. Baltramiejaus bažnyčia**, J. Čėčiotos g. 8, LT-66227 Druskininkai, Druskininkų sav.
20. **Šv. Liudviko bažnyčia** (Panemuninkėlių g. 6, Alytus). Pirmą kartą Alytus kaip miestelis minimas 1524 m. Jono Zabžezinskio rašte, kuriuo jis turtais aprūpina steigiamą Alytaus bažnyčią. Būtent tais metais ji ir buvo pastatyta. Pirmoji medinė bažnyčia buvo vadinama Šv. Jono Krikštytojo, Panelės Marijos dangun ėmimo ir Šv. Mikalojaus vardais. Jai sudegus, 1818 m. šalia senosios bažnyčios iškilo mūriniai klasicizmo stiliaus maldos namai. Pagerbiant statybų iniciatorių kleboną Liudviką Kaminską, bažnyčia buvo pašventinta Šv. Liudviko vardu. Šiandien tai pati seniausia Alytaus bažnyčia, kurios varpinėje tebeskamba senasis XVII a. nulietas varpas. Išlikęs ir XIX a. tapytas Šv. Liudviko paveikslas.
21. **Šv. Angelų Sargų bažnyčia** (Savanorių g. 14, Alytus) buvo pastatyta 1830 m. vietoje dar XVII a. čia stovėjusios Šv. Onos koplytėlės. Dabartinis bažnyčios interjeras neobarokinis, todėl spalvingas ir puošnus, yra meninę vertę turinčių sakralinių vertybių. Šalia bažnyčios esančiose kapinaitėse ilsisi 114 savanorių, žuvusių kovose už Lietuvos nepriklausomybę. Tarp jų ir Antanas Juozapavičius, pirmasis karininkas, kritęs nuo bolševikų kulkos ant tilto Alytuje, lenkų nukankintas mokytojas Juozas Bloznelis ir dar daugelis kitų nusipelnusių Alytui ir Lietuvai žmonių. Vieno iš kapinėse esančių antkapinių paminklų skulptorius yra Vytautas Kašuba.
22. **Šv. Kazimiero bažnyčia** (Varėnos g. 24 A, Alytus) visuomet buvo kareiviškieji maldos namai. XX amžiaus pradžioje čia buvo Pakrovskajos cerkvė, kurioje lankėsi Alytuje įkurdinti tuometės carinės Rusijos kariai. Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui cerkvė rekonstruota į bažnyčią, pašventinta Šv. Kazimiero vardu ir šalia jos įsikūrusiems ulonams tapo Įgulos bažnyčia. Sovietmečiu joje buvo druskos sandėlis, vėliau – įsikūrė mašinų gamyklos klubas. Atgimimo laikotarpiu bažnyčia grąžinta tikintiesiems.
23. **Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčia** (Jurgiškių g. 4, Alytus) – naujausia miesto bažnyčia, jos statyba prasidėjo 1991 m. Bažnyčiai pritaikytas Skandinavijos bažnyčioms būdingas eksterjeras.
24. **Pivašiūnai** istoriniuose šaltiniuose žinomi nuo 1639 m., kai jie buvo atiduoti Senujų Trakų benediktinų vienuolynui. Po devynerių metų buvo pastatyta bažnyčia, kuri 1766 metais sudegė. Vėliau ji buvo atstatyta, tačiau ilgainiui imta minėti, kad dėl žmonių saugumo netinkama melstis. 1825 m. buvo pastatyta šiandieninė **Švenčiausios Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų** medinė bažnyčia. Didžiajame altoriuje yra stebuklingas Dievo Motinos paveikslas. Istorija byloja, kad sudegus pirmosioms dvioms bažnyčioms išliko tik paveikslas. Padavimas pasakoja, jog jis atvežtas iš Turkijos ir yra nepaprastas, šventas ir turintis gydomųjų galių. Pivašiūnų Dievo Motinos paveikslas savo amžiumi, tapyba ir stebuklinga gydomąja galia prilygsta Aušros Vartų Madonai. Stebuklingas Pivašiūnų bažnyčios Dievo Motinos paveikslas sutraukia tūkstančius maldininkų. 1988 metų rugpjūčio 14 dieną Jo Ekscelencija kardinolas Vincentas Sladkevičius paveikslą vainikavo popiežiaus Jono Pauliaus II dovanota karūna ir suteikė Nuliūdusiųjų Paguodos titulą. Bažnyčios viduje yra retai kur Lietuvoje aptinkamas apeinamas altorius. Įspūdinga interjero dalis – 15 medinių dažytų baltai, su paausavimais skulptūrų. Pivašiūnai nuo seno garsūs Žolinės ir Marijos gimimo atleidais, kurie čia vyksta visą savaitę, tomis dienomis šią vietą aplanko tūkstančiai maldininkų iš visos Lietuvos ir užsienio. Bažnyčios šventoriaus kapinaitėse galima pamatyti medinių senujų dzūkiškų kryžių.

25. **Alovės Švč. Trejybės bažnyčia** pastatyta 1802 m., jai būdingi klasicizmo ir baroko bruožai. Bažnyčia stačiakampio plano, su trisiene apside, keturių kolonų portiku, zakristija, trikampi frontonu ir kryžiumi ant stogo. Vidų į tris navas dalija briaunotos kolonos. Vidinės navos skliautas cilindrinis. Šalia bažnyčios stovi medinė varpinė.
26. **Daugų Dievo Apvaizdos** mūrinė bažnyčia buvo statoma 1858-1862 m., sudegus ankstesnei bažnyčiai. Dabartiniams maldos namams būdingi modifikuoti gotikos, klasicizmo ir baroko stiliaus bruožai, joje yra vertingų meno kūrinių. Pati bažnyčia yra bebokštė, todėl šalia pastatyta varpinė.
27. **Krokialaukio Atsimainymo bažnyčia** pastatyta 1872 m. Prabėgus dvidešimt septyneriems metams ją konsekrovo vyskupas Antanas Baranauskas. Bažnyčia dvibokštė, su žemesne stačiakampe apside ir prie jos esančiomis zakristijomis, trimis altoriais. Šventoriaus tvora medinių statinių, su mūriniais stulpais.
28. Dabartinė **Mirolavo Švč. Trejybės bažnyčia** turi ilgą priešistorę. Pati pirmoji medinė Mirolavo bažnyčia buvo pastatyta dar 1763 m., tačiau 1835 m. į bažnyčią, kaip aukščiausią vietovės pastatą, trenkė žaibas ir ji sudegė. 1847 m. buvo atstatyta nauja, mūrinė bažnyčia, tačiau XX a. per Pirmąjį pasaulinį karą buvo visiškai sunaikinta. Bažnyčia atstatyta per ketverius metus – 1921 m. Jai būdingi modernizuoti romantizmo architektūros bruožai ir neobaroko bei neoklasicizmo formų elementai.
29. **Nemunaičio Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčia** yra viena gražiausių Lietuvoje. Bažnyčia mūrinė, neogotikinė, su aukštu bokštu ir šoniniais bokšteliais, vidus trijų navų, skliautuotas. Šventoriaus tvora su arkiniais vartais ir koplytstulpiais. Pirmoji medinė Nemunaičio bažnyčia buvo pastatyta 1625-1626 m. Dabartinės bažnyčios statyba (1899-1904 m.) rūpinosi kunigas Feliksas Baltuška. 1930 m. klebonas Adalbertas Vaitiekus Želnys šventoriuje įrengė Lurdo grotą.
30. **Punios Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia** pastatyta 1863 m., vietoj prieš šešerius metus sudegusios senosios. Jos architektūra – baroko ir klasicizmo junginys. Pirmoji bažnyčia Punioje pastatyta 1425 m., manoma, kur dabar stovi bokšto formos mūrinė koplytėlė, skirta 1831 m. sukilimo dalyviams atminti. Pasakojama, kad tuokart bažnyčią statyti paliepęs Vytautas Didysis, todėl jo atminimas gerbiamas iki šių dienų – bažnyčioje kabo šio kunigaikščio portretas.
31. **Rumbonių Švč. Trejybės bažnyčia** pastatyta 1795 m. Nedidelė medinė bažnytėlė yra liaudies architektūros formų, turi klasicizmo elementų, bebokštė, stačiakampio plano, halinė, su šešių kolonų portiku. 1913 m. Rumbonių bažnyčią puošė skulptorius Kazys Kriščiukaitis ir dailininkas Antanas Žmuidzinavičius. Ne vienas pastebi, jog ji tarsi nedidukė medinė Vilniaus arkikatedros kopija. Rumbonių kaimo kapinaitėse galima apžiūrėti dailės paminklu paskelbtą grafaitės Juzefos Korevaitės kapo balto marmuro antkapinį paminklą. Iki mūsų dienų išliko žinių, kad šį antkapinį paminklą sukūrė žymus Varšuvos skulptorius Pijus Velionskis, žiūrėdamas į Juzefos, mirusios 1908 m., išlikusią nuotrauką. Visai netoliese galime įkopti ir į Rumbonių piliakalnį, iš kurio, jei tikėsime legendomis, vedė požeminis tunelis į Punios piliakalnį kitame Nemuno krante.
32. **Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčia** pastatyta 1520 m. Tai vienintelė bazilikinė kryžminio plano renesansinė bažnyčia Lietuvoje. Simnas įkurtas XVI a. prie Simno ir Giluičio ežerų, miestelio istorinis centras šiandien – urbanistikos paminklas.

33. **Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia Ūdrijoje** pastatyta 1924 metais, prieš tai čia stovėjusioji bažnyčia sudegė. Šiandien – tai tinkuoto mūro, turinti neorenesansinių bruožų, stačiakampio plano, bazilikinė, dvibokštė, su pusapskrite apside bažnyčia.
34. **Bukaučiškių** kaime, visai netoli Didžiulio ežero pietinio kranto, ant kalnelio stovi nepaprasto grožio raudonų plytų **koplyčia**. Manoma, kad romantinio stiliaus su neogotikos elementais koplytėlės statyba buvo baigta XIX a. viduryje. Iš pradžių tai buvo dvaro koplyčia, todėl nenuostabu, kad jos rūsio šonuose buvo įrengtos nišos laidoti dvarininkams. Takas nuo koplyčios iki dvaro buvo apsodintas liepomis. Padavimuose pasakojama, kad ant kalnelio, kol dar nebuvo pastatyta koplyčia, augo daug klevų, o tuose medžiuose gandrai buvo susisukę gausybę lizdų – jie saugojo paslaptinguosius ir šventus oro laiptus į dangų. Buvo tikima, kad tik dorų žmonių sielos galėjusios ten patekti.
35. **Raižių mečetė**. Raižių kaimas nuo XVI a. žinomas kaip totorių valda. Prieš Antrąjį pasaulinį karą čia buvo Lietuvos musulmonų centras. Medinė Raižių mečetė, pastatyta 1889 m., vienintelė.

4.2.3. Sporto ir pramogų centrai

Apskrities teritorijoje veikia 23 sporto ir pramogų centrai, kurių spektras labai platus – nuo sporto varžybų, treniruočių salių, baseinų iki boulingo, laipynių ir sveikos gyvensenos paslaugų:

1. Alytaus sporto ir rekreacijos centras. Naujoji g. 52, Alytus,
2. Alytaus medicininės reabilitacijos ir sporto centras. Pramonės g. 9, Alytus,
3. MUSINGAS sveikatingumo centras, Naujoji g. 52 Alytaus m.,
4. Kėgliai ir biliardas, baras "Juoda katė", Jaunimo g. 22, Alytus,
5. Centro biliardas, Vilniaus g. 6, Alytus,
6. Biliardinė, Vingio g. 6, Alytus;
7. "Voro fortas", Pramonės g. 1 (Alytaus kultūros ir komunikacijos centro rūmuose), Alytus,
8. „Tête à tête Casino“ lošimo automatų salonai: Jaunimo g. 20, Vilniaus g. 5-42, Alytus;
9. TARZANIJA, Radžiūnų k. Alytaus r. Nuotykių parkas **TARZANIJA** įsikūrus vaizdingoje vietoje ant Nemuno kranto, Alytaus rajone, netoli Radžiūnų piliakalnio (nuo Alytaus 2 km pėsčiomis, nuo miesto centro automobiliu - 7 km). Nuotykių parkas „Tarzanija“ veikia kasdien išskyrus pirmadieniais arba sekančią dieną po ilgojo savaitgalio. Lapkričio ir kovo mėnesiais, esant palankiam orui, nuotykių parkas TARZANIJA veiks nuo ketvirtadienio iki sekmadienio.
10. Druskininkų vandens parkas. Vilniaus al. 13, Druskininkai,
11. EGLĖS sanatorijos baseinai ir pirtys. Eglės g. 1, Druskininkai,
12. SPA Vilnius SANA. Dineikos g. 1, Druskininkai,
13. Sveikatos ir grožio centras AFRODITE. V. Krėvės g. 7, Druskininkai,
14. Miesto pirtis. M. K. Čiurlionio g. 27, Druskininkai,
15. Boulingo klubas ALITA. Vilniaus al. 13-1, Druskininkai,
16. Laisvalaikio centras ATLANTIDA. K. Dineikos g. 1, Druskininkai,
17. Laisvalaikio klubas SŪKURYS. M. K. Čiurlionio g. 51, Druskininkai,
18. Naktinis klubas - restoranas DANGAUS SKLIAUTAS. Kurorto g. 8, Druskininkai,
19. Naktinis klubas AMBER. Vilniaus al. 13, tel. Druskininkai,
20. Druskininkų sporto centras, M.K. Čiurlionio g. 97 -2 Druskininkai,
21. One pramogų parkas, šalia „Druskininkų vandens parko“, Druskininkai,

22. Sporto klubas „Antėjas“ Pramonės g. 12, Varėna,
23. Lazdijų sporto centras, Dzūkų g. 4, Lazdijai.

4.2.4. Golfo laukai

Specialistų skaičiavimais, Lietuvoje iš viso galėtų būti įkurta mažiausiai 50 aukščiausio lygio golfo aikštynų, kurie pritrauktų per 1.7 milijardų investicijų ir sukurtų apie 2500 naujų darbo vietų. Kaip teigia galimybių analizės ir studijos „Golfo laukų plėtra Lietuvoje“ rengėjai, potencialūs ir perspektyviausi turizmo plėtros centrai yra Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestai, su aplinkiniais regionais, Druskininkų kurortas, Birštono kurortas, pajūrio kurortai ir pamario kraštas. Studijoje išskiriamas Pietinės Dzūkijos (Druskininkų) - regionas, apimantis Alytaus apskrities (Druskininkų kurortą, Alytaus, Lazdijų, Varėnos rajonų savivaldybes). Šis regionas turi didelį rekreacinį potencialą – Dzūkijos nacionalinį parką, Veisiejų, Metelių, Nemuno kilpų regioninius parkus ir daug vertingų etnokultūrinių kompleksų bei vieną didžiausių vertybių - sparčiai besivystantį Europoje Druskininkų kurortą.

Pagal Valstybės bendrojo plano rekreacinių teritorijų diferenciaciją didžioji regiono dalis - Druskininkų, Merkinės, Alytaus, Birštono, Kauno rekreacinių teritorijų juosta priklauso penktam pagal svarbą rekreacinio prioriteto hierarchinėje sistemoje arealui su aukščiausiojo rekreacinės plėtros lygmens pažintinės, gydomosios, verslinės, pramoginės, sportinės rekreacijos bei poilsio gamtoje rekreacijos rūšimis. Ypač miškingi, tankiu upių tinklu suraižyti arba ežerų nukloti išraiškaus reljefo regiono kraštovaizdžiai daugiausia buvo naudojami miškų ūkiui ir šalutiniams miško verslams. Tinkamumą rekreacijai sąlygoja didelę žemo našumo sklypų sąskaidą, todėl regionas yra ypač tinkamas plėsti alternatyvias veiklas žemės ūkiui – rekreacijos, kaimiškojo turizmo bei golfo aikštynų steigimą. Golfo vystymas regione skatintų rekreacinę plėtrą. Pagrindinis veiksnys – sparčiai besivystantis ir didžiulį potencialą turintis Druskininkų kurortas. Specialistų teigimu, pirmame etape regione turėtų atsirasti 1-2 aikštynai, ateityje, atsiradus golfo rinkai, jų kiekis išaugtų. Studijoje išskirtos šios palankiausios vietos aikštynų įrengimui:

- Bisilnyčios slėnis;
- Rekreacinis miškas į pietus nuo aerodromo (duobutėms);
- Ricielių kaimas;
- Liškiaivos apylinkės (suderinus su Dzūkijos nacionalinio parko reglamentu);
- Didžiasalio apylinkės (prie Baltojo ir Juodojo Bilso ežerų);
- Seirijų apylinkės (Šilaičių poilsio gyvenvietė);
- Teritorijos į pietvakarius nuo Alytaus miesto;
- Poilsio gyvenvietės ar kaimo turizmo sodybos Lazdijų ir Alytaus rajonų teritorijose;

Platesnei plėtrai poreikis gali atsirasti tik tolimesnėje perspektyvoje, išaugus golfo turizmui. Kadangi regione gyventojų nedaug, golfo aikštynai orientuoti į poilsiautojus.

Pagal parengtą Alytaus apskrities bendrąjį planą, apskrities teritorijoje planuota įrengti 8 golfo laukus. Alytaus apskrities teritorijos BP rekomenduojama suaktyvinti dabartiniu metu ypatingą poreikį įgaunančios golfo laukų kūrimo idėjos, keltos dar 1998 m. Druskininkų bendrajame plane, realizavimą. Pagal kartografinę bei natūrinę rekognoskuotę Alytaus regione išaiškintos 8 zonos tinkamos golfo laukams lokalizuoti:

- Druskininkų savivaldybėje – Snaigupės-Ricielių arealas (prioritetinis);
- Lazdijų raj. savivaldybėje – Gailieko, Salų ir Paveisininkų arealai;
- Alytaus raj. savivaldybėje – Paneveiglio (prioritetinis) ir Obelijos arealai;
- Varėnos raj. savivaldybėje – Padaugės ir Vilkiutinio arealai.

Šiuo metu apskrities teritorijoje veikia 2 golfo aikštynai: „Vilkės golfo klubas“, Kamorūnų kaimas, Druskininkų ir Lazdijų rajono savivaldybėje, Raganiškės kaime, kempinge „Šilaičiai“.

4.2.5. Žirgynai

Apskrities teritorijos bendrajame plane numatyta, kad Alytaus regione tikslinga turėti ir Dzūkijos hipodromą, kas yra numatyta apskrities strateginiame plane, tačiau abejojama, ar teikiamas jo lokalizavimas Varėnos raj. savivaldybėje ar yra optimalus variantas – plano rengėjai teigia, kad racionaliausia būtų tokio masto ir specifikos sportinės-pramoginės rekreacijos infrastruktūros objektą priartinti prie paties regiono centro (pvz. Luksnėnų ar Ūdrijos apylinkės). Žirgo tematika kuriamas sportinis-pramoginis kompleksas kartu su hipodromu, apskritai, galėtų pasitarnauti aukščiau minėto Alytaus (miesto ir rajono) savivaldybės reprezentacinio objekto (parko) paieškoms.

Šiuo metu Alytaus apskrityje žirgynų, jodinėjimo paslaugas teikia 11 įmonių ir privačių asmenų:

1. Individuali įmonė „Irmas“, Alytus;
2. Nemunas Park Residence Hotel, Geištarai, Nemunaičio k., Alytaus r.;
3. Sodyba „Burlingė“, Metelytės k., Simno sen., Alytaus r.;
4. Gintaro Kvedaravičiaus Šilo sodyba, Stražiškių k., Alytaus sen., Alytaus r.;
5. V.Pliuskienės žirgynas, Tūriškės kaimas, Krosnos sen., Lazdijų raj.;
6. A.Šmulksčio žirgynas, Seirijų kaimas, Seirijų sen., Lazdijų raj.;
7. Ūkininkas Marijus Bernatonis, karietos su žirgais nuoma įvairiomis progomis, Žemaitkiemio kaimas, Lazdijų raj.;
8. Lazdijų žirgininkų klubas, Lazdijai;
9. Kaimo turizmo sodyboje, Kapiniškių kaime;
10. Dubičių žemės ūkio bendrovė siūlo pajodinėti žirgais, pasivažinėti važeliu;
11. Jodinėjimas Druskininkuose “FREEDIRECTION”.

4.3. TURIZMO INFRASTRUKTŪRA

Sudarant palankesnes individualaus keliavimo po šalį sąlygas ir siekiant dar geresnių Alytaus apskrities turizmo galimybių, tikslinga išvystyti nacionalinius, regioninius bei rajoninius (lokalinius) turizmo maršrutus (turizmo trasas), plėtoti esamus ir kurti naujus turizmo traukos centrus, rekreacines vietas su gerai išvystyta rekreacine infrastruktūra.

4.3.1. Automobilių turizmas

Europos Sąjungos šalyse automobilių turizmas nėra išskiriamas į atskirą turizmo segmentą, jose nėra planuojamos automobilių turizmo trasos, jų plėtrą būtų galima sieti tik su bendros kelių infrastruktūros plėtra.

Alytaus apskrities teritorijai bendrojo plano sprendiniai yra konkretizuoti. Juose yra numatyta regiono žiedinė autoturizmo trasa ir jos tęsiniai į kitas Lietuvos teritorijas, kuriais galėtų būti suformuota tranzitinė autoturizmo trasa per Alytaus apskritį.

Patvirtintuose saugomų teritorijų tvarkymo planuose dažniausiai yra nurodomi tik bendri pasiūlymai autoturizmui šiose teritorijose plėtoti. Tuose planuose, kur pateikiami konkretni pasiūlymai, tame tarpe ir savivaldybių bendruosiuose planuose, apsiribojama ne trasų, o

galimų autoturizmo maršrutų aprašymais. Tačiau vertinant šių maršrutų įtraukimą į rengiamą Alytaus apskrities specialųjį planą bei galimybę suteikti jiems trasų statusą, akivaizdu, kad šios trasos galėtų būti tik vietinės reikšmės.

Įvairiuose informacijos šaltiniuose siūlomi maršrutai, keliauti automobiliu, dažniausiai tėra lankomų objektų, gyvenviečių išvardijimas, tačiau visiškai nesvarstomi techniniai važiavimo aspektai, t.y. kokios būklės keliais teks keliauti, kokį automobilį siūloma pasirinkti kelionei arba kokį ir kur galima bus išsinuomoti ir pan. Netgi toks svarbus aspektas kaip maitinimo arba apgyvendinimo paslaugos svarstomi gana retai. Be to, pastebėta, kad daugeliu atvejų siūlomi automobiliniai maršrutai sutampa su pagrindinėmis apskritai transporto važiavimo kryptimis, t.y. keliais, kuriuose yra didelis eismo intensyvumas.

Nacionalinio lygmens autoturizmo specialiajame plane yra suformuotos šios Nacionalinės autoturizmo trasos, apimančios ir dalį Alytaus apskrities:

- **Nemuno kelias**
(Veisiejai – Druskininkai – Merkinė – Alytus – Birštonas – Rumšiškės – Kaunas – Jurbarkas – Šilutė – Rusnė). Trasa reprezentuoja panemunių kultūros, istorijos ir kraštovaizdžio įvairovę (nuo Dūkijos miškų iki Mažosios Lietuvos);
- **Jono Pauliaus II piligrimų kelias**
(Marijampolė – Pivašiūnai – Trakai – Vilnius – Kaunas – Šiluva – Tytuvėnai – Žemaičių Kalvarija – Šiauliai – Kryžių kalnas);
- **Sūduvos keliai** (Jurbarkas – Šakiai – Lukšiai – Kudirkos Naumiestis – Vilkaviškis – Virbalis – Vištytis – Marijampolė – Žuvintas – Prienai – Birštonas). Trasa reprezentuoja Sūduvos lygumų agrarinį ir Šešupės slėnių kraštovaizdį, savasties suvokimo istoriją (J. Basanavičiaus gimtinė, V. Kudirkos veikla ir kt.).

Alytaus apskrities teritorijos bendrajame plane Alytaus regioną pristato autoturizmo trasa „**Dainavos žiedas**“ – tai kiek transformuota Alytaus regiono teritorijai LR teritorijos bendrajame plane rekomenduoto „**Dūkijos parkų žiedo**“ versija maršrutu: Alytus – Seirijai – Simnas – Lazdijai – Pazapsiai – Kapčiamiestis – Veisiejai – Leipalingis – Druskininkai – Liškiava – Merkinė – Marcinkonys – Zervynos – Rudnia – Dubičiai – Varėna – Daugai – Pivašiūnai – Butrimonys – Punia – Alytus, apjungianti visus regiono savivaldybių bei turizmo centrus ir leidžianti susipažinti su vaizdingiausiomis bei gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis regiono teritorijomis, pirmiausiai esamais ir perspektyviniais valstybiniais parkais. Bendras teikiamos trasos ilgis apie 320 km. Numatytos didįjį trasos žiedą įvairiuose segmentuose pagal keliaujančiųjų pasirinkimą leidžiančios sutrumpinti atkarpos (Seirijai-Leipalingis, Seirijai-Gudeliai, Veisiejai-Kapčiamiestis, Alytus-Nemunaitis-Merkinė, Merkinė-Varėna, Varėna-Zervynos), taip pat ir iš šio žiedo išvedančios arba į jį įvedančios atkarpos Suvalkų, Seinų, Gardino, Rūdninkų (Vilniaus), Onušio (Vilniaus), Birštono (Kauno), Prienų (Kauno), Marijampolės ir Kalvarijos kryptimis.

Bendrajame plane numatyti ir papildomi rajoniniai autoturizmo maršrutai:

- „Vakarų Dainava“ (Alytus – Seirijai – Meteliai – Simnas – Lazdijai – Veisiejai – Druskininkai – Merkinė – Nemunaitis – Alytus),
- „Rytų Dainava“ (Alytus – Nemunaitis – Merkinė – Marcinkonys – Dubičiai – Varėna – Daugai – Pivašiūnai – Punia – Alytus),
- „Nemuno Dainava“ (Alytus – Seirijai – Druskininkai – Merkinė – Nemunaitis – /Alytus/ – Punia – Birštonas – Prienai – Balbieriškis – Alytus).

Alytaus regiono vakarine bei pietine dalimi praeina LR teritorijos bendrajame plane numatytas nacionalinis reprezentacinis kultūrinio autoturizmo maršrutas „**Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys**“ atkarpoje: (Birštonas) - Punia - Daugai – Varėna - Zervynos - Marcinkonys - Merkinė - Druskininkai - Veisiejai - Lazdijai – (Kalvarija).

Keliaujantiems automobiliais akivaizdžiai trūksta turistinės informacijos, esama informacija neretai būna blogai prieinama, ir neefektyvi.

Informaciniai standai, esantys nacionaliniame ir regioniniuose parkuose pateikia informaciją arba tik apie parką, arba apie savivaldybę/seniūniją, arba lankomą objektą. Labai dažna problema, kad esančiose informacinėse schemose labai sunku indentifikuoti vietą, kurioje yra lankytojas. Informacija niekaip nesiejama su lankytiniais arba paslaugų objektais kaimyninėse teritorijose, schemose itin mažai arba išvis nėra informacijos apie paslaugas. Trūksta viešai eksponuojamos specialios informacijos turistams, keliaujantiems automobiliais. Dažnai turizmo informacijos standai eksponuojami tokiose vietose, kur nėra įrengta automobilio sustojimo vieta. Trūksta iš anksto informuojančių ženklų, kad artėjama prie posūkio į lankytiną vietą

Tačiau Alytaus apskrityje yra aiškios nuorodos į visus esančius Turizmo informacijos centrus, taigi, turistui neteks klaidžioti ir ieškoti.

Apžvalga pro automobilio langą keliaujant negali būti pagrindinė automobilių turizmo atrakcija. Kraštovaizdžio apžvalgai turi būti įrengiamos specialios, turizmui pritaikytos apžvalgos aikštelės (regyklos) – teritorija skirta stebėti atsiveriančią panoramą. Už šių regyklų įrengimą turėtų būti atsakingos vietos savivaldos institucijos. Tam tikslui labai tinka piliakalnių, kurių pakelėse yra gausu. Svarbiausia automobilių turizmo atrakcija dieną turėtų būti lankytini objektai, o vakarais – paslaugos ir pramogos. Keliautojai, sustojantys lankytinose vietose, automobiliais per dieną nuvažiuoja iki 150 kilometrų.

Kompleksiškai gauti paslaugas (nakvynės, maitinimo, techninio aptarnavimo, laisvalaikio, pramogų), autoturistas gali tikėtis tik Druskininkuose ir, iš dalies, Alytuje. Šiuo metu veikia tik du kempingai autoturistams ir tik Druskininkuose. Kaimo turizmo sodybos dažniausiai būna užsakomos iš anksto, arba, jose niekas negyvena ir tiesiog autoturistui atvykus užsisakyti nakvynę bus sudėtinga.

Autoturistams labai aktuali paslauga yra degalinių teikiamos paslaugos.

Alytaus apskrityje degalinės yra įrengtos pakankamai tankiai. Tačiau trūksta poilsio aikštelių. Viešųjų tualetų.

Autoturizmo trasos ir jose esanti paslaugų infrastruktūros įvairovė turi turėti aiškiai apibrėžtą tikslą - kuo ilgiau užlaikyti turistą ir sudaryti sąlygas jam pirkti paslaugas.

4.3.2. Dviračių ir pėsčiųjų turizmas

Gerai išvystytas dviračių trasų tinklas su visa infrastruktūra skatintų aktyvaus poilsio turizmo plėtrą ir didintų turistų srautus.

Nagrinėjant esamos būklės dviračių ir pėsčiųjų trasas Alytaus apskrities teritorijoje, buvo remtasi šiais teritorijų planavimo dokumentais:

- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas;
- Nacionalinių dviračių trasų specialusis planas;
- Alytaus apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas;
- Alytaus miesto bendrasis planas;
- Alytaus rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas;
- Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrasis planas;
- Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas;
- Varėnos rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas;

Pagal Alytaus apskrities teritorijos bendrąjį planą prioritetas teikiamas kryptingam Dainavos krašto pažinimui. Todėl dviračių turizmo atžvilgiu tam tarnauja regioninė dviračių turizmo trasa. Regioninės turizmo trasų sistemos pagrindą sudaro du Alytaus apskritį pristatantys autoturizmo bei veloturizmo trasų žiedai.

Pagrindine veloturizmo trasa Alytaus apskrityje galima laikyti veloturizmo trasą „**Dzūkijos dviračių žiedas**“ – ši regioninė dviračių turizmo trasa, apima kiek didesnę nei Alytaus apskrities Dzūkijos arealą maršrutu: Alytus - Kriokialaukis – Simnas - Meteliai - Teizai – Verstaminai - Lazdijai - Kučiūnai - Kauknoris - Kapčiamiestis - Veisiejai - Leipalingis – Druskininkai – Liškiava – Merkinė – Puvočiai – Marcinkonys – Lynežeris – Zervynos – Žiūrai -Varėna – Daugai – Pivašiūnai - (Onuškis–Aukštadvaris-Stakliškės) – Butrimonys – Punia – (Birštonas-Prienai) – Alytus. Trasa apjungia visus apskrities savivaldybių bei turizmo centrus. Bendras trasos ilgis apskrityje apie 280 km. Joje taip pat numatytos bendrąjį trasos žiedą įvairiuose segmentuose pagal važiuojančių dviratininkų pasirinkimą leidžiančios sutrumpinti atkarpos (Alytus-Nemunaitis-Merkinė, Meteliai-Seirijai-Krikštonys-Leipalingis, Alytus-Nemunaičio kaimas-Miroslavas-Seirijai, Lazdijai-Veisiejai, Seirijai-Gudeliai, Veisiejai-Paveisiejai, Puvočiai-Žiūrai, Lavysas-Perloja-Tolkūnai, Einorai-Ilgai-Šiuksčiakalnis, Butrimonys-Raižiai-Alytus, Pivašiūnai-Eigirdonys-Butrimonys, Punia-Alytus), alternatyvios atkarpos (Kapčiamiestis-Gerdašiai-Druskininkai, Simnas-Krosna-Šeštokai-Rudamina-Lazdijai, Būdvietis-Galiniai-Lazdijai), taip pat su nacionaliniu dviračiu trasų tinklu susiejančios atkarpos Valkininkų (Rūdninkų ir Trakų), Eišiškių, Sangrūdos, ir Marijampolės kryptimis.

Taip pat ir Alytaus apskrities teritorijos bendrajame plane pateikiamas dviračių turizmo pagrindinių bei trumpinamųjų trasų tinklas leidžia papildomai realizuoti po keletą laisvai pasirenkamų vietinio lygmens pažintinių žiedinių maršrutų. Perspektyvūs gali būti ir šie tiksliniai trumpinamasis atkarpos panaudojantys rajoninio lygmens pažintiniai žiediniai maršrutai.

Papildomi rajoniniai veloturizmo maršrutai sutampa su autorurizmo maršrutais:

- „Vakarų Dainava“ (Alytus – Kriokialaukis - Simnas – Meteliai - Verstaminai – Lazdijai – Kapčiamiestis – Veisiejai - Druskininkai – Merkinė – Nemunaitis – Alytus);
- „Rytų Dainava“ (Alytus – Nemunaitis – Merkinė – Marcinkonys – Lynežeris - Zervynos – Varėna – Daugai – Pivašiūnai – Butrimonys - Punia – Alytus);
- „Nemuno Dainava“ (Alytus – Miroslavas - Seirijai – Krikštonys – Leipalingis - Druskininkai – Merkinė – Nemunaitis – /Alytus/ – Punia – Birštonas – Prienai – Balbieriškis - Alytus).

Alytaus apskrities pakraščiu praeina dar vienos pagal *PHARE* projektą numatytos reprezentacinės pažintinės dviračių turizmo trasos – „**Keturių sostinių žiedas**“ atkarpa: (Stakliškės) – Butrimonys – Punia – (Birštonas).

Per Alytaus apskrities pietinę bei rytinę dalis yra suplanuotas „**Euro Velo**“ sistemos trasų koridorius „**Rytų Europos takas**“ Nr. 11. Teikiamas toks šios trasos kelias: Akmeniai – Kučiūnai – Veisiejai – Varnėnai – Leipalingis – Druskininkai. Ši trasa apskrities bendrajame plane rekomenduojama kiek kitokiu maršrutu: pro Grūtą – Latežeris – Marcinkonys – Puvočiai – Merkinė – Nedingė – Daugai – Pivašiūnai – Eigirdonys – (Dusmenys).

Trasos ilgis Alytaus apskrities teritorijoje apie 150 km.

Be jau paminėtų trasų Alytaus apskrityje yra nemažai kitų dviračių ir pėsčiųjų trasų maršrutų, kurie pateikti 4.3.1. lentelėje.

Dažnai pasitaikantys dviračių ir pėsčiųjų turizmo trasų trūkumai:

- prasta daugumos įrengtų specialių dviračių takų būklė (duobės, aplaužyti lauko baldai pakelėse ir kt.);
- trasose trūksta informacinių ženklų apie gretimus lankytinus objektus;
- nepakankamai įrengtų atokvėpio aikštelių trasose;
- vis dar aktualus maitinimo paslaugų objektų trūkumas trasose.

Perspektyviausiomis laikomos tos turistinės dviračių ir pėsčiųjų trasos, kurios yra integruotos į paslaugų turizmo infrastruktūros sistemą – yra galimybė keisti transporto priemonę, naudotis tomis pačiomis dviratininkų ir vandens turistų stovyklavietėmis ir panašiai.

4.3.1. lentelė. **Dviračių ir pėsčiųjų trasų maršrutai Alytaus apskrities teritorijoje**
(2009 m. duomenys)

	Tako pavadinimas	Vieta/adresas	Tako ilgis
1. Pėsčiųjų takai	1.1. Vidzgirio botaninio draustinio ekologinis pažintis takas*	Vidzgirio botaninis draustinis (Vidzgirio miškas). Alytaus m. savivaldybė. Alytaus urėdija, Alytaus girininkija.	Tako ilgis – 2,7 km.
	1.2. Punios šilo pėsčiųjų takas*	Punios šilas. Punios girininkija.	Tako ilgis – 1,2 km.
	1.3. Žuvinto ežero mokomasis pėsčiųjų takas*	Žuvinto biosferos rezervatas. Alekionių kaimas, Alytaus r. sav.	Tako ilgis - 350 m.
	1.4. Istorinis maršrutas*	Druskininkų sav. Druskininkų miestas	Maršruto ilgis - 2-3 km.
	1.5. Apžvalginis maršrutas*	Druskininkų sav. Druskininkų miestas	Maršruto ilgis - 2-3 km.
	1.6. Vainežerio parko*	Vainežerio k., Lazdijų r. sav.	Maršruto ilgis - 4 km.
	1.7. Trako botaninio-zoologinio draustinio pažintinis takas*	Trako botaninis draustinis. Trako miškas. Lazdijų r. sav.	Maršruto ilgis - 3,5 km.
	1.8. Prelomciškės gamtinis takas*	Prelomciškių k., Lazdijų r. sav.	Maršruto ilgis - 3,2 km.
	1.9. Gamtinis pažintinis takas Bijotų – Širvinto miškais*	Metelių k., Metelių regioninio parko direkcija, Lazdijų r. sav.	Maršruto ilgis - 4,1 km.
	1.10. Pažintinis takas Valkininkų miškų urėdijoje*	Šalčios girininkija, Santakos miškas. Varėnos r. sav.	Maršruto ilgis- 1,5 km.
	1.11. Alkūnės kampo pažintinis takas*	Čepkelių valstybinis rezervatas. Varėnos r. sav.	Maršruto ilgis – 1,5 km.

	1.12. Zackagirio pažintinis takas*	Marcinkonių k., (Dzūkijos nacionalinis parkas), Varėnos r. sav.	Maršruto ilgis – 10,8 arba 13,8 km.
	1.13. Girinio sveikatingumo takas*	Marcinkonių k., (Dzūkijos nacionalinis parkas), Varėnos r. sav.	Maršruto ilgis - 1 km.
	1.14. Senovinės bitininkystės*	Musteikos k. (Dzūkijos nacionalinis parkas), Varėnos r. sav.	Tako ilgis - 14 km.
	1.15. Takas Merkinės apylinkėmis.	Merkinė, (Dzūkijos nacionalinis parkas), Varėnos r. sav.	Tako ilgis – 3 km.
	1.16. Takas po Liškiava.	Liškiava (Dzūkijos nacionalinis parkas), Varėnos r. sav.	Tako ilgis – 2 km.
2. Dviračių maršrutai	2.1. Dviračių maršrutas "Kitoks traukinys: Olita-Orany".	Alytus m. I Alytaus senojo geležinkelio pylimas iki Senosios Varėnos, Alytaus m. ir rajono sav., Varėnos sav.	Maršruto ilgis - apie 50 km.
	2.2. Dviračiu po miestą 1.*	Alytaus m. sav. (<i>Rotušės aikštė - Dainų slėnis - S. Dariaus ir S. Girėno g.</i>)	Maršruto ilgis -6,41 km.
	2.3. Dviračiu po miestą 2. *	Alytaus m. sav. (<i>Rotušės aikštė - Radžiūnų piliakalnis.</i>)	Maršruto ilgis -8,75 km.
	2.4. Dviračių takas Alytaus panemune.*	Alytaus m. sav. (<i>A.Baranausko g., ant buvusio geležinkelio, ir baigiasi Alytaus šilvelyje</i>)	Maršruto ilgis – 6 km.
	2.5. Žilvino takas.*	Druskininkų sav.	Maršruto ilgis: 6 km, 8 km, 10 km.
	2.6. Žvaigždžių orbita. *	Druskininkų sav.	Maršruto ilgis: 9 km, 12 km, 24 km.
	2.7. Marcinkonys - Darželiai - Kapiniškės -Margionys - Marcinkonys	Marcinkonys, Varėnos r. sav.	Maršruto ilgis - 27 km
	2.8. Marcinkonys - Zervynos - Mančiagirė - Žiūrai - Trakiškiai - Mardasavas - Puvočiai - Kašėtos - Marcinkonys	Marcinkonys, Varėnos r. sav.	Maršruto ilgis - 40 km.

	2.9. Dviračiu po Valkininkų miestelį	Valkininkai, Varėnos r. sav.	Maršruto ilgis - 3,1 km.
--	--------------------------------------	------------------------------	--------------------------

* įrengtas paženklintas takas (trasa).

4.3.3. Vandens turizmas

Alytaus apskrities teritorijoje dar viena siūloma turizmo paslauga - vandens turizmas. Remiantis Lietuvos ir pasaulio turizmo statistika bei prognozėmis, turizmas ir toliau išlieka viena sparčiausiai augančių ūkio šakų. Vandens turizmas – ne išimtis, todėl būtina ieškoti naujų vandens turizmo maršrutų, plėtoti daugiau ir įvairesnių vandens turizmo paslaugų, diegti naujas rekreacijos, susijusios su vandeniu, formas.

Alytaus regiono vandens turizmo sistemos pagrindą sudaro:

1. Nacionalinę ir tarptautinę svarbą turinti svarbiausioji regiono vandens turizmo trasa – Nemuno vandens kelias.
2. Regioninės svarbos Merkio bei Ūlos vandens keliai, skirti ribotam ir reguliuojamam (dėl šių upių ir jų slėnių ypatingos gamtinės vertės bei didelio ekologinio jautrumo) vandens turizmui baidarėmis, kanojomis arba valtimis.
3. Lokalinės svarbos Baltosios Ančios vandens kelias su aukštupio ežerų žiedu, skiriamas vandens turizmui baidarėmis, kanojomis arba lengvomis valtimis.
4. Kitos didesnės Alytaus regiono upės (Varėnė, Spengla, Seira, Kirsna, Peršėkė ir pan.).

Nacionalinę ir tarptautinę svarbą turinti svarbiausioji regiono vandens turizmo trasa – Nemuno vandens kelias Alytaus apskrityje tęsiasi 60 kilometrų, tačiau vandens turizmui naudojamos priplaukos – Alytaus miesto ir Varėnos rajono savivaldybių veikia neefektyviai, kadangi į jas užsuka tik pavieniai vandens turistai, nuolatinių maršrutų vandens transportu nėra. Efektyviai veikia tik Druskininkų priplauka, populiariausias maršrutas iš šios priplaukos – kelionė garlaiviu į Liškiavą. Vandens turizmas Nemuno aukštupyje sunkus ir dėl upės gylio, dėl šiuolaikiškų, turinčių nedideles grimzles laivų stygiaus, nėra vandens turizmui pritaikytos infrastruktūros: neteikiamos apgyvendinimo, maitinimo, laisvalaikio ir pramogų paslaugos.

Populiariausiais vandens turizmo maršrutai Alytaus apskrityje: Merkio (98 km. ilgio trasa) bei Ūlos (57 km. ilgio trasa) upėse. Įprasta, kad didžiausią įtaką maršrutų populiarumui turi gamtos sąlygos – upės vaizdingumas, sraunumas, gamtos natūralumas ir pan., tačiau ne mažesnę įtaką maršruto pasirinkimui turi ir infrastruktūros išplėtojimas. Ūla yra Merkio upės intakas, todėl natūralu, kad tai pritraukia gausų kiekį vandens turistų, juolab kad ši teritorija turi koncentruotą nuomos paslaugų teikėjų pasiūlą, t. y. gausias vandens turizmo priemonių nuomos galimybes. Kol kas sąlygiškai geriau išplėtotą būtent tik Merkio ir Ūlos upių maršrutų infrastruktūra. Tačiau vis tiek trūksta infrastruktūros ir paslaugų, kurios būtų ne tik nuoma, bet ir turistų srauto aptarnavimas (apgyvendinimas, maitinimas ir pan.). Dažniausiai keliaujantys vandens turizmo priemonėmis turistai ir lankytojai maitinasi patys, nes trasoje įsigyti ir garantuoti maitinimą kol kas yra sudėtinga. Nepakanka siūlomų paslaugų įvairovė, nepakankamai dėmesingai analizuojami vandens turistų srauto poreikiai ir galimybės.

Lokalinės svarbos Baltosios Ančios vandens kelias su aukštupio ežerų žiedu, skiriamas vandens turizmui baidarėmis, kanojomis arba lengvomis valtimis. Nors vystant vandens turizmo infrastruktūrą pagaminta 11 medinių informacinių nuorodų, kurios įrengtos vandens turizmo trasoje Baltosios Ančios upėje (informacinės nuorodos įrengtos poilsiavietėse, lankytinuose objektuose), tačiau reikalinga sutvarkyti viešąją infrastruktūrą (poilsines, suolelius, laužavietes, palapinių statymo vietas, privažiavimus su automobilių stovėjimo aikštelėmis, persirengimo kabinas, tualetus, lieptus, vaikų žaidimo aikšteles, laužavietes, tinklinio, krepšinio aikšteles, šiukšlines, nardymui bei kitą pasyviai ir aktyviai poilsiui būtiną infrastruktūrą).

Kitos didesnės Alytaus regiono upės (Varėnė, Spengla, Seira, Kirsna, Peršėkė ir pan.) vandens turizmui dėl nepakankamo vandeningumo arba aplinkos neatraktivumo gali būti panaudotos tik labai ribotai, todėl specialios vandens turizmo infrastruktūros kūrimas prie jų nėra prioritetas ar net tikslingas.

Vandens turizmo išteklius sudaro ne tik vandens turizmo maršrutas ar trasa, tačiau ir gamtiniai išteklių bei kultūrinis paveldas jos prieigose. Lankytinų turistinių vandens turizmo maršrutų aprašymuose įtraukti lankytini objektai esantys, 1 km spinduliu į abi puses nuo potencialaus vandens telkinio kranto linijos. Dauguma jų yra sunkiai pasiekiami ir nepritaikyti lankyti (ypač iš upės pusės). Tačiau numatant viešąją turizmo infrastruktūrą galima prognozuoti, kad turistų interesas tokiems objektams pagerės, padidės jų svarba ir lankomumas.

Informacija, rinkodaros ir marketingo priemonės vandens turizmo srityje yra minimaliai plėtojamos. Trūksta informacijos spaudoje, leidiniuose, žiniasklaidoje apie galimus vandens turizmo maršrutus, nėra būtinų specializuotų vandens turistams skirtų leidinių. Trūksta žemėlapių, skirtų vandens turistams, o labai svarbu, kokią infrastruktūrą jis ras trasoje: privažiavimas, įlipimas, išlipimas, atokvėpio vieta, poilsiavietė ar stovyklavietė ir pan.

Alytaus apskrityje yra pakankamai išteklių vandens turizmui ir rekreacijai plėtoti, tačiau jie nėra pilnai išnaudojami. Vandens turizmo plėtros strategijos trūkumas Lietuvoje, ilgalaikių vandens turizmo įgyvendinimo priemonių stoka stabdo šios turistinės veiklos plėtrą. Neaiški padėtis maršrutuose, neaiški informacija bukletuose ir Internetinėse svetainėse, informacija pagal paslaugų teikėjo galimybes ir lūkesčius dažnai apriboja vandens turistų ir lankytojų galimybes. Todėl reikalinga gerinti vandens turizmo maršrutų infrastruktūrą, ženklinti vandens turizmo maršrutus, populiarinti esamus ir mažiau žinomus vandens turizmo maršrutus, pratęsti vandens turizmo sezoną iki 6-8 mėnesių (šiuo metu vandens turizmo sezonas yra keturi mėnesiai didžiosiose upėse – Nemunas, Merkys, o sezonas Ūlos, Šalčios, t. y. mažesnių upių maršrutuose – 5 mėnesiai), , skatinti mažąją pramoginę laivininkystę – tam ypač tinkami didieji regiono ežerai Dusia ir Metelys (buriavimui), bei Veisiejų regioninio parko ežerai (plaukimui baidarėmis).

Vandens turizmo maršrutai Alytaus miesto ir rajono savivaldybėje:

- Nemuno upė. Maršruto pradžia ir pabaiga: Pradžia: Miežionių kaimas, pabaiga: Margaravos kaime. Maršruto ilgis: 60 km. Nemunu galima plaukti irkliniais ir motoriniais laiveliais;
- Peršėkės atkarpa. Pradžia: Buktininkų kaimas, pabaiga: Rudziakampiai. Maršruto ilgis – 15 km;
- Varėnės atkarpa. Pradžia Vaikantonys, pabaiga Vėžionys. Maršruto ilgis – 6 km.

Vandens turizmo maršrutai Nemuno upe Druskininkų savivaldybėje:

- Druskininkai – Liškiava - Druskininkai. Maršruto trukmė: iki 3,5 val.;
- Druskininkai – Švendubrė - Druskininkai. Maršruto trukmė: iki 2 val.;
- Druskininkai – Meilės sala – Druskininkai. Maršruto trukmė: iki 1 val.

Plaukiant Nemunu galima pamatyti Nemuno krante įsikūrusią Liškiavą, garsėjančią barokine bažnyčia ir dominikonų vienuolyno ansambliu, piliakalnius; Merkinę, kurios didžiausia vertybė – archeologinis paveldas, o senoji miesto dalis – urbanistikos paminklas. Merkinėje ir Liškiavoje įrengtos prielaukos. Iki šiol Druskininkų savivaldybėje intensyviausiai buvo išnaudojama tik Nemuno upė. Populiariausias maršrutas – kelionė garlaiviu į Liškiavą.

Vandens turizmo maršrutai Lazdijų rajono savivaldybėje:

- Veisiejai – Ančios ežeras – Baltosios Ančios upė – Baltoji Ančia - Baltosios Ančios vandens jėgainė – Nemunas. Maršruto pradžia ir pabaiga: Veisiejai-Nemunas. Maršruto ilgis: 30 km. Lankytini objektai: buvusio Veisiejų dvaro fligelis, Švč. Jurgio bažnyčia, žydų senosios kapinės, Juozo Neimonto kapas ir paminklas miestelio centre, paminklinis akmuo esperanto kalbos kūrėjui Liudvikui Lazariui Zamenhofui, Veisiejų istorinis miesto centras, Skulptūrų parkas Veisiejų miesto centre, Veisiejų uosis, Dainaviškių senkapiai, Ančios ežero dubaklonis su Mėčiūnų piliakalniu, Vainežerio senovės gynybinis įtvirtinimai bei medžių muziejus, 1831 m. sukilimo organizatorės – grafitės Emilijos Platerytės kapas bei paminklas, Kompozitoriaus Česlovo Sasnausko gimtasis namas, paženklintas memorialine lenta, storinis paminklas prie bažnyčios bolševikų šulinyje nukankintiems Lietuvos partizanams, senovės gyvenvietė, vadinama Pinčiaragiu, Baltosios Ančios vandens jėgainė.
- Ančios ežeras – Baltosios Ančios upė-Nemunas. Maršruto pradžia ir pabaiga šiaurinė Veisiejų ežero dalis-Nemunas. Maršruto ilgis 30 km.
- Niedaus upė – Veisiejų ežeras. Maršruto pradžia: Kapčiamiestis, upė Niedus. Pabaiga: Kaimo turizmo sodyba ŠILAS Paveisieuose arba Dainaviškiuose. Maršruto ilgis: 10 km. Lankytini objektai: Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčia; Paveisininkų piliakalnis.
- Ančios ežeras. Maršruto pradžia ir pabaiga: Jezdas – Veisiejai. Maršruto ilgis: 12 km. Lankytini objektai: Dainaviškių senkapiai, Ančios ežero dubaklonis, Mėčiūnų piliakalnis, Vainežerio senovės gynybiniai įtvirtinimai bei medžių muziejus.
- Ilgis-Dumblelis. Maršruto pradžia ir pabaiga: Kapčiamiestis - Baltosios Ančios įsiliejimas į Nemuną. Maršruto ilgis: 20 km. Lankytini objektai: senovės gyvenvietė, vadinama Pinčiaragiu, Baltosios Ančios vandens jėgainė.
- Snaigynas - Trikojis. Maršruto pradžia ir pabaiga: Snaigyno ežeras (šiaurinė jo dalis) – Trikojis. Maršruto ilgis: 7 km.

Vandens turizmo maršrutai Varėnos rajono savivaldybėje:**Ūlos upėje:**

- Dubičiai – Krokšlys. Maršruto ilgis: 12 km . Nuo Dubičių iki Krokšlio upė teka kanalu. Lankytini objektai: 57 km. Gatvinis Dubičių kaimas, kuriame likę Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto medžioklės pilies pamatai, žuvusiųjų sukilėlių atminimui 1933 pastatytas paminklas, mūšio vietoje kryžius, 45 km Čepkelių rezervatas - viena iš seniausių ir unikaliausių miško pelkių, mišku apaugusios žemyninės kopos, vertinga ir reta miško pelkių augalija bei gyvūnija. Krokšlyje yra turistinė stovykla: palapinės, pirtis, pobūvių salė 15-ai žmonių, sportinių žaidimų aikštelė, dviračių, baidarių nuoma.

- Krokšlys – Rudnia. Maršruto ilgis: 7 km. 43 km. Lynupio intakas, kuris išteka iš Lyno ežero, kurio pakrantės pakraštyje įsikūręs senas Lynežerio kaimas. 2 km. nuo Ūlos ežero yra stovyklavietė: iki 200 palapinių, pirtis, laužavietė, transporto paslaugos. 38 km. Sietnyčios intakas ir Rudnios kaimas. Ūlos vidurupio slėnis nuo Rudnios iki Zervynų – Ūlos landšaftinis draustinis.

Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje vienos dienos vandens maršrutai Ūlos upe:

- Zervynos – Trakiškiai, trukmė 6 val. Įlipimo vieta – aikštelė prieš Zervynų kaimą. Maršruto pabaiga – Trakiškių stovyklavietė. Lankytini objektai: 20 km. etnografinis Zervynų kaimas, kuriame išlikę senovinių sodybų, kryžių; 12 km. įsikūręs Mančiagirės kaimas, kuriame yra Dzūkijos nacionalinio parko stovyklavietė, kaimo turizmo sodyba, toliau - versmė „Ūlos akis“; 10 km. Žiūrų kaimas su etnografiniu ansambliu; 9 km. Trakiškių kaimas, kuriame įkurta stovyklavietė ir kaimo turizmo sodyba.
- Mančiagirė – Puvočiai, trukmė 6 val. Įlipimo vieta - prie tilto kelyje Varėna-Marcinkonys. Maršruto pabaiga – Puvočių stovyklavietė.
- Trakiškiai – Puvočiai, trukmė 3 val. Įlipimo vieta - Trakiškių stovyklavietė. Maršruto pabaiga – Puvočių stovyklavietė.

Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje dviejų dienų vandens maršrutai Ūlos upe:

- Zervynos – Puvočiai, trukmė 8 val. Įlipimo vieta – aikštelė prieš Zervynų kaimą. Nakvynės vieta – Trakiškių arba Mardasavo stovyklavietės. Maršruto pabaiga – Puvočių stovyklavietė. Plaukioti Ūla Nacionalinio parko teritorijoje galima nuo gegužės 1 d. iki spalio 1 d. Plaukiant Ūlos upe Nacionalinio parko teritorijoje reikalingi leidimai.

Merkio upėje:

- Valkininkai – Pamerkiai. Trasos ilgis: 18 km. Lankytini objektai: Valkininkų miestelis, įsikūręs Gelužos, Šalčios ir Merkio santakų tarpupiuose, senoji miestelio dalis – urbanistikos paminklas, išlikę buvusio vienuolyno griuvėsiai. Netoliese Čižiūnų gatvinis kaimas – architektūros paminklas. Santakos miške įrengtas Pėsčiųjų takas, pritaikytas neįgaliesiems, yra apžvalgos aikštelė. Prie Šalčios upės įkurta stovyklavietė. 82 km. įteka Spenglos upė, prie tilto per Merkio upę ir netoli įsikūręs Kukiškių kaimas. 71 km. Pamerkių kaimas – didelis, abipus upės išsibarstęs dzūkų sodžius, geležinkelio tiltas ir 0, 5 km. geležinkelio stotis. Kaime yra 2 kaimo turizmo sodybos ir stovyklavietė.
- Pamerkiai – Maskauka. Trasos ilgis: 17 km. Lankytini objektai: Pamerkių kaime – dzūkų sodžiai, 54 km. kiek toliau nuo upės, Akmenio kaimas, garsus medine bažnyčia ir varpine – architektūros paminklu ir akmeniu „Užkeikta merga“.
- Maskauka – Senoji Varėna. Trasos ilgis: 8 km. Lankytini objektai: Nepriklausomybės dešimtmečio paminklas, bažnyčia, bibliotekoje įkurtas M. K. Čiurlionio atminimo kambarys, paminklinis akmuo, skulptūrų ansamblis prie Merkio ir Varėnės santakos.
- Senoji Varėna – Perloja. Trasos ilgis: 12 km. Lankytini objektai: Senasis Varėnos, Salovartės kaimas, paminklas kunigaikščiui Vytautui, Kraštotyros muziejus, bažnyčia Perlojos kaime.
- Perloja – Paūliai. Trasos ilgis: 12 km.
- Paūliai – Puvočiai. Trasos ilgis: 7 km.
- Puvočiai – Trasninkas. Trasos ilgis: 4 km.
- Trasninkas – Alytaus – Druskininkų pln. Tiltas. Trasos ilgis: 8 km.
- Alytaus – Druskininkų pln. tiltas – Merkinė. Trasos ilgis: 3 km. Lankytini objektai: piliakalnis – landšaftinis istorinis draustinis, mūrinė bažnyčia, Kraštotyros ir genocido muziejus, Kryžių kalnelis Merkinėje. Iš viso trasos ilgis Merkio upe – 98 km, trukmė – 3 d. Sezonas IV-IX mėn. Merkiu leidžiamos sportinės-pažintinės kelionės visų tipų bemotoriais laivais.

Varėnės upėje:

- Maršruto pradžia: Varėnos rajonas (Bobriškių kaimas), esančio ties keliu Alytus – Vilnius. Trasos ilgis: 13 km.

Šalčios upėje:

- Maršrutas: Kaniūkai, Gerviškės - Šalčininkų pl.tiltas – Valkininkai. Trasos ilgis: 51 km. Iš viso trasos ilgis Šalčios upe – 63 km. Trukmė – 3 d. Sezonas - IV-IX mėn.

Šalčios ir Merkio upėse:

- Žygmantiškės – Valkininkai. Trasos ilgis: 15 km.
- Valkininkai – Pamerkiai. Trasos ilgis: 18 km.

Vandens turizmo trasų esama rekreacinė infrastruktūra pateikta 4.3.3.1., 4.3.3.2, 4.3.3.2, 4.3.3.4 lentelėse.

4.3.3.1. lentelė **Nemuno turistinė trasa**

Vietovardis/ištakas/i ntakas	Lankylini objektai	Turizmo infrastruktūra ir paslaugos	Siūloma infrastruktūra
Švendubrė. Įteka Nemunykštis.	Velnio akmuo, Raigardo slėnis - landšaftinis draustinis, Juodasis ir Užubalio kalnas, Švendubrės gatvinis kaimas		Švendubrės prieplauka
Meilės sala		Svečių namai „Meilės sala“	
Mizarai	Poilsio parko pieva – Druskininkų botaninis draustinis	Regykla	Atokvėpio vieta
Druskininkai. Įteka Ratnyčia		Druskininkų prieplauka, stovyklavietė, regykla. „One“ nuotykių parkas, Druskininkų vandens parkas	
Gailiūnai	Snaigupėlės atodanga – gamtos paveldo objektas		Prieplauka
Neravai			
Gailiūnai	Pilkapis Milžinkapis		
Viečiūnai			
	Paminklinis akmuo M. Graužiui, mineralinės versmės		
Liškiava. Įteka Liškiavė	Liškiavos piliakalnis ir alkakalnis. Akmuo su „jaučio pėda“, Liškiavos bažnyčia, dominikonų vienuolyno ansamblis, pilies bokšto liekanos, svirnas, Raganos akmuo	Liškiavos prieplauka. Pakrantėje - turistų stovyklavietė. Svečių namai Liškiavos kultūros centre.	

	Ulioko griova - gamtos paveldo objektas		
Žeimiai		Atokvėpio vieta	
Žiogeliai. Įteka Mašnyčios upelis		Kaimo turizmo sodyba „Žiogeliai“	Bemotorio transporto priepilauka
Randamonys		Stovyklavietė	
Įteka Grova			
Gudeliai	Uciekos skardis - gamtos paveldo objektas		
Krušonys	Krušonių ažuolas ir uosis - gamtos paveldo objektas		
Ulčičiai			
	Krušonių skardis - gamtos paveldo objektas	Atokvėpio vieta	
	Bajorės rėva - gamtos paveldo objektas		
Maksimai		Stovyklavietė	
Pašilingė			
Dubaklonis			
Įteka Merkys	Merkinės piliakalnis	Merkinės priepilauka, Merkio regykla prie tilto, atokvėpio vieta, stovyklavietė	
Merkinė	Jononių akmenys, kraštotyros, Laisvės kovų ir istorijos muziejai, Hitlerizmo aukų kapinės, bažnyčia, varpinė, rotušės liekanos		
	Siuvėjo rėva - gamtos paveldo objektas		
Maksimionys		Stovyklavietė	
Jonionys	Didžioji Janionių griova - gamtos paveldo objektas	Kaimo turizmo sodyba	
		Stovyklavietė (Kibyšių miške)	
	Neteisių ažuolai - gamtos paveldo objektas	Stovyklavietė, Atokvėpio vieta	
Miežionys			
Voverys			
Zivūlčiškė			
		Stovyklavietė (Noškūnų miške)	
Žilvičiai		Stovyklavietė	
Krikštonys	Krikštonių piliakalnis ir pilkapynas, bažnyčia		
Dubravai			
Buciniškė			
Vertelkos			
Jociūnai			

Vosbūčiai			
Plenta			
	Ruodonasis akmuo, Druskelės šaltinis, Klebono akmuo, aukščiausia Lietuvos eglė, Nemunaičio mineralinė versmė - gamtos paveldo objektai		
Lankos	Balkasodžio botaninis draustinis		
Nemunaitis	Bažnyčia, paminklas žuvusiems už Nepriklausomybę, Nemunaičio atodanga - gamtos paveldo objektas	Viešbutis „Nemunas Park Conference Centre & Residence Hotel“	Nemunaičio prielauka
Radžiūnai	Radžiūnų piliakalnis (Pilaitė), Vidzgirio botaninis draustinis	Regykla, atokvėpio vieta. Nuotykių parkas „Tarzanija“	
Sudvajai	Alovės atodanga – gamtos paveldo objektas	Stovyklavietė	
Alytus. Įteka Alytupis	Mitologinis akmuo (Klebonas) - gamtos paveldo objektas, Alytaus piliakalnis, piliakalnio papėdėje skulptūrų ekpozicija	Regykla	
	Mitologinis akmuo (Klebonas) - gamtos paveldo objektas	Regykla, Alytaus prielauka, regykla	
Panemuninkėliai			
Žaunieriškiai			
Rumbonys	Rumbonių piliakalnis, akmuo Pilupio šlaite, Raudonasis akmuo Norūnų miške	Stovyklavietė, atokvėpio vieta	
	Punios šilo ažuolai - gamtos paveldo objektas, Panemuninkų skardis - gamtos paveldo objektas, Punios piliakalnis - gamtos paveldo objektas	Stovyklavietė, Gintaro Kvedaravičiaus „Šilo“ sodyba Punios šile.	
Punia. Įteka Punelė	Margirio kalnas, Nečiuių šaltinis, Punios koplyčia, Ažuolų alėja	Atokvėpio vieta, regykla, automobilių stovėjimo aikštelė	Punios prielauka

4.3.3.2. lentelė **Merkio vandens trasa**

Vietovardis/ištakas/intakas	Lankytini objektai	Turizmo infrastruktūra ir paslaugos	Siūloma infrastruktūra
Įteka Mažasis Pirčiupis			
Įteka Pirčiupis			
Dargužiai. Įteka Graužupis	Dargužių etnografinis (mišraus plano) kaimas		Kempingas

Įteka Raudonėlė			
		Poilsiavietė	
Čižiūnai	Čižiūnų gatvinis kaimas - architektūros paminklas		
			Atokvėpio vieta
Valkininkai. Įteka Geluža	Senoji Valkininkų dalis - architektūros paminklas, bažnyčia. Pėsčiųjų pažintinis takas.	Stovyklavietė, regykla	
Pakleštarė			Privati stovyklavietė
Užuperkasis			
		Poilsiavietė	
Įteka Šalčia		Stovyklavietė	
			Poilsiavietė
Vainabalio ežeras			
Įteka Spengla			
Kukiškių kaimas		Nakvynės paslaugos sodyboje	Privati stovyklavietė
Įteka Verseka	Ichtiologinis draustinis		Privati stovyklavietė
Pamerkiai		Kaimo turizmo sodyba, stovyklavietė, nakvynės paslaugos „Pamerkių sodyboje“	
Biekšių kaimas		Stovyklavietė	
Molių kaimas		Poilsiavietė	
Įteka Duobupis			
Maskauka	Akmuo „Užkeikta merga“ – gamtos paveldo objektas		
Smalininkai			
Pamerkys		Poilsiavietė	
Senoji Varėna. Įteka Beržupis	Nepriklausomybės 10- mečio paminklas	Stovyklavietė „Juostandis“, Poilsiavietė	Privačios stovyklavietės
Varėna. Įteka Varėnė			
Įteka Derėžnyčios upelis			
Moliadugnis			
Salovartės kaimas		Kaimo turizmo sodyba	
Įteka Vardaunio upelis			Privačios stovyklavietės
Perloja	Paminklas kunigaikščiui Vytautui	Kaimo turizmo sodyba, nakvynės paslaugos „Keruzė“, Poilsiavietė	
Įteka Derežna			

Milioniškės kaimas		Kaimo turizmo sodyba, dvi turistinės stovyklos	
Įteka Nedzingis			
Milioniškės kaimas	Dzūkijos Nacionalinio parko pradžia	2 turistinės stovyklos, kaimo turizmo sodyba	Privačios stovyklavietės
Purpliai			
Ūlos - Pelesos žiotys. Paūliai.	Petriuko akmuo – gamtos paveldo objektas	Stovyklavietė	
			Privati stovyklavietė ir automobilių stovėjimo aikštelė
Mardasavo kaimas	Partizanų žeminės - istorijos paminklas	2 kaimo turizmo sodybos	Automobilių stovėjimo aikštelė
	Mardasavo skardis – gamtos paveldo objektas		Automobilių stovėjimo aikštelė, Privati stovyklavietė
Įteka Grūda		Stovyklavietė	Kempingas , Privačios stovyklavietės
Puvočiai		Poilsio aikštelės abiejose upės pusėse, 2 kaimo turizmo sodybos	Kempingas
Įteka Skroblus		Stovyklavietė	
Kasčiūnai		Partizanų žeminės - istorijos paminklas	
Traskininkai		Poilsivietė	Privati stovyklavietė
Lankininkai			
Jablanavas		Stovyklavietė	Regykla
Merkinė (Merkys įteka į Nemuną)	Jononių akmenys, kraštotyros, Laisvės kovų ir istorijos muziejai, Hitlerizmo aukų kapinės, bažnyčia, varpinė, rotušės liekanos	Merkinės prieplauka, Merkio regykla prie tilto, atokvėpio vieta, stovyklavietė	

4.3.3.3. lentelė Ūlos vandens trasa

Vietovardis/ištakas/intakas	Lankytini objektai	Turizmo infrastruktūra ir paslaugos	Siūloma infrastruktūra
Bevardžio upelio žiotys			
Gatvinis Dubičių kaimas	Dubičių senovės gyvenvietė (Salaitė), Dubičių pilavietė		

	(Karalienės Bonos pilis), paminklas 1863 m. sukilimui atminti		
Įteka Katros upelis			
Įteka Kaniavėlė			
Karaviškės	Karaviškių senovės gyvenvietė		
Krokšlys	Čepkelių Rezervatas, Stavario ažuolas – gamtos paveldo objektas	Turistinė stovykla	Stovyklavietė
Įteka Lynupis			
Ūlos ežeras	Lynežerio kaimas, kuriame yra pastatytos senosios sodybos XIX ir XX a. vertybės	Vakarinėje pusėje yra vieta Nakvynei, Stovyklavietė	Stovyklavietė
Įteka Sienyčia			
Rudnios kaimas	Malūno liekanos, užtvanka		
Kašėtos kaimas		Pliažas	
Paušupės kaimas. Įteka Uosupis	A. Matučio drevė – gamtos paveldo objektas	Poilsiavietė, turistinė stovykla	Stovyklavietė
Zervynos, įteka Pavilnis	Zervynų senovės gyvenvietė. Zervynų ažuolai – gamtos paveldo objektas	Poilsiavietė, apgyvendinimo paslaugos A. Svernelio sodyboje	
	Mančiagirės skardžiai - gamtos paminklas	Stovyklavietė, automobilių stovėjimo vieta	
Mančiagirė	T. Miškinio kryžiai, Versmė „Ūlos akis	Poilsiavietė, kaimo turizmo sodyba	
Žiūrai		Kaimo turizmo sodyba	
Trakiškiai	Trakiškių kalvagūbris – gamtos paveldo objektas	Stovyklavietė, kaimo turizmo sodyba	
Paūlių kaimas (Ūla įteka į Merkį)	Petriuko akmuo - gamtos paveldo objektas	Stovykalvietė	

4.3.3.4. lentelė **Baltosios Ančios vandens kelias su aukštupio ežerų žiedu**

Vietovardis	Lankytini objektai	Turizmo infrastruktūra ir paslaugos	Siūloma infrastruktūra
Maršrutas: Veisiejai – Ančios ežeras – Baltosios Ančios upė – Baltoji Ančia - Baltosios Ančios vandens jėgainė - Nemunas			
Veisiejai	Bažnyčia, dvaras, paminklai kompozitoriui	Stovyklavietė, atokvėpio vieta	Regykla, prieplauka

	J. Neimontui, esperanto kalbos kūrėjui <u>L. Zamenhofui</u> , senosios žydų kapinės, skulptūrų parkas		
Dainaviškiai	Paveisininkų piliakalnis, senovės gyvenvietė	Kaimo turizmo sodyba „Šilas“	
Paveisininkai		Kaimo turizmo sodyba	Priepilauka, atokvėpio vieta
Sapiegiškiai		Stovyklavietė, Poilsivietė	
Burbai		Poilsivietė	
Gerveliai			
Purvieniai			Automobilių stovėjimo aikštelė
Kapčiamiestis	Bažnyčia, Emilijos Pliaterytės kapas ir etnografinis muziejus	Priepilauka	Atokvėpio vieta, automobilių stovėjimo aikštelė
	Senovės gyvenvietė - Pinčiaragis		
Volskai		Stovyklavietė, Poilsivietė	Priepilauka, atokvėpio vieta
Macevičiai		Stovyklavietė, poilsivietė	Priepilauka
Sventijanskas			Atokvėpio vieta, automobilių stovėjimo aikštelė
Maršrutas: Veisiejų ežeras – Niedaus ežeras – Nidos upė – Kapčiamiestis – Baltoji Ančia - Baltosios Ančios vandens jėgainė - Nemunas			
Veisiejai	Bažnyčia, dvaras, paminklai kompozitoriui J. Neimontui, esperanto kalbos kūrėjui <u>L. Zamenhofui</u> , senosios žydų kapinės, skulptūrų parkas	Stovyklavietė, atokvėpio vieta, Stovyklavietė, Poilsio namai „Ančia“	Regykla, priepilauka
	Mėščiuų senovės gyvenvietė, piliakalnis		
Jezdas			
Kapčiamiestis	Bažnyčia, Emilijos Pliaterytės kapas ir etnografinis muziejus	Priepilauka	Atokvėpio vieta, automobilių stovėjimo aikštelė
	Senovės gyvenvietė - Pinčiaragis		
Volskai		Stovyklavietė, Poilsivietė	Priepilauka, atokvėpio vieta
Macevičiai		Stovyklavietė, poilsivietė	Priepilauka
Sventijanskas			Atokvėpio vieta, automobilių stovėjimo aikštelė
Maršrutas: Snaigynas - Trikojis			
Snaigyno ežeras (šiaurinė jo dalis)		Kaimo turizmo sodyba „Tėviškė“,	

		turistinė stovykla, stovyklavietė	
Snaigynas		Kaimo turizmo sodyba	
Novartiškė		Stovyklavietė	
Bertašiūnai		Kaimo turizmo sodyba „Bertašiūnų vienkiemis“	

5. ESAMŲ TURIZMO SRAUTŲ VERTINIMAS IR PROGNOZĖ

5.1. LANKYTOJŲ SRAUTO APIMTIS IR PROGNOZĖ

Turistų srautų analizei buvo naudojama statistika apie turistų srautus surinkta naudojantis Alytaus apskrities turizmo informacinių centrų, Statistikos departamento ir Turizmo departamento duomenimis. Pagal turimus duomenis informacija buvo analizuota keliais pagrindiniais turistų srautų aspektais: kaimo turizmo, viešbučių ir apsilankiusiųjų turizmo informaciniuose centruose turistų skaičių.

5.1.1. Kaimo turizmas

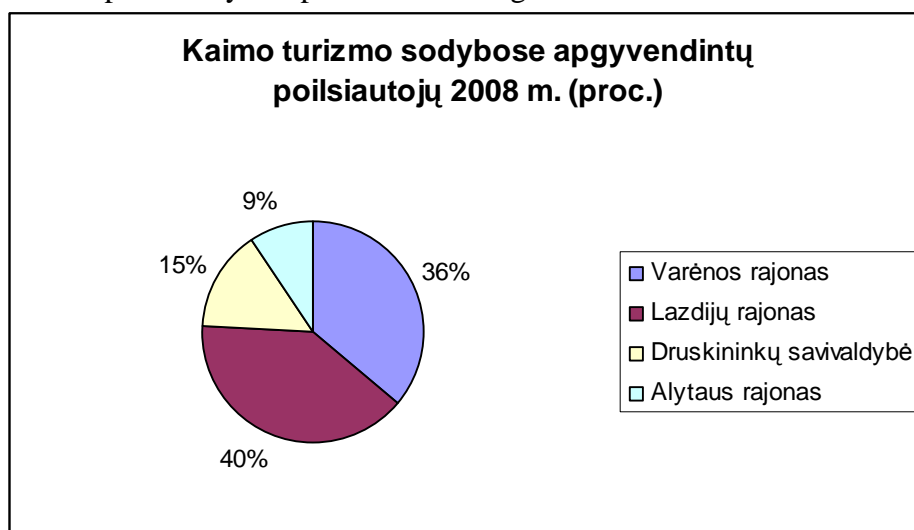
Kaimo turizmo sodybų tyrimo duomenimis, 2008 m. apgyvendinimo paslaugas teikė 546 kaimo turizmo sodybos. Alytaus apskrityje jų buvo 84. Tai sudarė 15,38 proc. visoje Lietuvoje įregistruotų kaimo turizmo sodybų. Vietų skaičius šiose sodybose buvo 1876 vietos. Vidutiniškai vienoje Alytaus apskrityje įregistruotoje kaimo turizmo sodyboje vienu metu galėjo gyventi 22,3 žmogaus. Per 2008 metus sodybose apgyvendinta 42,6 tūkst. poilsiautojų. Tai sudarė 13,24 proc. visoje Lietuvoje kaimo turizmo sodybose apgyvendintų poilsiautojų.

Daugiausiai poilsiautojų priėmė Lazdijų ir Varėnos rajonuose įregistruotos kaimo turizmo sodybos. Lazdijų rajone – 16,9 tūkst., Varėnos – 15,4 tūkst.. Tai sudarė 75,82 procentus visose apskrities kaimo turizmo sodybose apgyvendintų poilsiautojų. Druskininkų savivaldybėje esančiose kaimo turizmo sodybose poilsiauvo 6,3 tūkst. poilsiautojų, o Alytaus rajone – 4 tūkst. Remiantis Statistikos departamento duomenimis 2008 m. poilsiautojų skaičius lyginant su 2007 metais Alytaus apskrities kaimo turizmo sodybose išaugo 20,1 proc., nakvynių skaičius per šį laikotarpį išaugo 8,3 procento.

5.1.1. lentelė. Alytaus apskrities kaimo turizmo sodybose apgyvendintų poilsiautojų skaičius 2008 metais

Eil.Nr.	Savivaldybės	Apsilankiusių turistų skaičius (tūkst.žm.)
1.	Alytaus rajono	4,0
2.	Druskininkų	6,3
3.	Lazdijų rajono	16,9
4.	Varėnos rajono	15,4
	VISO:	42,6

Poilsiautojų teritorinis pasiskirstymas pateiktas 5.1.1. grafike.

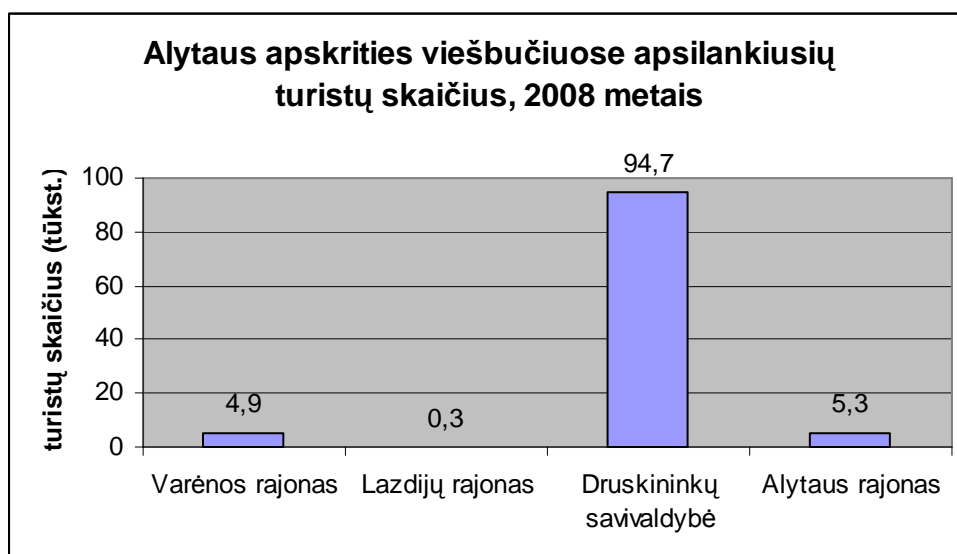

5.1.2. Viešbučiai

2008 m. metais Alytaus apskrityje savo veiklą vykdė 29 viešbučiai, net 19 iš jų yra įsikūrę Druskininkuose. Viso 2008 metais Alytaus apskrityje esančių viešbučių paslaugomis pasinaudojo 105,2 tūkst. žmonių. Daugiausiai lankytojų priėmė Druskininkuose įsikūrę viešbučiai - 94,7 tūkst.. Antroje vietoje pagal lankytojų skaičių, kurie naudojosi viešbučių teikiamomis paslaugomis, buvo Alytaus mieste ir rajone įregistruotuose viešbučiuose – 5,3 tūkst.. Varėnos rajone viešbučių paslaugomis naudojosi – 4,9 tūkst. žmonių, o Lazdijų rajone esančiuose 2 viešbučiuose, jų paslaugomis pasinaudojo, 0,3 tūkst. žmonių.

5.1.2. lentelė. Alytaus apskrities viešbučiuose apsilankiusių turistų skaičius 2008 metais

Eil.Nr.	Savivaldybės	Apsilankiusių turistų skaičius (tūkst.žm.)
1.	Alytaus rajono	5,3
2.	Druskininkų	94,7
3.	Lazdijų rajono	0,3
4.	Varėnos rajono	4,9
	VISO:	105,2

5.2. LANKYTOJŲ TERITORINIS PASISKIRSTYMAS

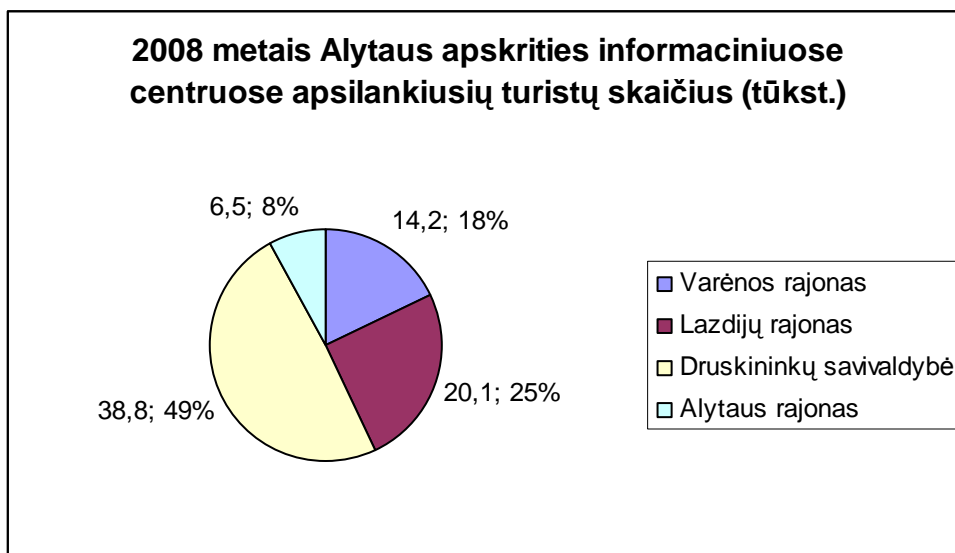
Turizmo informacinių centrų duomenys.

Alytaus apskrityje yra įkurti 4 turizmo informacijos centrai. 2008 m. jų duomenimis Alytaus apskritį aplankė 79,7 tūkst. turistų, Lietuvoje, Valstybinio turizmo departamento duomenimis per 2008 m. apsilankė 582,7 tūkst. turistų. Tai reiškia, kad Alytaus apskrityje apsilankę turistai sudaro 13,67 proc. visų Lietuvą aplankusių turistų 2008 metais. Net dvi Alytaus apskrities savivaldybės patenka tarp 10 labiausiai lankomų Respublikos savivaldybių. Druskininkų savivaldybė priėmusi 38,8 tūkst. lankytojų yra 6 vietoje, o Lazdijų - 9 vietoje (20,1 tūkst. lankytojų). Kitose dvejose savivaldybėse turizmo informacijos centrus aplankė mažiau turistų: Varėnos - 14,2 tūkst., Alytaus - 6,5 tūkst. lankytojų. Druskininkų turizmo ir verslo informaciniame centre apsilankusių turistų skaičius sudarė 49 proc., visuose apskrities turizmo informaciniuose centruose apsilankusių turistų .

5.2.1. lentelė. **Alytaus apskrities turizmo informaciniuose centruose apsilankusių turistų skaičius 2008 metais**

Eil.Nr.	Savivaldybės	Apsilankusių turistų skaičius (tūkst.žm.)
1.	Alytaus rajono	6,5
2.	Druskininkų	38,8
3.	Lazdijų rajono	20,1
4.	Varėnos rajono	14,2
	VISO:	79,6

Alytaus apskrities lankytojų teritorinis pasiskirstymas pateiktas 5.2.1. grafike.

IŠVADOS:

- Atlikus šią analizę galima daryti išvadą, kad didžiausias turistų srautas Alytaus apskrityje tenka Druskininkų savivaldybei ir tai yra natūralu, kadangi Druskininkų savivaldybė, kaip kurortas, yra labiausiai pritaikyta priimti turistus. Druskininkai kurortinis miestas, todėl čia ir yra išvystyta turizmo infrastruktūra.

- Tik pagal kaimo turizmo infrastruktūrą ir lankytojų srautus apskrityje pirmauja Lazdijų ir Varėnos savivaldybės ir tai yra todėl, kad šiose savivaldybėse yra didžiausias kaimo turizmo sodybų skaičius.
- Apie muziejų lankytojų srautus išsamios analizės atlikti negalima, kadangi ne visi turizmo informaciniai centrai galėjo pateikti informaciją apie muziejų lankytojų skaičių 2008 m.. Duomenys buvo gauti tik iš 2 TIC'ų (Alytaus – apie 28 tūkst. lankytojų ir Varėnos – 7 tūkst.). Varėnos savivaldybę taip pat galima išskirti ir pagal vandens turizmo rodiklius, Varėnos TIC duomenimis 2008 m. vien tik Ūlos upe plaukė apie 10 tūkst. turistų.

TURIZMO IR REKREACIJOS PLĖTROS KONCEPCIJA

1. BENDROJI DALIS

1.1. ĮVADAS

Pagrindinis šio planavimo etapo tikslas – Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcijos parengimas, nustatant turizmo ir rekreacijos plėtros prioritetus, rekreacinių teritorijų vystymo strategiją ir tvarkymo principus, siekiant racionaliai naudoti, atkurti ir gausinti planuojamos teritorijos rekreacinius išteklius bei tenkinti visuomenės turizmo ir rekreacijos poreikius, pagerinti apskrities teritorijos ekonominę, socialinę ir ekologinę būklę.

Specialiojo plano koncepcija parengta remiantis Alytaus apskrities viršininko 2009 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. V-159-(1.2.) „Dėl Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiojo plano rengimo“ ir Alytaus apskrities viršininko patvirtinta specialiojo plano technine užduotimi bei specialiojo plano rengimo programa, gautomis planavimo sąlygomis.

Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcijos sprendiniai parengti atlikus apskrities teritorijos esamos būklės analizę, įvertinus esamą turizmo ir rekreacijos išteklių potencialą, jų teritorinį išsidėstymą ir plėtros galimybes. Koncepcijos sprendiniai remiasi Europos Sąjungoje visuotinai priimta tvaraus (darnaus - tausojančio ir subalansuoto) vystymosi ideologija, kuri sudaro galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neviršijant leistinų poveikio aplinkai ribų.

Alytaus apskritis yra turtinga rekreaciniais ištekliais, kurie gali būti sėkmingai panaudoti turizmo ir rekreacijos verslui vystyti. Dėl šių išteklių įvairumo bei išskirtinumo apskrities teritorija patraukli visų rūšių rekreacijos plėtrai – bendrajai, pažintinei, sportinei, pramoginei, verslinei ir gydomajai rekreacijai. Įgyvendinamos specialiojo plano nuostatos įtakos turizmo paslaugų verslo plėtrą, skatins atvykstamąjį ir vietos turizmą, rekreacinės infrastruktūros vystymą.

Kryptingai formuojant Alytaus apskrities rekreacinį ir turistinį įvaizdį, laikantis parengto specialiojo plano sprendinių, susidarys palankios sąlygos įgyvendinti turizmo plėtros prioritetus ir rekreacinės turizmo infrastruktūros plėtros perspektyvinius projektus apskrities teritorijoje, naudojantis ES struktūrinių fondų ir kitais finansavimo šaltiniais.

1.2. ALYTAUS APSKRITIS LIETUVOS RESPUBLIKOS TURIZMO SEKTORIAUS KONTEKSTE

Išanalizavus apskrities teritorijos esamą būklę, esamą turizmo ir rekreacijos išteklių potencialą, jų teritorinę sklaidą, galime teigti, kad *Alytaus regionas - vienas iš svarbiausių turizmo regionų Lietuvoje, galintis pasiūlyti daugiakomponentį ir lankstų turizmo produktą.* Regiono turizmo įvaizdį tiesiogiai lemia turizmo produktų patrauklumas ir konkurencingumas.

1.2.1. Apskrities teritorija, pasižyminti gausiais ir patraukliais turizmo ir rekreacijos ištekliais, turi visas sąlygas Lietuvos ir užsienio turizmo plėtojimui bei kurortiniam gydymui. Pagrindiniai Alytaus apskrities gamtiniai rekreaciniai ištekliai yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei įvairūs ir sąlyginai natūralus, labai vaizdingas kraštovaizdis. Pagal kraštovaizdžio gamtinių komponentų tinkamumą įvairioms rekreacijos rūšims bei aplinkos vaizdingumą Alytaus apskritis Respublikos mastu užima pirmąsias pozicijas.

1.2.2. Gausiausiais rekreaciniais ištekliais, leidžiančiais formuoti maksimaliai daugiafunkcinį teritorijos naudojimo pobūdį bei sėkmingai vystyti nacionalinės ir tarptautinės reikšmės rekreaciją ir turizmą pasižymi Druskininkai, Merkinė, Veisiejai su jų apylinkėmis. Apskrities didelį gamtinį turizmo potencialą sudaro mineralinio vandens ir gydomojo purvo telkiniai esantys nacionalinės svarbos Druskininkų kurorte, kuris turi labai didelį rekreacijos plėtojimo potencialą.

1.2.3. Alytaus apskritis viena iš ežeringiausių Lietuvoje. Didžiausią potencialą turi Metelių ežeryno ežerai - Dusia, Metelys, Obelija, Veisiejų ežerai, Daugų - Didžiulio ežeras. Šie ir kiti vandens telkiniai turi didelę įtaką ne tik regiono, bet ir visos Lietuvos turizmo plėtrai, kadangi prie šių vandens telkinių jau yra išplėtotą rekreacinę infrastruktūrą, suformuotas rekreacinių teritorijų įvaizdis ir teikiamos įvairios turizmo paslaugos.

1.2.4. Alytaus apskrities miškingumas yra didžiausias Lietuvoje. Miškingumas čia pasiskirstęs netolygiai. Miškingiausios yra Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės teritorijos, kurios užima pirmaujančią poziciją Lietuvos teritorijos mastu. Nacionalinėje turizmo plėtros programoje Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybių miškai išskiriami kaip vieni iš tinkamiausių turizmo plėtojimui Lietuvoje.

1.2.5. Alytaus apskritis išsiskiria iš kitų šalies regionų valstybės saugomų teritorijų gausa: Dzūkijos nacionalinis parkas, kuris Alytaus apskrities saugomų teritorijų sistemoje pagal plotą užima didžiausią teritoriją, ir trys regioniniai parkai: Metelių, Nemuno kilpų (dalis) ir Veisiejų regioninis parkas. Vertingiausi kraštovaizdžiai ir yra šiose saugomose teritorijose bei Žuvinto ir Čepkelių gamtos rezervatuose.

1.2.6. Alytaus apskrities teritorija yra didžiausios Lietuvos upės - Nemuno vidurupio baseino pietinėje dalyje. Tarptautinis Nemuno vandens kelias tęsiasi per visą apskrities teritoriją iš pietų į šiaurę. Tai nacionalinės svarbos tranzitinė vandens turizmo trasa, kuria galima pasiekti Baltijos jūrą. Svarbesni Nemuno intakai, formuojantys apskrities upių tinklą yra Merkys, Ūla, Peršekė, Baltoji Ančia. Nemuno kelias užima ypatingą vietą ne tik apskrities turizmo ir rekreacijos vystyme, bet ir visos Lietuvos turizmo plėtros kontekste. Ši upė visuomet buvo Lietuvos istorinės ir kultūrinės raidos pagrindinė ašis. Nemuno zona, kurios pietinė dalis yra Alytaus apskrities teritorija, kartu su Pajūrio ir Aukštaitijos ežeryno zonomis yra didžiausią rekreacinį potencialą turinti zona mūsų šalyje.

1.2.7. Pietinės Lietuvos dalies arealas Lietuvos nacionalinės turizmo plėtros programos turistinių gamtos bei kultūros išteklių suvestinėje pažymėtas kaip vienas vertingiausių Lietuvoje. Pagrindinis tokio įvertinimo kriterijus – kultūros vertybių gausa bei įvairovė šiame areale.

1.2.8. Aukštą apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros potencialą nuliame ne tik rekreacijos išteklių gausa, bet ir teritorinis jų išsidėstymas. Alytaus apskrityje šie ištekliai išsidėstę skirtingai ir įvairiai. Apskrities pietinę dalį charakterizuoja saugomos teritorijos, dideli miškų masyvai, Druskininkų kurortas bei etnografinių kaimų gausa, vakarinėje dalyje nuo Kapčiamiesčio iki Simno tęsiasi virtinė ežerų, gausu dvarų ir daug kitų kultūrinio turizmo objektų. Apskrities teritorijos šiaurėje esantis Punios šilas, Daugų ežerynas ir totorių kultūros paveldas sudaro galimybę plėtoti įvairias turizmo ir rekreacijos rūšis. Pačioje rytinėje dalyje koncentruojasi etnografinių kaimų ir memorialinis paveldas. Per visą apskrities teritoriją besitęsiantis tarptautinis Nemuno vandens kelias, gana tankus upių tinklas sudaro galimybes vystyti vandens turizmą. Toks rekreacinių išteklių išsidėstymas leidžia teritoriškai diferencijuoti rekreacijos rūšis, panaudojant jų ypatumus ar apjungiant juos turistiniais maršrutais pažintiniam turizmui.

1.2.9. Svarbią apskrities turizmo išteklių dalį sudaro specialaus (dalykinio) intereso objektai: muziejai ir galerijos, parodų centrai, laisvalaikio ir sveikatingumo parkai, pramogų centrai ir kiti turistinės traukos objektai. Alytaus apskritis turi puikias galimybes vystyti tiek lokalias, tiek nacionalines, tiek ir tarptautines autoturizmo, dviračių bei vandens turizmo trasas. Pagal apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir jiems suteiktų nakvynių skaičių 2008 m. Alytaus apskritį lenkia tik Vilniaus ir Klaipėdos apskritys.

1.2.10. Alytaus apskritis turtinga rekreaciniais ištekliais, kurie išskiria šį regioną iš gretimų apskričių. Tai būdingų regionui etnografinių kaimų gausa, kurių dauguma yra pietinėje apskrities teritorijos dalyje. Šių senovinių kaimų, išlaikiusių tradicinės architektūros ir gyvensenos bruožus, išsidėstymas apskrityje leidžia organizuoti teminius dviračių ir autoturizmo maršrutus, teikiant Dzūkijos kraštui būdingo kulinarinio paveldo paslaugas. Regione esanti išskirtinė etnokultūrinių ir religinių objektų įvairovė suteikia privalumą plėtojant turizmą apskrities teritorijoje. Regiono specifikai priskiriama ir verslinė rekreacija renkant miško gėrybes, organizuojant varžybas, įvaires temines šventes bei parodas. Apskrities teritorijos rekreacinių gamtinių išteklių ypatumai suteikia galimybę vystyti tokias rekreacijos rūšis, kaip jodinėjimas žirgais (žirgų sportas), skraidymas oro balionais, apžvelgiant vaizdingiausias apskrities teritorijas, golfo laukų bei žiemos sporto pramogos.

Apibendrinant atliktą turizmo ir rekreacinių išteklių analizę Alytaus apskrityje, galima teigti, kad šis regionas turi puikias galimybes tapti vienu iš svarbiausių Lietuvos turizmo regionu, su visapusiškai išvystyta rekreacine ir turizmo infrastruktūra, leidžiančia plėtoti ne tik nacionalinį bet ir tarptautinį turizmą, sudarant palankias galimybes plėtoti smulkų ir vidutinį verslą, didinti užimtumą ir gerinti gyvenimo kokybę, kartu saugant ir puoselėjant gamtinius ir kultūrinius išteklius, didinant apskrities kraštovaizdžio rekreacinį potencialą.

1.3. Svarbiausi uždaviniai rekreacinės plėtros kryptims įgyvendinti

Gausūs Alytaus apskrities rekreaciniai ištekliai, išplėtotas paslaugų sektorius leidžia kurti laisvalaikio, aktyvaus poilsio, kultūrinio, sveikatingumo, dalykinio (konferencijų), ekologinio turizmo produktus, kurie formuoja patrauklų regiono turizmo įvaizdį,

konkuruojantį ne tik šalies, bet ir tarptautinėse turizmo rinkose. Siekiant šių tikslų, pirmenybė turi būti teikiama kultūros paveldo ir gamtos objektų pritaikymui turizmo infrastruktūrai, aktyvaus poilsio, pramogų ir laisvalaikio paslaugų kokybei ir įvairovei, aktyvesnės turizmo rinkodaros kūrimui.

1.3.1. Specialiojo plano sprendinius įtakojančios esamos būklės analizės išvados:

5. Miškai ir kiti želdynai yra vienas iš svarbiausių gamtinio kraštovaizdžio veiksnių ir sudėtinė rekreacinių resursų dalis, lemianti poilsavimo galimybes, sukurianti estetiškai patrauklią ir higieniniu – klimatinio požiūriu priimtina aplinką
6. Alytaus apskritis – pati miškingiausia Lietuvos apskritis. Miškai užima 49% teritorijos ploto. Apskritis savivaldybių tarpe miškingumo rodikliai gerokai skiriasi: Alytaus mieste - 31,7%; Alytaus rajone – 24,6%; Druskininkų – 69,2%; Lazdijų rajone – 39,9%; Varėnos rajone – 69,1%. Itin aukštais miškingumo rodikliais išsiskiriančios Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės yra pirmaujančios ne tik apskrities, bet ir šalies mastu.
7. Didžiausia miško masyvų koncentracija yra pietinėje ir pietrytinėje apskrities dalyse. Vyraujančios dalies Alytaus apskrities miškų struktūra labai palanki poilsavimui, nes didžiąją medynų dalį sudaro sausi ir normalaus drėgnumo pušynai, kurie yra aukštos estetinės vertės, patogūs poilsavimui.
8. Apskirtyje esančius miškus tvarko ir prižiūri Varėnos, Druskininkų, Veisiejų, Alytaus, Valkininkų (dalis) miškų urėdijos bei Dzūkijos nacionalinis parkas. Viešojo turizmo infrastruktūra sėkmingai kuriama valstybinių miškų sistemoje. Plėtojant, tvarkant ir prižiūrint rekreacinės infrastruktūros objektus valstybiniuose miškuose, tenkinamos socialinės, edukacinės visuomenės reikmės, formuojamas estetiškas kraštovaizdis, kartu išsaugant medynų ir aplinkos stabilumą, saugoti mišką nuo rekreacinės digresijos, gaisrų, šiukšlinimo ir kt.. To negalima pasakyti apie privačius miškus, kurie dar neturi miškų tvarkymo ir panaudojimo rekreacijai tradicijų.
9. Vandens telkiniai – ežerai, tvenkiniai ir upės yra vieni iš svarbiausių gamtinės aplinkos veiksnių rekreacijoje. Su vandens telkiniais susijusios įvairios rekreacijos formos: stacionarus poilsavimas, stovyklavimas, maudimasis, irstimasis valtimis, vandens turizmas, žvejyba, buriavimas ir kt..
10. Apskirtyje esantys ežerai yra vienas iš didžiausių Alytaus apskrities rekreacinių turtų. Teritorijoje priskaičiuojami apie 435 (didesni nei 0,5 ha) įvairaus dydžio, konfigūracijos, gylio, išsivystymo ežerai, kurie užima apie 3% teritorijos ploto. Tame tarpe savivaldybėse: Alytaus rajono – 70 (3,2%), Druskininkų - 49 (1,6%), Lazdijų – 156 (6,8%), Varėnos – 160 (1%). Veisiejų, Metelių ir Daugų ežerynai yra svarbūs formuojant ne tik regioninės, bet atskirais atvejais ir nacionalinės svarbos rekreacinės teritorines sistemas.
11. Upių slėniuose svarbiausi gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra jų teikiamos galimybės maudytis, poilsiauti bei naudoti mobiliam poilsiui – vandens turizmui. Per Alytaus apskritį teka didžiausia Lietuvos upė Nemunas, taip pat kairieji jo intakai Peršėkė, Baltoji Ančia, Seira, Šešupės intakas Bambena. Taip pat Merkys su visa eile intakų: Ūla, Grūda, Verseka, Spengla, Varėnė.
12. Alytaus apskrities vandens telkiniai sudaro sąlygas formuoti įvairiapusę infrastruktūrą, tame tarpe labai įvairų vandens turizmo maršrutų spektrą – nuo lokalių baidarių, kanojų ir plaustų maršrutų nedidelėmis upėmis iki keliavimo turistiniais laivais Nemuno upe ir Kuršių mariomis. Laivybos sąlygų atkūrimas Nemuno ruože Druskininkai – Baltarusijos valstybės siena leistų per Augustavo kanalą susisiekti su Lenkijos ir kitų Vakarų šalių vidaus vandenų kelių tinklais.

13. Svarbiausi gamtiniai gydomieji išteklių Alytaus apskrityje yra *mineralinis vanduo ir gydomasis durpinis purvas* bei *mikroklimatas*, kuris kaip gamtinis gydomasis veiksnys labai svarbus plečiant kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudojant jį ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai.
14. Nuo seno žinomiausi, turintys ilgąmetes naudojimo tradicijas yra pietinėje apskrities dalyje esančio Druskininkų kurorto gamtiniai gydomieji išteklių – mineralinio vandens šaltiniai, gydomojo durpinio purvo telkiniai. Švelnus klimatas, jonizuotas oras – dar vienas kurorto gydomasis faktorius. Dėl Druskininkus supančių pušynų, daugybės vandens telkinių oras čia labai švarus, o jame vyraujantys neigiami (lengvieji) jonai – esminis oro švarumo požymis.
15. Viena iš problemų, su kuria šiuo metu susiduria Druskininkų, kaip ir kitų Lietuvos balneologinių kurortų gydyklos, kad gydymo ir medicininės reabilitacijos tikslais naudojami natūralūs mineraliniai vandenys ir durpiniai purvai neturi jokio reglamentuojančio apibrėžimo, nėra nei vieno teisės akto, reglamentuojančio išoriškai balneoterapinėms procedūroms naudojamą natūralų mineralinį vandenį, moksliniais tyrimais nėra pagrįstos Druskininkų mineralinio vandens gydomosios savybės, nors jų populiarinimas galėtų didele dalimi prisidėti formuojant Druskininkų, kaip išskirtinio kurorto įvaizdį.
16. Mikroklimatas kaip svarbus gamtinis kurorto komponentas praktiškai beveik nepanaudojamas – nėra parengtų rekomendacijų kur (kuriuose kurortuose, esamose ar potencialiose kurortinėse teritorijose) veiksmingiau vykdyti tam tikromis ligomis sergančių pacientų gydymą, medicininę reabilitaciją ar ligų profilaktiką. Išplėsti kurortų ir kurortinių teritorijų galimybes panaudoti mikroklimatą ligų prevencijai, gydymui ir medicininei reabilitacijai, bus galima tik atlikus detalų kompleksinį tyrimą ne tik klimatinio, bet ir gamtinio požiūriu, taip pat gyventojų, turinčių skirtingų sveikatos problemų, reagavimo į orų kaitą stebėseną.
17. Alytaus apskritis kitų šalies regionų tarpe išsiskiria valstybės saugomų teritorijų gausa. Konservacinės apsaugos prioriteto ir kompleksinių saugomų teritorijų tinklas Alytaus apskrityje susideda iš 1 gamtinio rezervato (Čepkelių), 1 biosferos rezervato (Žuvinto), 1 nacionalinio parko (Dzūkijos), pagal plotą užimančio didžiausią teritoriją, 3 regioninių parkų (Metelių, Nemuno kilpų, Veisiejų), 2 biosferos poligonų, 26 valstybinių ir 8 savivaldybių saugomų draustinių bei 83 valstybinių gamtos paveldo objektų (geologinių, geomorfologinių, hidrogeologinių, hidrografinių, botaninių), iš kurių 34 paskelbti gamtos paminklais.
18. Saugomos teritorijos statusas, ribojantis ūkinę veiklą teritorijoje, padeda išsaugoti vertingus gamtinius (ir/ar kultūrinio paveldo) išteklius. Įgyvendinant subalansuotos plėtros principus, saugomos teritorijos tampa labai svarbiu faktoriumi plėtojant sveikatingumo turizmą, ekologinį – pažintinį turizmą, aktyvaus poilsio turizmą, kaimo turizmą. Gamtinių rekreacinių išteklių naudojimas saugomose teritorijose yra griežčiau reguliuojamas bei turi būti vykdomas remiantis saugomos teritorijos planavimo dokumentų sprendimais.
19. Siekiant sumažinti rekreacinės veiklos neigiamą poveikį saugomoms teritorijoms ir čia saugomoms rūšims kaip aktualiausius uždavinius reikėtų išskirti – būtinybę reguliuoti turizmo srautus ir nukreipti juos į tas vietas, kur bus daroma mažiausia neigiama įtaka gamtai, teritorijas pritaikyti lankymui, intensyvinti ekologinio švietimą ir perorientavimą į pažintinį turizmą.
20. Alytaus apskrityje yra 679 nekilnojamosios kultūros vertybės registruotos Kultūros vertybių registre. Tai sudaro apie 7% Lietuvos kultūros paveldo registruotų objektų. Apskrities teritorijoje išskirtos rekreaciniam naudojimui ir eksponavimui tinkančios 208

- nekilnojamosios kultūros vertybės, kurios yra patrauklios turistiniu požiūriu ir yra mažiau ar daugiau paruoštos lankymui.
21. Išanalizavus apgyvendinimo infrastruktūrą galima teigti, kad pagal apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir jiems suteiktų nakvynių skaičių 2008 m. Alytaus apskritį lenkia tik Vilniaus ir Klaipėdos apskritys. Apskričiai tenka 12 % visų Lietuvos apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų svečių ir 21 % jose suteiktų nakvynių. 2001–2007 m. apskrities apgyvendinimo įstaigose priimtų svečių skaičius išaugo 4 kartus (šalyje – 2,5 karto).
 22. Apyvendinimo sfera Alytaus regione daugiausia yra orientuota į kaimo turizmą bei sveikatinimo turizmą. Tai lemia rajono gamtinė aplinka ir kraštovaizdis, kurie yra tinkami rekreacijai ir turizmui ekologiškai švarioje gamtoje bei regione esantis kurortas.
 23. Lazdijų rajono savivaldybės teritorija pagal kaimo turizmo sodybų skaičių prilygsta ežeringiems Aukštaitijos rajonams, kur kaimo turizmo sodybų tinklas yra plačiausias.
 24. Alytaus regione padaryta didžiulė pažanga turizmo paslaugų sektoriuje vystant apgyvendinimo paslaugas. Pastoviai augantis viešbučių ir kaimo turizmo sektorius per 2007 – 2009 metus išaugo beveik penktadaliu. Alytaus apskritis yra ketvirta apskritis šalyje pagal turimų viešbučių skaičių (pirmauja: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos apskritys).
 25. Apyvendinimo sektoriaus plėtrą Alytaus regione sąlygojo augantis turistų skaičius, finansinės paramos mechanizmai, užsienio investicijos, turizmo infrastruktūros plėtra regione, taip pat Druskininkų kurorto atgimimas.
 26. Apyvendinimo įstaigų išsivystymo lygis yra labai įvairus: nuo paprasčiausios nakvynės ir maitinimo iki liukso kambarių ir tokių paslaugų, kaip: teniso kortai, sporto aikštelės, valčių, vandens dviračių nuoma, suomiškos, rusiškos pirtys, galimybės rengti konferencijas, seminarus, šventes ir kita.
 27. Apyvendinimo paslaugų potencialo augimą ir struktūros kaitą įtakojo apgyvendinimo paslaugų kokybės pagerėjimas, renovuojant sanatorijas ar poilsio namus, juos atnaujinus pereita į viešbučių apgyvendinimo paslaugų kategoriją. 5 viešbučiai yra 4 žvaigždučių kategorijos, 16 viešbučių – 3 žvaigždučių kategorijos, 3 viešbučiai – 2 žvaigždučių kategorijos, 4 viešbučiai – neklasifikuoti.
 28. Nors apgyvendinimo paslaugas teikiančių objektų daugėja, tačiau išlieka struktūrinės apgyvendinimo bazės problemos. Druskininkų viešbučių užimtumas yra keliasdešimt kartų didesnis nei kitose regiono vietose, tačiau čia trūksta vidutinės klasės viešbučių, nes tokių viešbučių ypač pageidauja atvykę iš Vakarų ir Šiaurės Europos šalių svečiai.
 29. Menka apgyvendinimo paslaugas teikiančių objektų įvairovė. Mažai kempingų, motelių, turistinės klasės viešbučių, visai nėra jaunimo nakvynės namų. Apyvendinimo objektai Alytaus regione yra išsidėstę netolygiai (beveik 70 proc. apgyvendinimo sektoriaus koncentruota Druskininkuose).
 30. Daugiausia konferencijų salių yra Druskininkų viešbučiuose - 41 salė ir tik 3 salės – Alytaus miesto, 3 – Alytaus rajone esančiuose viešbučiuose.
 31. Autoturistų apsisojimui regione yra tinkamos tik 4 poilsivietės - kempingai. Perspektyvoje būtina siekti, kad kuo daugiau turistinių stovyklaviečių išsivystytų iki kempingų lygio, arba atitiktų bent minimalias europinio lygio sąlygas ir galėtų organizuoti civilizuotą aptarnavimą atvykstantiems turistams.
 32. Restoranų tinklas išsidėstęs labai netolygiai, t.y. restoranai sukonzentruoti Druskininkų ir Alytaus miestuose, praktiškai visi restoranai yra įkurti prie viešbučių. Maitinimo infrastruktūros vystymas Alytaus apskrities kaimiškose teritorijose yra problematiškas dėl didelio turistų srauto sezoniškumo, mažo vietinių gyventojų

- skaičiaus ir mažos jų perkamosios galios. Rekomenduotina skatinti maitinimo paslaugų įmonių steigimą turistų traukos centruose.
33. Restoranų, kavinių augimą Alytaus regione pastaraisiais metais nulėmė tarptautinių ir kt. renginių metu organizuojamų priėmimų, į kuriuos tradiciškai kviečiamas gausus dalyvių skaičius. Tai ypatingai sąlygojo viešbučių restoranų kūrimą, rekonstravimą, plėtrą.
 34. Gidų ir kelionės vadovų pasiskirstymas regione yra netolygus. Didėjantis turistų skaičius įtakojo turizmo įmonių steigimą ir jų siūlomų paslaugų įvairovę Alytaus regione, jame veikia 21 kelionių organizavimo įmonė, iš jų – 13 veikia aktyviai visame regione.
 35. Atlikus esamos būklės analizę galima daryti išvadą, kad didžiausias turistų srautas Alytaus apskrityje tenka Druskininkų savivaldybei ir tai yra natūralu, kadangi Druskininkų savivaldybė, kaip kurortas, yra labiausiai pritaikyta priimti turistus. Druskininkai kurortinis miestas, todėl čia ir yra išvystyta turizmo infrastruktūra.
 36. Tik pagal kaimo turizmo infrastruktūrą ir lankytojų srautus apskrityje pirmauja Lazdijų ir Varėnos savivaldybės ir tai yra todėl, kad šiose savivaldybėse yra didžiausias kaimo turizmo sodybų skaičius.
 37. Apie muziejų lankytojų srautus išsamios analizės atlikti negalima, kadangi ne visi turizmo informaciniai centrai galėjo pateikti informaciją apie muziejų lankytojų skaičių 2008 m.. Duomenys buvo gauti tik iš 2 TIC'ų (Alytaus – apie 28 tūkst. lankytojų ir Varėnos – 7 tūkst.). Varėnos savivaldybę taip pat galima išskirti ir pagal vandens turizmo rodiklius, Varėnos TIC duomenimis 2008 m. vien tik Ūlos upe plaukė apie 10 tūkst. turistų.
 38. Nacionalinio lygmens autoturizmo specialiajame plane yra suformuotos šios Nacionalinės autoturizmo trasos, apimančios ir dalį Alytaus apskrities: Nemuno kelias, Jono Pauliaus II piligrimų kelias, Sūduvos keliai. Autoturizmo trasa „Dainavos žiedas“ – tai šiek tiek pakoreguota LR teritorijos bendrajame plane rekomenduoto „Dzūkijos parkų žiedo“ trasa.

1.3.2. Pagrindiniai uždaviniai plėtojant rekreacinių teritorijų sistemą apskrityje

Įvertinus esamą apskrities teritorijos būklę, rekreacinių išteklių potencialą teritorijoje, atsižvelgus į kitas apskrities teritorijos naudojimo funkcijas, nustatomi rekreacijos ir turizmo vystymo prioritetai, formuojama rekreacinių teritorijų sistema, teritorijų rekreacinės veiklos specializacija.

Rekreacinių teritorijų sistema – tai rekreacinių teritorijų, lankytinų ir turizmo paslaugų objektų, siejamų turistinėmis trasomis, apibrėžtas teritorinis junginys.

Turizmo centras – vietovė (miesto, miestelio ir kt.), išsiskirianti rekreaciniais - turizmo ištekliais ir turizmo paslaugų infrastruktūros išvystymu bei galimybėmis formuoti turistų srautus.

Rekreacinės vietovės – tai rekreacinės teritorijos (žemės sklypų grupės), pasižyminčios rekreacinių išteklių koncentracija ir didelėmis rekreacinės plėtros galimybėmis, kurioms nustatytas rekreacinio naudojimo prioritetas.

Svarbiausi uždaviniai plėtojant rekreaciją Alytaus apskrityje yra šie:

1. plėsti rekreacijai gamtinėje aplinkoje specializuotų teritorijų tinklą ir kurti jų infrastruktūrą;
2. intensyvinti turizmo, ypač pažintinio, kultūrinio plėtrą ir stiprinti jo potencialą;
3. nustatyti rekreacijos aptarnavimo centrus bei rekreacines vietoves, rekreacinio funkcinio prioriteto zonas;

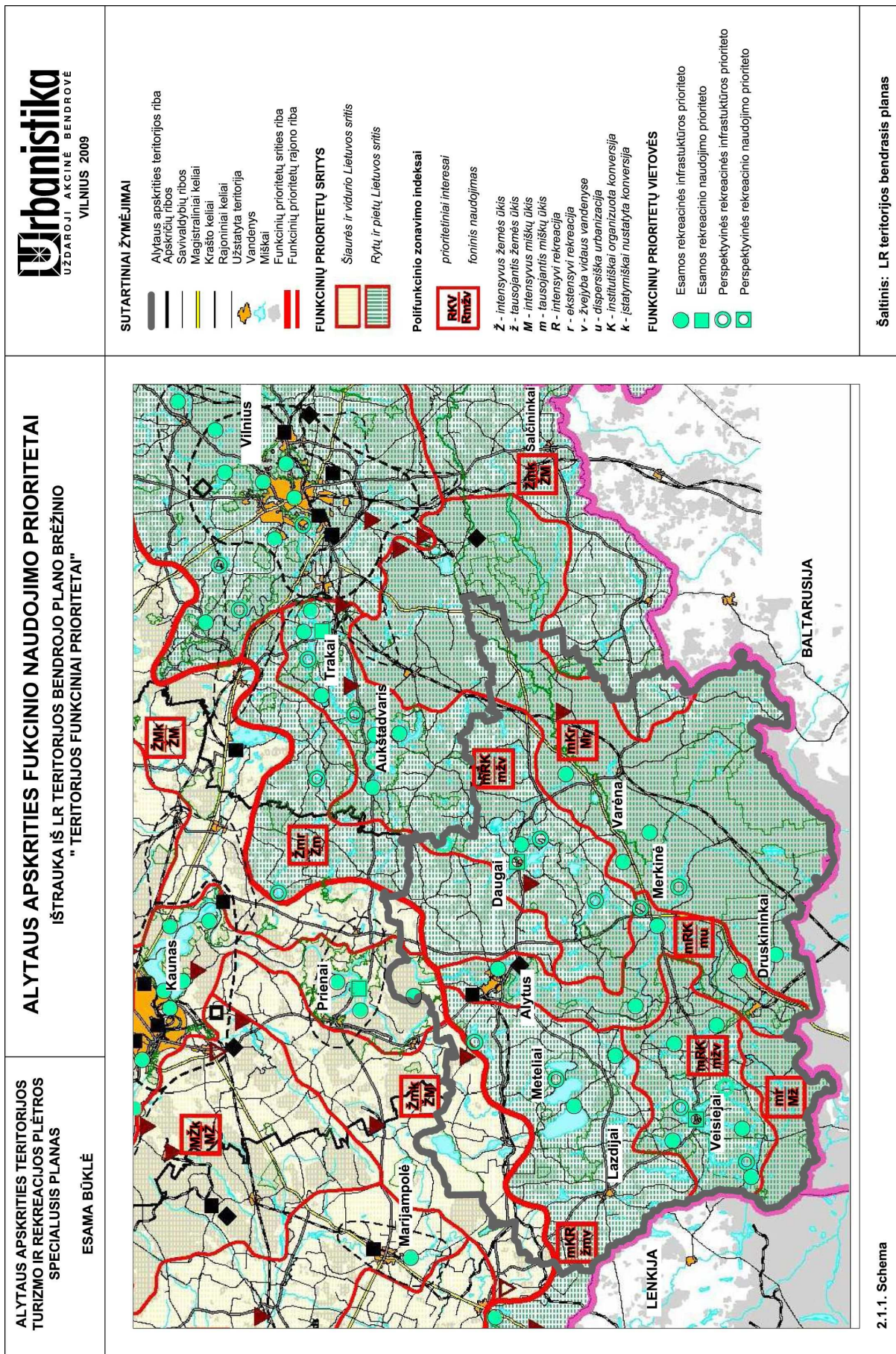
4. vystyti motelių, kempingų, turistinės klasės viešbučių, jaunimo nakvynės namų tinklą, siekiant kuo tolygiau išdėstyti apgyvendinimo objektus apskrities teritorijoje;
5. gerinti veikiančių rekreacinės infrastruktūros objektų - bendro naudojimo poilsio bazių, rekreacinių sodybų, kultūros centrų, sporto ir pramogų centrų, sanatorinių kompleksų, kt. gerbūvį;
6. organizuoti poilsį vaizdingose kaimiškos teritorijose, pritaikyti poilsio reikmėms kitas rekreacijai naudojamas ir įteisintas teritorijas su natūralia arba kaimiška aplinka;
7. sudaryti sąlygas naudoti miško žemę kitiems gyventojų poreikiams tenkinti (poilsui, medžioklei, turizmui, šalutiniam miško išteklių naudojimui);
8. parodyti gyvosios etnokultūros bei moderniosios kultūros židinius, faktus bei reiškinius;
9. sudaryti prielaidas pažinti apskrities gamtinei įvairovei, eksponuoti svarbiausias jos gamtos ir kultūros paveldo vertybes;
10. demonstruoti saugomo gamtos ir kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo būdus;
11. sukurti kruizinio turizmo bei turizmą lydinčio pramogų verslo sistemą.

2. ALYTAUS APSKRITIES TURIZMO IR REKREACIJOS SISTEMOS PLĖTOJIMO KONCEPCIJA

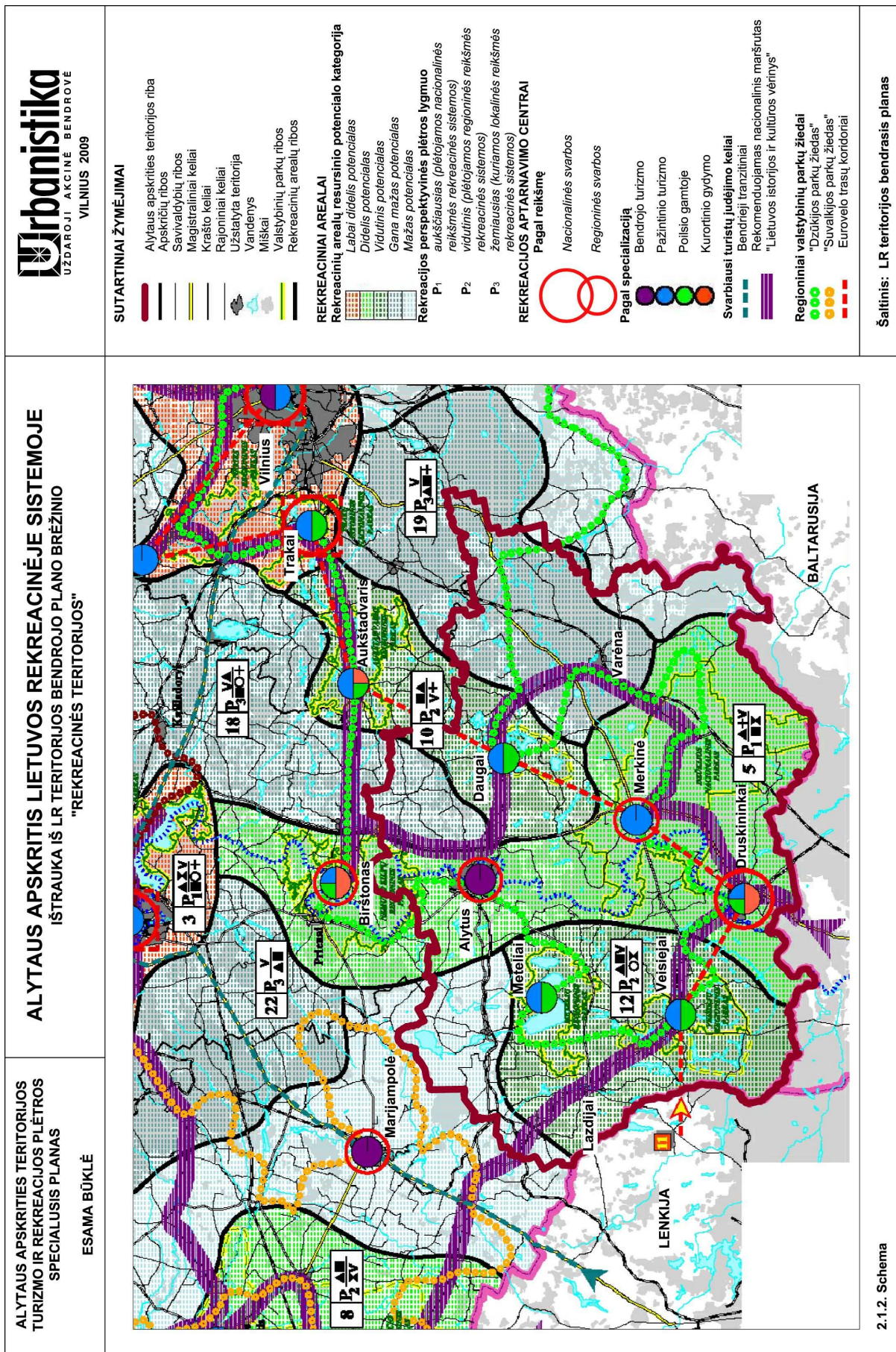
2.1. LR teritorijos bendrojo plano nuostatos

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą beveik visa Alytaus apskrities teritorija patenka į Rytų ir pietų Lietuvos funkcinio prioriteto sritį (2.1.1. schema). Šioje srityje viena iš prioritetinių žemės naudojimo funkcijų yra rekreacija. Tai antroji (po Pajūrio) funkcinė sritis, turinti išreikštą **nacionalinės reikšmės rekreacinio naudojimo prioritetą**.

Alytaus apskrityje yra vienas iš keturių Lietuvos miestų kurortų – Druskininkai. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Druskininkų kurortas išskirtas kaip nacionalinės ir regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras, užimantis svarbią vietą rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje. Kartu su Birštonu, Neringa ir Palanga, **Druskininkai yra didžiausią rekreacijos vystymo potencialą turintis miestas** – kurortas. Senos Druskininkų kurorto tradicijos, taip pat pastaraisiais metais įvykę ir vykstantys socialiniai ekonominiai pokyčiai sąlygojo kurorto specializavimąsi ir plėtros kryptį - Druskininkai - tarptautinis rekreacijos centras, skirtas kurortiniam gydymui, poilsui ir pažintiniam turizmui, pasižymintis šiuolaikine infrastruktūra, maksimaliai panaudojantis gamtinius, gydomuosius išteklius, kultūrinį ir istorinį potencialą, kitas šio regiono galimybes. Lietuvos Respublikos teritorijos BP pagal arealų patrauklumo kategorijas daugiau kaip puse Alytaus apskrities teritorijos priskiriama didelio ir vidutinio potencialo rekreaciniams arealams, o Druskininkai laikomi didelio potencialo nacionalinės svarbos rekreacijos centru, bei Alytus ir Merkinė – didelio potencialo regioninės svarbos rekreaciniais centrais (2.1.2. schema). Kraštovaizdžio tvarkymo politikos, išsaugojimo ir panaudojimo požiūriu Alytaus – Merkinės - Marcinkonių - Druskininkų rajonai išskiriami kaip ypač svarbūs nacionalinės reikšmės gamtos ir kultūros vertybių teritoriniai arealai, turintys aukščiausią perspektyvinės rekreacinės plėtros galimybę.

2.1.1. Schema

Šaltinis: LR teritorijos bendrasis planas

2.1.2. Schema

2.2. Turizmo ir rekreacijos plėtra Alytaus apskrities teritorijoje

2.2.1. Rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybės

Ne tik LR teritorijos bendrajame plane didžioji dalis apskrities teritorijos priklauso prie didelį rekreacinį potencialą turinčių šalies regionų. Ir Alytaus apskrities teritorijos bendrajame (generaliniame) plane Alytaus regione nustatyta aukščiausio taksonominio rango rekreacinė teritorija, apimanti beveik visą regiono teritoriją. Didelį rekreacinį potencialą patvirtina esamos būklės analizės studijoje atlikta Alytaus apskrities turizmo ir rekreacinių išteklių analizė. Pagrindinius *rekreacinės aplinkos išteklius* sudaro:

- **gamtinis potencialas** - *gamtinė aplinka*, tinkanti poilsiui: vaizdingas gamtovaizdis, miškai, vandens telkiniai, kiti gamtos išteklių; *gamtiniai gydomieji išteklių* tinkami sveikatos ir darbingumo atstatymui: terapinio pobūdžio gamtinės aplinkos klimatinės savybės, mineraliniai vandenys ir purvas;
- **kultūrinis potencialas** – *kultūros paveldo objektai*, kurie pagal Lietuvoje galiojančius teisės aktus skirstomi į urbanistinio paveldo, archeologinio paveldo objektus, įvykių ir laidojimo vietas, monumentus, statinius, statinių kompleksus, statinių priklausinius; *kultūrinės įstaigos*: muziejai, teatrai ir kino teatrai, galerijos ir kitos kultūrinės įstaigos; *kultūriniai renginiai, tradicijos ir nematerialusis paveldas*: menai ir amatai, religinės tradicijos, kultūriniai renginiai, etnokultūra, edukacinė veikla, tradicinės šventės.
- **infrastruktūrinis potencialas** - specialiai sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai: rekreacijai naudojamos poilsio, turizmo, sveikatinimo, pramogų paslaugas teikiančios įstaigos, centrai, rekreacinės bei kitos rekreacijai naudojamos ir įteisintos teritorijos.

Rekreacinės aplinkos išteklių gausumas apskrities teritorijoje nėra lygiavertis, todėl koncepcijos studijoje, detalizuojant ir tikslinant Alytaus apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinius bei remiantis atlikta turizmo ir rekreacinių išteklių Alytaus apskrityje esamos būklės analize, skirtingo potencialo rekreaciniai resursiniai arealai išskiriami atsižvelgiant į sekančius veiksnius:

- *gamtinės aplinkos išteklių turtingumą;*
- *kultūros paveldo turtingumą;*
- *rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygį;*
- *aplinkos sveikumą;*
- *aplinkos ekologinį atsparumą;*
- *rekreacinio aptarnavimo tradicijas.*

Remiantis aukščiau išvardintais veiksniais, tame tarpe ypatingą dėmesį skiriant gamtinės aplinkos įvairovei bei raiškumui, kultūrinės aplinkos turtingumui, Alytaus apskrities teritorijoje yra išskiriama 12 rekreacinių resursinių arealų: **Druskininkų – Merkinės, Nemunaičio – Alytaus - Punios, Veisiejų, Lazdijų, Daugų, Varėnos, Čepkelių, Valkininkų, Simno, Butrimonių, Dubičių, Rudaminos.**

Nustatytų Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų teritorinė lokalizacija teikiama plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1:150 000*“. Svarbiausi rekreacinio potencialo ypatumai, lemiantys jų realaus rekreacinio naudojimo perspektyvą bei galimybes, pateikti 2.2.1. lentelėje.

2.2.1 lentelė. Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų potencialo pobūdis

Eil. Nr.	Resursinio arealo pavadinimas	Gamtinės aplinkos išteklių turtingumas	Kultūros paveldo turtingumas	Rekreacinės aplinkos sveikumas	Rekreacinės aplinkos ekologinis atsparumas
1.	<i>Druskininkų - Merkinės</i>	G1	K1	h1	a2
2.	<i>Nemunaičio–Alytaus-Punios</i>	G1	K1	h2	a1
3.	<i>Veisiejų</i>	G1	K1	h1	a2
4.	<i>Lazdijų</i>	G1	K1	h2	a1
5.	<i>Daugų</i>	G1	K2	h2	a1
6.	<i>Varėnos</i>	G2	K2	h1	a3
7.	<i>Čepkelių</i>	G2	K3	h1	a3
8.	<i>Valkininkų</i>	G2	K3	h2	a2
9.	<i>Simno</i>	G3	K3	h2	a2
10.	<i>Butrimonių</i>	G3	K3	h2	a2
11.	<i>Dubičių</i>	G3	K3	h2	a2
12.	<i>Rudaminos</i>	G3	K1	h1	a2

INDEKSŲ REIKŠMĖS:

Gamtinės aplinkos rekreacinių išteklių turtingumas:

- turtingi (didelis rekreacijai tinkamų akvatorijų ir miškų kiekis, didelis vietovių vaizdingumas) – **G1**;
- vidutiniškai turtingi (vidutiniškas rekreacijai tinkamų miškų plotų ir akvatorijų kiekis, vidutinis vietovių vaizdingumas) – **G2**;
- neturtingi (rekreacijai tinkamų miškų ir akvatorijų stoka, vietovių vaizdingumas nedidelis) – **G3**.

Kultūrinės aplinkos turtingumas:

- turtingi (gausu pripažintų nacionaliniu mastu kultūros paminklų ir vertybių sandraupų arba yra išlikę labai raiškūs etnokultūriniai bruožai bei ženklai, arba yra daug labai reikšmingų valstybės istorijos faktų ir juos liudijantis labai vertingas paveldas) – **K1**;
- vidutiniškai turtingi (yra pavienių reikšmingų nacionaliniu mastu kultūros paminklų, taip pat kultūros vertybių sandraupų, yra išlikę kultūrinį identitetą liudijančių etnokultūrinių bruožų, yra pavienių reikšmingų istorinių faktų ir juos liudijančių paminklų) – **K2**;
- neturtingi (yra nedaug dispersiškai išsidėsčiusių kultūros vertybių, nykstantys etnokultūriniai bruožai, išlikę pavieniai istoriniai faktai) – **K3**.

Rekreacinės aplinkos sveikumas:

- geras (nėra išreikštos taršos, sausa) – h1;
- vidutiniškas (yra silpnos oro ar vandens taršos židinių, nemažai drėgnų vietų) – h2;
- prastas (yra stiprios oro ar vandens taršos židinių, gausu drėgnų vietų) – h3.

Rekreacinės aplinkos ekologinis atsparumas:

- didelis (tinkama intensyviam masiniam rekreaciniam naudojimui) – a1;
- vidutiniškas (tinkama vidutinio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui) – a2;
- mažas (tinkama nedidelio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui) – a3.

Apskrities rekreaciniai ištekliai bei jų savybės apsprendžia rekreacinių teritorijų naudojimo pobūdį ir kryptis, formuoja teritorijų bendrąjį rekreacinį potencialą. Nustatyti Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybių ypatumai teikiami 2.2.2.lentelėje ir plane „Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1:150 000“.

2.2.2 lentelė. Alytaus apskrities rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybės

Eil. Nr.	Resursinio arealo pavadinimas	Rekreacinio potencialo kategorija	Perspektyvinės plėtros lygmuo	Rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis	Vietos gyventojų ekonominės galimybės	Aptarnavimo tradicijos	Vystytinos rekreacijos rūšys
1.	Druskininkų –Merkinės	I	P1	r1	e2	t1	1, 2, 6, 4, 3, 5
2.	Nemunaičio- Alytaus - Punios	II	P1	r2	e2	t2	2, 1, 6, 5, 4, 3
3.	Veisiejų	II	P2	r2	e2	t2	2, 1, 5, 3, 4
4.	Lazdijų	III	P2	r2	e2	t2	1, 2, 3 5, 4
5.	Daugų	III	P2	r3	e2	t3	1, 2, 3, 5, 4
6.	Varėnos	IV	P2	r2	e2	t2	1, 5, 2, 4
7.	Čepkelių*	V	P0	r2	e3	t3	2
8.	Valkininkų	V	P3	r3	e3	t3	2, 5, 1
9.	Simno	V	P3	r3	e3	t3	2, 1, 5, 4
10.	Butrimonių**	VI	P3(P0)	r3	e3	t3	2, 5, 1
11.	Dubičių	VI	P3	r3	e3	t3	5, 1, 2
12.	Rudaminos	VI	P3	r3	e3	t3	2 5

*- į arealą patenka Čepkelių gamtinis rezervatas. Rekreacinė veikla galima tik įvertinant valstybinio gamtinio Čepkelių rezervato apsaugos reikalavimus;

** - į arealą patenka dalis Žuvinto biosferos rezervato. Rekreacinė veikla galima tik įvertinant biosferos rezervato apsaugos reikalavimus.

Rekomenduojamos rekreacijos rūšys surašytos pagal reikšmę rekreaciniame areale; prioritėtinės specializacijos kryptys paryškintos pusjuodžiu šriftu.

INDEKSŲ REIKŠMĖS:**Rekreacinio arealo potencialas:**

I - labai didelis; **II** – didelis; **III** - didesnis už vidutinį; **IV** – vidutinis; **V**- mažesnis už vidutinį; **VI** - mažas.

Rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo:

P1 – aukštas (galimybė plėtoti nacionalinės, atskirais atvejais tarptautinės ir regioninės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą);

P2 – vidutinis (galimybė plėtoti regioninės ir vietinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą);

P3 – žemas (galimybė formuoti lokalinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą arba kurti pavienius vietinės svarbos rekreacinius objektus).

P0 – ypač žemas, apspręstas griežtų gamtosauginių ribojimų (Čepkelių gamtinis rezervatas, Žuvinto biosferos rezervatas).

Vystytinos rekreacijos rūšys:

- 1 – poilsis gamtoje (lauko rekreacija) – bendro pobūdžio, fizinės, psichinės ir dvasinės jėgas atstatantis (sveikatinantis) žmogaus poilsis lauko sąlygomis (gamtoje), nekeliantis papildomų specialių tikslų;
- 2 – kultūrinis (pažintinis) turizmas - tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje, norint tikslingai pažinti šią aplinką, krašto gamtos ir kultūros paveldo kompleksus ir objektus, kraštovaizdį, istoriją, išplėsti kultūrinį akiratį, mokytis;
- 3 – aktyvus poilsis (sporto rekreacija) – tai aktyvus poilsis gamtinėje arba dirbtinėje aplinkoje (žaidžiant sportinius žaidimus, plaukiojant valtimis, vandens slidėmis ir pan.) siekiant fizinės kultūros tikslų, skirta fiziniam lavinimui;
- 4 – pramoginė rekreacija – tai jėgų atgavimas gamtinėje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose ir renginiuose, lankant specializuotus pramogų parkus;
- 5 – laisvalaikis gamtoje (verslinė rekreacija) – tai poilsis gamtoje renkant miško gėrybes, medžiojant, žūklaujant;
- 6 – gydomoji (kurortinė) rekreacija – tai fizinių ir protinių sutrikimų gydymas medikų paskirta ir prižiūrima rekreacine veikla kurortinėse sanatorijose, SPA centruose ir pan..

Esamos rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis:

- aukštas (suformuota kokybiška infrastruktūra) – r1;
- vidutinis (tobulintina infrastruktūra) – r2;
- žemas (neišvystyta infrastruktūra) – r3.

Vietos gyventojų ekonominės galimybės:

- didelės (vietos gyventojai ekonominiu atžvilgiu patys pajėgūs plėtoti rekreacinę veiklą ir kurti bei tobulinti rekreacinę infrastruktūrą be paramos iš šalies) – e1;
- vidutiniškos (vietos gyventojų ekonominis pajėgumas plėtoti rekreacinę veiklą vidutiniškas: jie gali kurti rekreacinę infrastruktūrą esant papildančiai galimybes išorinei paramai) – e2;
- nedidelės (vietos gyventojai nepajėgūs patys plėtoti rekreacinę veiklą, reikalingas visas ekonominis palaikymas iš šalies) – e3.

Rekreacinio aptarnavimo tradicijos:

- raiškios (gyvuoja būdingi papročiai ir vietinės tradicijos) – t1;
- vidutiniško raiškumo (tradicijos ir papročiai iš dalies prarasti, tačiau gali būti dirbtinai atkurti) – t2;
- neraiškios (tradicijos ir papročiai nuskurdinti arba neišryškėję) – t3 .

Išskirtų rekreacinių rekursinių arealų potencialas, įvertinant skirtingą įvairių veiksmų raiškos pobūdį ir lygį, diferencijuojamas pagal 6 kategorijas, kaip: *labai didelis (I), didelis (II), didesnis už vidutinį (III), vidutinis (IV), mažesnis už vidutinį (V), mažas (VI)*. Atsižvelgiant į esamą rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygį, gyventojų ekonomines galimybes ir aptarnavimo tradicijas, esamus aplinkosauginius apribojimus nustatytos kategorijos lemia šiuose arealuose numatomos rekreacijos plėtros lygmenis – nacionalinės, atskirais atvejais tarptautinės, regioninės, lokalinės svarbos.

Pagal potencialą bei rekomenduojamas perspektyvines rekreacijos ir turizmo plėtros galimybes bei plėtros lygmenis išskirti rekreaciniai resursiniai arealai pasiskirsto sekančiai:

- *labai didelio potencialo kategorijai (I) – Druskininkų – Merkinės arealas*, sudarantis galimybes formuoti tarptautinės, nacionalinės ir regioninės reikšmės rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *didelio potencialo kategorijai (II) – Nemunaičio - Alytaus - Punios ir Veisiejų arealai*, sudarantys galimybes formuoti regioninės, atskirais atvejais nacionalinės reikšmės rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *didesnio už vidutinį potencialo kategorijai (III) – Lazdijų ir Daugų arealai*, sudarantys galimybes formuoti regioninės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *vidutinio potencialo kategorijai (IV) – Varėnos arealas*, sudarantys galimybes formuoti regioninės ir vietinės reikšmės rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *mažiau nei vidutinio potencialo kategorijai (V) – Čepkelių, Valkininkų, Simno arealai*, sudarantys galimybes formuoti lokalinės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus. Ypač žemas (P0) rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo Čepkelių ir dalyje Simno arealų yra apspręstas griežtų gamtosauginių ribojimų (Čepkelių gamtinis rezervatas, Žuvinto biosferos rezervatas);
- *mažo potencialo kategorijai (VI) – Butrimonių, Dubičių, Rudaminos arealai*, sudarantys galimybes kurti lokalinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą ir/ar pavienius rekreacinius objektus.

2.2.2. Plėtotini turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai

Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras - gyvenamoji vietovė (miestas, miestelis), išsiskirianti turizmo ištekliais ir turizmo paslaugų infrastruktūros išplėtojimu bei formuojanti turistų srautus.

Turizmo ir rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje svarbią vietą užima rekreacijos aptarnavimo centrai. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiojo plano koncepcijos stadijoje rekreacijos aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę šalies ir apskrities rekreacinėje teritorinėje sistemoje: *nacionalinės, regioninės, lokalinės (vietinės) svarbos*.

Atsižvelgiant į jau atliekamas bendrojo, pažintinio turizmo ir kitas rekreacijos aptarnavimo funkcijas arba potencialias galimybes jas atlikti, Alytaus apskrityje išskiriami turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai, kurie yra išdėstomi apskrities administracinių rajonų (savivaldybių) centruose bei kitose svarbiausiose gyvenamosiose vietovėse, jau naudojamose arba numatose naudoti turizmui ir rekreacijos aptarnavimui, patenkančios į didelio rekreacinio potencialo arealus ir pasižyminčiose gamtinių, kultūrinių bei socialinių išteklių turtingumu, esančiose šalia tarptautinės, nacionalinės, regioninės ar lokalinės reikšmės turistinių trasų.

Alytaus apskrities teritorijoje numatomi šie turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai (žiūrėti plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1 :150 000*):

Nacionalinės svarbos:

- **Druskininkai** – esamas plėtotinas nacionalinės svarbos daugiafunkcinis rekreacinis centras, siekiantis **tarptautinio kurorto statuso**.

Regioninės svarbos:

- Esami savivaldybių administraciniai centrai – **Alytus, Lazdijai, Varėna**, jau dabar atliekantys bendrojo ir pažintinio turizmo bei rekreacijos aptarnavimo funkcijas.
- Svarbiais pažintinio turizmo centrais jau tapusios Dzūkijos nacionalinio parko ir Veisiejų regioninio parko vietovės - **Merkinė** (Varėnos raj. sav.) ir **Veisiejai** (Lazdijų raj. sav.).
- Perspektyvinis turizmo centras ir kurortinė teritorija – **Daugai** (Alytaus raj. sav.)

Vietinės (lokalinės) svarbos:

- Alytaus rajono savivaldybėje: **Punia, Nemunaitis, Simnas, Pivašiūnai**;
- Druskininkų savivaldybėje: **Leipalingis, Grūtas**;
- Lazdijų rajono savivaldybėje: **Meteliai, Seirijai, Kapčiamiestis, Šeštokai**;
- Varėnos rajono savivaldybėje: **Marcinkonys, Valkininkai, Liškiava, Perloja, Dubičiai**.

Perspektyvinės kurortinės teritorijos

- Kurortinių teritorijų perspektyva siejama su **Daugų, Nemunaičio** (Alytaus raj. sav.) ir **Veisiejų** (Lazdijų raj. sav.) galimybėmis siekti šio statuso.

Konkrečios Alytaus apskrities teritorijoje numatomų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų rekreacinės specializacijos kryptys bus detalizuojamos sprendinių konkretizavimo stadijoje.

2.2.3. Rekreacinių teritorijų - poilsio vietovių vystymas

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje teikiamos principinės rekomendacijos dėl rekreacinių teritorijų išdėstymo ir vystytinų rekreacijos rūšių. **Rekreacinė teritorija** – vietovė, turinti gamtines ar kultūrinės aplinkos savybes ir sąlygas žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti.

Rekreacinio prioriteto vietovės

Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcijos stadijoje Alytaus apskrities teritorijoje yra išskiriamos svarbiausios – regioninę, kai kuriais atvejais ir nacionalinę svarbą turinčios esamos ir perspektyvinės rekreacinio prioriteto (poilsio gamtoje) vietovės. Alytaus apskrities savivaldybių tarpe jos pasiskirsto sekančiai (žiūrėti plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1:150 000*):

- Alytaus rajono savivaldybėje: *Daugų, Nemunaičio, Galinto, Ilgų*;
- Druskininkų savivaldybėje: *Avirio, Giedavardžio, Latežerio, Lipliūnų*;
- Lazdijų rajono savivaldybėje: *Dusios, Snaigyno, Galadusio, Galsto, Seirijo*;
- Varėnos rajono savivaldybėje: *Lavyso, Glūko, Burokaraisčio, Padaugės, Ilgio, Liškiavio, Puvočių*.

Sprendinių konkretizavimo stadijoje rekreacinio prioriteto vietovių tinklas bus papildomas vietinės svarbos vietovėmis, bus detalizuojamos jų rekreacinės specializacijos kryptys ir kiti tvarkymo ypatumai.

Bendruoju atveju rekreacinio prioriteto vietovėse kuriami ir /ar palaikomi pliažai, miško parkai, poilsio, apgyvendinimo ir/ ar maitinimo paslaugas teikiantys svečių namai, poilsio namai, kaimo turizmo sodybos, kempingai, restoranai, užkandinės, užėigos bei kiti

rekreacinės infrastruktūros objektai – stovyklavietės, poilsio ir sporto aikštelės, rekreacinio inventoriaus nuomos punktai ir kt.

Aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos) vietovės

Be aukščiau pristatytų tradicinių rekreacinių teritorijų – poilsio gamtoje vietovių, koncepcijos stadijoje yra lokalizuojamos specializuotos aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos) – *golfo laukų (golfo aikštynų bei golfo gyvenviečių), hipodromų, aktyvaus žiemos poilsio - slidinėjimo parkų* vietovės, galinčios suformuoti atskirus specializuotus rekreacinius kompleksus.

Golfo žaidimui (sportinis lauko žaidimas, laisvalaikio leidimo būdas. Golfas žaidžiamas lauke naudojant nedidelius kamuoliukus bei įvairių dydžių bei formų lazda. Ši poilsio rūšis turi teigiamą poveikį socialiniam ir ekonominiam vystymui, subalansuotai teritorijų plėtrai, gamtos ir paveldo objektų tvarkymui) pritaikyta infrastruktūra - viena labiausiai apleistų sričių, kurios vystymo tempais Alytaus apskritis, kaip ir Lietuva, žymiai atsilieka nuo kaimyninių kraštų, net ir tų, kuriuose šiltasis periodas yra trumpesnis. Šiuo metu Alytaus apskrityje nėra nei vieno įrengto golfo lauko.

Golfo laukų įrengimui tinkamos vietovės Alytaus apskrities rajonų savivaldybėse pasiskirsto sekančiai (žiūrėti plane „Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1 : 150 000“):

- Alytaus rajono savivaldybėje: *Paneveiglo*;
- Druskininkų savivaldybėje: *Snaigupės -Ricielių, Kamorūnų*;
- Lazdijų rajono savivaldybėje: *Salų, Paveisininkų, Gailieko*;
- Varėnos rajono savivaldybėje: *Padaugės, Vilkiautinio*

Golfas turi teigiamą poveikį socialiniam ir ekonominiam vystymui, subalansuotai teritorijų plėtrai, gamtos ir paveldo objektų tvarkymui. Kaip prioritetinį reikėtų išskirti golfo laukų kūrimą šalia Druskininkų kurorto (artimose apylinkėse siūlomos net trys tam tinkamos vietovės), kas labai išplėstų kurorto lankytojų ir aptarnavimo segmentą.

Kitas, ne mažiau įdomus ir pasaulio mastu labai populiarus turizmo produktas – **žirginis sportas ir hipodromų** (žirgų bėgimo takas ar keli takai su varžybų aikštele, žiūrovų tribūna bei kita infrastruktūra, skirta žirgų sporto renginiams organizuoti) paslaugos.

Dabartiniu metu tiek Lietuvoje, tiek ir Alytaus apskrityje valstybė nevykdo šio aktyvaus poilsio infrastruktūros plėtros skatinimo politikos, žirginio sporto entuziastai susiduria su nepakankamu žirginio sporto infrastruktūros išvystymu, esama hipodromų infrastruktūra dažnu atveju apsiriboja tik žirgų bėgimo takais. Nepaisant to, atsižvelgiant į Vakarų Europos šalyse vyraujančias tendencijas bei galias Lietuvos, o ypač regionines Alytaus apskrities žirgininkystės tradicijas, šio aktyvaus poilsio infrastruktūros plėtra vertinama kaip turinti dideles vystymo perspektyvas.

Lietuvos hipodromų ir su hipodromų pramogomis susijusios paslaugų infrastruktūros plėtros, kompleksinio paslaugų formavimo Lietuvoje modelio klausimai išsamiai nagrinėjami „Lietuvos hipodromų plėtros studijoje“. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje yra perimami minėtoje studijoje teikiami pasiūlymai. Remiantis jais, Alytaus apskrityje (Pietų Lietuvos zona) rekomenduojama vystyti tris hipodromus:

- Butrimonių hipodromas (Butrimonių sen., Alytaus raj.);
- Lazdijų hipodromas (Buktos km., Lazdijų raj.);
- Varėnos hipodromas (projektas).

Aktyvaus žiemos poilsio (sporto rekreacijos) vietovės.

Aktyvus žiemos poilsis – tai viena iš poilsio rūšių žiemos sezono metu gamtoje, kai pagrindinis motyvas – aktyvus poilsis lauke arba sportinė veikla, kurioms būtinas sniegas. Viena populiariausių aktyvaus žiemos poilsio veiklų yra kalnų slidinėjimas. Ši žiemos poilsio veikla ypatinga tuo, kad jai vykdyti būtinos atitinkamos klimatinės sąlygos ir gamtiniai rekreaciniai ištekliai – reljefas.

Alytaus apskrityje, kaip ir visoje Lietuvoje, nėra aktyvaus žiemos poilsio tradicijų, žiemos poilsio infrastruktūra išvystyta silpnai. Be to, mūsų krašte sąlygos vystyti žiemos sportą nėra itin palankios – nėra aukštų kalnų, žiemos sezonas šylant klimatui trumpėja, sniego danga darosi nepastovi. Nepaisant to, paskutiniu metu atsiranda vis daugiau žiemos sporto (ypač slidinėjimo) mėgėjų, kurių poreikių patenkinimui tikslinga plėtoti žiemos poilsio infrastruktūros projektus. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje yra išskiriamos svarbiausios - nacionalinio ir regioninio lygmens aktyvaus žiemos poilsio vietovės:

- Alytaus (Alytaus m.)
- Druskininkų (Druskininkų m.);
- Lazdijų (Dainavėlės k.)

Be aukščiau pristatytų **aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos)** vietovių gali būti kuriami ir kiti specializuoti rekreacinės infrastruktūros kompleksai – pramoginiai kompleksai, SPA kompleksai, teminiai parkai (pvz. „Grybų parkas“ Varėnos raj., Grūto parkas Druskininkų sav.), galintys suformuoti atskiras specializuotas rekreacines vietoves. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja muziejų ar muziejinių ekspozicijų, taip pat vadinamųjų „teminių kaimų“ infrastruktūriniai kompleksai. Ateityje apskrityje galėtų formotis jo savivaldybių reprezentacinių rekreacinių objektų sistema, kur savąją įvaizdžio nišą (specializuotus parkus) dar turėtų atrasti Alytaus bei Lazdijų savivaldybės.

Poilsio vietovių plėtra, ypač gamtos ir kultūrinio turizmo išteliais pasižyminčiuose rekreaciniuose rekursiniuose arealuose, sudaro galimybes efektyvesnei žemėnaudai bei darniai plėtrai, atveria galimybes pritaikyti ir panaudoti kultūros paveldo objektus bei gamtinius rekreacinius išteklius šalies ir užsienio turistų rekreaciniams poreikiams tenkinti. Be to, rekreacinių teritorijų sektoriaus plėtra skatina tarptautinį bendradarbiavimą, sudaro galimybes spręsti gyventojų pajamų ir užimtumo didinimo, naujų verslo nišų kūrimo, privačių investicijų pritraukimo bei regiono ekonominės ir socialinės raidos klausimus.

2.2.4. Teritorijos rekreacinio aktyvumo ašys – svarbiausi turistų judėjimo keliai

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje teikiama nacionalinio ir regioninio lygmens automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasų sistema, kurios pagrindinis uždavinys sudaryti palankias sąlygas kelionių organizavimui ir skatinti kultūrinio, aktyvaus poilsio ir savaitgalio keliones.

2.2.4.1. Autoturizmo trasos

Automobilių turizmas yra sparčiai populiarėjantis aktyvaus poilsio būdas, dominantis tiek Lietuvos poilsiautojus, tiek ir užsienio turistus. Aautoturizmo trasos siejamos su svarbiausiais gamtiniais turizmo ištekliais (nacionalinių ir regioninių parkų sistema, kurortais ir kurortinių vietovių statusą turinčiomis vietovėmis), kultūros paveldo objektais ir vietovėmis, kurioms suteikta kultūros paminklų kategorija, automobilių keliais, kelių eismo

ženklų sistema, taip pat viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra 10 - 20 km į abi puses nuo planuojamos trasos. Už trasų turizmo infrastruktūros įrengimą turėtų būti atsakingos vietos savivaldos institucijos.

Autoturizmo trasa – kelionėms lengvaisiais automobiliais, turistiniais autobusais, kempingais (nameliais ant ratų), motociklais poilsio ar turizmo tikslais suplanuotu maršrutu skirtas viešosios turizmo infrastruktūros kompleksas, paženklintas vietovėje trasos ženklais, kurie numatomi rengiant atskirus turizmo trasų ženklinimo projektus, susietas su saugomomis kultūros paveldo vertybėmis, gamtos paveldo objektais, išskirtiniais kraštovaizdžiais, reprezentuojančiais gamtinės aplinkos savitumą.

Autoturizmo trasos formuojamos siekiant:

- Sujungti lankytinas vietas ir pavienius lankytinus objektus, reprezentuojančius regiono savitumą, kultūrą, istoriją, kraštovaizdį;
- Suformuoti vientisą turizmo trasų junginį, palankų kurti konkurencingus turizmo produktus, skirtus vietinių bei užsienio turistų kelionėms motorizuotomis transporto priemonėmis;
- Sudaryti sąlygas turistams, važiuojantiems motorizuota transporto priemone, nesunkiai rasti lankytinus objektus ir vietas, turizmo paslaugas ir pramogas.

Nacionalinės svarbos autoturizmo trasas Alytaus apskrities teritorijoje atstovauja trasos, numatytos „Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų specialiajame plane“ :

- *Nemuno kelio trasos* atkarpa (Veisiejai – Druskininkai – Merkinė – Alytus) ir jos atšakos (Veisiejai – Lazdijai; Leipalingis – Seirijai – Simnas; Merkinė – Marcinkonys – Varėna – Daugai) Alytaus apskrities teritorijoje.

Be šios, į Alytaus apskrities teritorijos ribas patenka dar kelių nacionalinio lygmens autoturizmo trasų trumpos atkarpos: *Sūduvos keliai ir Jono Pauliaus II piligrimų kelias*.

Regioninės svarbos autoturizmo trasų sistemos pagrindą sudaro Alytaus apskrities teritoriją pristatanti autoturizmo trasa:

- *Dainavos žiedo trasa*. Ši trasa apjungia visus apskrities savivaldybių bei turizmo centrus ir leidžia susipažinti su vaizdingiausiomis gamtos bei kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis teritorijomis, valstybiniais parkais.

Alytaus apskrities teritorijoje nustatyta autoturizmo trasų sistema yra „jautri“ saugomų teritorijų, tame tarpe *Natura 2000* teritorijų atžvilgiu. Siekiant nedidinti automobilių srautų saugomose teritorijose, trasos yra nukreipiamos jų liestinėmis arba kerta šias teritorijas esamais keliais.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialusis planas palaiko „Nacionalinio lygmens autoturizmo specialiojo plano“ nuostatą, kad saugomos gamtinės teritorijos – zonos be automobilio. Šiose teritorijose esančius lankytinus objektus turistai turėtų apžiūrėti naudodamasis bevarikliu transportu (pėsčiomis, dviračiais, laivais ir pan.). Autoturistai informacinių ženklų pagalba nukreipiami į saugomos teritorijos lankytojų centrą arba direkiją, kurioje jie gauna visą informaciją apie teritorijos lankymo tvarką, sąlygas ir teikiamas paslaugas.

2.2.4.2. Dviračių turizmo trasos

Dviračių turizmas – turizmo rūšis, kai pavieniui ar grupėmis keliaujama dviračiais vietovėmis, kuriose yra speciali infrastruktūra (dviračių takai, stovėjimo aikštelės ir kt.). Dviračių turizmas yra viena populiariausių turizmo rūšių. Jis ypač išplėtotas Vidurio Europoje, skiriama vis daugiau dėmesio viešosios dviračių turizmo infrastruktūros

vystymui ir Lietuvoje. Galimybės keliauti po Lietuvą labai apriboja klimatinės sąlygos, tinkamiausias tam metas nuo gegužės iki spalio mėnesio (yra siūlyta Lietuvoje dviračių turizmo sezoną skelbti nuo gegužės 15 iki rugsėjo 15 d.)

Tarptautinės ir nacionalinės svarbos dviračių turizmo trasas Alytaus apskrities teritorijoje atstovauja tranzitinė tarptautinio EURO VELO tinklo dalis:

- **EURO VELO 11 Rytų Lietuvos trasa:** Lazdijai – Druskininkai - (Vilnius – Ignalina – Zarasai).

Tarptautinės dviračių trasa sutampa su nacionalinių dviračių trasų tinklo dalimis. EURO VELO dviračių takų tinklo tikslas – propaguoti sveiką gyvenimo būdą, pažintinį turizmą, bendravimą tarp tautų. Pagrindiniai principai – dviračių takai turi būti atskirti nuo bendro transporto srauto, būti saugūs dviratininkams, o tuo pačiu ir važiuojantiems automobiliais ir pėstiesiems. Kas 10-12 km įrengiamos poilsiavietės su tualetais ir kita trumpalaikiam poilsiui reikalinga įranga, pažintiniam turizmui įdomiose vietovėse – stovyklavietės (poilsiui su nakvyne skirta teritorija), kempingai, turistinės bazės ir kt.

Valstybinio turizmo departamento prie LR ūkio ministerijos užsakymu parengtas *Nacionalinių dviračių trasų specialusis planas*, tačiau nepritarus autokelius kuruojančioms institucijoms jis nebuvo patvirtintas. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano koncepcijos stadijoje kaip rekomendaciniai teikiami *Nacionalinių dviračių trasų specialiojo plano* sprendiniai pietų Lietuvos regione (apima Marijampolės ir Alytaus apskritis):

- **Lazdijai – Daugai** (trasa einanti per atraktyviausias Dzūkijos vietas ir įsijungianti į trasą *EURO VELO 11*).

Alytaus apskrities pakraščiu praeina dar vienos pagal *PHARE* projektą numatytos reprezentacinės pažintinės dviračių turizmo trasos

- „4 sostinių žiedas“ atkarpa : (Stakliškės) – Butrimonys – Punia – (Birštonas).

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialusis planas prioritetą teikia kryptingam Alytaus apskrities krašto pažinimui tarnaujančios regioninės dviračių turizmo trasų sistemos formavimui. Tuo tikslu skiriama regioninės svarbos dviračių turizmo trasa, apimanti kiek didesnę nei Alytaus regionas Dzūkijos arealą:

- „**Dzūkijos žiedas**“. Ši trasa apjungia visus apskrities savivaldybių bei turizmo centrus ir leidžia susipažinti su vaizdingiausiomis bei gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis Dzūkijos teritorijomis, valstybiniais parkais.

Tarptautinio, nacionalinio ir regioninio lygmens dviračių turizmo trasų lokalizacija teikiama plane „*Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1: 150 000*“):

2.2.4.3. Vandens turizmo trasos

Vandens turizmas – keliavimas vandeniui baidarėmis, burlaiviais, plaustais, valtimis ir kitomis plūdriosiomis priemonėmis. Lietuvoje populiarėjant vietiniam turizmui, vis didesnę turistų srautą pritraukia *vandens turizmas* upėmis ir ežerais.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialusis planas perima „Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiojo plano“ sprendinius (Žin., 2009, Nr. 27 -1075). Šiuo specialiuoju planu yra nustatytos vandens turizmo plėtojimo prioritetinės teritorijos bei pateiktos didelį

rekreacinį potencialą turinčios vandens turizmo trasos, nustatyti šių trasų infrastruktūros plėtros prioritetai, įgyvendinimo etapai bei priemonės. Parengtas specialusis planas sudaro sąlygas vandens turizmo trasų infrastruktūros techniniam projektavimui ir projektų įgyvendinimui. Alytaus apskrities teritorijoje vandens turizmo sistemos pagrindą sudaro nacionalinės vandens turizmo trasos (žiūrėti plane „Turizmo ir rekreacijos plėtros koncepcija M 1 : 150 000):

- *Nemuno trasa (su Ančia ir Veisiejų ežerynu);*
- *Merkio trasa;*
- *Ūlos trasa.*

Vandens turizmo trasos planuojamos siekiant skatinti šių trasų vandens turizmo infrastruktūros plėtrą ir sukurti vandens turistams tinkamas sąlygas poilsiauti bei vykdyti vandens turizmo (aktyvaus turizmo) veiklos rinkodarą. Nacionalinės vandens turizmo trasos yra privalomojo pobūdžio ir įgyvendinamos per 10 metų laikotarpį, vadovaujantis Nacionalinių vandens trasų įgyvendinimo ir Nacionaline turizmo plėtros programa.

Ypatingas dėmesys skiriamas *Nemuno* turistinei trasei, kurios turistinio panaudojimo perspektyvos nagrinėjamos ir sprendžiamos eilėje studijų - „Pietų Lietuvos vandens turizmo plėtros galimybės“, „Nemuno zonos, kaip kultūrinės turistinės zonos potencialo plėtros ir galimybių studija“ ir projekte - „Nemuno turistinės trasos pilotinis infrastruktūros išvystymas“. *Nemuno* turistinės trasos panaudojimo intensyvinimo perspektyvos siejamos su šiame projekte numatomų prieplaukų infrastruktūros kūrimu. Įgyvendinant šį projektą jau įrengtos dvi stacionarios (Alytaus, Druskininkų) ir dvi mobilios (Liškiavos, Merkinės) prieplaukos, kitame etape numatomas dar dviejų mobilių prieplaukų (Punioje, Švendubrėje) įrengimas. Išvystyta *Nemuno* vidaus vandens kelio infrastruktūra skatins kurtis poilsia vietas, kempingus, motelius, kavines bei aktyvius pramogų verslą. Nemunas Augustavo kanalais jungiasi su Baltarusija ir Lenkija (šios šalys dabar atstatinėja kanalus), todėl perspektyvoje atsiras galimybė organizuoti tarptautinius maršrutus vidaus vandens keliais - *Nemuno* turistinė trasa įgis tarptautinę svarbą.

Merkio ir *Ūlos* vandens turizmo trasos skirtos ribotam ir reguliuojamam (dėl šių upių ir jų slėnių ypatingos gamtinės vertės bei didelio ekologinio jautrumo) vandens turizmui baidarėmis/kanojomis arba valtimis.

Kitų vandens turizmo maršrutų pasirinkimas Alytaus apskrities teritorijoje dėl hidrografinio tinklo ypatumų nėra didelis. Kitos didesnės Alytaus apskrities upės (Varėnė, Spengla, Seira, Kirsna, Peršėkė ir pan.) vandens turizmui dėl nepakankamo vandeningumo arba aplinkos neatraktyvumo gali būti panaudotos tik labai ribotai. Žemesnio lygmens vandens maršrutų lokalizavimas tam tinkamomis mažesnėmis upėmis ir ežerais bus atliekamas sprendinių konkretizavimo stadijoje.

3. TURIZMO IR REKREACINĖS PLĖTROS PRIORITETAU

3.1. Turizmo ir rekreacijos plėtros kryptys formuojant rekreacinių teritorijų sistemą

Rekreacijos ir turizmo teritorijų vystymo tikslai:

1. užtikrinti gamtinių ir kultūrinių rekreacinių išteklių naudojimo ir apsaugos efektyvumą, plėsti gamtinėje aplinkoje rekreacijai specializuotų teritorijų tinklą ir plėtoti infrastruktūrą, turizmui skirtų teritorijų, pažintinio-kultūrinio palikimo sistemą;

2. užtikrinti racionalų gamtinių rekreacinių išteklių naudojimą – reguliuoti turistų ir lankytojų srautus; plėtoti rekreacinę infrastruktūrą atsižvelgiant į aplinkosaugos reikalavimus, pritaikyti gamtinius rekreacinius išteklius lankymui, palaikyti ir gerinti jų kokybę; pažintinį turizmą plėtoti panaudojant turtingą gamtos ir kultūros paveldo potencialą;
3. išnaudoti poilsio kaimiškoje aplinkoje (kaimo turizmo) galimybes;
4. dalyvauti kuriant valstybinę rekreacijos rėmimo sistemą ir užtikrinti jos regioninį diferencijavimą;
5. išvengti vaizdingiausių gamtinių vietovių užstatymo - užtikrinti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio estetinio potencialo išsaugojimą, laisvą vertingiausių reginių priėjimą bei apžvalgą; griežtai kontroliuoti neleistinos urbanizacijos plitimą vaizdingose vietovėse,
6. sustabdyti agrarinės rekreacinės aplinkos degradavimą – stiprinti tradicinio kaimo kraštovaizdžio apsaugą ir remti kaimiškųjų teritorijų panaudojimo agroturizmui tendencijas; apželdinti intensyvios agrarinės veiklos pasekoje nuplikintas vandens telkinių pakrantes; gerinti aplinkos ekologinę būklę ir estetinį rekreacinį potencialą.

Kultūros paveldo objektų apsaugos užtikrinimo tikslai:

1. užtikrinti harmoningą kultūros paveldo objektų tvarkymą apskrities teritorijos rekreacinėje plėtroje, integruojant kultūros ir gamtos paveldo teritorinę apsaugą;
2. plėtoti saugomų paveldo objektų panaudojimą turizmui vystyti, užtikrinantį nekilnojamųjų kultūros vertybių išlikimą.

3.2. Apskrities teritorijos bendrieji strateginiai rekreacijos vystymo prioritetai

Prioritetai plėtojant rekreacinių teritorijų sistemą:

1. Rekreaciniais funkciniais ryšiais susietų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų formavimas rekreaciniuose rekursiniuose arealuose;
2. Svarbiausių rekreacijos aptarnavimo centrų plėtros planavimas numatant polifunkcinio pobūdžio rekreaciją, kuri jungia daugiau nei dvi rekreacinės specializacijos kryptis;
3. Alytaus apskrityje išskirtų rekreacinių teritorijų – poilsio vietovių vystymas, vykdant konversinę tvarkymo politiką, dabartinio naudojimo kryptis pertvarkant tikslu plėtoti rekreacinį naudojimą bei turizmą; Veiklos konversijai teiktina valstybės parama;
4. Kurortinių teritorijų statuso Veisiejams, Daugams ir Nemunaičiui įgyvendinimas;
5. Naujų rekreacinių teritorijų formavimas, esamų regiono poilsio vietovių naudojimo intensyvinimas;
6. Rekreacinės aplinkos kokybės gerinimas planuojamose rekreaciniuose centruose ir poilsio vietovėse;
7. Vandens telkinių bei esamų miškų rekreacinio potencialo gerinimas;
8. Rekreacinės infrastruktūros objektų, įtakojančių viso regiono turistinį ir rekreacinį konkurentiškumą, sistemos formavimas;
9. Nacionalinių ir regioninių parkų pažintinio turizmo infrastruktūros kūrimas;
10. Planuojamų dviračių turizmo sistemos trasų ir jų infrastruktūros formavimas;
11. Poilsio kaime (kaimo turizmo) plėtojimas, planuojamų poilsio gamtoje vietovių vystymas;
12. Aktyvaus poilsio plėtojimas, kuriant atskirus specializuotus sportinės rekreacijos kompleksus;

13. Autoturizmo, dviračių ir vandens turizmo trasų sistemos vystymas; sudarant palankias sąlygas turistinių – pažintinių, ramaus ir aktyvaus poilsio kelionių organizavimui;
14. Nemuno vandens kelio trasos įsisavinimui reikalingos rekreacinės infrastruktūros plėtra.

Svarbiausias regiono rekreacijos aptarnavimo centras yra nacionalinę bei tarptautinę svarbą turintis Druskininkų kurortas, sėkmingai įgyvendinantis daugiavfunkcinį miesto teritorijos išteklių naudojimo pobūdį. Šio rekreacijos aptarnavimo centro plėtros perspektyvai užtikrinti reikšmingos yra Druskininkų savivaldybės strateginiame 2004-2013 m. plane numatytos vystymo kryptys:

1. kurorto tarptautinio konkurencingumo didinimas,
2. infrastruktūros plėtra ir aplinkos apsauga,
3. žmogiškųjų, gamtinių ir kitų išteklių puoselėjimas,
4. saugios ir sveikos aplinkos formavimas.

Ypatingą svarbą turi kurorto vystymo strateginiuose planuose numatytas ir aktyviai vykdomas naujosios pramoginės-sportinės rekreacijos infrastruktūros plėtojimas.

Kurortinio statuso vietovių perspektyva Alytaus regione sietina su Daugų ir ypač Veisiejų miestų galimybėmis siekti kurortinių teritorijų statuso. Šios gyvenvietės, iš esmės, atitiktamos LR Vyriausybės 2006 m. patvirtintus reikalavimus gamtiniams ištekliams, turėtų tikslingai kurti jiems naudoti reikalingą specialią turizmo bei poilsio infrastruktūrą ir daugiau dėmesio skirti rekreacinės aplinkos tvarkymui. Perspektyvia kurortine teritorija tikslinga laikyti ir miškingame Nemuno slėnyje esančią Nemunaičio gyvenvietę, turinčią potencialo rekreacinių sveikatinimo bei turizmo funkcijų vystymui.

Planuojamų poilsio gamtoje vietovių perspektyva priklauso nuo jų rekreacinės aplinkos kokybės esminio pagerinimo, agrarinių pakrančių želdinimo bei miškingumo formavimo.

Perspektyviniais turizmo centrais Alytaus regione galėtų tapti Daugai ir Simnas. Daugų miesto kaip pažintinio turizmo centro reikšmė dar padidėtų įkūrus Daugų regioninį parką.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažintinio turizmo plėtrai regione, ypač jo svarbiausiose saugomose teritorijose (nacionaliniame ir regioniniuose parkuose. Pažintinio turizmo sistema numatyta plėtoti turint tikslą eksponuoti gamtinius bei kultūrinius Alytaus regiono savitumus, jo kraštovaizdžio vertybes. Turi būti tvarkomi ir eksponuojami pažintinę vertę turintys gamtiniai bei kultūriniai objektai bei jų grupės.

Dzūkijos nacionalinis parkas bei Metelių ir Veisiejų regioniniai parkai pagal specialius tvarkymo planus kuria savo vidines detalizuotas rekreacijos ir turizmo bei jų infrastruktūros vystymo programas. Alytaus regiono turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas neprieštarauja šių planų sprendiniams.

SPRENDINIŲ KONKRETIZAVIMAS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Turizmo ir rekreacijos plėtros planas – tai specialiojo planavimo dokumentas, kuriame numatoma apskrities rekreacinių teritorijų, rekreacinės infrastruktūros (viešosios turizmo infrastruktūros ir kitų aptarnavimo objektų) bei turizmo paslaugų objektų plėtojimo bendroji koncepcija, šių objektų išdėstymas, naudojimo ir apsaugos priemonės.

Rekreacijos plėtojimas sudaro sąlygas visuomenei susipažinti su Alytaus apskrities gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padeda tenkinti gyventojų poreikius poilsiui gamtoje.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiajame plane sprendžiami šie klausimai:

- įvertintas bendras rekreacinis apskrities teritorijos vystymo potencialas;
- įvertinti galimi rekreaciniai poreikiai;
- nustatyta apskrities rekreacinių teritorijų sistemos plėtros koncepcija;
- nustatytos reikalingos vystyti žemesnio lygmens rekreacinės teritorijos, rekreacinio funkcinio prioriteto vietovės bei zonos;
- nustatytos rekreacinių teritorijų tikslinės veiklos kryptys (specializacija);
- išskirta galimų turistinių trasų sistema;
- numatytos rekreacinių išteklių apsaugos ir naudojimo kryptys.

1.1. ĮGYVENDINIMO PRIORITETAI

Bendras prioritetas Alytaus apskrities rekreacinių teritorijų sistemos raidoje teiktinas pažintinio turizmo ir bendrojo poilsio gamtoje, tarp jų kaimiškoje aplinkoje, vystymui. Viena iš svarbiausių rekreacinės veiklos sričių regione, išskirianti regioną iš kitų, išlieka gydomoji rekreacija – pagrindinė Druskininkų kurorto tikslinio vystymo kryptis. Tai išskirtinis poilsis kurortinėje aplinkoje tikslu atstatyti ar pagerinti sveikatą.

Kuriant konkrečiuose rekreacinėse teritorijose reikalingą rekreacijos plėtros sistemą, siūloma:

- Reguluoti rekreacinių išteklių naudojimą.
- Parengti lankymui gamtos ir kultūros objektus, ieškant investicijų vertingam gamtos ir kultūros paveldui bei vertingam gamtiniam kraštovaizdžiui eksponuoti.
- Numatyti sportinio turizmo plėtrą.
- Įrengti turistinių trasų atkarpas ir rekreacinę infrastruktūrą.
- Nustatyti valstybės paramos, investicijų pritraukimo prioritetus.

Formuojant rekreacinių teritorijų sistemą, pažymimos turizmo trasos bei turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai, rekreacinės vietovės, nustatomos planuojamų centrų tikslinio vystymo (veiklos specializacijos) kryptys. Rekreacinėse vietovėse išskiriamos rekreacinio funkcinio prioriteto zonos bei teritorijos rekreacinės infrastruktūros vystymui.

Rekreacinėse teritorijose prioritetas skiriamas poilsio ir turizmo veiklai. Visuomenės lankymui ar poilsio veiklai skirtose rekreacinėse teritorijose (papildimuose, parkuose, stovyklavietėse, apžvalgos aikštelėse, turistinėse trasose ir kitose poilsio vietose) privalo būti planuojama ir įrengiama viešoji turizmo infrastruktūra (įranga higienos poreikiams tenkinti ir atliekoms surinkti, teritorijos lankymui skirta informacijos įranga ir kita infrastruktūra bei aptarnavimo objektai).

Rekreacinės teritorijos gali būti tiek valstybinėje, tiek privačios nuosavybės žemėje. Jos gali būti nustatomos miškų, vandenių, žemės ūkio ir kitos tikslinės paskirties žemėje, išskyrus konservacines ir kitas teritorijas, kuriose veikla draudžiama įstatymų ir kitų teisės aktų.

Kultūros paveldo objektų bei vietovių teritorijose ir apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais ir kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

Saugomos teritorijos tvarkomos pagal specialiojo (aplinkosauginio) planavimo dokumentus ir teisės aktus, kuriais remiantis įgyvendinamos privalomos apsaugos ir tvarkymo priemonės. Tvarkymo planuose išskiriamos kraštovaizdžio tvarkymo zonos, tame tarpe ir rekreacinio funkcinio prioriteto, kuriose reglamentuojamas šių zonų naudojimas ir apsauga.

2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

2.1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Nekilnojamas kultūros paveldas sudaro esminius Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos išteklius. Nustatyti šių išteklių tvarkybos ir naudojimo sąlygas bei nužymėti nekilnojamojo kultūros paveldo atgaivinimo kryptis pritaikant jo objektus turizmo ir rekreacijos tikslams yra vienas iš Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacijos specialiojo plano tikslų. Turizmo ir rekreacijos planas numato būdus užtikrinti tinkamą teritorinę kultūros vertybių apsaugą kaip integralią kraštovaizdžio tvarkymo dalį.

ICOMOS 1976 m. Briuselyje priimta Kultūros turizmo chartija apibūdina šešis kultūros turizmo principus: apsauga turi sudaryti galimybes tiesiogiai pajusti ir suprasti bendruomenės kultūros paveldą; kultūros paveldo vietų ir turizmo plėtra turėtų būti valdoma vadovaujantis darnios plėtros principais; paveldo vietų apsauga ir turizmo planavimas turi sudaryti sąlygas vertingai juose besilankančiųjų patirčiai; vietos bendruomenės turi būti įtrauktos į apsaugos ir turizmo planavimą; apsauga ir turizmas turi siekti naudoti vietos bendruomenei; turizmo skatinimo programos turėtų saugoti ir skatinti vertingąsias gamtos ir kultūros paveldo savybes. Chartija nurodo, kad kultūrinio ir pažintinio turizmo uždaviniai – atskleisti vietų savitumą, esminius jų raidos aspektus, skatinti gyvųjų kultūros tradicijų ir vietai būdingų amatų išsaugojimą. Kartu dokumentas pažymi, kad nevaldomas turizmas gali kelti grėsmę vietų autentiškumui.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (Žin., 2002, Nr. 110-4852) pažymima, kad kultūros paveldo turtingumas laikomas vienu iš pagrindinių veiksnių, įtakojančių rekreacinių teritorijų diferencijavimą, naudojimą ir tvarkymą, ir nurodoma, kad kultūros paveldo išsaugojimo rėmimą tikslinga derinti ir su Nacionaline turizmo programa, Kultūrinio turizmo programa bei kaimo turizmo plėtote, o kultūrinio turizmo plėtojimas, apimantis atitinkamų planų rengimą bei reikalingos infrastruktūros užtikrinimą, yra vienas iš prioritetų Kultūros paveldo teritorijų apsaugos ir naudojimo nuostatoms įgyvendinti. Kultūrinis ir pažintinis, ekologinis ir kaimo turizmas nurodomi prioritetinėmis turizmo plėtros rūšimis Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje (II sk.). Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas išskiriamas vienu iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje (str. 23.11). Vieni iš Lietuvos nacionalinės turizmo plėtros 2007-2013 metų programos uždavinių - remti kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtrą (sk. 13.2.4). Darnios turizmo plėtros pagrindą sudaro visapusiškas požiūris, vienijantis aplinkosauginius, socialinius ir ekonominius bei kultūrinius aspektus (Turizmo plėtros planavimo dokumentų,

programų, galimybių studijų rengimo ir jų įgyvendinimo stebėsenos metodinės rekomendacijos, patvirtintos Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos direktoriaus 2006 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-94).

Šioje Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiojo plano dalyje pateikiami nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos sprendiniai atitinka Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos teisės aktų reikalavimus. Pateikiami sprendiniai grindžiami nuostatomis, išreikštomis Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (toliau – LR bendrojo plano) sprendiniuose, Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje (Žin., 2003, Nr. 89-4039), Dvarų išsaugojimo programoje (LR Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 481, Žin., 2003, Nr. 38-1740 ir LR Vyriausybės 2007 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 486, Žin., 2007, Nr. 58-2243), Lietuvos nacionalinėje turizmo plėtros 2007-2013 metų programoje (Žin., 2008, Nr. 82-3253). Pateikiami sprendiniai taip pat atitinka nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos sprendinius, nustatytus Alytaus apskrities generalinio (bendrojo) plano bei Alytaus miesto (patvirtintas Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2009 m. birželio 11 d. sprendimu Nr. T-146), Alytaus rajono savivaldybės (patvirtintas Alytaus savivaldybės tarybos 2009 m. kovo 24 d. sprendimu Nr. K-79), Lazdijų rajono savivaldybės (patvirtintas Lazdijų savivaldybės tarybos 2008 m. gruodžio 5 d. sprendimu Nr. 5TS-648), Varėnos rajono savivaldybės (patvirtintas Varėnos savivaldybės tarybos 2008 m. rugsėjo 23 d. sprendimu Nr. T-VI-403), Druskininkų savivaldybės (patvirtintas Druskininkų savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 21 d. sprendimu Nr. TS-71) teritorijų bendruosiuose planuose.

2.2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ NAUDOJIMO TURIZMUI IR REKREACIJAI SĄLYGOS

Vienas svarbiausių veiksnių, darančių įtaką bendrosios kraštovaizdžio formavimo politikos formavimui, yra ypatingą reikšmę kraštovaizdžio vizualinėje struktūroje turinčių nekilnojamųjų kultūros vertybių vertė ir teritorinė sklaida (LR teritorijos bendrasis planas, sk. 2, str. 19.1). Druskininkų – Marcinkonių bei Panemunių kultūros vertybių arealai yra išskirti kaip pasižymintys ypatinga nacionaline reikšme. Alytaus apskrities generalinis (bendrasis) planas akcentuoja kryptingam Dainavos krašto pažinimui tarnaujančios regioninės automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasų sistemos formavimą. Šiame plane siūlomos turizmo trasos pagrįstos siekiu integraliai atskleisti regiono gamtos ir kultūros paveldo vertę.

2.2.1. Alytaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo objektai

Alytaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo sąrašai parengti pagal Kultūros paveldo departamento prie LR Kultūros ministerijos Alytaus teritorinio padalinio 2009 11 04 pateiktą kultūros paveldo objektų sąrašą, papildžius jį informacija, pateikiama Kultūros vertybių registre (2010 m. vasario 10 d. duomenimis). Rengiant kitų lygmenų teritorijų arba strateginio planavimo dokumentus, sąrašas turi būti patikslintas pagal naujausius Kultūros vertybių registro duomenis.

Alytaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo objektai pateikti 2.2.1. lentelėje

2.2.1. lentelė. Alytaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo objektai

Nr. plane	Unikalus kodas (identifikatorius registre)	Adresas			Nekilnojamosios kultūros vertybės vardas	Nekilnojamosios kultūros vertybės pavadinimas
		Savivaldybė	Seniūnija	Gyvenvietė		
1	21474	Alytaus	Mirolavo	Obelninkų k.	vad. Laumės akmeniu	Akmuo
2	26431	Alytaus	Nemunaičio	Vangelonių k.	vad. Didžiuoju Dzūkijos akmeniu	Akmuo
3	7147	Varėnos	Jakėnų	Akmens k.	vad. Nuotakos akmeniu, kitaip Užkeikta merga	Akmuo
4	3661	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	vad. Raganos, kitaip Viedzmos akmeniu	Akmuo
5	13037	Druskininkų	Viečiūnų	Švendubrės k.	Švendubrės akmuo su dubenėliais, vad. Velnio akmeniu	Akmuo su dubenėliais
6	1842	Alytaus m.		Alytaus m.	Klebono akmuo	Akmuo
7	2415	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.		Švč. Trejybės bažnyčia ir varpinė
8	21700	Alytaus r.	Punios		Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia	Bažnyčia
9	852	Alytaus		Simnas	Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų	Bažnyčia
10	22687	Alytaus m.		Alytaus m., Smėlio g.	Žydų senųjų kapinių dalis	Kapinės
11	1503	Lazdijų		Veisiejai		Bažnyčia
12	15862	Druskininkų		Druskininkai		Bažnyčia
13	1000	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.	Kristaus Karaliaus bažnyčia	Bažnyčia
14	2593	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.		Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios pastatų kompleksas
15	1501	Lazdijų	Šeštokų	Rudaminos k.		Bažnyčia ir klebonija
16	1027	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Bažnyčios ir vienuolyno ansamblis	Bažnyčia
17	23580	Alytaus r.	Alovės	Alytaus r.	Šv. Trejybės bažnyčios kompleksas	Bažnyčios kompleksas
18	1028	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų	Bažnyčios kompleksas
19	1302	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Švč. Trejybės	Bažnyčios kompleksas
20	1751	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Buv. pilies bokštas	Pastatas
21	30662	Druskininkų		Druskininkai	Druskininkų Džiaugsmo visiems liūdintiems	Staciatikių cerkvė
22	859	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.	Nedzingės buv. dvaro sodybos fragmentai	Dvaro sodybos fragmentai
23	47	Alytaus	Daugų	Rodžios k.		Rodžios buv. dvaro sodybos fragmentai
24	15981	Lazdijų	Šeštokų	Rudaminos k.	Buv. dvaro rūmai	Dvaro rūmai

25	15827	Druskininkų	Leipalingio	Leipalingio mstl.	Leipalingio mstl. buv. dvaro rūmai ir svirnas	Dvaro rūmai ir svirnas
26	262	Lazdijų			Bulakavo buv. dvaro sodyba	Dvaro sodyba
27	1498	Lazdijų	Budviečio	Aštriosios Kirsnos k.	Aštriosios Kirsnos	Dvaro sodyba
28	268	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Vainežerio k.	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Dvaro sodybos fragmentai
29	263	Lazdijų	Būdviečio	Būdviečio k.	Buv. dvaro sodybos fragmentai (AtV 502)	Dvaro sodybos fragmentai
30	30527	Alytaus m.			Forto dalis	Forto dalis
31	30528	Alytaus m.			Forto dalis	Forto dalis
32	27436	Druskininkų		Druskininkai	Druskininkų Gydykla	Pastatas
33	10342	Varėnos	Valkininkų	Dargužių k.	Aštuoniasdešimties sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
34	10341	Varėnos	Valkininkų	Čižiūnų k.	Keturiasdešimt aštuonių sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
35	10339	Druskininkų	Ratnyčios	Latežerio k.	Aštuoniolikos sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
36	10337	Varėnos	Marcinkonių	Dubininkų k.	Dvidešimties sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
37	21320	Druskininkų	Ratnyčios	Žiogelių k.	Žiogelių k. kaimo gyvenvietė	Kaimo gyvenvietė
38	10305	Varėnos	Marcinkonių	Zervynų k.	Keturiasdešimt aštuonių sodybų kaimas	Gatvinis kaimas
39	10338	Varėnos	Marcinkonių	Musteikos k.	Septyniasdešimt penkių sodybų kaimas	Gatvinis kaimas
40	10340	Druskininkų	Ratnyčios	Švendubrės k.	Šimto dvidešimties sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
41	10336	Varėnos	Kaniavos	Lynežerio k.	Trisdešimt trijų sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
42	1840	Alytaus	Daugų	Karliškių k.	vad. Aukakalniu	Kalnas
43	1833	Alytaus	Daugų	Daugų k.	vad. Maldzytakalniu	Kalnas
44	5322	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	vad. Kopyčkalniu	Kalnas
45	7160	Varėnos	Merkinės	Masališkių k.	vad. Šarūno kalnu	Kalnas
46	23142	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Kalnas, vad. Bažnytkaľniu, ir akmuo su "Jaučio pėda"	Kalnas ir akmuo
47	16594	Alytaus m.		Alytaus m., Savanorių g.	A.Juozapavičiaus kapas	Kapas
48	16570	Alytaus m.		Alytaus m., Perlojos g.	A.Matulevičiaus-Matučio kapas	Kapas
49	22849	Varėnos	Merkinės	Subartonių k.	V. Krėvės-Mickevičiaus	Kapas
50	10798	Alytaus m.		Alytaus m., Ulonų g.	Rusų belaisvių kapinės	Kapinės
51	10583	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.	Palaidoti 1863 m. sukilimo dalyviai	Kapinės ir paminklas

52	2416	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.	Klebonija	Pastatas
53	2662	Alytaus m.		Alytaus m., Savanorių g.	Partizanų kapas	Kapas
54	15938	Alytaus	Daugų	Bukaučiškės k.		Koplyčia
55	1307	Alytaus	Punios	Punios k.		Koplyčia
56	14736	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.	Koplytėlė medyje su Pietos skulptūra	Koplytėlė su skulptūra
57	26386	Alytaus m.		Alytaus m.	Likiškių kapinynas	Kapinynas
58	2237	Varėnos	Varėnos	Babriškių k.	Šv. Dvasios kapinių koplyčia	koplyčia
59	14740	Alytaus	Raitininkų	Ryliškių k.		Koplytstulpis
60	14739	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius
61	22	Alytaus	Krokialaukio	Krekštėnų k.		Kryžius
62	14718	Alytaus	Nemunaičio	Nemunaičio mst.		Kryžius
63	14698	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.		Kryžius
64	14737	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius I
65	14738	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius II
66	24828	Alytaus	Punios	Raižių k.		Mečetė
67	17118	Varėnos		Valkininkai	Valkininkų	Miestelio istorinė dalis
68	17097	Varėnos		Merkinė	Merkinės	Miestelio istorinė dalis
69	17074	Alytaus		Butrimonių mstl.		Miestelio istorinis centras
70	17107	Alytaus		Simnas		Miestelio istorinis centras
71	17077	Alytaus		Daugų mstl.		Miestelio istorinis centras
72	17121	Lazdijų		Veisiejų mstl.		Miestelio istorinis centras
73	30185	Druskininkų		Druskininkai	Druskininkų	Miesto istorinė dalis
74	21562	Lazdijų	Šeštokų		Kalniškės	Mūšio vieta
75	2831	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.		Namas
76	21840	Alytaus m.		Alytaus m., Jiezno g. 2		Namas
77	10521	Lazdijų		Lazdijai, Seinų g. 29	Namas, kuriame gyveno S. Nėris	Namas
78	16998	Lazdijų		Lazdijai, Seinų g. 31	Namas, kuriame gyveno N. Gustaitis	Namas
79	16595	Alytaus m.		Alytaus m.	Rašytojo A. Matulevičiaus- Matučio namas	Namas
80	10585	Varėnos	Merkinės	Subartonių k.	V. Mickevičiaus- Krevės namas (muziejus)	Pastatas
81	1756	Varėnos	Teizių	Barčių k.	Namas (pirkia)	Pastatas
82	1754	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Rotušės liekanos	Pastatas
83	7664	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.		Antkapinis paminklas
84	16970	Alytaus m.	Alytaus m.		Namas	Namas
85	20037	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio biustas	Biustas

86	20036	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paminklas	Paminklas
87	4482	Alytaus	Nemunaičio	Nemunaičio mstl.	Žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę	Paminklas
88	14534	Varėnos	Varėnos	Perlojos k.	Ldk Vytauto	Paminklas
89	4144	Alytaus	Krokialaukio	Krekštėnų k.		Paminklas
90	4396	Alytaus	Raitininkų	Ryliškių k.		Paminklas
91	10582	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.	L. Narbuto žuvimo vieta	Paminklas
92	10254	Varėnos	Valkininkų	Pirčiupių k.	Paminklas "Motina"	Paminklas
93	15469	Alytaus m.		Alytaus m. (Savanorių karių kapinėse)	Paminklas "Du kariai"	Paminklas
94	16726	Alytaus m.		Alytaus m., Liškiavos g. 17	Namas	Namas
95	12317	Alytaus m.		Alytaus m.	Paminklas K. Klimavičiui	Paminklas
96	14970	Druskininkų		Druskininkai	"Čiurlionio kelias" (15 stotelių nuo Senosios Varėnos iki Druskininkų m. „Girios aido“)	Paminklų ansamblis
97	4093	Alytaus m.		Alytaus m., Savanorių g.	J. Bloznelio kapas	Kapas
98	10799	Alytaus m.		Alytaus m., Ulonų g.	Sovietų Sąjungos karių kapai	Kapinės
99	28259	Druskininkų		Druskininkai	K. Dineikos fizinės kultūros	Parkas
100	24591	Alytaus m.		Alytaus m.	Senasis miesto parkas su fontanu	Miesto parkas
101	4399	Alytaus	Alytaus	Punios šilas	Partizanų žuvimo vieta	Žuvimo vieta
102	1755	Varėnos	Varėnos	Nedzingės k.	Du mokyklos pastatai	Pastatai
103	30656	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
104	30657	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
105	4393	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
106	15860	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
107	15863	Druskininkų		Druskininkai		Pastatas
108	24677	Druskininkų		Druskininkai		Pastatų kompleksas
109	24683	Druskininkų		Druskininkai		Pastatų kompleksas
110	30601	Druskininkų		Druskininkai	Vilos	Pastatų kompleksas
111	22599	Alytaus m.		Alytaus m., Piliakalnio g.	Alytaus piliakalnis su gyvenvieta	Piliakalnis su gyvenvieta
112	1857	Alytaus	Pivašiūnų	Einoronių k.	Einoronių, vad. Pilies kalnu	Piliakalnis
113	2808	Alytaus	Mirolavo	Papėčių k.	Papėčių	Piliakalnis
114	1862	Alytaus	Raitininkų	Piliakalnio k.	Piliakalnio	Piliakalnis
115	1851	Alytaus	Mirolavo		Dirmiškių, vad. Strumpakalniu	Piliakalnis
116	5319	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k	Verstaminų	Piliakalnis

17	3694	Varėnos	Vydenių	Barčių k.	Barčių, Čepeliūnų, Ulbinų	Piliakalnis
118	3656	Varėnos	Kaniavos	Kaniavėlės k.	Kaniavėlės, vad. Apykopus	Piliakalnis
119	3658	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Liškiavos, vad. Liškiavos pilies kalnu, Raganos mūru, Perkūno šventinyčia	Piliakalnis
120	5312	Lazdijų	Šlavantų	Buteliūnų k.		Piliakalnis
121	5317	Lazdijų	Teizų	Giraitės k.		Piliakalnis
122	5307	Lazdijų	Šeštokų	Gumbelių k./Maišymų k.		Piliakalnis
123	5316	Lazdijų	Šventežerio	Mikyčių k.		Piliakalnis
124	7170	Varėnos	Varėnos		Girežerio	Piliakalnis
125	32379	Alytaus m.		Alytaus m., Kauno g. 9, 9A	Alytaus sinagogos pastato ir rabino namo kompleksas	Pastatai
126	16153	Alytaus r.		Alytaus m., Putinų g.	Bakšių senovės gyvenvietė	Gyvenvietė
127	22949	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis II su gyvenviete
128	22951	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis III su gyvenviete
129	22937	Lazdijų	Seirijų	Paserninkų k.	Paserninkų	Piliakalnis su gyvenviete
130	22943	Lazdijų	Šlavantų	Paliūnų k.	Paliūnų	Piliakalnis su gyvenviete
131	22627	Lazdijų	Lazdijų	Buniškių k.	Buniškių	Piliakalnis su gyvenviete
132	22609	Alytaus	Butrimonių	Gerulių k.	Gerulių	Piliakalnis su gyvenviete
133	22625	Alytaus	Simno	Giluičių k.	Giluičių	Piliakalnis su gyvenviete
134	22611	Alytaus	Miroslavo	Kaukų k.	Kaukų	Piliakalnis su gyvenviete
135	22613	Alytaus	Miroslavo	Obelytės k.	Obelytės	Piliakalnis su gyvenviete
136	22617	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.	Pivašiūnų	Piliakalnis su gyvenviete
137	22607	Alytaus	Alovės	Poteronių k.	Poteronių	Piliakalnis su gyvenviete
138	22621	Alytaus	Punios	Punios k.	Punios	Piliakalnis su gyvenviete
139	22615	Alytaus	Miroslavo	Pupasodžio k.	Pupasodžio, Žilvios	Piliakalnis su gyvenviete
140	22605	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Rumbonių	Piliakalnis su gyvenviete
141	22623	Alytaus	Simno	Ažuolinių k.	Ažuolinių, Bambininkų	Piliakalnis su gyvenviete
142	22939	Lazdijų	Lazdijų	Elveriškės k.	Elveriškės	Piliakalnis su gyvenviete
143	22631	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.	Krikštonių	Piliakalnis su gyvenviete
144	22933	Lazdijų	Lazdijų	Papalazdijų I k.	Papalazdijų	Piliakalnis su gyvenviete
145	22931	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Paveisininkų k.	Paveisininkų	Piliakalnis su gyvenviete

146	22947	Lazdijų	Teizų	Prelomčiškės k.	Prelomčiškės	Piliakalnis su gyvenvieta
147	22941	Lazdijų	Lazdijų	Rudaminos k.	Rudaminos	Piliakalnis su gyvenvieta
148	22945	Lazdijų	Šlavantų	Šlavantų k.	Šlavantų	Piliakalnis su gyvenvieta
149	22953	Varėnos	Jakėnų		Voniškių, Burbonių	Piliakalnis su gyvenvieta
150	22955	Varėnos	Matuizų	Krūminių k.	Krūminių	Piliakalnis su gyvenvieta
151	22959	Varėnos	Merkinės	Mikniūnų k.	Mikniūnų, Giraitės	Piliakalnis su gyvenvieta
152	22935	Druskininkų	Leipalingio	Černiauskų k.	Černiauskų	Piliakalnis su gyvenvieta
153	22601	Alytaus m.		Alytaus m.	Radžiūnų piliakalnis su gyvenvieta	Piliakalnis su gyvenvieta
154	22957	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Merkinės	Piliakalnis su papiliu
155	3649	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.	Dubičių, vad. Karalienės Bonos pilimi	Piliavietė
156	1852	Alytaus	Mirolavo		Dirmiškių, vad. Švedkapiais	Pilkapynas
157	1846	Alytaus	Alytaus	Bundorių k.	Bundorių, Punios šilo	Pilkapynas
158	30660	Druskininkų		Druskininkai	Sanatorija	Pastatas
159	5295	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Vainežerio k.	Vainežerio, vad. Okopka	Senovės gynybinis įtvirtinimas
160	5292	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Kapčiamiesčio mstl.	Kapčiamiesčio, vad. Pinčiaragiu	Senovės gyvenvietė
161	7648	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Motinystė"	Skulptūra
162	15338	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Jaunystė"	Skulptūra
163	7646	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Poilsis"	Skulptūra
164	32491	Alytaus m.		Alytaus m., Pulko g. 28	Namas V	Namas
165	8608	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Prie šaltinio"	Skulptūra
166	7647	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Ratnyčėlė"	Skulptūra
167	14995	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Skrydis"	Skulptūra
168	10469	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio	Sodyba
169	10474	Alytaus	Krokialaukio	Balkūnų k.		Sodyba
170	46	Alytaus	Alovės	Alovės k.	Raudonosios Alovės buv. sodybos fragmentai	Buv. sodybos fragmentai
171	12215	Alytaus	Mirolavo	Kurnėnų k.	Mokyklos statinių kompleksas	Statinių kompleksas
172	26656	Druskininkų	Vičiūnų	Latežerio k.	Dervos ir terpentino gamyklos	Statinių kompleksas

173	1749	Varėnos	Jakėnų	Akmens k.	Akmens Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčios	Pastatų kompleksas
174	8693	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Stogastulpis triaukštis su ornamentuotu kryželiu	Stogastulpis
175	10584	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.		Stulpai
176	10800	Alytaus m.		Alytaus m., Pulko g.	Žydų genocido kapinės	Kapinės
177	16032	Lazdijų	Leipalingio	Smarliūnų k.		Svirnas
178	32490	Alytaus m.		Alytaus m., Pulko g. 26	Namas VI	Namas
179	1750	Varėnos	Kaniavos	Rudnios k.	Vandens malūno liekanos	Pastatas
180	23167	Druskininkų	Leipalingio	Mizarų k.	Vandens malūnas su technologine įranga	Pastatas
181	30661	Druskininkų		Druskininkai	Vandentiekio bokštas	Pastatas
182	270	Lazdijų		Veisiejai	Veisiejų buv. dvaro sodybos fragmentai	Buv. dvaro sodybos fragmentai
183	21484	Varėnos	Valkininkų	Valkininkų mstl.	Vienuolyno vieta	Vienuolyno vieta
184	30658	Druskininkų		Druskininkai	Vila	Pastatas
185	30659	Druskininkų		Druskininkai	Vila „Oazė“	Pastatas
186	15864	Druskininkų		Druskininkai	Vila	Pastatas
187	15866	Druskininkų		Druskininkai	Vila	Pastatas
188	32489	Alytaus m.		Alytaus m., Pulko g. 27	Namas VII	Namas
189	31907	Alytaus m.		Alytaus m., Skardžio g.	Lietuvos karių sukilėlių kapai (45)	Kapai
190	16245	Alytaus m.		Alytaus m., Piliakalnio g.	Senkapis	Senkapis
191	4133	Alytaus m.		Alytaus m.	Kapai ir kryžius, Angelų sargų bažn. kapinės	Kapai ir kryžius

2.2.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo klasifikacija pagal tipologines grupes

Alytaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldas pasižymi tipologine įvairove, daugeliui objektų būdinga didelė kultūrinė vertė. Alytaus rajono strateginiame plėtros plane 2007-2013 metams (Alytaus rajono savivaldybės tarybos sprendimas 2007 m. lapkričio 29 d. Nr. K-207) vertingiausiais Alytaus rajono kultūros paveldo objektais išskiriami: Rumbonių bažnyčios ansamblis, Simno bažnyčia, Punios piliakalnis, dailininko A.Žmuidzinaičiaus memorialinė sodyba - muziejus, dailės kūriniai, koplytstulpiai. Varėnos rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių konkretizavimo dalyje nurodoma, kad teritorijų planavimui svarbių Varėnos rajono savivaldybės kultūros paveldo objektų tarpe yra reikšmingų ne tik rajono, Dzūkijos regiono, bet ir nacionaliniu mastu. Tai Merkinės miestelio istorinė dalis ir piliakalnis, Liškiavos sakralinės architektūros kompleksas, piliakalnis, alkakalnis, Valkininkų miestelio ir Čižiūnų etnografinio kaimo kompleksas, Musteikos, Zervynų, Dubininko, Dargužių, Kašėtų, Rudnios etnografiniai kaimai.

Alytaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo tipologinių grupių tarpe gausiausias grupes sudaro architektūros ir archeologijos paveldo objektai. Ypač svarbios pažintinio ir

kaimo turizmo plėtrai yra apskrities etnografinės kaimo gyvenvietės. Kitų architektūros paveldo objektų tarpe labai reikšmingos yra dvarų bei memorialinės sodybos, didelė architektūrine verte pasižymintys sakraliniai objektai. Archeologijos paveldo objektų tarpe išskirtiniu vaidmeniu kraštovaizdyje ir dideliu potencialu pritaikant pažintiniam (kultūriniam) turizmui pasižymi piliakalniai.

Apskrities teritorijoje gausu istorinio ir memorialinio kultūros paveldo bei nekilnojamojo dailės paveldo objektų. Šioms grupėms skiriami objektai yra labai svarbūs pažintinio (kultūrinio) turizmo plėtrai, Dzūkijos istorinio kraštovaizdžio savitumo išsaugojimui.

Mažesnes tipologines grupes sudaro mitologijos ir urbanistikos paveldo objektai. Urbanistikos paveldo objektams: Druskininkų miesto istoriniai daliai, Butrimonių, Simno, Daugų, Valkininkų, Veisiejų, Merkinės miestelių istoriniams centrams, saugomiems Druskininkų ir Alytaus miestų parkams, tenka išskirtinė reikšmė plėtojant turizmą ir rekreaciją Dzūkijos regione. Mitologijos objektai yra reikšmingi istorinio kraštovaizdžio elementai.

Pateikiami nekilnojamojo kultūros paveldo sąrašai parengti pagal Kultūros paveldo departamento prie LR Kultūros ministerijos Alytaus teritorinio padalinio 2009 11 04 pateiktą kultūros paveldo objektų sąrašą, papildžius jį naujais apskaitos duomenimis, pateikiamais Kultūros vertybių registre. Objektų priskyrimas tipologinėms grupėms parengtas vadovaujantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 3 str. 3 dalyje pateikiamu šio paveldo skirstymu pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį ar jų derinį bei nustatytą vertingųjų savybių aprašais, pateikiamais Kultūros vertybių registre.

Archeologijos paveldo objektai

Unikalus vertybės kodas	Savivaldybė	Seniūnija	Gyvenvietė	Nekilnojamosios kultūros vertybės vardas	Nekilnojamosios kultūros vertybės pavadinimas
16245	Alytaus m.	Alytaus m.	Alytaus m.	Senkapis	Senkapis
26386	Alytaus m.	Alytaus m.	Alytaus m.	Likiškių kapinynas	Kapinynas
22599	Alytaus m.		Alytaus m.	Alytaus piliakalnis su gyvenvieta	Piliakalnis su gyvenvieta
22601	Alytaus m.		Alytaus m.	Radžiūnų piliakalnis su gyvenvieta	Piliakalnis su gyvenvieta
16153	Alytaus r.	Alytaus r.		Bakšių senovės gyvenvietė	Gyvenvietė
1857	Alytaus	Pivašiūnų	Einoronių k.	Einoronių, vad. Pilies kalnu	Piliakalnis
2808	Alytaus	Mirolavo	Papėčių k.	Papėčių	Piliakalnis
852	Alytaus	Mirolavo		Dirmiškių, vad. Švedkapias	Pilkapynas
1862	Alytaus	Raitininkų	Piliakalnio k.	Piliakalnio	Piliakalnis
1851	Alytaus	Mirolavo		Dirmiškių, vad. Strumpakalniu	Piliakalnis
1846	Alytaus	Alytaus	Bundorių k.	Bundorių, Punios šilo	Pilkapynas
22609	Alytaus	Butrimonių	Gerulių k.	Gerulių	Piliakalnis su gyvenvieta
22625	Alytaus	Simno	Giluičių k.	Giluičių	Piliakalnis su gyvenvieta
22611	Alytaus	Mirolavo	Kaukų k.	Kaukų	Piliakalnis su gyvenvieta
22613	Alytaus	Mirolavo	Obelytės k.	Obelytės	Piliakalnis su gyvenvieta
22617	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.	Pivašiūnų	Piliakalnis su gyvenvieta

22607	Alytaus	Alovės	Poteronių k.	Poteronių	Piliakalnis su gyvenvieta
22621	Alytaus	Punios	Punios k.	Punios	Piliakalnis su gyvenvieta
22615	Alytaus	Miroslavo	Pupasodžio k.	Pupasodžio, Žilvios	Piliakalnis su gyvenvieta
22605	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Rumbonių	Piliakalnis su gyvenvieta
22623	Alytaus	Simno	Ažuolinių k.	Ažuolinių, Babininkų	Piliakalnis su gyvenvieta
22939	Lazdijų	Lazdijų	Elveriškės k.	Elveriškės	Piliakalnis su gyvenvieta
22631	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.	Krikštonių	Piliakalnis su gyvenvieta
22933	Lazdijų	Lazdijų	Papalazdijų I k.	Papalazdijų	Piliakalnis su gyvenvieta
22931	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Paveisininkų k.	Paveisininkų	Piliakalnis su gyvenvieta
22947	Lazdijų	Teizų	Prelomčiškės k.	Prelomčiškės	Piliakalnis su gyvenvieta
22941	Lazdijų	Lazdijų	Rudaminos k.	Rudaminos	Piliakalnis su gyvenvieta
5295	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Vainežerio k.	Vainežerio, vad. Okopka	Senovės gynybinis įtvirtinimas
5319	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis
22949	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis II su gyvenvieta
22951	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	Verstaminų	Piliakalnis III su gyvenvieta
22945	Lazdijų	Šlavantų	Šlavantų k.	Šlavantų	Piliakalnis su gyvenvieta
22937	Lazdijų	Seirijų	Paserninkų k.	Paserninkų	Piliakalnis su gyvenvieta
22943	Lazdijų	Šlavantų	Paliūnų k.	Paliūnų	Piliakalnis su gyvenvieta
5292	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Kapčiamiesčio mstl.	Kapčiamiesčio, vad. Pinčiaragių	Senovės gyvenvietė
22627	Lazdijų	Lazdijų	Buniškių k.	Buniškių	Piliakalnis su gyvenvieta
5312	Lazdijų	Šlavantų	Buteliūnų k.		Piliakalnis
5317	Lazdijų	Teizų	Giraitės k.		Piliakalnis
5307	Lazdijų	Šeštokų	Gumbelių k./ Maišymų k.		Piliakalnis
5316	Lazdijų	Šventežerio	Mikyčių k.		Piliakalnis
22953	Varėnos	Jakėnų		Voniškių, Burbonių	Piliakalnis su gyvenvieta
3694	Varėnos	Vydenių	Barčių k.	Barčių, Čepeliūnų, Ulbinų	Piliakalnis
3649	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.	Dubičių, vad. Karalienės	Piliavietė
3656	Varėnos	Kaniavos	Kaniavėlės k.	Bonos pilimi Kaniavėlės, vad. Apykopu	Piliakalnis
22955	Varėnos	Matuizų	Krūminių k.	Krūminių Liškiavos, vad. Liškiavos	Piliakalnis su gyvenvieta
3658	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	pilies kalnu, Raganos mūru, Perkūno šventinyčia	Piliakalnis
22957	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Merkinės	Piliakalnis su papilium
22959	Varėnos	Merkinės	Mikniūnų k.	Mikniūnų, Giraitės	Piliakalnis su

7170	Varėnos	Varėnos		Girežerio	gyvenvietė Piliakalnis
21484	Varėnos	Valkininkų	Valkininkų mstl.	Vienuolyno vieta	Vienuolyno vieta
22935	Druskininkų	Leipalingio	Černiausų k.	Černiausų	Piliakalnis su gyvenvietė

Mitologijos paveldo objektai

Unika- lus vertybės kodas	Savival- dybė	Seniūnija	Gyvenvietė	Nekilnojamosios kultūros vertybės vardas	Nekilnojamosios kultūros vertybės pavadinimas
1842	Alytaus m.		Alytaus m.	Klebono akmuo	Akmuo
21474	Alytaus	Mirolavo	Obelninkų k.	vad. Laumės akmeniu	Akmuo
26431	Alytaus	Nemunaičio	Vangelonių k.	vad. Didžiuoju Dzūkijos akmeniu	Akmuo
1840	Alytaus	Daugų	Karliškių k.	vad. Aukakalniu	Kalnas
1833	Alytaus	Daugų	Daugų k.	vad. Maldzytakalniu	Kalnas
5322	Lazdijų	Teizų	Verstaminų k.	vad. Kopyčkalniu	Kalnas
7160	Varėnos	Merkinės	Masališkių k.	vad. Šarūno kalnu	Kalnas
23142	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Kalnas, vad. Bažnytka- kalniu, ir akmuo su "Jaučio pėda"	Kalnas ir akmuo
7147	Varėnos	Jakėnų	Akmens k.	vad. Nuotakos akmeniu, kitaip Užkeikta merga	Akmuo
3661	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	vad. Raganos, kitaip Viedzmos akmeniu	Akmuo
13037	Druski- ninkų	Viečiūnų	Švendubrės k.	Švendubrės akmuo su dubenėliais, vad. Velnio akmeniu	Akmuo su dubenėliais

Architektūros paveldo objektai

Unika- lus vertybės kodas	Savival- dybė	Seniūnija	Gyvenvietė	Nekilnojamosios kultūros vertybės vardas	Nekilnojamosios kultūros vertybės pavadinimas
16726	Alytaus m.	Alytaus m.		Namas	Namas
32491	Alytaus m.	Alytaus m.		Namas V	Namas
32490	Alytaus m.	Alytaus m.		Namas VI	Namas
32489	Alytaus m.	Alytaus m.		Namas VII	Namas
32379	Alytaus m.	Alytaus m.		Alytaus sinagogos pastato ir rabino namo kompleksas	Pastatai
30527	Alytaus m.			Forto dalis	Forto dalis
30528	Alytaus m.			Forto dalis	Forto dalis
21840	Alytaus m.		Alytaus m.		Namas
15938	Alytaus	Daugų	Bukaučiškės k.		Kopyčia
1307	Alytaus	Punios	Punios k.		Kopyčia
24828	Alytaus	Punios	Raižių k.		Mečetė
12215	Alytaus	Mirolavo	Kurnėnų k.		Mokyklos statinių kompleksas
21700	Alytaus r.	Punios	Alytaus r.	Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia	Bažnyčia
23580	Alytaus r.	Alovės	Alytaus r.	Šv. Trejybės bažnyčios kompleksas	Bažnyčios kompleksas

46	Alytaus	Alovės	Alovės k.	Raudonosios Alovės buv. sodybos fragmentai	Buv. sodybos fragmentai
2593	Alytaus	Pivašiūnų	Pivašiūnų k.	Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios pastatų kompleksas	Bažnyčios kompleksas
47	Alytaus	Daugų	Rodžios k.	Rodžios buv. dvaro sodybos fragmentai	Buv. dvaro sodybos fragmentai
1302	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.	Švč. Trejybės	Bažnyčios kompleksas
852	Alytaus		Simnas	Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų	Bažnyčia
1498	Lazdijų	Budviečio	Aštriosios Kirsnos k.	Aštriosios Kirsnos	Dvaro sodyba
262	Lazdijų			Bulakavo buv. dvaro sodyba	Buv. dvaro sodyba
263	Lazdijų	Būdviečio	Būdviečio k.	Buv. dvaro sodybos fragmentai (AtV 502)	Buv. dvaro sodybos fragmentai
1000	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.	Kristaus Karaliaus bažnyčia	Bažnyčia
15981	Lazdijų	Šeštokų	Rudaminos k.	Buv. dvaro rūmai	Dvaro rūmai
1501	Lazdijų	Šeštokų	Rudaminos k.		Bažnyčia ir klebonija
16032	Lazdijų	Leipalingio	Smarliūnų k.		Svirnas
268	Lazdijų	Kapčiamiesčio	Vainežerio k.		Buv. dvaro sodybos fragmentai
270	Lazdijų		Veisiejai	Veisiejų buv. dvaro sodybos fragmentai	Buv. dvaro sodybos fragmentai
1503	Lazdijų		Veisiejai		Bažnyčia
1756	Varėnos	Teizių	Barčių k.	Namas (pirkia)	Pastatas
1749	Varėnos	Jakėnų	Akmens k.	Akmens Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčios	Statinių kompleksas
2237	Varėnos	Varėnos	Babriškių k.	Šv. Dvasios kapinių koplyčia	Koplyčia
10342	Varėnos	Valkininkų	Dargužių k.	Aštuoniasdešimties sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
10337	Varėnos	Marcinkonių	Dubininkų k.	Dvidešimties sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
1751	Varėnos	Merkinės	Liškiavos k.	Buv. pilies bokštas	Pastatas
10336	Varėnos	Kaniavos	Lynežerio k.	Trisdešimt trijų sodybų gatvinis kaimas	Gatvinis kaimas
1754	Varėnos	Merkinės	Merkinės mstl.	Rotušės liekanos	Pastatas
10338	Varėnos	Marcinkūnių	Musteikos k.	Septyniasdešimt penkių sodybų kaimas	Gatvinis kaimas
2415	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.	Švč. Trejybės bažnyčia ir varpinė	Bažnyčia ir varpinė
2416	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.	Klebonija	Pastatas
859	Varėnos	Varėnos	Nedingės k.	Nedzingės buv. dvaro sodybos fragmentai	Buv. dvaro sodybos fragmentai
1755	Varėnos	Varėnos	Nedzingės k.		Du mokyklos pastatai
1750	Varėnos	Kaniavos	Rudnios k.	Vandens malūno liekanos	Pastatas
10305	Varėnos	Marcinkonių	Zervynų k.	Keturiasdešimt aštuonių sodybų kaimas	Gatvinis kaimas

					istorinis centras
17118	Varėnos		Valkininkai	Valkininkų	Miestelio istorinė dalis
17097	Varėnos		Merkinė	Merkinės	Miestelio istorinė dalis
28259	Druskininkų		Druskininkai	K. Dineikos fizinės kultūros	Parkas
30185	Druskininkų		Druskininkai	Druskininkų	Miesto istorinė dalis

Istorinio ir memorialinio paveldo objektai

Unikalus vertybės kodas	Savivaldybė	Seniūnija	Gyvenvietė	Nekilnojamosios kultūros vertybės vardas	Nekilnojamosios kultūros vertybės pavadinimas
16970	Alytaus m.	Alytaus m.		Namas	Namas
10798	Alytaus m.		Alytaus m.	Rusų belaisvių kapinės	Kapinės
16595	Alytaus m.		Alytaus m.	Rašytojo A. Matulevičiaus-Matučio namas	Namas
31907	Alytaus m.	Alytaus m.		Lietuvos karių sukilėlių kapai	Kapai
4133	Alytaus m.	Alytaus m.		Kapai ir kryžius, Angelų sargų bažn. kapinės	Kapai ir kryžius
10800	Alytaus m.	Alytaus m.		Žydų genocido kapinės	Kapinės
22687	Alytaus m.	Alytaus m.		Žydų senųjų kapinių dalis	Kapinės
4093	Alytaus m.	Alytaus m.		J. Bloznelio kapas	Kapas
2662	Alytaus m.	Alytaus m.		Partizanų kapas	Kapas
16594	Alytaus m.		Alytaus m.	A. Juozapavičiaus kapas	Kapas
10799	Alytaus m.	Alytaus m.	Alytaus m., Ulonų g.	Sovietų Sąjungos karių kapai	Kapinės
16570	Alytaus m.		Alytaus m.	A. Matulevičiaus-Matučio kapas	Kapas
22	Alytaus	Krokialaukio	Krekštėnų k.		Kryžius
4144	Alytaus	Krokialaukio	Krekštėnų k.		Paminklas
4396	Alytaus	Raitininkų	Ryliškių k.	Paminklas "Žuvusiems už Lietuvos laisvę"	Paminklas
4399	Alytaus	Alytaus		Partizanų žuvimo vieta	Žuvimo vieta
10474	Alytaus	Krokialaukio	Balkūnų k.	A. Žmuidzinavičiaus tėvų sodyba	Sodyba
2831	Lazdijų	Noragėlių	Krikštonių k.	kun. J. Reitelaičio gyvenamasis namas - muziejus	Namas
21562	Lazdijų	Šeštokų		Kalniškės	Mūšio vieta
10521	Lazdijų		Lazdijai, Seinų g. 29	Namas, kuriame gyveno S. Nėris	Namas
16998	Lazdijų		Lazdijai, Seinų g. 31	Namas, kuriame gyveno N. Gustaitis	Namas
10582	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.	Kryžius L. Narbutui mūšio vietoje	Paminklas
10583	Varėnos	Kaniavos	Dubičių k.	Palaidoti 1863 m. sukilimo dalyviai	Kapinės ir paminklas
10585	Varėnos	Merkinės	Subartonių k.	V. Mickevičiaus-Krėvės namas (muziejus)	Namas
22849	Varėnos	Merkinės	Subartonių k.	V. Krėvės-Mickevičiaus	Kapas
10469	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio	Sodyba

Nekilnojamojo dailės paveldo objektai

Unikalus vertybės kodas	Savivaldybė	Seniūnija	Gyvenvietė	Nekilnojamosios kultūros vertybės vardas	Nekilnojamosios kultūros vertybės pavadinimas
12317 15469	Alytaus m. Alytaus m.		Alytaus m. Alytaus m.	Paminklas K. Klimavičiui Paminklas "Du kariai"	Paminklas Paminklas
4482	Alytaus	Nemunaičio	Nemunaičio mstl.	Žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę Koplytėlė medyje su Pietos skulptūra Stogastulpis triaukštis su ornamentuotu kryželiu	Paminklas Kopyltėlė su skulptūra
14736	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius II
14738	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius I
14737	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		Kryžius
14739	Alytaus	Raitininkų	Klepočių k.		
14718	Alytaus	Nemunaičio	mst.		Kryžius
14698	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.		Kryžius
8693	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.		Stogastulpis Antkapinis paminklas
7664	Alytaus	Alytaus	Rumbonių k.		Koplytstulpis
14740	Alytaus	Raitininkų	Ryliškių k.		
10254 14534	Varėnos Varėnos	Valkininkų Varėnos	Pirčiupių k. Perlojos k.	Ldk Vytauto	Paminklas "Motina" Paminklas
14970	Druskininkų			"Čiurlionio kelias" (15 stotelių nuo Senosios Varėnos iki Druskininkų m. „Girios aidas“)	Paminklų ansamblis
8608	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Prie šaltinio"	Skulptūra
7648	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Motinystė"	Skulptūra
7647	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Ratnyčėlė"	Skulptūra
7646	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Poilsis"	Skulptūra
14995	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Skrydis"	Skulptūra
15338	Druskininkų		Druskininkai	Dekoratyvinė skulptūra "Jaunystė"	Skulptūra
20036	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paminklas	Paminklas
20037	Druskininkų		Druskininkai	Mikalojaus Konstantino Čiurlionio biustas	Biustas

Šiuo metu Alytaus apskrityje nekilnojamojo kultūros paveldo tipologinės klasifikacijos požiūriu yra 51 objektas, skirtinas archeologijos paveldui, iš jų: Alytaus m. – 4, Alytaus raj. sav. – 17, Lazdijų raj. sav. – 19, Varėnos raj. sav. – 10, Druskininkų sav. - 1.

Mitologijos paveldui skirtina 11 objektų, iš jų: Alytaus m. – 1, Alytaus raj. sav. – 4, Lazdijų raj. sav. – 1, Varėnos raj. sav. – 4, Druskininkų sav. - 1.

Architektūros paveldui skirtina 71 objektas, iš jų: Alytaus m. – 8, Alytaus raj. sav. – 11, Lazdijų raj. sav. – 10, Varėnos raj. sav. – 19, Druskininkų sav. - 23.

Urbanistikos paveldui skirtina 9 objektai, iš jų: Alytaus m. – 1, Alytaus raj. sav. – 3, Lazdijų raj. sav. – 1, Varėnos raj. sav. – 2, Druskininkų sav. - 2.

Istoriniam ir memorialiniam paveldui skirtini 26 objektai, iš jų: Alytaus m. – 12, Alytaus raj. sav. – 5, Lazdijų raj. sav. – 4, Varėnos raj. sav. – 4, Druskininkų sav. – 1.

Dailės nekilnojamajam paveldui skirtini 23 objektai, iš jų: Alytaus m. – 2, Alytaus raj. sav. – 10, Varėnos raj. sav. – 2, Druskininkų sav. – 9.

Istorinio kraštovaizdžio apsauga iki šiol nėra reglamentuojama Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, jis yra saugomas pagal savivaldybių teritorijų bendrųjų planų sprendinius, teritorijų specialiuosius arba detaliuosius planus, saugomų teritorijų apsaugos dokumentus.

Iki šiol nėra išspręstos pagrindinės etnografinių kaimo gyvenviečių apsaugos problemos, dalis etnografinių kaimų apskritai nėra saugoma (Nacionalinė turizmo plėtros 2007-2010 m. programa. Galimybių studija, sk. 1.3.2), nyksta saugomų gyvenviečių autentiškumas. Būtina paspartinti etnografinių kaimų, kultūros paveldo vietovių bei jų kultūros paveldo objektų, inventorizavimą, išaiškinimą ir registravimą, diferencijuojant juos pagal vertę ir reikšmę.

2.3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TVARKYBOS IR NAUDOJIMO PRINCIPAI

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai tvarkomi pagal LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 23 str. nuostatas, prižiūrimi pagal šio įstatymo 14 str. 3 dalies nuostatas. Kultūros paveldo vertybių tvarkyba ir naudojimas vykdomi pagal individualius arba tipinius apsaugos reglamentus (jei individualūs reglamentai nenumatyti), specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus, strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus.

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais. Jei objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, apsaugos zonos nėra nustatytos, joms taikomos LR vyriausybės Specialiųjų Žemės ir miško naudojimo sąlygos XIX p. (Žin., 1992 08 10, Nr. 22-652).

Kultūros paveldo objektams, esantiems Dzūkijos nacionaliniame parke, Metelių, Nemuno kilpų ir Veisiejų regioniniuose parkuose, tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato šių objektų apsaugos reglamentai, parkų apsaugos reglamentai, parkų planavimo schemas, jų teritorijos ir zonų ribų bei tvarkymo specialieji planai ir šių objektų apsaugos reglamentai, taip pat specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos.

Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schema (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 41) nustato šias konservacinio prioriteto zonas, kuriose prioritetingai apsaugoma teikiama kultūros paveldui:

a) Subartonių memorialinis draustinis (saugoma V. Krėvės-Mickevičiaus gimtinės tradicinė aplinka, sodyba-muziejus, kapinės, kitos su rašytojo gyvenimu ir kūryba susijusios vietos bei objektai);

b) Musteikos etnokultūrinis draustinis (saugoma ir reprezentuojama Musteikos kaimo, vieno iš etnografiškai vertingiausių ir geriausiai išlikusių girinių dzūkų kaimų, planinė bei erdvinė struktūra, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena);

c) Žiogelių etnokultūrinis draustinis (saugoma ir reprezentuojama Žiogelių kaimo, vieno iš etnografiškai vertingiausių ir geriausiai išlikusių panemunių dzūkų kaimų, planinė bei erdvinė struktūra, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena);

d) Merkinės urbanistinis draustinis (saugoma ir reprezentuojama istorinio senojo Merkinės miestelio planinė bei erdvinė struktūra, vienas žymiausių Lietuvoje piliakalnių, kultūrinis sluoksniš, centrinė aikštė, kitos istorinės, memorialinės ir architektūros vertybės).

Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schema (LR Vyriausybės 1997 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. 224, Žin., 1997 03 26, Nr.26-602) nustato šias konservacinio prioriteto zonas, esančias Alytaus apskrities teritorijoje, kuriose prioritetinga apsauga teikiama kultūros paveldui:

a) Punios kraštovaizdžio draustinis (saugomas Punios piliakalnis ir Punios bažnyčios architektūrinis kompleksas);

a) Nemajūnų urbanistinis draustinis (saugoma valakinė Nemajūnų gyvenvietės urbanistinė struktūra, jos archeologinės, architektūrinės bei memorialinės vertybės).

Veisiejų urbanistinis draustinis yra saugomas pagal Veisiejų regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą (LR Vyriausybės nutarimas Dėl Veisiejų regioninio parko regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plano patvirtinimo, Žin., 2009 04 30, Nr. 49-1975); apsaugos tikslas – išsaugoti Veisiejų miestelio istorinio centro urbanistinę (planinę, erdvinę, tūrinę) struktūrą, tradicinį visos teritorijos ir joje esančių atskirų sklypų užstatymo tipą (-us), jame esančius kultūros paveldo objektus, jų aplinką ir tradicinę architektūrinę išraišką.

Metelių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas (LR Vyriausybės nutarimo projektas 2009 11 26 Nr. 3215-01) nustato šias konservacinio prioriteto zonas, kuriose prioritetinga apsauga teikiama kultūros paveldui:

a) Barčių kraštovaizdžio draustinis (saugomas Prelomciškių piliakalnis su senovės gyvenvieta, Zebrėnų senovės gyvenvietė bei kitos kultūros paveldo vertybės);

b) Kalniškės kraštovaizdžio draustinis (saugomas Lietuvos laisvės kovų istorinės vietos);

c) Metelių kraštovaizdžio draustinis (saugomi Papėčių, Obelijos ir Zaramciškių piliakalniai bei kitos kultūros paveldo vertybės);

d) Teizų kraštovaizdžio draustinis (saugomi Verstaminų ir Giraitės piliakalniai, Verstaminų alkakalnis bei kitos kultūros paveldo vertybės);

e) Žagarių geomorfologinis draustinis (saugomi Žagarių ir Nakrūniškės valakiniai gatviniai kaimai su jų erdvine kompozicija ir etnografinė architektūra).

Saugomais paskelbtų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijoms yra nustatyta konservacinė paskirtis (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 11.5 str.). Pagrindinė tikslinė konservacinė žemės naudojimo paskirtis nustatyta visų neveikiančių kapinių ir į Kultūros vertybių registrą įrašytų palaidojimo vietų teritorijoms (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 20 str.).

Gali būti nustatyta, kad yra tikslinga saugoti objektus, kurie yra neregistruoti Kultūros vertybių registre, tačiau pasižymi vertingosiomis savybėmis. Atlikus papildomus kultūrinius istorinius tyrimus savivaldybės gali inicijuoti jų įtraukimą į Kultūros vertybių registrą arba jų vertingosios savybės gali būti saugomos teritorijų planavimo dokumentais.

2.4. KULTŪROS PAVELDO PRITAIKYMŲ TURIZMUI IR REKREACIJAI KRYPTYS IR PRIORITETAI

Kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmui ir rekreacijai turi stiprinti jų vertingąsias savybes, išsaugoti palankias jų apžvalgos sąlygas, stiprinti jų vaidmenį istoriniame kraštovaizdyje. LR teritorijos bendrajame plane nurodoma, kad istoriškai susiklosčiusių kultūrinio kraštovaizdžio erdvių struktūrų išlikimas turi ypatingą reikšmę Lietuvos kraštovaizdžio formavimui (sk. 2, str. 19.3). Kultūros paveldo objektų apsauga turi būti planuojama ir vykdoma integraliai su gamtos paveldo apsauga.

Būtina prioritetine tvarka parengti etnografinių kaimų tvarkybos reglamentus, atsižvelgiant į diferencijuotą jų apskaitą; numatyti finansinės paramos, kompensavimo teikimą etnografinių kaimų ir atskirų jų objektų tvarkybai (Valstybinės kultūros paveldo komisijos ir Etninės kultūros globos tarybos sprendimas Dėl etnografinių kaimų išsaugojimo, 2006 m. birželio 28 d. Nr. S-3-(119)/TN-1).

Pirmaeilis pritaikymas turizmui ir rekreacijai padėtų atgaivinti tiek etnografines kaimo gyvenvietes, tiek nykstančias, tačiau į Kultūros vertybių registrą įrašytas, dvarų sodybas. Planuojant finansinę paramą architektūros ir urbanistikos paveldo apsaugai prioritetas teiktinas išsaugoti vertingosiomis savybėmis pasižyminčius medinius pastatus, kuriems gresia kultūrinės vertės menkėjimas arba išnykimas.

Siekiant atgaivinti ir pritaikyti lankymui vertingus sakralinio architektūros paveldo objektus tikslinga plačiau naudoti tarptautinių kultūros kelių programų teikiamas galimybes. Šiuo metu kultūros paveldo atgaivinimui, jo tvarkybos ir aplinkos atnaujinimo darbams veiksmingai panaudota į Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2007 -2013 m. programa (Žin., 2007, Nr. 92-3687; Žin., 2008, Nr. 71-2734), į kurią yra įtraukta Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia.

Pirmaeiliai tikslinga tvarkyti viešąsias erdves, esančios saugomų kultūros paveldo objektų teritorijose bei jų apsaugos zonose. Žymiai didesnės investicijos skirtinos miestelių viešosioms erdvėms, esančioms jų saugomose istorinėse dalyse, tvarkyti.

Tikslinga rengti specialias programas, skirtas kaimų bendruomenėse plėtoti tradicinės medžio statybos amatą, kitus verslus, susijusius su kultūriniu turizmu ir paveldo objektų atgaivinimu. Įgyvendinant Nacionalinę turizmo plėtros 2007–2010 metų programą vienas iš nustatomų turizmo plėtros uždavinių - remti kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtrą ((Nacionalinė turizmo plėtros 2007–2010 metais programa, str. 13.2.2).

Ypatinga reikšmė išsaugant nekilnojamąjį kultūros paveldą, išlikusį kaimiškose vietovėse, turėtų būti skiriama vietos bendruomenėms stiprinti. Vietos gyventojai turėtų būti skatinami teikti objektus, svarbius vietos kultūros tradicijoms išsaugoti, apsaugos statusui suteikti, taip pat dalyvauti rengiant ir įgyvendinant saugomų Kultūros paveldo objektų tvarkybos projektus.

Tikslinga sparčiau rengti turizmui ir rekreacijai planuojamų pritaikyti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų individualius apsaugos reglamentus, išskirtiniais atvejais - jų apsaugos specialiuosius planus. Šiais dokumentais nustatomos arba tikslinamos saugomų objektų teritorijų ir apsaugos zonų ribos bei tvarkybos ir naudojimo reikalavimai.

Turizmui ir rekreacijai pritaikomi objektai turi būti ženklinami prioritetine tvarka, pagrindiniuose keliuose pastatomos nuorodos į šiuos objektus.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, pritaikomų turizmui ir rekreacijai, apsaugos stebėseną (monitoringas) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisyklės (Žin., 2005, Nr.86-3242). Stebėsenos rezultatai turi būti naudojami rengiant kitus teritorijos planavimo ir kultūros paveldo tvarkybos dokumentus.

3. REKREACINIŲ TERITORIJŲ SISTEMA

3.1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Rekreacinių teritorijų sistemą sudaro rekreacinių teritorijų, lankytinų ir turizmo paslaugų objektų, siejamų turistinėmis trasomis ir kelių tinklu, apibrėžtas teritorinis junginys. Rekreacinėms teritorijoms Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiajame plane priskiriami turizmo centrai ir rekreacinės vietovės.

Rekreacinę vietovę (rekreacinio funkcinio prioriteto zoną) sudaro poilsiui, turizmui ar sveikatinimui naudojamas arba numatomas naudoti atitinkamų gamtinės, kultūrinės bei socialinės aplinkos išteklių ir rekreacinės infrastruktūros lokalinis teritorinis kompleksas (žemės sklypų grupė), kuriam planavimo dokumentuose yra nustatomas rekreacinio naudojimo prioritetas. Rekreacinėje vietovėje, atsižvelgiant į planavimo lygmenį, žemės sklypų pagrindinę tikslinę paskirtį, teritorijų tvarkymo reglamento ar naudojimo ir tvarkymo režimo ypatumus, skiriamos viena ar keletas atskirų rekreacinio funkcinio prioriteto tvarkymo zonų.

Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras - gyvenamoji vietovė (miestas, miestelis), išsiskirianti turizmo ištekliais ir turizmo paslaugų infrastruktūros išplėtojimu bei formuojanti turistų srautus.

Rengiant Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialųjį planą buvo analizuoti Alytaus apskrities bendrasis planas, Alytaus, Lazdijų, Varėnos rajonų savivaldybių ir Druskininkų savivaldybės teritorijų bendrieji planai, strateginiai planai, turizmo plėtros programa, Dzūkijos nacionalinio parko, Metelių ir Veisiejų regioninių parkų specialieji tvarkymo planai, taip pat turizmo informacijos centrų Internetu bei specialiuose leidiniuose teikiama informacinė medžiaga. Vis tik būtina pabrėžti, kad planas nėra minėtų dokumentų rekreacinės informacijos suvestinė, o pateikia apibendrintą principinį rekreacijos bei turizmo vystymo apskrityje erdvinį modelį, akcentuojantį rekreacinių teritorijų sistemos ir svarbiausių rekreacinės infrastruktūros objektų lokalizavimą.

3.2. REKREACINIŲ TERITORIJŲ TIKSLINIO VYSTYMO KRYPTYS

3.2.1. Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai bei jų tikslinio vystymo kryptys

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros sistemoje turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę: *nacionalinės, regioninės, lokalinės svarbos*. Alytaus apskrities teritorijoje išskiriami 22 turizmo centrai. Šie įvairaus lygmens turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai formuoja gana tolygų tinklą, kurio atskirose atkarpose yra kitos rekreaciniu bei pažintiniu turistiniu požiūriu svarbios vietovės (žiūrėti plane „*Rekreacinių teritorijų sistema*“ M 1 :100 000).

Pagrindinės numatomos Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos formavimo bei vystymo specializacijos kryptys yra:

- *Bendrasis turizmas (1)* – teikiamos bendrosios, specialių papildomų tikslų nekeliančios paslaugos (maitinimas, apgyvendinimas, informacija ir kt.);
- *Kultūrinis (pažintinis turizmas) (2)* - tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje, norint tikslingai pažinti šią aplinką, krašto gamtos ir kultūros paveldo kompleksus ir objektus, kraštovaizdį, istoriją, išplėsti kultūrinį akiratį, mokytis;
- *Sporto rekreacija (3)* - tai aktyvus poilsis gamtinėje arba dirbtinėje aplinkoje (žaidžiant sportinius žaidimus, plaukiojant valtimis, vandens slidėmis ir pan.) arba stebint sporto renginius;
- *Pramoginė rekreacija (4)* - tai jėgų atgavimas gamtinėje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose ir renginiuose, lankant specializuotus pramogų parkus;
- *Kurortinė (sveikatinimo) rekreacija (5)* - tai fizinių ir protinių sutrikimų gydymas medikų paskirta ir prižiūrima rekreacine veikla kurortinėse sanatorijose, SPA centruose ir pan.
- *Poilsis gamtoje (poilsinis turizmas) (6)* - bendro pobūdžio, fizinės, psichinės ir dvasinės jėgas atstatantis (sveikatinantis) žmogaus poilsis lauko sąlygomis (gamtoje), centruose gali būti teikiamos ir kai kurios specializuotos paslaugos (poilsio ir pramogų organizavimas, poilsiui ir pramogoms skirto inventoriaus nuoma ir kt.).

Dauguma Alytaus apskrityje numatytų vystytinų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų yra polifunkcinio pobūdžio, t.y. jungia dvi ir daugiau rekreacinės specializacijos kryptis (žiūrėti 3.2.1. lentelę ir planą „*Rekreacinių teritorijų sistema*“ M 1 :100 000).

3.2.1. lentelė. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai, jų vystymo specializacijos kryptys

Eil. Nr.	Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centro pavadinimas	Savivaldybė	Vystytinos specializacijos kryptys *
NACIONALINĖS SVARBOS			
1.	<i>Druskininkai</i>	Druskininkų	1; 2; 3; 4; 5; 6
REGIONINĖS SVARBOS			
2.	<i>Alytus</i>	Alytaus rajono	1; 2; 3; 4
3.	<i>Lazdijai</i>	Lazdijų rajono	1; 2; 3; 4
4.	<i>Varėna</i>	Varėnos rajono	1; 2; 3; 4

5.	<i>Merkinė</i>	Varėnos rajono	1; 2; 4; 6
6.	<i>Veisiejai</i>	Lazdijų rajono	1; 2; 4; 5; 6
7.	<i>Daugai</i>	Alytaus rajono	1; 2; 3; 4; 5; 6
VIETINĖS (LOKALINĖS) SVARBOS			
8.	<i>Meteliai</i>	Lazdijų rajono	2; 3; 6
9.	<i>Seirijai</i>	Lazdijų rajono	2; 3; 6
10.	<i>Kapčiamiestis</i>	Lazdijų rajono	2; 6
11.	<i>Šeštokai</i>	Lazdijų rajono	1; 2
12.	<i>Punia</i>	Alytaus rajono	2; 6
13.	<i>Nemunaitis</i>	Alytaus rajono	2; 5; 6
14.	<i>Simnas</i>	Alytaus rajono	2; 6
15.	<i>Pivašiūnai**</i>	Alytaus rajono	2
16.	<i>Marcinkonys</i>	Varėnos rajono	2; 4; 6
17.	<i>Valkininkai</i>	Varėnos rajono	2; 3; 6
18.	<i>Liškiava</i>	Varėnos rajono	2; 6
19.	<i>Perloja</i>	Varėnos rajono	2; 3; 6
20.	<i>Dubičiai</i>	Varėnos rajono	2; 6
21.	<i>Leipalingis</i>	Druskininkų	2; 4; 6
22.	<i>Grūtas</i>	Druskininkų	2; 4; 6

* - 1 – bendrasis turizmas; 2 – kultūrinis (pažintinis) turizmas; 3 – pramoginė rekreacija; 4 – kurortinė (sveikatinimo) rekreacija; 5 – poilsis gamtoje (poilsinis turizmas).

** - *Pivašiūnai* – piligriminio turizmo centras

Dauguma Alytaus apskrityje išskirtų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų yra polifunkcinio pobūdžio, t.y. jungia daugiau nei dvi rekreacinės specializacijos kryptis. Rekomenduojamos rekreacinės specializacijos kryptys 3.2.1. lentelėje yra surašytos pagal reikšmę; prioritėtinės specializacijos kryptys paryškintos pusjuodžiu šriftu.

Alytaus apskrityje svarbiausias esamas plėtotinas *nacionalinės svarbos* daugiafunkcinis rekreacinis centras, siekiantis **tarptautinio kurorto statuso – Druskininkai**. Tai išskirtinės vertės Lietuvos Respublikos teritorinis vienetas, teikiantis rekreacines paslaugas žmonių sveikatos atstatymui ir poilsiui bei turintis aukštą pridedamąją vertę, formuojantis šalies įvaizdį. Šis rekreacijos centras yra skirtas poilsiui, kurortiniam gydymui ir turizmui, pasižymi šiuolaikine infrastruktūra, maksimaliu gamtinių gydomųjų išteklių, kultūrinio ir istorinio potencialo panaudojimu. Prioritetas teikiamas Druskininkų patrauklumo didinimui, kuriant vidutinio ir aukšto lygio apgyvendinimo infrastruktūrą bei poilsio ir pramogų bazę, nepriklausomą nuo metų laikų sezoniškumo.

Nustatytų *regioninės svarbos* turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų tarpe jau dabar bendrojo ir pažintinio turizmo bei rekreacijos aptarnavimo funkcijas atlieka savivaldybių administraciniai centrai – **Alytus, Lazdijai, Varėna**. Prioritetas teikiamas turizmo paslaugų kokybės gerinimui – įvaizdžio formavimui, maršrutų (dviračių, pėsčiųjų, vandens) sudarymui, vieningos informacinės sistemos diegimui, apgyvendinimo, maitinimo, pramogų, sporto ir kitų paslaugų teikėjų tinklo kiekybinei ir kokybinei plėtrai.

Numatomi regioninės svarbos turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai - **Merkinė** (Varėnos raj. sav.), **Veisiejai** (Lazdijų raj. sav.), **Daugai** (Alytaus raj. sav.). Dzūkijos nacionalinio parko ir Veisiejų regioninio parko centrai Merkinė ir Veisiejai, dėl vykdomos veiklos jau yra tapę besiformuojančiais ir žinomais už Alytaus apskrities ribų pažintinio turizmo centrais.

Perspektyvinė visų minėtų trijų centrų specializacija sietina su pažintiniu turizmu. Prioritetas teikiamas viešosios turizmo infrastruktūros plėtrai, maitinimo, apgyvendinimo paslaugų, informacijos apie lankytinas gamtos ir kultūros paveldo vertybes bei siūlomus maršrutus suteikimui.

Alytaus apskrities teritorijoje numatomos trys perspektyvinės *kurortinės teritorijos*: **Daugų, Nemunaičio** (Alytau raj. sav.) ir **Veisiejų** (Lazdijų raj. sav.). Šios gyvenamosios vietovės pasižymi gamtiniais ištekliais, iš esmės atitinkančiais LR Vyriausybės patvirtintą reikalavimų aprašą dėl kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosios vietovėms (Žin., 2006, Nr. 42-1514). Esminis trūkumas – nesuformuota reikalinga rekreacinė infrastruktūra. Alytaus rajono savivaldybės taryba jau yra priėmusi sprendimą dėl siūlymo LR Vyriausybei suteikti Daugų miestui kurortinės teritorijos statusą. Neblogas perspektyvas sveikatinimo bei rekreacijos ir turizmo paslaugų teikimo funkcijų vykdymui turi **Nemunaitis**, įsikūręs miškingame Nemuno slėnyje, turintis mineralinio gydomojo vandens išteklių bei **Veisiejai**, jau dabar pasižymintys pakankamai išvystyta specialiaja infrastruktūra, sveikatai palankiu mikroklimatu ir kitais gausiais gamtiniais ištekliais.

Likusi (didžioji dauguma) numatomų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų yra lokalinės (vietinės) svarbos. Jie išskiriami svarbiausiose gyvenamosiose vietovėse, jau naudojamose arba numatomose naudoti turizmui ir rekreacijos aptarnavimui, patenkančiose į didelio rekreacinio potencialo arealus ir pasižyminčiose gamtinių, kultūrinių bei socialinių išteklių turtingumu, esančiose šalia tarptautinės, nacionalinės, regioninės ar lokalinės reikšmės turistinių trasų. *Vietinės (lokalinės) reikšmės* centrus atitinka: **Meteliai, Seirijai, Kapčiamiestis, Šeštokai** (Lazdijų raj. sav.); **Punia, Nemunaitis, Simnas, Pivašiūnai** (Alytaus raj. sav.); **Leipalingis, Grūtas** (Druskininkų sav.); **Marcinkonys, Valkininkai, Liškiava, Perloja, Dubičiai** (Varėnos raj. sav.). Iš jų, svarbiais pažintinio turizmo centrais jau yra tapę Metelių regioninio parko vietovė - Meteliai, Nemuno kilpų regioninio parko - Punia, Dzūkijos nacionalinio parko - Marcinkonys, Liškiava. Aktyvią pažintinio turizmo funkciją dėl ypatingo Grūto sovietinių skulptūrų parko populiarumo atlieka Grūto vietovė. Likusieji centrai yra perspektyviniai, jų specializacija sietina su pažintinio turizmo aptarnavimo funkcijomis, pramoginės ir sporto rekreacijos funkcijų vystymu. Atskirai reikėtų išskirti besiformuojantį religinio (piligriminio) turizmo centrą (vienintelį Alytaus apskrityje) - **Pivašiūnus**. Šio centro formavimas turėtų būti orientuojamas į specializuotą paslaugų spektrą, teikiamą religiniams turistams (piligrimams) – apgyvendinimo, maitinimo, informavimo, renginių organizavimo paslaugas. Specialiajame plane, kaip savarankiškas turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras neišskiriamas, tačiau pažintinio turizmo funkcijas atlieka **Žuvintai** (Žuvinto biosferos rezervato administracija).

3.2.2. Rekreacinio prioriteto vietovės ir jų tikslinio vystymo kryptys

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas ypatingą dėmesį skiria rekreacinių teritorijų – *rekreacinio prioriteto vietovių* plėtrai. Tai lokaliniai teritoriniai kompleksai, kurie yra išskiriami įvertinant rekreacinių išteklių potencialą, esamą naudojimą, naudojimo perspektyvumą ir kuriems yra nustatomas rekreacinio naudojimo prioritetas. Teritoriškai lokalizuojant *rekreacinio prioriteto vietoves* buvo įvertinti Alytaus apskrities teritorijos bendrojo plano bei apskrities rajonų savivaldybių teritorijų bendrųjų planų sprendiniai.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros sistemoje *rekreacinio prioriteto vietovės* diferencijuojamos pagal reikšmę: *regioninės, lokalinės svarbos* bei pagal vystymo

specializacijos kryptis: *poilsio gamtoje* ir *sporto rekreacijos*. Alytaus apskrities teritorijoje išskiriamos 95 *rekreacinio prioriteto vietovės* (į šį skaičių nėra įtrauktos rekreacinio funkcinio prioriteto zonos, esančios institucinėse saugomose teritorijose - valstybiniuose parkuose).

Pagal specializacijos kryptis rekreacinio prioriteto vietovės pasiskirsto sekančiai: *poilsio gamtoje* - 76, *sporto rekreacijos* -19. Visos išskirtos vietovės pasižymi rekreaciniais ištekliais ir rekreacinės plėtros galimybėmis, kurias tikslinga panaudoti poilsiui bei pramoginei ar sportinei rekreacijai gamtinėje aplinkoje organizuoti, todėl nustatytas specializacijos kryptis galima laikyti orientacinėmis, nes daugeliu atvejų *poilsio gamtoje* vietovės savyje talpina ir su bendruoju turizmu bei sporto rekreacija susijusias veiklas.

Išskirtų *rekreacinio prioriteto vietovių (rekreacinio funkcinio prioriteto zonų)* teritorinė lokalizacija teikiama planuose „*Rekreacinių teritorijų sistema*“ M 1 :100 000, „*Rekreacinio prioriteto vietovių plėtra*“ M 1:100 000, pasiskirstymas savivaldybėse 3.2.2. lentelėje.

3.2.2. lentelė. Rekreacinio prioriteto vietovių (išskyrus esančias valstybiniuose parkuose) pasiskirstymas Alytaus apskrities savivaldybėse

Rekreacinių vietovių specializacijos kryptys, santykinė svarba	Alytaus raj. sav.	Druskininkų sav.	Lazdijų raj. sav.	Varėnos raj. sav.	Bendras rekreacinių vietovių skaičius
<i>Poilsio gamtoje</i>					
Regioninė	4	4	5	6	19
Lokalinė	16	15	10	16	57
<i>Sporto rekreacijos</i>					
*	4	3	5	7	19
VISOS	24	22	20	29	95

* - sporto rekreacijos specializacijos krypties vietovės pagal santykinę svarbą nediferencijuojamos.

Rekreacinio prioriteto vietovių tarpe didžiąją dalį sudaro bendro profilio rekreacinės vietovės, kurių pagrindinė specializacijos kryptis – *poilsis gamtoje*. Jų yra išskirta 76, tame tarpe 19, turinčių regioninę svarbą. Išskiriant šios specializacijos krypties vietoves svarbiausi veiksniai, nulemiantys vietovės lokalizaciją yra gamtinių rekreacinių išteklių potencialas (vandens telkiniai - ežerai, upės, miškai, kraštovaizdžio vaizdingumas), padėtis vystomų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų, tarptautinės, nacionalinės, regioninės ar lokalinės reikšmės turistinių trasų atžvilgiu.

Regioninės svarbos rekreacinio prioriteto vietovės:

1. Alytaus rajono savivaldybėje: *Daugų* (apima Daugų ežero pusiasalį piečiau Daugų miesto); *Nemunaičio* (apima miškingą Nemuno slėnio zonos dalį šiauriau Nemunaičio); *Gailinto* (apima Gailinto ežerą ir jo apylinkes su susiformavusiu kaimo turizmo sodybų tinklu); *Ilgų* (apima šiaurinį Ilgio apyežerį ir Sausvingio ežerą). Visos vietovės (išskyrus besiformuojančią *Gailinto*) yra perspektyvinės.

2. Druskininkų savivaldybėje: *Avirio* (apima Avirio ežerą ir vakarinę jo apyežerio dalį su susiformavusia rekreacine infrastruktūra); *Giedavardžio* (apima Giedavardžio ir Šaulio ežerus, jų aplinką su susiformavusia rekreacine infrastruktūra, rekreacinius miškus); *Latežerio* (apima Latežerio ežerą, jo aplinką su susiformavusia rekreacine infrastruktūra,

rekreacinius miškus); *Lipliūnų* (apima kairiakrantę Nemuno slėnio dalį atkarpoje tarp Lipliūnų ir Mizarų). Pirmosios trys vietovės yra esamos, *Lipliūnų* – perspektyvinė.

3. Lazdijų rajono savivaldybėje: *Seirijo* (apima Seirijo ežerą ir mažai miškingą jo aplinką); *Paveisiejų* (apima dalį Veisiejų ežero, šiaurines ir šiaurės vakarines miškingas apylinkes); *Kalvių – Nasūtų* (apima dalį Veisiejų, Niekaus ir Kaviškio ežerus, miškingas apylinkes); *Galadusio* (apima dalį Galadusio ežero ir jo rytines apylinkes); *Galsto* (apima dalį Galsto ežero, jo rytines ir vakarines apylinkes). Išskirtos rekreacinio prioriteto vietovės pradedamos įsisavinti ir perspektyvinės.

4. Varėnos rajono savivaldybėje: *Glūko* (apima Glūko ežerą ir jo aplinkoje suformuotą rekreacinę infrastruktūrą, rekreacinius miškus); *Lavyso* (apima Lavyso ežerą ir jo aplinkoje suformuotą rekreacinę infrastruktūrą, rekreacinius miškus); *Burokaraisčio* (apima Burokaraisčio ežerą ir jo aplinkoje suformuotą rekreacinę infrastruktūrą, rekreacinius miškus); *Liškiavio* (apima Liškiavio ežerą ir rytines jo apylinkes); *Padaugės* (apima pietrytines Daugų ežero apylinkes); *Ilgio* (apima Ilgio ežero dalį ir miškingas apylinkes). *Glūko*, *Lavyso*, *Burokaraisčio* vietovės yra esamos, o *Liškiavio*, *Ilgio*, *Padaugės* – perspektyvinės.

Lokalinę svarbą turinčios rekreacinio prioriteto (poilsio gamtoje) vietovės apskrities savivaldybių tarpe pasiskirsto sekančiai: Lazdijų rajono – 18, Druskininkų – 22, Alytaus rajono – 24, Varėnos rajono – 30. Vyrauja pradedamos įsisavinti ir perspektyvinės vietovės. Šias rekreacines vietoves reikalinga formuoti išnaudojant palankų gamtinį potencialą. Tam būtina sutvarkyti vandens telkinių aplinką, pritaikant poilsiavimui esamus miškus, o nesant jų vykdyti naujų miškų ir kitų želdinių įveisimą, plėtoti turizmo ir poilsio infrastruktūrą.

Sporto rekreacijos prioriteto vietovės.

Rekreacinio prioriteto vietovių tarpe į atskirą grupę yra išskiriamos specializuotos aktyvaus poilsio – *sporto rekreacijos – golfo laukų* (golfo aikštynų bei gyvenviečių), *žirginio sporto* (hipodromų, žirgynų), *aktyvaus žiemos poilsio* (slidinėjimo parkų), *lauko ir aviacijos sporto, motorizuoto ir dviračių sporto* vietovės, galinčios suformuoti atskirus rekreacinius teritorinius kompleksus. Išskirtų *sporto rekreacijos* prioriteto vietovių teritorinė lokalizacija teikiama planuose „*Rekreacinių teritorijų sistema*“ M 1 :100 000, „*Rekreacinio prioriteto vietovių plėtra*“ M 1:100 000, pasiskirstymas savivaldybėse 3.2.2. lentelėje.

Apskrities kraštovaizdžio įvairovė - išraiškios plastiškos reljefo formos, miškų, pievų, giraičių, įvairaus dydžio vandens telkinių gausa, leidžia pasiūlyti visą eilę vietovių, tinkamų *golfo laukų* įrengimui. Teritoriškai lokalizuojant šias vietoves yra įvertinami ne tik kraštovaizdžio ypatumai, bet ir šių vietovių padėtis turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų, kurortų, perspektyvinių kurortinių teritorijų atžvilgiu, padėtis vystomų turistinių trasų atžvilgiu, susisiekimo infrastruktūros išvystymas ir kt. Alytaus apskrities teritorijoje išskiriamos 8 vietovės tinkamos *golfo laukų* įrengimui ir aptarnaujančios infrastruktūros suformavimui: *Paneveiglo* (Alytaus raj. sav.), *Snaigupės - Ricielių, Kamorūnų* (Druskininkų sav.), *Salų, Paveisininkų, Gailieko* (Lazdijų raj. sav.), *Vilkiutinio, Druckūnų* (Varėnos raj. sav.). Visos *golfo laukų* įrengimui numatytos vietovės yra perspektyvinės.

Alytaus apskrities teritorijoje, atsižvelgiant į žirgininkystės tradicijas bei poreikius numatoma vystyti du esamus hipodromus - *Lazdijų* (Lazdijų raj. sav., Buktos k.), *Butrimonių* (Alytaus raj. sav) bei du naujus Varėnos rajono savivaldybės teritorijoje – *Varėnos* (projekto iniciatorius - Varėnos raj. sav.) ir *Pirčiupių* (projekto iniciatorius – privatus investuotojas). Vertinant pagal galimą patrauklumą žiūrovams, tikėtiną indelį į

bendrą apskrities patrauklumo turistams didinimą bei siūlomo turizmo paslaugų paketo išplėtimą, teritorinio išdėstymo tolygumą ir kitus kriterijus, rekomenduojama prioritetą teikti *Lazdijų* hipodromo infrastruktūros modernizavimui bei *Varėnos* hipodromo projekto įgyvendinimui. Išskiriamų hipodromų vystymas teigiamai įtakotų turizmo verslo plėtrą – padidintų atvykstantojo turizmo srautus, sumažintų sezoniškumo įtaką turizmo sektoriui, pritrauktų privačias investicijas ir kt.

Aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūros (kalnų slidinėjimo) plėtojimą Alytaus apskrities teritorijoje, nepasižyminčioje tam itin palankiomis sąlygomis (komplikuoja reljefo ir klimatiniai ypatumai), rekomenduojama vystyti dvejomis kryptimis.

Nacionaliniu lygmeniu plėtoti tik tarptautiniu lygmeniu konkurencingų ir klimato kaitos neįtakojamų turizmo objektų įrengimą (uždaros slidinėjimo trasos). Šią kryptį atstovauja baigiamas įgyvendinti Druskininkų savivaldybės inicijuotas projektas „Druskininkų uždaru kalnų slidinėjimo trasų su dirbtine sniego danga įrengimas“. Šis projektas yra neįtakojamas klimato kaitos ir vertinamas kaip konkurencingas kaimyninių šalių atžvilgiu.

Regioniniu lygmeniu skatinti aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūros, kuriai reikalingos minimalios investicijos, plėtrą. Aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūra yra sukurta Alytaus mieste, įgyvendinus projektą „Aktyvaus turizmo infrastruktūros kūrimas – slidinėjimo trasų įrengimas Alytaus mieste“. Perspektyvinė aktyvaus žiemos poilsio vietovė siūloma Lazdijų rajono savivaldybėje esančios aukščiausios Alytaus apskrityje Dainavėlės kalvos (205 m NN) apylinkėse. Šios vietovės plėtojimo galimybių įvertinimui reikalinga detalesnė analizė ir pagrindimas. Aktyvaus žiemos poilsio vietovės gali būti naudojamos ir vasarą, įrengus rodelio trasas (tai dirbtinė trasa, kurios pradžioje poilsiautojas įsėda į mėgėjiškas kalnų roges, trosu pagalba yra užtempiamas į aukščiausią trasos tašką ir paleidžiamas trasos vingiais).

Skatinant aviacijos sporto bei kitų lauko sporto šakų (sklandymo, skraidyklų, parašiutizmo ir kt.) vystymą, o tuo pačiu išplečiant aktyvių rekreacinių veiklų spektrą bei plėtojant aviaturizmą, išskiriamos *lauko ir aviacijos sporto* vystymo vietovės: *Perlojos, Valkininkų* (Varėnos raj. sav.).

Skatinant kitų techninių sporto šakų vystymą apskrities teritorijoje numatomos *motorizuoto ir dviračių sporto* vietovės: *Alytaus* (projekto iniciatorius Alytaus m. sav.), *Varėnos* (projekto iniciatorius Varėnos raj. sav.). Automobilių – motociklų, kalnų dviračių trasų įrengimui paprastai parenkamos pažeisto kraštovaizdžio zonos. *Alytaus* ir *Varėnos* automobilių ir motociklų trasų įrengimui yra pasirinktos išekspluatuotų karjerų teritorijos, kur kasybos pasekoje susiformavę paviršiaus ypatumai (aukšti iškasų šlaitai, dideli aukščių perkritimai ir kt.) yra palankūs šios sporto šakos vystymui, o trasų įrengimas nėra susijęs su didesne žala gamtinei aplinkai.

Alytaus rajono savivaldybėje – *Mažonių k., Butrimonių sen.* siūloma *kompleksinė sporto rekreacijos prioriteto vietovė*, galinti suformuoti atskirą rekreacinį teritorinį kompleksą, kuriame būtų galima vystyti visą eilę su sportine rekreacija ir aktyviu poilsiu susijusių veiklų. Tai: *šaudymo* (graižtviniai –lygiavamzdžiai, pneumatiniai šautuvai, lankai, arbaletai, praktinis šaudymas, biatlonas), *motosporto* (keturračiai, motociklai), *žirginio sporto* (konkūras, trikovė, dailusis jojimas, ristūnai, lygiosios lenktynės), aktyvaus poilsio (vandens, dviračių).

Specializuotos rekreacinio prioriteto vietovės.

Be aukščiau pristatytų *aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos)* vietovių gali būti kuriami ir kiti specializuoti rekreacinės infrastruktūros kompleksai – pramoginiai kompleksai, SPA kompleksai, teminiai parkai (pvz. „Grybų parkas“ Varėnos raj., Grūto parkas Druskininkų sav.), galintys suformuoti atskiras specializuotas rekreacines vietoves. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja muziejų ar muziejinių ekspozicijų, taip pat vadinamųjų „teminių kaimų“ infrastruktūriniai kompleksai. Ateityje apskrityje galėtų formotis jo savivaldybių reprezentacinių rekreacinių objektų sistema, kur savąją įvaizdžio nišą (specializuotus parkus) dar turėtų atrasti Alytaus bei Lazdijų savivaldybės.

Rekreacinio prioriteto vietovės valstybiniuose parkuose.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas į bendrą rekreacinių teritorijų sistemą integruoja valstybinių parkų tvarkymo planuose išskirtas *rekreacinio prioriteto zonas*, esančias institucinėse saugomose teritorijose – Dzūkijos nacionaliniame parke, Veisiejų ir Metelių regioniniuose parkuose. Nemuno kilpų regioninio parko dalyje, patenkančioje į Alytaus apskrities teritorijos ribas, rekreacinio prioriteto zonų nėra. *Rekreacinio prioriteto zonos* valstybiniuose parkuose – tai teritorijos skiriamos intensyviausiam rekreaciniam naudojimui, paprastai su rekreacinėmis statybomis, kita infrastruktūra. Jose formuojami miško parkai, sukuriama intensyviai rekreaciniam naudojimui tinkama aplinka.

1. Dzūkijos nacionaliniame parke išskirtos *rekreacinio prioriteto zonos* užima 567 ha (1% NP ploto), iš jų paminėtinos šios stambesnės: Mergelių akių (apima į šiaurę nuo Merkinės esančius Mergelių akių ežerėlius ir juos supančius miškus); Dubaklonio (apima į pietvakarius nuo Merkinės esančias miškingas Dubaklonio panemunes su karjeriais); Ešerinio (apima į šiaurvakarius nuo Merkinės esantį Ešerinio ežerėlį ir jo miškingą aplinką); Kastingio (apima prie Marcinkonių esantį Kastingio ežerėlį ir jo miškingą aplinką); Marcinkonių (apima prie Marcinkonių esantį Girinio tvenkinį ir jo aplinką). Dzūkijos nacionaliniame parke yra 15 stovyklaviečių dažniausiai prie nedidelių šio krašto ežerų bei upių.

2. Veisiejų regioniniame parke yra išskirta 14 *rekreacinio prioriteto zonų*, kurios užima 1045 ha (8,5% RP ploto). Poilsiu skirtas Šlavanto ir Šlavantėlio tarpuežeris su Šlavantėlio ežeru, šiaurės vakarinė ir pietinė Verniejaus pakrantė, šiaurinė Ančios dalis ir Snaigyno ežero pakrantės bei eilė kitų mažesnės teritorinės apimties rekreacinės aplinkos formavimo tvarkomųjų zonų.

3. Metelių regioninis parkas Pietų Lietuvos regione išsiskiria aukšto rekreacinio potencialo Dusios ir Metelio ežerais, vasarą sutraukiančiais didelį kiekį poilsiautojų. Regioniniame parke yra išskirtos 2 rekreacinio prioriteto zonos, užimančios 356 ha (2% RP ploto). Zonos yra išskirtos pietinėje ir pietrytinėje Dusios ežero pakrantėse bei Statiškės miške. Šiuo metu yra parengtas patikslintas Metelių regioninio parko ir jo zonų ribų planas (nepatvirtintas). Optimizavus regioninio parko funkcinį zonavimą turėtų padidėti rekreacinio prioriteto zonų skaičius (nuo 2 iki 6) ir plotas (iki 446 ha).

Institucinėms saugomoms teritorijoms – Dzūkijos nacionaliniam parkui, Veisiejų, Metelių, Nemuno kilpų (dalis Alytaus apskrityje) regioniniams parkams, kur yra didžiausia pažintinio ir poilsinio lankymo vietovių ir objektų koncentracija, tenka itin svarbi vieta plėtojant

pažintinį turizmą. Institucinės saugomos teritorijos pagal specialius tvarkymo planus kuria savo vidines detalizuotas rekreacijos ir turizmo bei jų infrastruktūros vystymo programas.

3.3. REKREACINIŲ TERITORIJŲ TVARKYMAS IR REGLAMENTAVIMO NUOSTATOS

1. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiajame plane sprendžiami principiniai svarbiausių rekreacinių teritorijų sistemos elementų lokalizavimo ir jų tvarkymo reglamentavimo nuostatų klausimai. Iš esmės jie gali būti sprendžiami atskirų savivaldybių ar jų dalių specialiojo rekreacinio planavimo dokumentuose.

2. Alytaus apskrityje išskiriamuose turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centruose, atsižvelgiant į jų lygmenį bei nustatytas turizmo ir rekreacijos vystymo kryptis tikslinga palaikyti bei kurti:

2.1. Nacionalinės svarbos daugiavfunkciniame rekreaciniame centre, siekiančiame tarptautinio kurorto statuso – Druskininkuose, palaikoma ir vystoma poilsiui, kurortiniam gydymui, turizmui reikalinga infrastruktūra: kurortų sanatorijos, kurortų reabilitacijos centrai, SPA kompleksai, rekreaciniai želdynai ir miškai (miško parkai), viešbučiai, moteliai, svečių namai, kempingai, turizmo informacijos centrai, sporto rekreacijos kompleksai (slidinėjimo parkai, vandens pramogų parkai, golfo laukai ir kt.), transporto ir kelionių organizavimo bei kitos paslaugos (ryšiai, prekyba, buitinės paslaugos ir kt.).

2.2. Regioninės svarbos turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centruose – Alytus, Lazdijai, Varėna, Daugai (Alytaus raj. sav.), Merkinė (Varėnos raj. sav.) bendruoju atveju palaikomi ir vystomi turizmo informacijos centrai, pramogų ir sporto kompleksai, specializuoti pramogų parkai, rekreaciniai želdynai ir miškai (miško parkai), viešbučio tipo (viešbučiai, moteliai, svečių namai) ir specialaus apgyvendinimo paslaugas (jaunimo nakvynės namai, kempingai), maitinimo paslaugas (restoranai, kavinės, užkeigos ir kt.) teikiantys objektai, transporto ir kelionių organizavimo bei kitos paslaugos (ryšiai, prekyba, buitinės paslaugos ir kt.).

2.3. Perspektyvinėse kurortinėse teritorijose - Daugai, Nemunaitis (Alytaus raj. sav.) Veisiejai (Lazdijų raj. sav.), be 2.2. punkte išvardintų rekreacinės infrastruktūros objektų, orientuojamasi į kurortinio poilsio plėtojimo infrastruktūros vystymą (kurortų sanatorijų, sveikatingumo centrų, gydyklų ir jų kompleksų ir kt.), laisvalaikio paslaugų, kultūrinių renginių, sporto paslaugų teikimą.

2.4. Lokalinės svarbos turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centruose - Meteliai, Seirijai, Kapčiamiestis, Rudamina (Lazdijų raj. sav.); Punia, Nemunaitis, Simnas, Pivašiūnai (Alytaus raj. sav.); Leipalingis, Grūtas (Druskinikų sav.); Marcinkonys, Valkininkai, Liškiava, Perloja, Dubičiai (Varėnos raj. sav.) orientuojamasi į pažintinio turizmo ir bendrojo turizmo infrastruktūros – viešbučio tipo apgyvendinimo paslaugas, kaimo turizmo, nakvynės ir pusryčių paslaugas bei bendro pobūdžio paslaugas (informacija, ryšiai, prekyba, buitinės paslaugos ir kt.) teikiančių objektų palaikymą ir vystymą.

2.5. Rekreacijos ir turizmo infrastruktūra palaikoma ir vystoma pagal Alytaus apskrities teritorijos bendrajame plane, Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos specialiajame, apskrities savivaldybių – Alytaus rajono, Alytaus miesto, Lazdijų rajono, Druskininkų ir Varėnos savivaldybių bendruosiuose ir specialiuosiuose planuose numatytus vystymo

sprendinius, bei žemesnio lygmens teritorinio planavimo dokumentus, kurių rengimo iniciatoriai gali būti savivaldybės ar privatus investuotojai.

3. Išskirtose rekreacinio prioriteto vietovėse (rekreacinio funkcinio prioriteto zonose), kurių teritorinė lokalizacija teikiama planuose „*Rekreacinių teritorijų sistema*“ *M 1: 100 000*, „*Rekreacinio prioriteto vietovių plėtra*“ *M 1: 100 000*, atsižvelgiant į apskrities specialiajame plane nustatytas rekreacinės specializacijos kryptis, esamą žemės sklypų pagrindinę tikslinę paskirtį, numatomą rekreacijos pobūdį ir intensyvumą, rekreacinės aplinkos formavimo ypatumus, gali būti skiriamos viena ar kelios skirtingų tvarkymo reglamentų zonos:

- *ekstensyviai ir/arba intensyviai naudojamoms agrarinės aplinkos* (žemės ūkio paskirties žemė);
- *ekstensyviai ir/arba intensyviai naudojamų rekreacinių miškų* (miškų ūkio paskirties žemė);
- *rekreacinių vandens telkinių* (vandens ūkio paskirties žemė);
- *subnatūralios (neurbanizuojamos) aplinkos ir/ar urbanizuojamos aplinkos rekreacinių teritorijų* (kitos paskirties žemė).

3.1. Rekreacinių agrarinių teritorijų zonos – tai agrarinės funkcijos nepraradusios sodų bendrijų teritorijos, vaizdingos agrarinės paežerių ir paupių teritorijos. Pagal rekreacinio naudojimo intensyvumą gali būti skiriamos *ekstensyvaus* ir/ar *intensyvaus* naudojimo agrarinės rekreacinės aplinkos tvarkymo zonos:

3.1.1. *Ekstensyvaus* naudojimo rekreacinėse agrarinės aplinkos teritorijose prioritetas teikiamas visų formų tausojančios rekreacijos ir turizmo plėtrai; skatinama kaimo turizmo plėtra, vandens telkinių ir želdinių rekreacinį potencialą didinančių priemonių taikymas; rekomenduojamas žemės ūkio paskirties žemių keitimas į miškų ūkio naudmenas bei agroželdinius; ribojamas žemės ūkio paskirties keitimas į kitą paskirti gyvenamajai statybai; ribojama intensyvaus žemės ūkio plėtra; leidžiama vykdyti darbus, didinančius vietovės estetinį potencialą (patrauklumą), kraštovaizdį formuoti specialiomis kraštovaizdžio architektūros priemonėmis; gerinamos vietovių pažintinio eksponavimo sąlygos; laikomasi bendrųjų ekologinės apsaugos principų.

3.1.2. *Intensyvaus naudojimo* rekreacinėse agrarinės aplinkos teritorijose žemės ūkio paskirties žemės sklypai naudojami statinių kaimo turizmo paslaugoms teikti statybai ar rekonstrukcijai; prioritetas teikiamas kaimo turizmo, specializuotų rekreacijos formų, susijusių su žemės ūkiu, tradiciniais amatais, kulinariu paveldu ir kt. plėtojimui ir su tuo susijusių statinių ir pastatų statyba; galima žemės ūkio tikslinės naudojimo paskirties konversija į kitos paskirties žemę (rekreacinių teritorijų ilgalaikio ir trumpalaikio poilsio statinių statybai).

3.2. Rekreaciniai miškai – miško parkai, miesto miškai, valstybinių parkų rekreaciniai miško sklypai ir kiti miškai, naudojami gyventojų poilsiui. Rekreacinių miškų svarbiausia funkcija yra žmogaus rekreacinių poreikių tenkinimas ir poilsavimo sąlygų sudarymas. Rekreaciniuose miškuose taikomi teisės aktų, reglamentuojančių naudojimą II B grupės miškuose, reikalavimai.

3.2.1. *Ekstensyvaus* naudojimo rekreaciniuose miškuose prioritetas teikiamas visų formų tausojančios rekreacijos ir turizmo plėtrai; rekomenduojamas žemės ūkio naudmenų keitimas į miškų ūkio naudmenas; gerinamas miškų rekreacinis potencialas ir kokybė.

3.2.2. *Intensyvaus* naudojimo rekreaciniuose miškuose rekomenduojamas miško parkų formavimas, trumpalaikio poilsio vietų ir stovyklaviečių įrengimas esamose miško laukymėse arba medžiais retai apaugusiose teritorijose; negalimas miškų ūkio žemės paskirties keitimas į kitą paskirtį gyvenamajai staybai.

3.3. Rekreaciniai vandens telkiniai - telkiniai, kurie teisės aktų nustatyta tvarka naudojami plaukiojimo priemonėms, mėgėjiškai žūklei, vandens sportui, poilsui, turizmui.

3.3.1. *Ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo* vandens telkinių tvarkymo zonose rekreaciniai vandenys tvarkomi hidroparkų formavimo principais; pakrantė parengiama rekreaciniam naudojimui; akvatorijos išlaikomos subnatūralios, neperkraunamos inžineriniais įrenginiais.

3.3.2. *Intensyvaus rekreacinio pritaikymo* vandens telkinių tvarkymo zonose kuriama komfortiška numatytų rūšių vandens rekreacijos aplinka; akvatorijos pritaikomos ypač intensyviai naudoti; pakrantėse gali būti sukurta intensyvi rekreacinė inžinerinė infrastruktūra.

3.4. Rekreacinėse (kitos paskirties žemė) teritorijose tvarkymą lemia numatytų rekreacinių funkcijų specifika, kraštovaizdžio ypatumai. Rekreacinių teritorijų tvarkymo ir apsaugos darbai vykdomi pagal specialiuosius ir detaliuosius planus, išskyrus naujų statinių statybą kaimo turizmo paslaugoms teikti, esamų individualių gyvenamųjų pastatų ir sodybų rekonstravimą ir pritaikymą kaimo turizmo poreikiams pagal teisės aktų nustatyta tvarka parengtus ir patvirtintus projektus. Turi būti užtikrinamas šių teritorijų prieinamumas lankytojams, poilsiautojų saugumas, reikiamos poilsavimo sąlygos, negalima bloginti fizinių rekreacinių kraštovaizdžio savybių, naikinti jo estetinio potencialo, statyti su rekreacija nesusijusių pastatų ir įrenginių. Pagal rekreacinio naudojimo intensyvumą gali būti skiriamos *subnatūralių (neurbanizuojamų)* ir/ar *urbanizuojamų rekreacinių teritorijų* tvarkymo zonos:

3.4.1. *Subnatūralių (neurbanizuojamų)* rekreacinių teritorijų tvarkymo zonose draudžiama statyti poilsio pastatus; leidžiama įrengti poilsivietes, sustojimo aikšteles ir maudykles; leidžiama formuoti tik minimalią rekreacinę infrastruktūrą, išsaugant gamtinę aplinką, natūralų kraštovaizdį; draudžiama žaloti ir naikinti rekreacinę įrangą, trukdyti ilsėtis.

3.4.2. *Urbanizuojamų rekreacinių teritorijų* tvarkymo zonose galimos visos rekreacijos formos, turizmo paslaugų, poilsio bei reabilitacinės infrastruktūros statiniai ir įrenginiai - stovyklavietės, kempingai, turizmo centrai, poilsio namai ar kitokie stacionarūs rekreacinių statinių kompleksai; kuriama intensyviai lankyti pritaikyta aplinka, rekreacinė inžinerinė infrastruktūra, rekreaciniais interesais gali būti keičiamas gamtinės aplinkos pobūdis; neleidžiama statyti su rekreacija nesusijusių pastatų ir įrenginių.

4. Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiajame plane numatytose *rekreacinio prioriteto vietovėse (rekreacinio funkcinio prioriteto zonose)* rekreacinės aplinkos skirtingi tvarkymo reglamentai (pristatyti 3.1. – 3.4. punktuose) dėl mastelio smulkumo (M 1:100 000) neišskiriami. Tai turi būti atliekama žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose. *Rekreacinio funkcinio prioriteto zonoms (vietovėms)* turi būti rengiami specialieji ir/arba detalieji planai, kuriuose numatomi rekreacinės infrastruktūros objektų užstatymo reglamentai, žemės ūkio veiklai naudojamų žemės ūkio naudmenų, miškų ir kitų gamtinio kraštovaizdžio teritorijų išdėstymas. Pirmenybė teikiama rekreacinės

infrastruktūros objektų planavimui jau pradėtose urbanizuoti rekreacinėse vietovėse arba formuojant teritoriškai atskiras rekreacines sistemas.

5. *Rekreacinių prioriteto vietovių (zonų) planavimas ir tvarkymas turi būti vykdomas vadovaujantis „Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklėmis“* (Žin., 2004, Nr. 103-3814), *„Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatais“* (Žin., 2010, 28-1335) bei kitais teritorijų planavimą reglamentuojančiais dokumentais.

6. *Rekreacinio funkcinio prioriteto zonos, esančios institucinėse saugomose teritorijose – Dzūkijos nacionaliniame parke, Veisiejų, Metelių, Nemuno kilpų regioniniuose parkuose, tvarkomos pagal specialiojo aplinkosauginio planavimo dokumentų - valstybinių parkų ar jų dalių planavimo schemų, tvarkymo planų, individualių apsaugos reglamentų reikalavimus.*

7. Dabartiniu metu ypač sparčiai plečiasi poilsio kaime (kaimo turizmo) paslaugos teikimas, didėja jos paklausa, kasmet vis daugiau kaimo sodybų įsijungia į šios rekreacinės infrastruktūros rūšies oficialiai sertifikuotą tinklą. Iš esmės, tai kaimo viešbučių su papildomu pramoginiu ar turistiniu aptarnavimu paslauga, kuriai plėtoti šalyje šiuo metu atidaryta žalia gatvė. Vadovaujantis Turizmo įstatymo 23 straipsniu, privačiuose žemės sklypuose, esančiuose kaimo gyvenamosiose vietovėse, nerengiant detaliųjų planų ir nekeičiant pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, gali būti vykdoma naujų statinių statyba kaimo turizmo paslaugoms teikti ir esamų individualių gyvenamųjų pastatų bei sodybų rekonstrukcija ir jų pritaikymas kaimo turizmo poreikiams pagal teisės aktų nustatyta tvarka parengtus ir patvirtintus projektus. Dėl savo specifikos – absoliutus privačios iniciatyvos prioritetas bei minėta lokalizavimo laisvė – planavimo dokumentuose poilsio kaime plėtra negali būti reguliuojama ar reglamentuojama, todėl Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas teikia tik bendrą principinį palaikymą šio tipo rekreacinės infrastruktūros plėtojimui, pirmiausiai numatytoje *rekreacinio prioriteto vietovėse (zonose)*.

3.4. REKREACINĖS IR TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Formuojant rekreacinių teritorijų sistemą regione vienas iš rekreacijos plėtros prioritetų yra racionalaus turizmo paslaugų objektų tinklo sukūrimas, panaudojant, atkuriant ir gausinant apskrities turizmo ir rekreacijos išteklius.

Planuojamos rekreacinio prioriteto teritorijos privalo turėti išvystytą turizmo paslaugų arba poilsio infrastruktūrą (rekreacijinę infrastruktūrą).

Rekreacinė infrastruktūra – tai poilsio veiklai organizuoti reikalingi viešosios turizmo infrastruktūros ir kiti rekreacijos aptarnavimo objektai.

Turizmo paslaugų infrastruktūra – tai turizmo paslaugoms teikti reikalingi objektai. Turizmo paslaugų infrastruktūra yra svarbi siekiant pritraukti lankytojus ir gerai išnaudoti regiono kurortologinius, kultūrinius ir gamtinius išteklius. Turizmo paslaugos skirstomos į pagrindines ir papildomas. Pagrindinės turizmo paslaugos Alytaus apskrityje yra kurortinio gydymo, apgyvendinimo, maitinimo, pramogų ir turizmo informacijos paslaugos. Papildomos – kelionės organizavimo paslaugos, transporto, inventoriaus nuomos, žvejybos, grybavimo, kultūrinių renginių, konferencijų ir kt. turizmo paslaugos, kurios Alytaus apskritį išskiria iš kitų Lietuvos regionų.

Atliekant Alytaus apskrities kraštovaizdžio rekreacinio potencialo analizę, įvertintas miškų, upių ir ežerų tinkamumas rekreacijai, nekilnojamo kultūros paveldo panaudojimo galimybės turizmui, pažymėti esami ir planuojami rekreacinės infrastruktūros objektai ir turistinės trasos, išskirtos rekreacinio funkcinio prioriteto teritorijos. Organizuojant poilsio ir

apžvalgos aikštelių tinklą, apjungiantį turizmo trasas, būtina įrengti poilsio vietas su išvystyta viešąja turizmo infrastruktūra – stacionaria ar laikina įranga higienos poreikiams tenkinti ir atliekomis surinkti, teritorijos lankymui skirta informacijos įranga, ir kt.

3.4.1. Rekreacinės infrastruktūros objektai

Kad suaktyvėtų turistų srautai į Alytaus apskrities teritoriją, reikia steigti traukos centrus, plėtoti itin plataus spektro rekreacines paslaugas, sukurti puikios kokybės paslaugas teikiančią rekreacinę aptarnavimo infrastruktūrą, galinčią aptarnauti tiek Lietuvos, tiek užsienio turistus.

Rekreacinės infrastruktūros objektai – tai gydymo (sveikatingumo), apgyvendinimo, maitinimo, poilsio, sporto, informacijos paskirties pastatai ir kiti statiniai, statinių grupės ir kompleksai (sanatorijos, sveikatingumo kompleksai, poilsio namai, nakvynės paslaugų namai, jaunimo nakvynės namai, viešbučiai, kampingai, turizmo bazės, apžvalgos aikštelės, pliažai (paplūdimiai), poilsiavietės, stovyklavietės, turizmo trasos, pažintiniai takai ir kt.) sudarantys galimybes lankytojų rekreaciniais poreikiams tenkinti, atskiroms turizmo paslaugoms teikti.

Reikalavimus rekreacinių teritorijų įrengimui, kuriose numatoma teikti atskiras turizmo paslaugas, nustato Turizmo įstatymas bei kiti įstatymai ir teisės aktai.

Rekreacinėse teritorijose esančiuose žemės ūkio paskirties žemės sklypuose nerengiant detaliųjų planų ir nekeičiant pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, gali būti statomi bei eksploatuojami kaimo turizmo ir turistinės stovyklos paslaugoms teikti reikalingi statiniai, kai tai nedraudžiama Saugomų teritorijų įstatymu bei jo poįstatyminiais teisės aktais ir kai tokia veikla numatyta galiojančiuose saugomų teritorijų planavimo dokumentuose.

Kurortinio gydymo paslaugų objektai

Gamtiniai gydomieji ištekliai yra išskirtinės reikšmės Alytaus apskrities turtas. Apskrities funkcija – užtikrinti jų saugojimą ir racionalų naudojimą. Svarbiausiu apgyvendinimo, poilsio ir aptarnavimo, gydomųjų - reabilitacinių, sportinių – pramoginių paslaugų centru Alytaus apskrityje yra Druskininkų kurortas. Pagrindines, kurortinio gydymo paslaugas Alytaus apskrityje teikia ir ateityje teks šio miesto sanatorijos ir „Druskininkų gydykla“. Druskininkų gydymo ir sveikatinimo paslaugų infrastruktūros atnaujinimas turi įtakos naujų darbo vietų sukūrimui, poilsiautojų srautų padidėjimui. Kai kurios gydyklos šiuo metu yra vienos moderniausių tokio pobūdžio gydyklų Baltijos šalyse. Naujai rekonstruotų sanatorių veikla yra platesnio spektro, jose įrengti ne tik vandens pramogų korpusai, viešbučiai svečių apgyvendinimui, bet ir konferencijų salės.

Papildomai rekreacinei ir aptarnavimo infrastruktūrai yra palankios investicijos naujai planuojamose kurortinėse teritorijose Dauguose, Veisiejuose ir Nemunaityje.

Siekiant mažinti sveikatinimo įmonių teikiamų paslaugų sezoniškumą ir didinti atvykstamojo turizmo srautus, turi būti plečiamas teikiamų paslaugų spektras – be įprastų apgyvendinimo, maitinimo, aktyvaus, pramoginio turizmo paslaugų teikiant ir konferencinio, vandens, grožio turizmo paslaugas.

Poilsio ir apgyvendinimo paslaugų objektai

Apgyvendinimo paslauga - tai paslauga, suteikianti būtinas apgyvendinimui sąlygas, tenkinanti turisto nakvynės ir higienos poreikius.

1. Viešbučio tipo apgyvendinimo paslaugas.

Šias apgyvendinimo paslaugas Alytaus apskrityje teikia 28 viešbučiai. Druskininkų savivaldybėje yra 19 viešbučių, Alytaus rajono savivaldybėje – 1, Alytaus miesto savivaldybėje – 4, Lazdijų savivaldybėje – 2 ir Varėnos savivaldybėje – 2 viešbučiai.

2. Poilsio ir svečių namai.

Šias apgyvendinimo paslaugas Alytaus apskrityje teikia 43 apgyvendinimo įmonės. Druskininkų savivaldybėje – 14 poilsio ir svečių namų, Alytaus miesto savivaldybėje – 6, Alytaus r. savivaldybėje – 4 poilsio namai, Lazdijų savivaldybėje – 4 ir Varėnos savivaldybėje – 15 poilsio ir svečių namų.

3. Kempingai.

Alytaus apskrityje yra 2 esami ir 10 planuojamų kempingų. Druskininkų savivaldybėje yra 2 esami ir 4 planuojami įrengti kempingai, Alytaus mieste planuojamas – 1, Alytaus r. savivaldybėje – planuojami 2 kempingai, Lazdijų savivaldybėje numatomas 1 kempingas, Varėnos savivaldybėje planuojama įrengti 2 naujus kempingus. (žiūr. brėžinius „Rekreacinių teritorijų sistema“ ir „Rekreacinio prioriteto vietovių plėtra“)

4. Kaimo turizmo sodybos.

Šias apgyvendinimo paslaugas Alytaus apskrityje teikia 109 kaimo turizmo sodybos. Daugiausia sodybų yra Lazdijų r. savivaldybėje.

Turistinės stovyklos paslauga

Turistinės stovyklos paslauga – tai trumpalaikio poilsio organizavimas ir/arba nakvynės suteikimas palapinėse ar apgyvendinimui skirtose patalpose rekreacinėse teritorijose, žemės ūkio, miškų ūkio ar kitos paskirties žemėje įrengtoje stovyklavietėje. Skirtos vietos išskylauti, pritaikytos aktyviam ir pasyviui poilsiui, grybauti, uogauti žvejoti.

Stovyklavietėje privalo būti nustatytos vietos palapinėms statyti ir įranga maistui ruošti, higienos poreikiams tenkinti, atliekoms surinkti bei aktyviam poilsiui organizuoti. Rekreacinėse teritorijose, nepaisant to, kokia pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis, gali būti įrengiamos stovyklavietės turistinės stovyklos paslaugoms teikti.

Šios paslaugos rekreacinė infrastruktūra skirstoma į :

- poilsiavietės – laikinai apsisotai be nakvynės skirta rekreacinė teritorija, kurioje gali būti įrengti lauko baldai, pavėsinės, sporto ar laisvalaikio įrenginiai, automobilių stovėjimo aikštelės, laužavietės, tualetai, informacijai skirti statiniai.;
- stovyklavietės - poilsiui su nakvyne skirta teritorija, kurioje turi būti sudaromos sąlygos palapinėms statyti, higienos poreikiams tenkinti, atliekoms surinkti. Joje gali būti įrengta visa rekreacinė infrastruktūra kaip ir poilsiavietėje.

Šias paslaugas Alytaus apskrityje teikia 61 turistinė stovykla ir 20 poilsiaviečių.

Didelę dalį turistinių stovyklaviečių paslaugų teikia Varėnos rajono stovyklavietės.

Maitinimo paslaugas

Maitinimo paslaugos turizmo ir rekreacijos paslaugų infrastruktūroje užima itin svarbią vietą. Turistų maitinimo paslaugos gali būti teikiamos kartu su apgyvendinimo paslaugomis ar atskiroje įmonėje, teikiančioje viešo maitinimo paslaugas.

Alytaus apskrityje maitinimo paslaugas teikia restoranai, kavinės, barai, valgyklos ir užkandinės, naktiniai klubai bei picerijos. Maitinimo paslaugos teikiamos daugelyje gydymo paslaugas teikiančių įstaigų, viešbučių bei specializuotose viešo maitinimo įmonėse.

Šias paslaugas Alytaus apskrityje teikia 96 viešojo maitinimo įmonės.

Turizmo infrastruktūra

Tai turizmo aptarnavimo sistema, pritaikyta įvairaus turizmo vartotojui: automobilių turizmas, dviračių ir pėsčiųjų turizmas, vandens turizmas, specialaus (kultūrinio ir dalykinio) intereso objektai - muziejai ir galerijos, sporto ir pramogų centrai, informacinės paslaugos objektai.

Plėtojant rekreacinę ir turizmo infrastruktūrą, siūloma organizuoti apžvalgos aikštelių tinklą, apjungiantį regyklas ir turizmo trasas, įrengiant atokvėpio vietas su išvystyta viešąja turizmo infrastruktūra – stacionaria ar laikina įranga higienos poreikiams tenkinti ir atliekoms surinkti, teritorijos lankymui skirta informacijos įranga, ir kt. Alytaus apskrityje jau yra sukurta turizmo aptarnavimo sistema, pritaikyta įvairaus turizmo vartotojui.

Specialaus intereso objektai.

Specialaus (dalykinio) intereso objektai – tai pramogų centrai, konferencijų centrai, parodų centrai, muziejai, galerijos ir kiti turistinės traukos objektai, kaip sporto (lauko teniso ir kt.) aikštynai, golfo laukai, hipodromai, SPA kompleksai, hidroparkai ir akvaparkai, skulptūrų parkai, slidinėjimo parkai, grybų parkai, akmenų parkai ir kt., dažnai galintys suformuoti netgi atskiras specializuotas rekreacines vietas. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja vadinamųjų „teminių kaimų“ (amatų, gandrų ir pan.) infrastruktūriniai kompleksai. Iš viso Alytaus apskrityje yra 30 muziejų ir galerijų, 25 sporto ir pramogų centrai. Turizmo informacijos centrai yra visuose savivaldybių centruose.

Esami ir planuojami Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacinės infrastruktūros objektai pateikti 3.3.1. lentelėje ir brėžiniuose „Rekreacinių teritorijų sistema“ ir „Rekreacinio prioriteto vietovių plėtra“. Pažymėtas numeris lentelėje atitinka objekto numerį brėžinyje.

3.3.1. lentelė. Rekreacinės infrastruktūros objektai

Nr.	Pavadinimas	Adresas
Sanatorijos, sveikatos ir poilsio centrai		
1	Druskininkų gydykla	Vilniaus al. 11, Druskininkai
2	Druskininkų vandens parkas	Vilniaus al. 13, Druskininkai
3	Eglės sanatorija	Eglės g. 1, Druskininkai
4	Draugystės sanatorija	Krėvės g. 7, Druskininkai
5	SPA Vilnius SANA	K. Dineikos g. 1, Druskininkai
6	Dainava	Maironio g. 22, Druskininkai
7	Lietuvos sanatorija	V. Kudirkos g. 45, Druskininkai
8	Sanatorija "Belorus"	Maironio g. 2, Druskininkai
9	Vaikų sanatorija "Saulutė"	Kurorto g. 5, Druskininkai
Viešbučiai		
1	SPA Vilnius SANA	K. Dineikos g. 1, Druskininkai
2	Violeta	Kurorto g. 4, Druskininkai
3	Aqua Medūna	Vilniaus al. 13, Druskininkai
4	Credo	Vilniaus al. 2a, Druskininkai
5	Dalia	M. K. Čiurlionio g. 97, Druskininkai
6	De Lita	Vytauto g. 43, Druskininkai
7	Galia	Dabintos g. 3,4; Maironio g.3, Druskininkai

8	Ivolita	Šv. Jokūbo g. 10, Druskininkai
9	Jerevan	M. K. Čiurlionio 128, Druskininkai
10	Medūna	Liepų g. 2, Druskininkai
11	Pušynas	Taikos g. 6/Vilniaus al. 3, Druskininkai
12	Regina	Kosciuškos g. 3, Druskininkai
13	Vila UPĖ	Druskininkų g. 33, Druskininkai
14	Dainava	Maironio g. 22, Druskininkai
15	Laima	Draugystės g. 2, Druskininkai
16	Europa Royale Druskininkai	Vilniaus al. 7, Druskininkai
17	Druskininkai	V. Kudirkos 43, LT - 66120 Druskininkai
18	Best Western hotel Central	Sv. Jokubo g. 22, Druskininkai
19	Vingis	Kurorto g. 6, Druskininkai
20	Dzūkija	Pulko g. 14/1, Alytus
21	Odė	Naujoji g. 8C, Alytus
22	Senas namas	Užuolankos g. 24, Alytus
23	Vaidila	Rotušės a. 12, Alytus
24	Nemunas Park Conference Centre & Residence Hotel	Geištarai, Nemunaičio k., Alytaus r.
25	Seira	Vytauto g. 36, Seirijai, Lazdijų r.
26	Dvyniai	Sodų g. 47, Lazdijai
27	Nojaus laivas	Pagronyčio k., Merkinės sen., Varėnos r.
28	Vila Ula	Burokaraistėlės k., Merkinės sen., Varėnos r.
Poilsio, svečių namai		
1	Algidos svečių namai	Dabintos g. 28, Druskininkai
2	Andante apartamentai	Kalnų g. 46, Druskininkai
3	Medea sveiko grožio namai	Sveikatos g. 34, Druskininkai
4	Meilės sala	Mildos g. 7, Druskininkai
5	Apartmentai Agneta	Laisvės al. 3, LT-66117 Druskininkai
6	Brolių vila	V. Kudirkos g. 25a, Druskininkai
7	Dalija	Laisvės al. 21/1, Druskininkai
8	Drusva	Žalioji g. 9, Druskininkai
9	Eurista	Laisvės al. 1/ Vilniaus al. 22, Druskininkai
10	Parko vila	K.Dineikos 12, Druskininkai
11	Senasis paštas	V. Kudirkos g. 37, Druskininkai
12	Vila Evelina	M. K. Čiurlionio g. 36, Druskininkai
13	Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centro Druskininkų filialo svečių namai	Vilniaus al. 30, Druskininkai
14	Motelis "Linas"	Seirijų g. 27, Alytus
15	Poilsio namai "Nakcižibis"	Lavyso k., Marcinkonių sen., Varėnos raj.
16	Senosios Varėnos HE	Vilniaus g. 4, Senosios Varėnos k., Varėnos r.
17	Bebro namas	Šilėnų kaimas, Lazdijų r.
18	Laimos vila	Veisiejų sen. Lazdijų r.
19	Motelis "Edilija"	Dzūkų g. 18, Šeštakai, LT-67422 Lazdijų r.
20	Vila Kolonada (Vila Nykštukas)	Kurorto g. 6, Druskininkai
21	Svečių namai "Šolena"	Rato g. 7A, Alytus
22	B&B	Gilių g. 9, Alytus
23	Zitos Keršienės B&B	Suvalkų g. 53/Rugių g. 12, Alytus

24	Poilsiavietė "Giluitis"	Giluičio k., Simno sen., Alytaus r.
25	Poilsiavietė "Skirnuva"	Kaniūkų k., Alytaus sen., Alytaus r.
26	Ančia	Jezdo k., Kapčiamiesčio sen., Lazdijų r.
27	Varsta	V.Krėvės g. 14, Varėna
28	Svečių namai "Ėglis"	Miškininkų g. 61, Marcinkonių k., Varėnos r.,
29	Liškiavos kultūros centras	Liškiavos k., Varėnos r.,
30	Pirčiupio karčema	Pirčiupių k., Valkininkų sen., Varėnos r.
31	Svečių namai „Glūko smuklė“	Glūko k., Varėnos r.
32	Poilsio namai "Žibuoklė"	Glūkas, Varėnos r.
33	Svečių namai "Dzūkijos šilas"	Burokaraisčio k., Merkinės sen., Varėnos r.
34	UAB „Keručė“ sodyba	Šilo g. 19, Perlojos k., Varėnos r.
35	„Pamerkių sodyba“	Pamerkių k. Varėnos r.
36	V. Mickevičiaus svečių namai	Vasario 16 - osios g. 5, Varėna
37	Onos Savickienės poilsiavietė	Tvenkinio g. 1, Varėna
38	Dzūkiška kaimo sodyba „Pas Laimą“	Maksimonių k., Merkinės sen., Varėnos r.
39	Artūro Svernelio sodyba	Zervynų kaimas, Varėnos r.
40	Pas gandrus	Salos kaimas, Daugų sen., Alytaus r.
41	Daugų sala	Alytaus r., Daugų sen., Salos k.
42	B ir B	Alytaus m., Klevų g. 29
43	B ir B	Alytaus m., Užolankos g. 17-5
Kempingai		
1	Esamas Druskininkų kempingas	Gardino g. 3, Druskininkai
2	Esamas kempingas „Dainava“	Maironio g. 22, Druskininkai
3	Planuojamas kempingas	Druskininkų sav. prie Latežerio ež.
4	Planuojamas kempingas	Druskininkų sav., Lipliūnai
5	Planuojamas kempingas	Druskininkų sav. prie Avirio ež.
6	Planuojamas kempingas	Druskininkų sav. prie Ilgio ež.
7	Planuojamas kempingas	Alytaus m., Ulonų g.
8	Planuojamas kempingas	Alytaus r., Simno sen.
9	Planuojamas kempingas	Alytaus r., Daugų sen.
10	Planuojamas kempingas	Lazdijų r. sav., prie galinto ežero
11	Planuojamas kempingas	Varėnos r., Varėnos sen.
12	Planuojamas kempingas	Varėnos r., Vydenių sen.
Kaimo turizmo sodybos		
1	Gintaras Kvedaravičius	Stražiškių k., Alytaus sen.
2	Gintas Pavolas	Volungės k., Alytaus sen.
3	Arvydas Aržanauskas Kupinų sodyba	Mikalavo k., Pivašiūnų sen.
4	Stasys Slavinskas	Piliakalnio k., Raitininkų sen.
5	Algirdas Ciūnys sodyba "Pas Algirdą"	Piliakalnio k., Raitininkų sen.
6	Gediminas Radzevičius	Galintėnų k., Raitininkų sen.
7	Vilius Vaicekuskas	Galintėnų k., Raitininkų sen.
8	Jūratė Mitrulevičienė sodyba "Pas Robertą"	Piliakalnio k., Raitininkų sen.
9	Aldona Urbonienė sodyba "Genutės ranča"	Meškasalio k., Alovės sen.
10	Ona Rimašauskienė sodyba "Po uosiu"	Kalnėnų k., Nemunaičio sen.,
11	Jolita Slavinskienė Viktorijos sodyba	Skraičionių k., Pivašiūnų sen.

12	Kristina Šoblickaitė Sodyba „Tarp kalvų“	Einoronių k., Pivašiūnų sen.
13	Gedas Lukša Sodyba "Dapkiškių dvaras"	Dapkiškių k., Krokialaukio sen
14	Nijolė Šertvyčienė Sodyba „Burlingė“	Metelytės k., Simno sen.
15	Sodyba „Dvarčėnų dvaras“	Dvarčėnų k., Daugų sen.
16	Juozas Račkauskas	Vanagėlio g. 52, Simno m., Simno sen.
17	Tautvydas Raičinskis Sodyba „Kubilinė“	Atesninkų I k., Simno sen.
18	Žaneta Bagdžiūnienė	Metelytės k., Simno sen.
19	Virginija Daugėlienė	Dvarčėnų k., Daugų sen.
20	Gintaras Šurkus	Nemunaičio k., Alytaus sen.
21	Jolanta Bružienė	Nemunaičio k., Alytaus sen.
22	„Aukštakalniai“, Elonos Rimkienės sodyba	Aukštakalnio k., Jakėnų sen.
23	Dalės Angelės Bartkienės sodyba	Kirklių k., Varėnos sen.
24	Rimos Kuodienės sodyba	Valkininkų glž. st. gyvenvietė, Valkininkų sen.
25	Kosto ir Laimos Mačionių	Pamerkių k., Matuizų sen.
26	„Kazokynė“, Remigijaus Kazakevičiaus sodyba	Butvydonių k., Matuizų sen.
27	Onos Ciūnienės sodyba	Perliaus g. 12, Perlojos k., Varėnos sen.
28	Prano Susmaros sodyba	Milioniškių k., Merkinės sen.
29	„Paukščių dangus“, Rozalijos Budreikienės sodyba	Milioniškių k., Varėnos sen.
30	Dalios Cickevičienės	Salovartės k. Varėnos sen.
31	Dainos Bilevičiūtės	Miguičionių k. Varėnos sen.
32	Aistės Stanislovaitytės sodyba "Didmedis"	Mikalčiūnų k. Kaniavos sen.
33	Ramūno Šiškausko	Kalėnų k. Jakėnų sen.
34	Danguolės Barysienės sodyba	Jonionių k., Merkinės sen.
35	„Kerušė“ Aušros Blėdienės sodyba	Lavyso k., Marcinkonių sen.
36	Birutės Stepankevičienės sodyba "Dzūkijos perlas"	Dubaklonio k.
37	Nijolės Čepienės sodyba	Mardasavo k., Merkinės sen.
38	Linos ir Egidijaus Černiauskų sodyba	Kapiniškių k., Marcinkonių sen.
39	Angelijos Griežienės sodyba	Žiūrų k., Marcinkonių sen.
40	Angelė Raulušaitienė	Trakiškių k., Marcinkonių sen.
41	Romos Lavrenovos sodyba	Margionių k., Marcinkonių sen.
42	Danguolės Micevičienės sodyba	Kampų k., Merkinės sen.
43	Rūtos Sakalienės sodyba	Naujalių g. 15, Marcinkonių k., Marcinkonių sen.
44	„Pas Rūtą“, Rūtos Šiaučiulienės sodyba	Puvočių k., Marcinkonių sen.
45	Vilma Volungevičienė	Rodukos k., Merkinės sen.
46	Valentinos Učkuronienės sodyba	Burokaraistėlės k., Merkinės sen.
47	Broniaus Bižoko sodyba	Pamerkių k., Matuizų sen.
48	Adelės Grigienės	Mančiagirės k. Marcinkonių sen.
49	Onutės Miškinienės	Puvočių k., Marcinkonių sen.
50	Latkrantė	Latežerio k., Druskininkų sav.
51	Storo Romo sodyba	Ratnyčios k., Druskininkų sav.
52	Vila Virginija	Vileikių k., Leipalingio sen., Druskininkų sav.
53	Poilsis prie Avirio	Veršių kaimas, Druskininkų sav.
54	Žiogeliai	Žiogelių k., Druskininkų sav.

55	Vidmanto sodyba	Liepiškių k., Leipalingio sen., Druskininkų sav.
56	Liepiškių dvaras	Liepiškių km., Druskininkų sav.
57	Sigito sodyba	Jaskonių k., Druskininkų sav.
58	Alvydo Mickevičiaus sodyba	
59	S. Babučio kaimo turizmo sodyba	Taikūnų k., Veisiejų sen., Vilkaičio ež.
60	G. Bagdonavičiaus kaimo turizmo sodyba	Padumblių k., Kapčiamiesčio sen.
61	A. ir J. Juodžių kaimo turizmo sodyba	Kailinių k., Veisiejų sen., Snaigyno ež.
62	R. Levickienės kaimo turizmo sodyba	Žvejų g. 14, Veisiejai, Ančios ež.
63	V. Sujetienės kaimo turizmo sodyba	Metelių k., Seirijų sen., Dusios ež.
64	S. Baliukonio kaimo turizmo sodyba	Vaickūniškės, Seirijų sen., Metelio ež.
65	A. Diparto kaimo turizmo sodyba	Snaigyno k., Veisiejų sen., Trikojo ež.
66	V. Milerio kaimo turizmo sodyba	Miškinių k., Kučiūnų sen., Galsto ež.
67	A. Sandienės kaimo turizmo sodyba	Ežero g. 2, Lazdijai
68	A. Pruskienės kaimo turizmo sodyba	Paveisiejų k., Veisiejų sen., Veisiejų ež.
69	J. Liaukonio kaimo turizmo sodyba	Paterų k., Veisiejų sen., Samanio ež.
70	R. Musolo kaimo turizmo sodyba	Senkonių k., Veisiejų sen., Vilkiūnio ež.
71	S. Čeponio kaimo turizmo sodyba	Zebrėnų k., Teizų sen., Dusios ež.
72	A. Augustinavičiaus kaimo turizmo sodyba	Salučių k., Veisiejų sen., Ilgio ež.
73	V. Marazienės kaimo turizmo sodyba	Saločių k., Kučiūnų sen., Zapsio ež.
74	G. Anulio kaimo turizmo sodyba	Akmenių k., Kučiūnų sen., Akmenių ež.
75	E. Ptakausko kaimo turizmo sodyba	Senkonių k., Veisiejų sen., Vilkiūnio ež.
76	V. Talandžio kaimo turizmo sodyba	Barauciškės k., Seirijų sen., Seirijo ež.
77	D. Janulevičienės kaimo turizmo sodyba	Taikūnų k., Veisiejų sen., Vilkaičio ež.
78	A. Kliučinsko kaimo turizmo sodyba	Žališkės k., Šventėžio sen., Babrų ež.
79	V. Tomkevičiaus kaimo turizmo sodyba	Gegutės k., Šlavantų sen., Šlavanto ež.
80	J. Stankevičienės kaimo turizmo sodyba	Kalvelių k., Veisiejų sen., Šlavantėlio ež.
81	V. Vasiliausko kaimo turizmo sodyba	Akmenių k., Kučiūnų sen., Akmenių ež.
82	V. Palačionienės kaimo turizmo sodyba	Kapčiamiestis, Niedaus ež.
83	E. Stučkienės kaimo turizmo sodyba	Teizininkų k., Teizų sen., Dusios ež.
84	S. Čivinskienės kaimo turizmo sodyba	Vaickūniškės, Seirijų sen., Dusios ež.
85	J. Stražnicko kaimo turizmo sodyba	Ramanavo k., Krosnos sen.
86	V. Akromo kaimo turizmo sodyba	Vaickūniškės, Seirijų sen., Metelio ež.
87	J. Kazlauskienės kaimo turizmo sodyba	Mockonių k., Seirijų sen., Obelijos ež.
88	I. Paužuolio kaimo turizmo sodyba	Šilaičių k., Seirijų sen., Sagavo ež.
89	G. Dabašinsko kaimo turizmo sodyba	Bertašiūnų k., Veisiejų sen., Trikojo ež.
90	Z. Karaliaus kaimo turizmo sodyba	Saločių k., Kučiūnų sen., Galsto ež.
91	E. Piličiauskienės kaimo turizmo sodyba	Šadžiūnų k., Veisiejų sen., Samanio ež.
92	R. Mackevičienės kaimo turizmo sodyba	Paveisiejų k., Veisiejų sen., Veisiejų ež.
93	A. Z. Lapinskienės kaimo turizmo sodyba	Čivonių k., Veisiejų sen., Šlavanto ež.
94	S. Čivinsko kaimo turizmo sodyba	Kalvelių k., Veisiejų sen., Šlavantėlio ež.
95	V. S. Bagdanavičiaus kaimo turizmo sodyba	Varnėnų k., Veisiejų sen.
96	V. Pečiulienės kaimo turizmo sodyba	Bielėnų k., Būdviečio sen., Ilgelio ež.
97	V. Žvirblio kaimo turizmo sodyba	Šilėnų k., Šeštokų sen., Rimiečių ež.
98	D. Kaknevičienės kaimo turizmo sodyba	Dvarciškės k., Veisiejų sen., Vilkinio ež.
99	E. Šukytės kaimo turizmo sodyba	Šadžiūnų k., Veisiejų sen., Ilgio ež.

100	R. Paškevičiaus kaimo turizmo sodyba	Dainaviškių k., Veisiejų sen., Veisiejų ež.
101	S. Paškevičienės kaimo turizmo sodyba	Purviškės k., Veisiejų sen., Veisiejų ež.
102	K. Muliulio kaimo turizmo sodyba	Zebrenų k., Teizų sen., Dusios ež.
103	Jūratė	Druskininkai, Grūto k.
104	Pas Janiną	Druskininkai, Veršių k., prie Avirio ežero
105	Nojaus laivas, R. Sukacko	Varėnos r., Merkinės sen., Pagronyčio k.
106	Aušrelės Gudaitytės	Varėnos r., Marcinkonių sen., Mardasavo k.
107	Nakčižibis, R. Stanikūno	Varėnos r., Marcinkonių sen., Lavysio k.
108	Mariaus Lazdinio	Varėnos r., Marcinkonių sen., Margionių k.
109	Rimo Vaškevičiaus	Lazdijų r., Kučiūnų sen., Saločių k.
Muziejai ir galerijos		
1	Miško muziejus "Girios aidas"	M.K. Čiurlionio g. 102, Druskininkai
2	Druskininkų miesto muziejus	M.K. Čiurlionio g. 59, Druskininkai
3	M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus	M.K. Čiurlionio g. 35, Druskininkai
4	Žako Lipšico memorialinis muziejus	Šv. Jokūbo g. 17, Druskininkai
5	Grūto parkas	Grūto kaimas, Druskininkų savivaldybė
6	Alytaus kraštotyros muziejus	Savanorių g. 6, Alytus
7	Anzelmo Matučio memorialinis muziejus	A. Matučio g. 8, Alytus
8	Antano Jonyno memorialinis muziejus	Liškiavos g. 17, Alytus
9	Dailininko A. Zmuidzinaičiaus tėviškė	Balkūnų k. Miroslovo sen. Alytaus raj.
10	Žuvinto biosferos rezervato muziejus	Aleknonių k. Simno sen. Alytaus raj.
11	Merkinės kraštotyros ir genocido muziejus	Merkinė, Varėnos raj.
12	V. Krėvės-Mickevičiaus muziejus	Subartonių k. Merkinės sen. Varėnos raj.
13	Dzūkijos nac. parko etnografinis muziejus	Marcinkonys, Varėnos raj.
14	Drevinės bitininkystės muziejus	Musteikos k. Marcinkonių sen. Varėnos
15	Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejus	Druskininkai, Vilniaus al. 24
16	V.K. Jonyno dailės galerija	Druskininkai, M.K. Čiurlionio g. 41
17	Galerija "Sofa"	Druskininkai, M.K. Čiurlionio g. 37
18	Vaikų dailės galerija	Druskininkai, V. Kudirkos g. 7
19	Liaudies buities ekspozicija	Druskininkai, Storo Romo sodyba, Ratnyčios k.
20	A. Česnulio skulptūrų ir poilsio parkas	Druskininkai, Naujasodės k.
21	Čepkelių muziejus (T. Ivanausko muz. filialas)	Varėnos r., Marcinkonys
22	A. Matučio drevė-muziejus	Varėnos r., Pauosupės k.
23	Perlojos kraštotyros muziejus	Varėnos r., Perloja
24	Rašytojo M. Vainilaičio sodyba-muziejus	Varėnos r., Valkininkų sen., Vaitakarčio k.
25	Veisiejų krašto muziejus	Lazdijų r., Veisiejai, Vytauto g. 47
26	Lazdijų krašto muziejus	Lazdijų r., Lazdijai, Seinų g. 29
27	Motiejaus Gustačio namas-muziejus	Lazdijų r., Lazdijai, Seinų g. 31
28	Laisvės kovų muziejus	Lazdijų r., Lazdijai, Vytauto g. 17
29	Kapčiamiesčio Emilijos Pliaterytės muziejus	Lazdijų r., Kapčiamiestis, Taikos g. 11
30	Etnografinė Prano Dzūko sodyba	Lazdijų r., Šeštokų sen., Delnicos k.
Sporto ir pramogų centrai		
1	Pramogų centras "Sukurys"	M.K. Čiurlionio g. 51, Druskininkai
2	Pramogų centras "Dangaus skliautas"	Kurorto g. 8, Druskininkai
3	ONE pramogų parkas	šalia "Druskininkų vandens parko"

4	Druskininkų sporto centras	M.K.Čiurlionio g. 97, Druskininkai
5	Druskininkų vandens parkas	Vilniaus al. 13, Druskininkai
6	Pramogų parkas "Tarzanija"	Radžiūnų kaimas, Alytaus raj.
7	Alytaus sporto ir rekreacijos centras	Naujoji g. 52, Alytus
8	Alytaus kultūros ir komunikacijos centras	Pramonės g. 1b, Alytus
9	Žalgirio sporto centras	Ūdrijos g. 2a, Alytus
10	Sporto centras "Antėjas"	Pramonės g. 12, Varėna
11	Lazdijų sporto centras	Dzūkų g. 4, Lazdijai
12	Muzikinis klubas "Druskininkų kolonada"	Druskininkai, V.Kudirkos g. 22
13	Naktinis klubas "Amber"	Druskininkai, Vilniaus al. 13
14	Laisvalaikio centras "Atlantida"	Druskininkai, K.Dineikos g. 1
15	Dažasvydis "Autodeta"	Alytaus m., Kauno g. 42
16	Dažasvydžio klubas "Arkadas"	Alytaus m., Ulonų g. 33
17	Lauko teniso kortai	Alytaus m., Birutės g. 5, Alytaus miesto stadionas
18	Apžvalginiai skrydžiai	Alytaus m., Miškininkų g. 3, Alytaus aeroklubas
19	Pramogos žirgais	Alytaus m., Šaltinių g. 24-8, IĮ Irmas
20	Medžioklių organizavimas	Alytaus m., Medelyno 33, Alytaus miškų urėdija
21	Dviračių nuoma	Alytaus m., Kernavės g. 4, sporto klubas "2 vilkai"
22	Slidinėjimo trasa	Alytaus m., Putinų g. 74E
23	Lauko teniso kortai	Alytaus r., Daugų sala
24	Apžvalginiai skrydžiai	Alytaus r., Nemunaitis
25	Uždaras kartodromas	Alytaus r., Kumečių k., Kumečių kartodromas

Plėtojant rekreacinės infrastruktūros objektų sistemą, būtina atsižvelgti į gamtosaugos apribojimus ir kultūros paveldo apsaugos reikalavimus. Vienas svarbiausių apskrities rekreacinės plėtros strateginių uždavinių - išsaugoti susiformavusias gamtines ir kultūrinės vertybes, išlaikant nepažeistus unikalius gamtinio kraštovaizdžio kompleksus, užtikrinant gamtinės aplinkos gyvybingumą.

3.5. TURIZMO TRASŲ SISTEMA

Turizmo trasos – tai lankymo maršrutai, apjungiantys kultūrinio turizmo objektus, numatyti per pačias gražiausias ir patraukliausias turistų lankymui vietas. Pagal reikšmę turizmo trasos sprendiniuose skirstomos į:

1. tarptautines trasas;
2. nacionalines trasas;
3. regionines bei vietines trasas.

Pagal maršrutus turizmo trasos gali būti: linijinės, žiedinės bei spindulinės.

Pagal keliavimo priemones turizmo trasos skirstomos į autoturizmo, dviratininkų, pėsčiųjų bei vandens turizmo trasas. Esant poreikiui yra galimybė regione įrengti žirgų bei oro turizmo trasas.

Rengiant konkrečių trasų specialiuosius, detaliuosius planus bei techninius projektus turi būti numatytos priemonės užtikrinti trasos naudotojų eismo saugumą, trasos turi būti paženklintos atitinkamais dviračių trasos ženklais, reguliariai tam tikru atstumu turėti išdėstytas poilsio, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas su išvystyta infrastruktūra. Turizmo trasos (dviračių, pėsčiųjų takai) turi būti projektuojamos už valstybinės reikšmės kelių juostų ribas. Naujos nuovažos į turizmo ir rekreacinės infrastruktūros objektus nuo valstybinės reikšmės kelių turi

būti projektuojamos tik pagal KTR 1.01:2008 „Automobilių keliai“ reikalavimus. Turizmo paslaugų informacinę sistemą projektuoti laikantis Kelių eismo konvencijos 4 str., Kelių įstatymo 13 str., LR reklamos įstatymo 12 str. ir kelių eismo taisyklių reikalavimų.

3.5.1. Automobilių turizmo trasos

Automobiliai – tai populiariausia kelionių priemonė Lietuvoje. Regione tam yra gana palankus kelių tinklo išdėstymas, jų kokybė ir tankumas. Sprendiniuose planuojami vystyti turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai ir svarbesnės rekreacinio prioriteto vietovės lengvai pasiekiamos turistinių autobusų ir lengvųjų automobilių bei viešuoju transportu. Automobilių turizmui pritaikomi esami vietiniai automobilių keliai, o taip pat miško ir lauko keliai. Plėtojama Alytaus apskrities teritorinė autoturizmo sistema susideda iš kelių įvairaus ilgio, formos ir turinio maršrutų. Maršrutų trasoms gali būti panaudojamos atsikartojančios, kitiems maršrutams tarnaujančios trasų atkarpos, o atskirų maršrutų trasos gali būti apjungiamos.

Nacionalinių autoturizmo trasų sistema plėtojama vadovaujantis „Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų specialiojo plano“ sprendimais.

Autoturizmo trasų tinklo plėtra Alytaus apskrityje pateikiama brėžinyje „Rekreacinių teritorijų sistema“ ir 3.5.1. lentelėje.

3.5.1. lentelė. Autoturizmo trasų sistema Alytaus apskrityje

Maršruto indeksas	Maršrutas	Reikšmė	Vystytina infrastruktūra
A1	<i>Nemuno kelio trasos</i> atkarpa (Druskininkai - Leipalingis – Seirijai – Meteliai – Simnas – Aleknonys) ir jos atšaka (Leipalingis – Veisiejai); kita atkarpa (Druskininkai - Merkinė – Alytus – Punia) ir jos atšaka Merkinė – Marcinkonyse).	Nacionalinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A2	<i>Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys</i> , nacionalinio reprezentacinio kultūrinio autoturizmo maršruto trasos atkarpa, numatyta LR teritorijos bendrajame plane, (Punia – Alytus - Daugai – Varėna - Zervynos - Marcinkonys - Merkinė - Druskininkai - Veisiejai - Lazdijai – Rudamina).	Nacionalinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A3	<i>Sūduvos kelio trasos</i> labai trumpa atkarpa Alytaus apskrities šiaurės vakarinėje dalyje (Aleknonys – Marijampolės apskr.)	Nacionalinio lygmens trasa	-
A4	<i>Jono Pauliaus II piligrimų kelio</i> trumpa atkarpa Alytaus apskrities šiaurinėje dalyje (Pivašiūnai – Trakai – Vilniaus apskr.)	Nacionalinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, paslaugos
A5	<i>Dainavos žiedas</i> – vietoje LR teritorijos bendrajame plane buvusios Dzūkijos parkų žiedo trasos atkarpos apskrities teritorijoje (Alytus – Seirijai – Simnas – Lazdijai – Akmeniai – Paveisiejai - Kapčiamiestis – Veisiejai – Leipalingis – Druskininkai – Liškiava – Merkinė – Marcinkonys – Zervynos – Rudnia – Dubičiai – Varėna – Padaugė - Daugai – Pivašiūnai – Butrimonys - Punia – Alytus)	Regioninio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos

A5P	Dainavos žiedo trasos papildomos atkarpos (Varėna – Valkininkai – Pirčiupiai) ir (Alytus – Mikutiškiai – Geniai)	Regioninio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A6	Piligrimų kelio trasa (Dvyliškiai - Lazdijai – Bukta- Krosna – Simnas – Aleknonys – Krokialaukis – Ūdrija - Alytus - Pivašiūnai – Butrimonys - Alytus)	Vietinio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A7	Panemunių kelio trasa (Merkinė – Ryliškiai – Nemunaitis – Alytus)	Vietinio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A8	Čiurlionio kelias (Druskininkai – Merkinė – Perloja - Varėna)	Vietinio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A9	Dzūkijos aukštumų žiedo trasa (Alytus – Luksnėnai – Krokialaukis – Aleknonys – Žuvintai – Simnas – Parėčėnai - Alytus)	Vietinio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A10	Užnemunės žiedo trasa (Daugai – Pivašiūnai – Butrimonys – Punia – Alytus – Daugai)	Vietinio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
A11	Kitos trasos (Varėna – Matuizos – Valkininkai); (Valkininkai – Vazgirdonys – Daugai); (Rudamina – Šeštokai); (Perloja – Nedzingė); (Marcinkonys – Musteika)	Vietinio lygmens	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos

3.5.2. Dviračių turizmo trasos

Dviračių turizmo populiarinimas yra aktualus ne tik visoje Europoje, bet ir Lietuvoje. Pagrindiniai plėtros principai, kurie taikomi dviračių trasoms ir visai dviratininkų infrastruktūrai:

- Saugumas.
Dviračių trasa turi užtikrinti maksimalų dviratininkų, pėsčiųjų ir kitų trasos naudotojų saugumą ir minimaliai sumažinti visas grėsmes.
- Vientisumas.
Dviračių trasos turi būti vientisos ir nepertraukiamos, integruotos į bendrą, tame tarpe ir vietinių dviračių trasų tinklą.
- Tiesumas.
Dviračių trasose vengiama nereikalingų apvažiavimų ir lankų, bet jie galimi siekiant parodyti ypatingo grožio kraštovaizdžius ir kitus svarbius turistinius objektus.
- Patrauklumas.
Dviračių trasa turi natūraliai įsilieti į aplinką ir papildyti ją siekiant sukurti patrauklias keliavimo dviračiais sąlygas.
- Komfortas.
Dviračių trasa turi užtikrinti patogų dviratininkų eisimą.

Tarptautiniu mastu kuriamo Europos dviračių turizmo trasų tinklo “EuroVelo” projekto tarptautinės dviračių trasos “**Euro Vela 11**” dalis eina ir per Alytaus apskrities teritoriją.

Palanki regiono padėtis, ne tik gausūs gamtiniai, kultūriniai ištekliai, bet ir kaimynystė su Lenkija, Baltarusija skatina tarptautinių ir nacionalinių turistinių trasų tinklo plėtrą. Pagrindinė dviračių turizmo trasa Alytaus apskrityje yra „**Dzūkijos dviračių žiedo**“ trasa – ši galima sakyti nacionalinės reikšmės dviračių turizmo trasa, apima kiek didesnę nei Alytaus apskritis Dzūkijos arealą.

Planuojamos dviračių turizmo trasos apjungia rekreacinio prioriteto teritorijas – turizmo centrus ir rekreacinio prioriteto vietas, apjungia į bendrą tinklą esamas regionines dviračių trasas, prisideda prie esamų dviračių trasų išvystymo. Paprastai dviračių trasos siejamos su geografinėmis, gamtinėmis ar kultūrinėmis ypatybėmis, pritaikytos vietinių žmonių poreikiams ir skatinančios juos važinėti dviračiais. Praeina per pačias gražiausias ir įdomiausias vietas, kur įmanoma, siekiama išvengti neįdomių ir monotoniškų trasos atkarpų.

Pagrindinės dviračių turizmo trasos Alytaus apskrityje pateikiamos brėžinyje „Rekreacinių teritorijų sistema“ ir 3.5.2. lentelėje.

3.5.2. lentelė. **Pagrindinės dviračių turizmo trasos Alytaus apskrityje**

Maršruto indeksas	Maršrutas	Reikšmė	Vystytina infrastruktūra
D1	<i>Euro Velo II trasos</i> atkarpa apskrities teritorijoje (Akmeniai – Kučiūnai – Veisiejai – Varnėnai – Leipalingis – Druskininkai- Latežeris – margynys – Kapiniškiai – Marcinkonyse – Puvočiai – Merkinė – Nedzingė – Bukaučiškės – Didžiulis ež. – Daugai – Pivašiūnai - Elgirdonys).	Tarptautinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
D2, D3	<i>Pagrindinių tranzitinių dviračių turizmo trasų</i> atkarpos (beveik visa D2, D3 trasa sutampa su <i>Euro Velo II</i> , tik ties Daugais atsiskiria D3 atšaka (Padaugė – Daugai) ir ties Pivašiūnais atsiskiria atšakos – D3 (Pivašiūnai – Vilniaus apskr. Onuškis); D2 (Pivašiūnai – Elgirdonys – Butrimonys – Punia).	Nacionalinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
D4	<i>Dzūkijos dviračių žiedo trasa</i> (Alytus - Kriokialaukis – Simnas - Meteliai - Teizai – Verstaminai - Lazdijai – Papalazdijai – Kučiūnai - Paveisiejai - Kauknoris - Kapčiamiestis – Padumbliai - Veisiejai – Varnėnai - Leipalingis – Druskininkai – Liškiava – Merkinė – Puvočiai – Marcinkonys – Lynežeris – Zervynos – Žiūrai – Mergežeris - Varėna – Daugai – Pivašiūnai - (<i>Onuškis– Aukštadvaris - Stakliškės</i>) – Butrimonys – Punia – (<i>Birštonas - Prienai</i>) – Alytus.	Regioninio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
D5	<i>Keturių sostinių žiedo trasos</i> atkarpa Alytaus apskrities šiaurinėje dalyje (Punia– Butrimonys)	Regioninio lygmens trasa	Poilsio paslaugos

D	(Varėna- Valkininkai - Pirčiupiai); (Varėna – Barčiai – Kijučiai); (Puvočiai – Perloja – Nedzingė); (Musteika – Kabeliai – Margionys – ež. Bakarauskas – Kapiniškiai – Grybailio tv. - Musteika); (Marcinkonys - Darželiai - Kapiniškės -Margionys – Marcinkonyse); (Žiūrai –Mardasavas – Pūvočiai); (Simnas – Alytus - Daugai).	Vietinės savivaldybių trasos	Poilsio paslaugos
----------	--	------------------------------	-------------------

Dėl specialiojo plano mastelio smulkumo (M1:100 000) Alytaus miesto dviračių trasos automoto trasos Alytuje, Druskininkų ir Varėnos miestų dviračių trasos bei kitos vietinės trasos nepažymėtos. Tačiau jos yra esamos arba numatytos šių savivaldybių žemesnio lygmens planavimo dokumentuose.

3.5.3. Vandens turizmo trasos

Alytaus apskrities vandens telkiniai sudaro sąlygas formuoti įvairiapusę infrastruktūrą, tame tarpe labai įvairų vandens turizmo maršrutų spektrą – nuo lokalių baidarių, kanojų ir plaustų maršrutų nedidelėmis upėmis iki keliavimo turistiniais laivais Nemuno upe iki Kuršių marių.

Vandens turizmo ašis Alytaus apskrityje yra Nemunas. Nemuno vandens kelias buvo plačiai naudojamas nuo senų laikų iki pat mūsų amžiaus vidurio, kai autotransportas ir išplėtotas autokelių tinklas nukonkuravo vandens transportą. Pastaraisiais metais, plėtojant turizmą kaip svarbią ūkio šaką, turistinėms trasoms, jų tinklo įvairovei bei plėtrai tenka svarbus vaidmuo. Šiuo atžvilgiu Nemuno upė yra labai svarbi, potenciali tarptautinės ir nacionalinės reikšmės vandens trasa, naudojama ir tinkanti visų rūšių vandens turizmui. Nemunas naudojamas ne tik kaip turizmo trasa, bet kaip ir vidaus vandens kelias.

Kitos svarbios vandens turizmo trasos apskrityje yra Merkio bei Ūlos upės.

2009-02-23 LR ūkio ministro įsakymu Nr.4-67 patvirtintame „Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiajame plane“ Nemuno, Merkio bei Ūlos upės išskirtos kaip nacionalinės svarbos vandens turizmo trasos. Taip pat šiame plane prie nacionalinių vandens turizmo trasų priskiriama ir Baltosios Ančios trasa einanti per Kapčiamiestį, Veisėjus, Paveisininkus.

Kitos vietinės reikšmės vandens turizmo trasos Alytaus regione – Varėnės trasa, Šalčios trasa ir Peršėkės trasa. Upės turinčios galimybę tapti lokaliomis sezoninėmis vandens turizmo trasomis - Spengla, Seira, Kirsna.

Pagrindiniai vandens turizmo maršrutai regiono teritorijoje yra esami, detaliau išanalizuoti, įrengti. Siūlomos šios vandens turizmo trasų vystymo kryptys:

- populiarinti esamus ir mažiau žinomus vandens turizmo maršrutus;
- gerinti vandens turizmo maršrutų infrastruktūrą, įrengiant daugiau stovyklaviečių, sutvarkant jų viešąją turizmo infrastruktūrą;
- vandens turizmo maršrutų ženklavimas;
- formuoti kempingų ir motelių tinklą;

Šių nuostatų būtina laikytis rengiant konkrečių vandens turizmo trasų specialiuosius, detaliuosius, techninius projektus.

Pagrindinės vandens turizmo trasos Alytaus apskrityje pateikiamos brėžinyje „Rekreacinių teritorijų sistema“ ir 3.5.3. lentelėje.

3.5.3. lentelė. Pagrindinės vandens turizmo trasos Alytaus apskrityje

Maršruto pavadinimas	Maršrutas	Reikšmė	Trasų infrastruktūra
<i>Nemuno kelias</i>	<i>Trasų atkarpos Druskininkų sav.:</i> (Druskininkai – Liškiava – Druskininkai); (Druskininkai – Švendubrė – Druskininkai); (Druskininkai – Meilės sala – Druskininkai); <i>Alytaus miesto ir rajono savivaldybėse:</i> (Miežionys - Margarava); (Alytus – Punia); (Alytus – Nemunaitis);	Tarptautinio, nacionalinio lygmens trasa	Planuojamos naujos prielaukos Varviškėje, Švendubrėje, Punioje. Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
<i>Merkio trasa</i>	Atkarpos (Dargužiai – Valkininkai); (Valkininkai – Pamerkiai); (Pamerkiai – Maskauka); (Maskauka – Senoji Varėna); (Senoji Varėna – Perloja); (Perloja – Paūliai); (Paūliai – Puvočiai); (Puvočiai – Merkinė).	Nacionalinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
<i>Ūlos trasa</i>	Atkarpa (Dubičiai – Krokšlys); (Krokšlys – Rudnia); (Rudnia – Zervynos (<i>Ūlos landšaftinis draustinis</i>)); (Zervynos – Trakiškiai); (Mančiagirė – Puvočiai); (Trakiškiai – Puvočiai). (Zervynos – Puvočiai).	Nacionalinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
<i>Boltosios Ančios trasa</i>	Atkarpa (Veisiejai – Kapčiamiestis - Baltosios Ančios užtvanka – iki Nemuno); atšaka (Kapčiamiestis – Paveisininkai – Veisiejai).	Nacionalinio lygmens trasa	Esamos prielaukos Kapčiamiestyje, Veisiejuose. Poilsio, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos
<i>Varėnės trasa</i>	Atkarpa (Senoji Varėna – Glūkas – Barbiškės); (Barbiškės – Vėžionys – Mikalavas)	Vietinio lygmens trasa	Poilsio, apgyvendinimo, paslaugos
<i>Šalčios trasa</i>	Atkarpa (Žygmantiškės – Valkininkai); (Kaniūkai - Gerviškės – Valkininkai)	Vietinio lygmens trasa	Poilsio, paslaugos
<i>Peršėkės trasa</i>	Atkarpa (Krokininkai – Krokialaukis – Kauno apskr.)	Vietinio lygmens trasa	-

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas. UAB „Urbanistika“, V., 2002.
2. Nacionalinė turizmo plėtros 2007 – 2010 metų programa. VšĮ „Socialinės ir ekonominės plėtros centras“ V., 2006;
3. Turizmo plėtros iki 2015 metų strategija. VšĮ „Lietuvos regioninių tyrimų institutas“, K., 2002;
4. LR ūkio ministro įsakymas „Dėl nacionalinių vandens turizmo trasų specialiojo plano patvirtinimo“, Žin., 2009, Nr. 27-1075;
5. LR ūkio ministro įsakymas „Dėl nacionalinio lygmens autoturizmo specialiojo plano patvirtinimo“, Žin., Nr. 27-1076;
6. Nacionalinių dviračių trasų specialusis planas, (nepatvirtintas);
7. Alytaus regiono plėtros planas, 2004.
8. Alytaus apskrities teritorijos bendrasis planas. UAB „Urbanistika“, V;
9. Alytaus rajono teritorijos bendrasis planas. VGTU, Teritorijų planavimo mokslo institutas, V;
10. Alytaus miesto bendrasis planas, UAB „Urbanistika“, V., 2003.
11. Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrasis planas. UAB „Vilniaus architektūros studija“, V., 2008;
12. Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas. VGTU, Teritorijų planavimo mokslo institutas, V., 2008;
13. Varėnos rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas. UAB „Urbanistika“, V., 2008;
14. Lazdijų rajono turizmo plėtros galimybių studija. „Atkulos projektai“, V., 2003;
15. Druskininkų savivaldybės turizmo ir rekreacinių teritorijų specialusis planas. UAB „Urbanistika“, V., 2005;
16. Varėnos rajono savivaldybės viešosios turizmo infrastruktūros išvystymo galimybių studija. UAB „Struktūrinių investicijų konsultavimo centras“, V., 2006;
17. Alytaus rajono savivaldybės 2007 -2013 m. strateginis plėtros planas;
18. Varėnos rajono plėtros 2008 -2017 metų strateginis planas. VšĮ „Ekonominių tyrimų centras“, V., 2008;
19. Nemuno zonos kaip kultūrinės turistinės zonos potencialo plėtros ir galimybių studija. VšĮ Baltijos rekreacinių sistemų modeliavimo institutas, Palanga, 2007;
20. Nemuno priplaukų statybos bandomasis projektas. Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos, 2004.
21. Pietų Lietuvos vandens turizmo plėtros galimybių studija. Vilniaus Gedimino technikos universitetas, V., 2003;
22. Sveikatingumo ir poilsio kompleksų poreikio ir plėtros Lietuvoje studija. UAB „BGI Consulting“, V., 2007;
23. Lietuvos hipodromų plėtros studija. UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, V., 2008;
24. Aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūros plėtros studija. VšĮ „Turizmo plėtros institutas“, 2008;
25. Golfo aikštynų sklaidos teritorinė schema. VšĮ „Nacionalinių projektų rengimas“;
26. Ekoturizmo metodinės rekomendacijos. VšĮ „Gamtos paveldo fondas“, V., 2008;
27. Kaimo turizmo darnios plėtros perspektyvos. V. J. Žilinskas, M.Maksimenko. Klaipėdos universitetas;
28. Kultūrinio ir gamtinio potencialo panaudojimo turizmui Druskininkuose ir apylinkėse galimybių studija. VšĮ Lietuvos regioninių tyrimų institutas, K., 2003;

29. Kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtojimo kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007 - 2013 m. programa. Patvirtinta LR ūkio ministro ir LR žemės ūkio ministro 2007 m. birželio 7 d. įsakymu Nr.4-232/3D-288;
30. Kurortinio statuso Lietuvoje reglamentavimo studija. Lietuvos regioninių tyrimų institutas, K., 2003;
31. Lietuvos Respublikos kurortų plėtros koncepcija. VŠĮ „Lietuvos regioninių tyrimų institutas“, K. 2002;
32. Lietuvos Respublikos aviacijos sporto vystymo programa 2008 – 2020 metams. V., 2007;
33. Aiškinamasis turizmo terminų žodynas. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2009
34. Naudota Valstybinės miškotvarkos tarnybos, Saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos, Alytaus apskrities administracijos pateikta informacija.

PLANO SPRENDINIŲ PASEKMIŲ VERTINIMAS

1. ĮVADAS

Plano sprendinių pasekmių vertinimas atliekamas vadovaujantis 2004-07-16 Vyriausybės Nutarimu Nr.920 patvirtintu „Teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašu“.

Rengiamas Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros planas – tai specialiojo planavimo dokumentas, kuriame numatoma rekreacinių teritorijų, rekreacinės infrastruktūros bei turizmo paslaugų plėtojimo bendroji koncepcija, šių objektų išdėstymas, naudojimo ir apsaugos priemonės. Naujų turizmo ir rekreacijos centrų, turizmo produktų kūrimas turėtų paskatinti aktyviau spręsti kultūros ir gamtos objektų parengimą lankymui ir pritaikymą pažintiniam, kultūriniam ir ekoturizmui, kaimo turizmui ir kitokiam aktyviam ir pasyviai poilsiui.

Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas parengtas vadovaujantis planavimo sąlygomis ir LR įstatymais, Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais planavimą.

Specialiojo plano pagrindinis tikslas apibrėžtas patvirtintoje specialiojo plano planavimo užduotyje - plėtoti turizmo paslaugas ir infrastruktūrą, racionaliai naudoti gamtinius, kultūrinius išteklius ir rekreacinį potencialą, nustatyti turizmo ir rekreacinių teritorijų plėtros perspektyvas, jų naudojimo sąlygas. Šio tikslo įgyvendinimui išskirti pagrindiniai uždaviniai:

- Įvertinti Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacijos išteklių (gamtos, kultūros, žmoniškųjų) potencialą ir panaudojimą turizmui;
- Įvertinti turizmo paslaugas ir viešąją turizmo infrastruktūrą, rekreacinių teritorijų aplinkos būklę ir kokybę apskrities teritorijoje, esamus ir prognozuojamus turizmo srautus;
- Užtikrinti gamtinių ir kultūrinių išteklių naudojimo racionalumą ir apsaugos efektyvumą, planuojant rekreacinius išteklius turizmo verslui vystyti;
- Sustabdyti agrarinės rekreacinės aplinkos degradavimą, planuojant rekreacinio aptarnavimo centrus ir vietas, stiprinant tradicinio kaimo kraštovaizdžio apsaugą, užtikrinant gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio estetinio potencialo išsaugojimą;
- Nustatyti prioritetines Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos vystymo kryptis ir rekreacinių teritorijų vystymo strategiją, rekreacinės veiklos specializaciją;
- Nustatyti rekreacinio funkcinio prioriteto zonas, jų galimus tvarkymo, naudojimo ir apsaugos reglamentus, saugant turizmo ir rekreacijos išteklius ir užtikrinant darnią teritorijų plėtrą;
- Pagerinti investicinę aplinką, skatinant investicijas plėtoti turizmo ir rekreacinę veiklą apskrities teritorijoje, tenkinant visuomenės rekreacinius poreikius;

Specialiajame plane numatytų turizmo ir rekreacijos plėtros tikslų sistema sudaryta siekiant nuosekliai įgyvendinti darnaus vystymo politiką, užtikrinti sveiką aplinką, tinkamą gamtos ir intelektualių išteklių naudojimą, stabilų ekonomikos augimą bei visuomenės gerovę.

Rengiamas specialusis planas siejamas su šiais planais ir programomis:

- Valstybine aplinkos apsaugos strategija;

- Nacionaline darnaus vystymosi strategija;
- Nacionaline turizmo plėtros 2007 – 2013 metų programa;
- LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais;
- Alytaus regiono plėtros 2008-2009 m. planu;
- Alytaus apskrities teritorijos generalinio plano sprendiniais;
- Alytaus rajono teritorijos bendruoju planu;
- Alytaus miesto bendruoju planu;
- Druskininkų savivaldybės teritorijos bendruoju planu;
- Druskininkų savivaldybės turizmo ir rekreacinių teritorijų specialiojo plano keitimo sprendiniais;
- Lazdijų rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu;
- Lazdijų rajono bendruoju planu;
- Lazdijų rajono degalinių išdėstymo schema;
- Varėnos rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu;
- Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schema;
- Ūlos valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo planu;
- Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiojo plano sprendiniais;
- Nacionalinių autoturizmo trasų specialiojo plano sprendiniais;
- Nemuno zonos kaip kultūrinės – turistinės zonos potencialo plėtros ir galimybių studija;
- Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, vietovių teritorijų ir apsaugos zonų planais.

Specialusis planas rengiamas vadovaujantis šiais teisiniais dokumentais:

- LR turizmo įstatymas;
- LR teritorijų planavimo įstatymas;
- LR saugomų teritorijų įstatymas;
- LR nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas;
- Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklės;
- Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai;
- Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu dėl Kurtuvėnų, Metelių, Nemuno deltos, Panemunių, Rambyno, Salantų, Veisiejų, Ventos, Žagarės regioninių parkų zonavimo schemų;
- Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemas;
- Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“;
- Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu;
- Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu.

Rengiamas Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas neprieštarauja aukščiau išvardintų planų ir programų sprendiniams bei specialiojo plano planavimo sąlygų ir kitų teisinių dokumentų reikalavimams.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtinto „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu“, specialiojo plano sprendinių įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas buvo įvertintas

SPAV atrankos dokumente. Remiantis vertinimo subjektų išvadomis plano organizatorius priėmė galutinę išvadą, kad strateginis pasekmių aplinkai vertinimas neprivalomas.

2. STATUS QUO SITUACIJA

Rengiamo specialiojo plano objektas – Alytaus apskrities teritorija. Regioninio lygmens specialiajame plane nagrinėjama Alytaus apskrities teritorija, apimanti Dzūkijos regioną, yra Lietuvos pietuose. Ją sudaro penkios savivaldybės: Alytaus miesto savivaldybė - apskrities centras, Alytaus rajono savivaldybė su centru Alytuje, Lazdijų rajono savivaldybė su centru Lazdijuose, Varėnos rajono savivaldybė su centru Varėnoje ir Druskininkų miesto savivaldybė.

Vakarinė Alytaus apskrities riba sutampa su Marijampolės apskrities riba ir Lenkijos valstybės siena, šiaurėje apskrities teritorija ribojasi su Kauno apskritimi, rytuose su Vilniaus apskritimi, o pietinė apskrities riba sutampa su Baltarusijos valstybės siena, kuri tęsiasi apie 110 km. Alytaus apskrities teritorija yra gerai pasiekiamą, kertama magistralinio kelio Vilnius-Druskininkai-Gardinas, bei krašto kelių: Kaunas-Lazdijai, Kaišiadorys-Merkinė, Varėna-Kalvarija ir Valkininkai-Alytus-Kalvarija.

Alytaus apskrityje gyvena 175 154 gyventojai. Apskrities teritorijos plotas – 542 500 ha. Apskrityje yra septyni miestai ir dvylika miestelių. Tarp dešimties apskričių Alytaus apskritis užima 6-ą vietą pagal plotą ir 7-ą vietą pagal gyventojų skaičių. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, Alytaus apskrities teritorija tapo periferiniu ES pasienio regionu. Apie 60 % apskrities savivaldybių teritorijos ir gyvenamųjų vietovių patenka į pasienio su Lenkija ir Baltarusija regioną.

Apskrities teritorija pasižymi gausiais bei patraukliais turizmo ir rekreacijos ištekliais. Pagrindiniai Alytaus apskrities gamtiniai rekreaciniai ištekliai yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei įvairūs ir sąlyginai natūralus kraštovaizdis.

Apskrityje esantys ežerai ir upės yra vienas iš didžiausių Alytaus apskrities rekreacinių turtų. Teritorijoje priskaičiuojami apie 435 (didesni nei 0,5 ha) įvairaus dydžio, konfigūracijos, gylio, išsivystymo ežerai, kurie užima apie 3% teritorijos ploto. Tame tarpe savivaldybėse: Alytaus rajono – 70 (3,2%), Druskininkų - 49 (1,6%), Lazdijų – 156 (6,8%), Varėnos – 160 (1%). Veisiejų, Metelių ir Daugų ežerynai yra svarbūs formuojant ne tik regioninės, bet atskirais atvejais ir nacionalinės svarbos rekreacines teritorines sistemas. Prie šių vandens telkinių jau yra išplėtotą rekreacinę infrastruktūrą, suformuotas rekreacinių teritorijų įvaizdis ir teikiamos įvairios turizmo paslaugos. Per Alytaus apskritį teka didžiausia Lietuvos upė Nemunas, taip pat kairieji jo intakai Peršekė, Baltoji Ančia, Seira, Šešupės intakas Bambena. Taip pat Merkys su visa eile intakų: Ūla, Grūda, Verseka, Spengla, Varėnė. Alytaus apskrities vandens telkiniai sudaro sąlygas formuoti įvairiapusę infrastruktūrą, tame tarpe labai įvairų vandens turizmo maršrutų spektrą – nuo lokalių baidarių, kanojų ir plaustų maršrutų nedidelėmis upėmis iki keliavimo turistiniais laivais Nemuno upe iki Kuršių marių.

Alytaus apskritis – pati miškingiausia Lietuvos apskritis. Miškai užima 49% teritorijos ploto. Apskrities savivaldybių tarpe miškingumo rodikliai gerokai skiriasi: Alytaus mieste - 31,7%: Alytaus rajone – 24,6%; Druskininkų – 69,2%; Lazdijų rajone – 39,9%; Varėnos rajone – 69,1%. Itin aukštais miškingumo rodikliais išsiskiriančios Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės yra pirmaujančios ne tik apskrities, bet ir šalies mastu. Didžiausia miško masyvų koncentracija yra pietinėje ir pietrytinėje apskrities dalyse. Vyraujančios dalies Alytaus apskrities miškų struktūra labai palanki poilsiavimui, nes didžiąją medynų dalį sudaro sausi ir normalaus drėgnumo pušynai, kurie yra aukštos estetiškos vertės, patogūs

poilsiaavimui. Nacionalinėje turizmo plėtros programoje kaimyninių Druskininkų ir Varėnos rajono savivaldybių miškai išskiriami kaip vieni iš tinkamiausių turizmo plėtojimui Lietuvoje.

Nuo seno žinomiausi, turintys ilgąmetes naudojimo tradicijas yra pietinėje apskrities dalyje esančio Druskininkų kurorto gamtiniai gydomieji išteklių – mineralinio vandens šaltiniai, gydomojo durpinio purvo telkiniai. Pietinė Alytaus apskrities dalis, kurioje yra Druskininkų savivaldybės teritorija, pasižymi palankiomis klimatinėmis sąlygomis kurtiniam gydymui (teigiami klimato veiksniai naudojami klimato profilaktikai – grūdinimuisi), poilsiui, turizmui.

Apskrities teritorijoje yra labai daug kultūrinio paveldo objektų, tačiau turizmo panaudojimui turėtų būti atrinkti tik tie objektai, kurie būtų įdomūs tiek vietos turistams, tiek svečiams iš užsienio, reprezentuotų Lietuvos kultūrą, istoriją, biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Alytaus teritorinio padalinio pateiktais duomenimis, Alytaus apskrityje yra 679 nekilnojamo turto objektai įtraukti į Kultūros paveldo departamento registrą. Tai sudaro apie 7% Lietuvos kultūros paveldo registruotų objektų.

3. SPRENDIMIŲ POVEIKIO VERTINIMAS

Rengiant Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialųjį planą buvo atlikta esamos būklės analizė. Alytaus apskrities teritorija turtinga gamtiniais išteklių. Kaip vertingo kraštovaizdžio teritorijas Alytaus apskrityje reikia paminėti Baltiškųjų moreninių ežeringų aukštumų dalį (Dzūkų ir Sūduvos aukštumas), su stačiais ir apystačiais kalvotais, daubuotais, pelkingais ir ežeringais vietovaizdžiais, Nemuno vidurupio slėnį, žemyninių kopų masyvus, smėlingąsias lygumas.

Tam, kad būtų garantuota gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsauga, kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra, biologinės įvairovės ir genetinio fondo išsaugojimas, gamtos išteklių atkūrimas, sudarytos palankios sąlygos pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams bei aplinkos būklės stebėjimams, propaguojama gamtos ir kultūros paveldo apsauga, vertingiausiose bei jautriausiose kraštovaizdžio teritorijose yra įsteigtos saugomos teritorijos.

Alytaus apskrities turizmo ir rekreacijos plėtros specialiajame plane visi sprendiniai numatomi įvertinant ir laikantis saugomų teritorijų ribų bei zonų ir tvarkymo planų, o jų nesant VSTT reglamentuojamų reikalavimų.

Sprendinių įgyvendinimas sąlygos subalansuotą (racionalų) gamtinių rekreacinių išteklių panaudojimą; patys sprendiniai yra palankūs optimalios kraštovaizdžio struktūros palaikymui ir formavimui; nustatyti rekreacinio funkcinio prioriteto zonų tvarkymo ir naudojimo reglamentai užtikrina kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros palaikymą, nepažeidžia saugomų gamtos vertybių išsaugojimo interesus.

3.1. REKREACINIŲ TERITORIJŲ SISTEMOS VYSTYMAS**3.1.1. Poveikis teritorijos vystymo darnai:**

<p align="center">Galimas teigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>+3 - ženklus +2 - vidutinis +1 – nežymus 0 – neišreikštas</p>	<p align="center">Galimas neigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>-1 - nežymus -2 - vidutinis -3 – ženklus 0 – neišreikštas</p>	<p align="center">Bendras vertinimas</p>
<p>1. Rekreacijos ir turizmo sprendinių realizavimas skatins harmoningą rekreacijos centrų ir vietovių raidą, racionalesnį žemės naudojimą, padės rekreacijos ir turizmo politiką geriau integruoti į bendrą Lietuvos turizmo plėtros programą.</p> <p align="center">(+2)</p>	<p align="center">(0)</p>	<p align="center">(+2)</p>
<p>2. Subalansuotas rekreacinių teritorijų sistemos vystymas padės išsaugoti ir plėtoti apskrities kultūrinę identitetą ir savitumą, panaudojant gausius gamtos ir kultūros išteklius.</p> <p align="center">(+3)</p>	<p>2. Galimas trumpalaikis neigiamas efektas dėl vertingiausių ir įdomiausių turizmo ir rekreacijos objektų nepakankamo išnaudojimo ir pritaikymo turizmo reikmėms, kol neparengti specialieji saugomų gamtos bei kultūros paveldo teritorijų tvarkymo planai.</p> <p align="center">(-1)</p>	<p align="center">(+2)</p>
<p>3. Rekreacinio prioriteto vietovių plėtra leis darniai vystyti rekreacinę infrastruktūrą, išsaugant ir panaudojant savitą kraštovaizdį, gausius rekreacijos išteklius.</p> <p align="center">(+3)</p>	<p align="center">(0)</p>	<p align="center">(+3)</p>

3.1.2. Poveikis ekonominei aplinkai:

<p align="center">Galimas teigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>+3 - ženklus +2 - vidutinis +1 – nežymus 0 – neišreikštas</p>	<p align="center">Galimas neigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>-1 - nežymus -2 - vidutinis -3 – ženklus 0 – neišreikštas</p>	<p align="center">Bendras vertinimas</p>
<p>1. Rekreacinių teritorijų sistemos vystymas apskrities teritorijoje padės objektyviau įvertinti regiono ekonominės aplinkos potencialą ir teritoriškai optimizuoti rekreacinių investicijų paskirstymą. (+2)</p>	<p align="center">(0)</p>	<p align="center">(+2)</p>
<p>2. Plečiant rekreacinę ir turizmo infrastruktūrą keisis savivaldybės ekonomikos struktūra, padidės konkurencingumas, iš esmės pagerės turizmo verslo investicijų sąlygos. (+3)</p>	<p align="center">(0)</p>	<p align="center">(+3)</p>
<p>3. Rekreacinių teritorijų sistemos plėtros įgyvendinimas sąlygos ilgalaikės plėtros užtikrinimą, sustiprins rekreacijos ir turizmo sektoriaus išvystymą, naujų kurortinių teritorijų, turizmo centrų ir trasų bei poilsio vietovių formavimą ir įsisavinimą. (+3)</p>	<p align="center">(0)</p>	<p align="center">(+3)</p>

3.1.3. Poveikis socialinei aplinkai:

<p align="center">Galimas teigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>+3 - ženklus +2 - vidutinis +1 – nežymus 0 – neišreikštas</p>	<p align="center">Galimas neigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>-1 - nežymus -2 - vidutinis -3 – ženklus 0 – neišreikštas</p>	<p align="center">Bendras vertinimas</p>
<p>1. Rekreacijos ir turizmo sprendinių įgyvendinimas padės regiono socialinės aplinkos plėtotei – gerins gyventojų užimtumą ir didins gyventojų pajamas, intensyvins kultūrinę raidą, skatins naujų laisvalaikio formų paiešką.</p> <p align="center">(+3)</p>	<p align="center">(0)</p>	<p align="center">(+3)</p>
<p>2. Rekreacinių išteklių vystymas bei gausinimas, tame tarpe konversijos būdu, daro tiesioginį ir netiesioginį poveikį visuomenės sveikatai.</p> <p align="center">(+3)</p>	<p align="center">(0)</p>	<p align="center">(+3)</p>

3.1.4. Poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui:

<p style="text-align: center;">Galimas teigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>+3 - ženklus +2 - vidutinis +1 - nežymus 0 - neišreikštas</p>	<p style="text-align: center;">Galimas neigiamas (trumpalaikis/ilgalaikis) poveikis</p> <p>-1 - nežymus -2 - vidutinis -3 - ženklus 0 - neišreikštas</p>	<p style="text-align: center;">Bendras vertinimas</p>
<p>1. Tinkamas reglamentavimas ir rekreacinės veiklos organizavimas leis išsaugoti kraštovaizdžio struktūrą, jo estetinės kokybės palaikymą bei čia esančių gamtinių ir kultūrinių vertybių kompleksą.</p> <p style="text-align: center;">(+2)</p>	<p>1. Rekreacinių teritorijų sistemos sprendinių realizavimas atskirais atvejais gali turėti neigiamą efektą, susijusį su gamtinės aplinkos ar kraštovaizdžio struktūros pažeidimais.</p> <p style="text-align: center;">(-1)</p>	<p style="text-align: center;">(+1)</p>
<p>2. Koncentruojant rekreacijos ir turizmo vystymą numatytuose rekreacijos aptarnavimo centruose bei rekreacinio prioriteto vietovėse, bus išlaikyta optimali pusiausvyra gamtosauginiu ir kraštovaizdžio vizualinės struktūros požiūriu.</p> <p style="text-align: center;">(+2)</p>	<p>2. Rekreacinių centrų formavimas visada yra susijęs su sociogeninio poveikio didėjimu, todėl lokaliame lygmenyje (centrų teritorijose) tai turės nežymų neigiamą poveikį, kuris, tinkamai administruojant šiuos centrus, bei taikant įvairius kompensacinius mechanizmus, bus neutralizuojamas.</p> <p style="text-align: center;">(-1)</p>	<p style="text-align: center;">(+1)</p>
<p>3. Rekreacinės veiklos vystymas atitinkamose teritorijose reikšmingo poveikio dirvožemio, oro ir vandens kokybei neturi, tačiau rekreaciją vystant žemės ūkio teritorijose išvengiama neigiamo erozijos poveikio dirvožemiui. Tikėtinas aplinkos kokybės pagerėjimas, nes sumažės neorganizuoto turizmo ir rekreacijos daroma žala aplinkai.</p> <p style="text-align: center;">(+1)</p>	<p style="text-align: center;">(0)</p>	<p style="text-align: center;">(+1)</p>

Apibendrinant sprendinių poveikio vertinimą pagal sprendinių grupę ir poveikio aspektus pateikiamas vertinimo vidurkis, atmetant pozicijas su neišreikštu poveikiu. Sprendinių vertinimo balai visumoje yra teigiami. Bendras rekreacinių teritorijų sistemos vystymo vertinimo balas yra **2.18**.

Vertinimas pagal sprendinių poveikio aspektus:

1. Poveikis teritorijų vystymo darnai - 2,3
2. Poveikis ekonominei aplinkai - 2,7
3. Poveikis socialinei aplinkai - 3,0
4. Poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui - 1,0

Kaip matyti iš pateiktų skaičių, bendras rekreacinių teritorijų sistemos vystymo sprendinių poveikis yra teigiamas, vertinimo balas yra truputi didesnis negu vidutinis. Pagal atskirus sprendinių poveikio nvertinimo aspektu, vertinimo balas svyruoja nuo nežymaus iki ženklus teigiamo poveikio.

3.2. SPECIALIOJO PLANO SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO LENTELĖ

1.	<i>Teritorijų planavimo dokumento organizatorius</i> Alytaus apskrities viršininko administracija
2.	<i>Teritorijų planavimo dokumento rengėjas</i> UAB „Urbanistika“
3.	<i>Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas</i> Alytaus apskrities teritorijos turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas
4.	<i>Ryšys su planuojamai teritorijai galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais</i> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas; • Alytaus apskrities teritorijos generalinis planas; • Alytaus rajono teritorijos bendrasis planas; • Alytaus miesto bendrasis planas; • Druskininkų savivaldybės teritorijos bendrasis planas; • Druskininkų savivaldybės turizmo ir rekreacinių teritorijų specialiojo plano keitimas; • Lazdijų rajono bendrasis planas; • Varėnos rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas; • Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schema; • Ūlos valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo planas; • Nacionalinių vandens turizmo trasų specialusis planas; • Nacionalinių autoturizmo trasų specialusis planas; • Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijų ir apsaugos zonų planai.
5.	<i>Ryšys su patvirtintais ilgalaikiais ar vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentais</i> <ul style="list-style-type: none"> • Nacionaline darnaus vystymosi strategija; • Nacionaline turizmo plėtros 2007 – 2013 metų programa; • Lazdijų rajono savivaldybės strateginis plėtros planas..
6.	<i>Status quo situacija</i> Alytaus apskrities teritorija, apimanti Dzūkijos regioną, yra Lietuvos pietuose. Ją sudaro penkios savivaldybės: Alytaus miesto savivaldybė - apskrities centras, Alytaus rajono savivaldybė su centru Alytuje, Lazdijų rajono savivaldybė su centru Lazdijuose, Varėnos rajono savivaldybė su centru Varėnoje ir Druskininkų miesto savivaldybė. Vakarinė Alytaus apskrities riba sutampa su Marijampolės apskrities riba ir Lenkijos valstybės siena, šiaurėje apskrities teritorija ribojasi su Kauno apskritimi, rytuose su Vilniaus

	<p>apskritimi, o pietinė apskrities riba sutampa su Baltarusijos valstybės siena, kuri tęsiasi apie 110 km. Alytaus apskrities teritorija yra gerai pasiekama, kertama magistralinio kelio Vilnius-Druskininkai-Gardinas, bei krašto kelių: Kaunas-Lazdijai, Kaišiadorys-Merkinė, Varėna-Kalvarija ir Valkininkai-Alytus-Kalvarija.</p> <p>Alytaus apskrityje gyvena 175 154 gyventojai. Apskrities teritorijos plotas – 542 500 ha. Apskrityje yra septyni miestai ir dvylika miestelių. Tarp dešimties apskričių Alytaus apskritis užima 6-ą vietą pagal plotą ir 7-ą vietą pagal gyventojų skaičių. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, Alytaus apskrities teritorija tapo periferiniu ES pasienio regionu. Apie 60 % apskrities savivaldybių teritorijos ir gyvenamųjų vietovių patenka į pasienio su Lenkija ir Baltarusija regioną.</p> <p>Apskrities teritorija pasižymi gausiais bei patraukliais turizmo ir rekreacijos ištekliais. Pagrindiniai Alytaus apskrities gamtiniai rekreaciniai ištekliai yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei įvairūs ir sąlyginai natūralus kraštovaizdis.</p> <p>Nuo seno žinomiausi, turintys ilgąmetes naudojimo tradicijas yra pietinėje apskrities dalyje esančio Druskininkų kurorto gamtiniai gydomieji ištekliai – mineralinio vandens šaltiniai, gydomojo durpinio purvo telkiniai. Pietinė Alytaus apskrities dalis, kurioje yra Druskininkų savivaldybės teritorija, pasižymi palankiomis klimatinėmis sąlygomis kurtiniam gydymui (teigiami klimato veiksniai naudojami klimato profilaktikai – grūdinimuisi), poilsiui, turizmui.</p> <p>Apskrities teritorijoje yra labai daug kultūrinio paveldo objektų, tačiau turizmo panaudojimui turėtų būti atrinkti tik tie objektai, kurie būtų įdomūs tiek vietos turistams, tiek svečiams iš užsienio, reprezentuotų Lietuvos kultūrą, istoriją, biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę.</p>		
7.	<p><i>Planavimo tikslas:</i> Nnustatyti turizmo ir rekreacinių teritorijų plėtros perspektyvas, jų naudojimo sąlygas, plėtoti turizmo paslaugas ir infrastruktūrą, racionaliai panaudojant gamtinius, kultūrinius išteklius ir rekreacinį potencialą.</p>		
8.	<p><i>Galimo sprendinių poveikio vertinimas (pateikiamas apibendrintas poveikio aprašymas ir įvertinimas)</i> Bendras turizmo ir rekreacinių teritorijų sistemos vystymo sprendinių poveikis yra teigiamas. Specialiojo plano sprendinių įgyvendinimo ilgalaikis poveikis teritorijos vystymo darnai, ekonominei aplinkai, socialinei aplinkai, gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui bus teigiamas. Trumpalaikis poveikis irgi bus teigiamas, tačiau realizacijos eigoje gali atsirasti trumpalaikio neigiamo poveikio momentai.</p>		
9.	Vertinimo aspektai	Teigiamas (trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis	Neigiamas(trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis
	<p><i>Sprendinio poveikis:</i> teritorijos vystymo darnai ir (ar) planuojamai veiklos sričiai</p>	<p>Turizmo ir rekreacijos plėtros specialiojo plano sprendinių realizavimas skatins harmoningą turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų ir rekreacinio prioriteto vietovių raidą, racionalesnę žemės naudojimą, padės rekreacijos ir turizmo politiką geriau integruoti į bendrą Lietuvos turizmo plėtros programą.</p> <p>Subalansuotas rekreacinių teritorijų sistemos vystymas, rekreacinio prioriteto vietovių plėtra leis darniai vystyti rekreacinę infrastruktūrą ir padės išsaugoti bei plėtoti apskrities kultūrinį identitetą ir savitumą, panaudojant gausius gamtos ir</p>	<p>Galimas trumpalaikis neigiamas efektas dėl vertingiausių ir įdomiausių turizmo ir rekreacijos objektų nepakankamo išnaudojimo ir pritaikymo turizmo reikmėms, kol neparengti specialieji saugomų gamtos bei kultūros paveldo teritorijų tvarkymo planai.</p>

		kultūros išteklius. Rekreacinių teritorijų sistemos plėtros įgyvendinimas sąlygos ilgalaikės plėtros užtikrinimą, sustiprins rekreacijos ir turizmo sektoriaus išvystymą, naujų kurortinių teritorijų, turizmo centrų ir trasų bei poilsio vietovių formavimą ir įsisavinimą.	
	ekonominei aplinkai	Rekreacinių teritorijų sistemos vystymas apskrities teritorijoje padės objektyviau įvertinti regiono ekonominės aplinkos potencialą ir teritoriškai optimizuoti rekreacinių investicijų paskirstymą. Plečiant rekreacinę ir turizmo infrastruktūrą keisis regiono ekonomikos struktūra, padidės konkurencingumas, iš esmės pagerės turizmo verslo investicijų sąlygos.	Neigiamo poveikio ekonominei aplinkai nenumatoma.
	socialinei aplinkai	Plano sprendinių įgyvendinimas sąlygos socialinio stabilumo stiprinimą, gyventojų užimtumo didėjimą, sąlygų užsiimti papildomu verslu atsiradimą; intensyvins kultūrinę raidą, skatins naujų laisvalaikio formų paiešką. Rekreacinių išteklių vystymas bei gausinimas daro tiesioginį ir netiesioginį poveikį visuomenės sveikatai.	Plano sprendinių neigiamo poveikio socialinei aplinkai neturėtų būti.
	gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, poveikis kultūros paveldui.	Koncentruojant turizmo ir rekreacinių teritorijų vystymą numatytuose rekreacijos aptarnavimo centruose bei rekreacinio prioriteto vietovėse, bus išlaikyta optimali pusiausvyra gamtosauginiu ir kraštovaizdžio vizualinės struktūros požiūriu. Plano sprendiniai dėl savo veiklos pobūdžio ir masto nesukels reikšmingų pasekmių kraštovaizdžiui ir kultūros paveldui, tačiau sąlygos teigiamas pasekmes ir pagerins kokybę, nesukels reikšmingų pasekmių dirvožemiui, natūralioms buveinėms ir biologinei įvairovei. Rekreacinės veiklos vystymas reikšmingo poveikio dirvožemio, oro ir vandens kokybei neturi, tačiau rekreaciją vystant žemės ūkio teritorijose išvengiama neigiamo erozijos poveikio dirvožemiui. Tikėtinas aplinkos kokybės pagerėjimas, nes sumažės	Rekreacinių teritorijų sistemos sprendinių realizavimas atskirais atvejais gali turėti trumpalaikį neigiamą efektą, susijusį su gamtinės aplinkos ar kraštovaizdžio struktūros pažeidimais.

		neorganizuoto turizmo ir rekreacijos daroma žala aplinkai. Planuojamos rekreacinės veiklos reglamentavimas ir organizavimas leis išsaugoti kraštovaizdžio struktūrą, jo estetinę kokybę bei gamtines ir kultūrines vertybes. Sprendinių įgyvendinimas užtikrins kultūros paveldo objektų išsaugojimą ir tinkamą priežiūrą, sudarant sąlygas naudojimui (pažintiniam lankymui, eksponavimui).	
10.	<i>Siūlomos alternatyvos poveikis:</i> alternatyva nesiūloma		